HOṚKOREN MARE HAPṚAMKOAḰ KATHA

(THE TRADITIONS AND INSTITUTIONS OF THE SANTALS)

KOLEAN GURU

L. O. SKREFSRUD

Kolean Guru HOṚKOREN MARE HAPṚAMKOAḰ KATHA L.O. Skrefsrud

THE

TRADITIONS AND INSTITUTIONS OF THE SANTALS

HO̲ṚKOREN MARE̲ HAPṚAMKOAḰ KATHA

Kolean Guru hote̲te laịaḱ

ar

L. O. Skrefsrud (Kerap Sahe̲b)

ho̲tete olaḱ

So̲ḱdo̲rić

CAE BAHE̲R PUBLICATION

ATO-SOHORPUR, P.O. CILIMPUR,

P.S. NALHATI, DIST-BIRBHUM (W.B)

PIN-731243

MOB-9432611982

HORKOREN MARE HAPṚAMKOAḰ KATHA
Kolean Guru ar Rev. L. O. Skrefsrud

Sokḋorkin:
CAE BAHER PUBLICATION seć khon
Gabriel Soren ar Rita Hembrom
A/7, B.G. LINES
7 DIAMONDHARBOUR ROAD.
KOLKATA-700027

February, 2015

First Edition	1887	-	(800 copies)
Second Edition	1916	-	(500 copies full edition) (200 copies abridged edition)
Third Edition	1928	-	(750 copies)
Fourth Edition	1943	-	(500 copies)
Fifth Edition	1951	-	(700 copies)
Sixth Edition	1958	-	(2500 copies)
Seventh Edition	1968	-	(2500 copies)
Eighth Edition	1988	-	(2000 copies)
Reprint	2015	-	(2000 copies)
Tenth Edition	2017	-	(2000 copies)

Chaḱpako:
Diamond Art Press
37A, Bentinck Street, Kolkata-700069

Kəmpuṭarte Ṭayep, Proof ńel ar Sajao Sapṛao:
Alakjāṛī Murmu
Dr. T. Hembrom
Ramesh Chandra Kisku
Lalchand Murmu

Dam : ₹ 200/- ṭaka

FORWORD TO THE SECOND EDITION

This second edition of The Traditions and Institutions of the Santals is practically a literal reprint of the book as first edited in 1887. A few misprints have been corrected, and a very little new matter has been added at the end; that is all.

The book is however, now edited in two forms, a full one with all that was in first edition, and an abridged one, in which certain invocations &e. have for certain reasons been expurgated.

As is referred to on page 226 of the present book, the contents of this book were taken dawn by the late Rev. L.O. Skrefsrud as long ago as 1870-71 from the dictation of one old guru named Kolean. The book is in classical language and gives an excellent and absolutely correct statement of Santal law and custom, as they were fifty and more years ago, and still are.

The book is not, however, exhaustive; certain matters connected with the Santal religion and Santal custom have not been mentioned, and the story here related of the traditional wanderings of the people is very short. I have not however, through it desirable to make any further additions to this book. A considerable amount of ethnological material which supplements the present book, collected in the course of the last twenty-five years, I hope to be able to publish separately later on.

At the special request of Santals a few items have, however, been added at the end of this book stating certain custom prevalent at the present time among the Santals of the Santal Parganas. They have been fur shined by Sido Desmanjhi Sordar of Ambajora village.

The Santals of this district are certainly developing. The position of their woman is, according to customary law, very unsatisfactory, and they feel this tc be so. A short while ago (on the 16th February 1916) a number of representative Santals came together here to discuss this matter, and they passed the resolutions,

printed as an appendix at the end of this book. as giving expression to what they would wish to become the law of inheritance of woman among the Santals.

Dumka, the 31st March, 1916 P.O.BODDING

FORWORD TO THE THIRD EDITION

This third edition is a reprint of the second full edition. Nothing has been added or omitted; but the language has in one place in Sido Murmu's added matters been made little easier and the year has been added in Nãwã Katha. The original orthography has been kept.

2nd June, 1928 P. O. BODDING

FORWORD TO THE FOURTH EDITION

This fourth edition of the Traditions and Institutions of the Santals is a reprint of the third edition. A few obvious mistakes that had crept into the text have been corrected and quite a few misprints as well.

The original orthography has been discarded and the mode of spelling adhered to is that of the late Rev. P. O. Bodding with the exception that dashes below e and o have been dropped.

Saldoha, the 4th October, 1943, JOH. JOHANSEN

SUCI

BAHU-JĀWĀE AKINAK OṚAKRE

ATORE TAPAHEN REAN

HÃS AR RASKA REAḰ

GHẠṬ AR SẠJẠI

DHOROM AR SEWA

BOṄGA SELEṮ PẠTIẠU

JUGIẠ HAṚAMAḰ JUṬUĆ KATHA

SIDO SORDAR HOṬETE JUṬUĆAḰ

NÃWÃ KATHA

HAPṚAMKOAḰ KATHA

KOLEAN HAṚAME LẠIAKAṪ LEKA

Ber rakaṕ seć manwakoaḱ janam. Pahil do eken daḱ tahẽkana, ar daḱ latarre hasa tahẽkana. Khange Ṭhakur-Jiu daḱren janwarko, kaṭkom, mańgaṛ, tayan, raghoṕ boaṛ hako, sole icaḱ hako, lendet, horo, emantenkoe benaoketkoa.

Khange Ṭhakure menketa: Ado celeń benaokoa? Manwageń benaokoa. Ado hasarene benaokina, benao saṭketkinae; ado jivie emakin jokhec cot khon Sin sadom ãṛgokateye lebet gejer otokatkina. Onate Ṭhakur adi baṛice hirdạuena.

Khange Ṭhakure menketa: Hasaren do bań benaokoa, cẽṛẽgeń benaokoa. Ado Hãs Hasil cẽṛẽye benaoketkina, aćaḱ koṛam reaḱ potorkate. Ado tireye dohoketkina adi jutgekin ńelokkana. Khangeye onatkina, adokin jivet gotena ar coṭtekin udạuena. Udạuk udạuktekin daṛana; okare hõ abok thol bakin ńama, onate Ṭhakur reaḱ tirekin aboka. Khange Sin sadom tore sutạmteye ãṛgoena daḱ ńu. Daḱ ńuńu jokhec moca reaḱ photoe hiric otokata. Dakre capeyena; onate phẽṛ hoena dakre.

Khange Ṭhakur unkin cẽṛẽye metakkina: Do ona photore abokben. Adokin apena. Apen khan goṭa jalarekin daṛana, ona photo asen baṛakinte lạuka leka. Ado Ṭhakurkin ńẽhõradea: Daṛanmalin daṛankange jomaḱ balin ńameta.

Khange Ṭhakur-Jiu tayane hohoadea. Hećenae. Ado tayan Ṭhakure metadea: Cedaḱ Ṭhakurem hohoadina? Ṭhakure metadea: Hasam rakapkea? Tayane ạcuradea : Amem mitạń

khanińrakaṕkea. Unre daḱre ãṛgokate hasa rakaṕ aguete tahẽkana; joto leyena.

Khange Thakur icaḱ hakoe hohoadea. Hećenae. Hećkate Ṭhạkure metadea: Cedaḱ Ṭhạkurem hohoạdińa? Ṭhạkure metadea: Hasam rakaṕkea? Icaḱ hakoe ạcuradea: Amem mitạń khanińrakaṕkea. Unre daḱreye ãṛgoena, ãṛgokate daṭom aguete tahẽ̱kana; joto hasa leyena.

Khange Ṭhạkur raghoṕ boaṛ hakoe hohoadea. Hećenae. He̱ćkate Ṭhạkure metadea: Cedaḱ Ṭhạkurem hoho̱adińa? Ṭhạkure metadea: Hasam rakaṕkea? Raghoṕ boaṛ hakoe ạcuradea: Amem mitạń khanińrakaṕkea. Unre daḱre ãṛgo̱kateye gerket́a, ado̱m do̱ mocate ar ado̱m do̱ deate aguet́e tahẽ̱kana; jo̱to hasa leyena. (Un khonaḱge boaṛ hako do̱ cetanre cũiaḱ banuḱtakoa.)

Khange Ṭhạkur dhiri kaṭko̱me hoho̱adea. He̱ćenae. He̱ćkate Ṭhạkure metadea: Cedaḱ Ṭhạkurem ho̱ho̱ạdińa? Ṭhạkure metadea: Hasam rakaṕkea? Kaṭko̱m Ṭhạkure ạcuradea: Amem mitạń khanińrakaṕkea. Unre daḱre ãṛgo̱kate daṭo̱m aguet́e tahẽkana; jo̱to̱ hasa leyena.

Khange Ṭhạkur lendet́e hohoadea. He̱ćenae. Hećkate Ṭhạkure metadea: Cedaḱ Ṭhạkurem ho̱ho̱ạdińa? Ṭhạkure metadea: Hasam rakaṕkea? Le̱nḍe̱t́ Ṭhạkure ạcuradea: Amem mitań khanińrakaṕkea, khajuk daḱ cetanre ho̱ro̱e teṅgon.

Khange Ṭhạkur ho̱ro̱e ho̱ho̱adea. He̱ćenae. He̱ćkate Ṭhạkure metadea: Cedaḱ Ṭhạkurem ho̱ho̱ạdińa? Ṭhạkure metade̱a: Hasa ṛakaṕ o̱ko̱e hõ̱ bako dhej daṛeaḱkana. Le̱nḍe̱t́ do̱ rakaṕe gokakat́a, am khajuk daḱ cetanrem teṅgon. Ho̱ro̱ Ṭhạkure ạcuradea: Amem mitạń khanińteṅgoḱa. Unre daḱ

cetanreye teṅgoena. Teṅgokate Ṭhạkur do pon kondre ponon jaṅgae sikṛikedea. Horoe thirena mit́ kajakte daḱ cetanre. Ado lendet hasa rakab lagit́e ãṛgoena, hasae tiokḱet́a. Canḍbolma horo deareye ḍohoakata, ar mocate latarre hasae jojomkana, ar ona do horo deareye oḍoket́a. Ado chale leka bạisạuena. Raḱkaṕtege menaea, goṭa dhartigeye anṭaoket́a. Adoe thirena.

Khange Ṭhạkur hasae ãṛgom sạriạu ocoket́a. Ãṛgom ãṛgomte, sạmbhạuṛaena, ona do buru hoena. Ado hasa rakaṕ ar sạriạuen khan, o̱ne̱ phẽṛ daḱ cetanre ạtuḱkan onare laṭkaoena, ar ona phẽ̱ṛrege Ṭhạkur do sirom itại erke̱t́te sirom dare janam maṛańena. Itạ tayo̱mteye er janam ocoke̱t́a dhubi ghãs, inạ tayo̱mte karam dare, inạkate to̱pe sarjo̱m, labaṛ atnaḱ laḍea matko̱m ar inạ tayo̱mte jo̱to̱ ruk birit. Dhạrti ke̱ṭe̱cena. Oka oka daḱ menaḱa, o̱nḍe o̱nḍe copae lagao ocoke̱t́a, ar oka oka daḱ bhumbukoḱkana, o̱nḍe o̱nḍe dhiri caṭaniteye ten ese̱t́ ocoke̱t́a.

Khange siro̱m daṇḍhire unkin cẽṛẽ tukạkate bareakin, beleke̱t́a. Eṅga do̱e buruma, ar aṇḍiạ do̱ jo̱make ńam aguia; Onka onkatekin busạḱke̱t́a. Ayogo̱, barea manwakin janamena, mit́ koṛa ar mit́ kuṛi. Ado̱kin sereńke̱t́a:

Hae hae, jalapurire
Hae hae nukin manewa.
Hae hae, busạ̃rakankin,
Hae hae, tokare do̱ho̱kin.
Hae hae, do̱ se lạiaeben
Hae hae, marań Ṭhạkur-Jiv.
Hae hae, busạ̃rakankin
Hae hae, nukin manewa
Hae hae, tokare do̱ho̱kin.

Khange Ṭhakurkin nẽhõ̱radea: Cekate nukin manwaliń asulkinạ? Ṭhakur tulam̃e emat́kinạ; are metat́kina: Oka okaṭakben joma, onako reań rasa roḍoćkate tulamre lohodben, ar ona do mocare cepećạkinben. Ona cepeć jomtekin caco haraena. Unkin harak tuluć cẽṛẽkin reak dandi caṛhaoentạkina, haraen khan okarekin doho̱kinạ mente.

Khange Ṭhakur ṭhenkin nẽhõ̱rena, ar Uni doe metat́kina: Ma uḍauḱte tahen ṭhãi ciạwạkintabonben. Khan ber hasurok seckin uḍau calaoena. Hihiṛi Pipiṛigekin ciạ ńamkeṭa. Heć ruạṛkate Ṭhakur onakin lạiadea. Uni doe metat́kina: Ma hante idikinben. Ado̱kin idike̱t́kinạ deare ladekate, do̱ho oṭokat́kinạkin. Hãs Hạsilkin okaena, ona do̱ mare hapṛamko bako lạiakawat́lea, onate bale baḍaea.

Unkin barea manwawak ńutum do̱ Haṛam ar Ayo. O̱ko̱e o̱ko̱e do̱ Pilcu Haṛam ar Pilcu Buḍhiko metakinạ. O̱nḍe̱ Hihiṛi Pipiṛirekin haraena sumtu bukuć ghãs reak jań ar sama ghãs ge̱le̱ jo̱m jo̱mte. Kicrić bạnuḱṭakina lańṭa lańṭigeakin, e̱nre hõ̱ bakin lajaoḱa, ar ạḍi suluk menaḱkinạ.

Mit́ din Liṭạ unkin ṭhe̱n he̱ćkateye metat́kina: Okae̱naben, nạti, ce̱t́ leka menaḱbena? Iń do̱ abenren go̱ṛo̱m baba, hiriben lạgit́iń he̱ćakana. Ñe̱le̱ṭań, bogegeaben, me̱nkhan mit́ go̱ṭe̱ć marań hạ̃s baben ạikuạakaṭa. Ma hạnḍi do̱ho̱eben, ạḍi sebela. Ado̱ rạnu capaṭe cetat́kinạ. Pe̱ne̱ ho̱ṛ birreko calaoena. Liṭạ do̱ re̱he̱ṭe udukat́kinạ. La ạguke̱ṭakin. Ạgukate Liṭạ do̱ Pilcu Buḍhie metadea: Am do̱ caole lo̱ho̱dtabonme. Lo̱hot́ke̱tae. Lo̱hot́kate ho̱lońe huṛuńke̱ṭa, ranko so̱bo̱kke̱ṭa, bo̱ḍo̱ćke̱ṭako, ar ran dakte ho̱lońko sipike̱ṭa; sipi mit́kateko gulike̱ṭa, gulikate khạclaḱre busupateko do̱ho̱ke̱ṭa, bae̱ke̱ṭako. Ańgaen khan oka berko

gulilaka ona berko oṭakkeṭa; oṭakkate busupko gidikeṭa, ar haṭakreko tasekeṭa, tasekate rohoṛena, baekaṭako. Inakate ona sumtu bukuć ar sama gele jarwakateko huṛuńkeṭa, caoleko dakakeṭa, dakakateko raṛećkeṭa, raṛećkate ṛanuko sipiaṭa. Ado jarwakate samakreko poṭomkeṭa, arko dohokaṭa. Mõ̱ṛẽ mãhã khan isinena. Ạyup ber dakko dulaṭa. Khange Liṭai metat́kina: Ma nitok do̱ Marań Buru codo̱r maṛańaete ńuiben. Iń do̱ gapa arhõ̱ń hiribena.

Khange unkin do̱ pe̱akin phũṛũkke̱ṭa. Phũṛũkkate onakin pe̱re̱ćkeṭa, pe̱re̱ćkate mit́ go̱ṭe̱ć do̱ Marań Buru ńutumtekin co̱do̱rkeṭa, Ado̱kin ńukeṭa. Ńuńu jo̱khe̱ć khilḍukin e̱hopkeṭa. Khilḍu khilḍute hạnḍi hõ̱kin ńu cabake̱ṭa, bul hõ̱ bogetekin bulena. Nindạena, mit́rekin giticena.

Ańgaen khan Liṭại he̱ć go̱tena. Ho̱ho̱at́kinae: Cele nạtiben beret́akana se̱ bań? Ma o̱do̱ńokben. Unkin do̱ cetaoen khan lańṭa lańṭikin orome̱nte ạḍi lajaokin ạikạuke̱ṭa, onatekin ạcuradea: E̱ go̱ṛo̱m baba! Cekateliń o̱ḍok daṛeaḱa, ạḍi baṛićliń lajaoḱkana; lańṭa lańṭigealiń, hola ńindạre hạnḍi ńu bulkate ce̱t́ co̱liń baṛićakat́.

Khange Liṭai metat́kina: Bań cekaḱa. Ado̱ mulućmulućlandakateye calaoena. Unkin Pilcu Haṛam ar Pilcu Buḍhi do̱ bho̱ṛo̱m ḍhakao lạgit́ baṛe sakamtekin bande arkin ḍe̱ńgaena. Ado̱kin gidṛawana, eae go̱ṭe̱ć ko̱ṛa ar eae go̱ṭe̱ć kuṛi. Marań ko̱ṛawak ńutum do̱ Sanḍra, uni sotok do̱ Sanḍho̱m, uni sotok do̱ Care, uni sotok do̱ Mane ar hudiń utarić do̱ Acaredelhu. Marań kuṛi do̱ Chiṭạ, tayo̱mre do̱ Kapu, uni tayo̱m do̱ Hisi, ar mit́ do̱ Ḍumni. Onko sare̱ćkoak ńutum do̱le hiṛińakaṭa.

Adoko tahẽyena. tahẽkateko haraenako buruena. Haṛam hõ koṛako tuluć mit́ sen sendrae calaka, ar mit́ seć budhi hõ kuṛiko tuluć aṛak sakam sit́ ak̓gui calaka, ar ayupen khan oṛak̓reko jarwaka. Mit́ din koṛako Khanḍerae birte sendra ako Eskargeko senlena. ar kuṛiko hõ eskar Sũṛũkuć birte aṛak sitko dukana. Sit́ mokonente Campakia baṛe buṭareko oḍok hećena. Ado baṛe jororeko jhilo enećkana. Ado dahar enećko ucaṛketa. Adoko sereńketa:

Mucko mucko doko dungut dungudok, nayo,
Campakia baṛe latar daṛreko dungut dungudok.

Koṛako sendra langaente bir khon Mitten boi bindi jelko aguedekan tahẽkana. Kuṛiko reak seren anjomkateko menketa: Ote ya, celeko sekreńkan? Ado uni jelko bagi otoadea ar kuṛiko then senkate onko tuluć enećko ehopketa. enec enećteko hasena. Marań koṛa do marań kuṛi ar huḍiń koṛa do huḍiń kuṛie bachaoana, onka leka jotokoge. Ado marań koṛa ar marań kuṛi jel ńelekin calaoena. Unre onko sarećko sereńketa:

Baṛe latar latarte jel hopon,
Nayo, ńel gode boi bindi jel hopon.

Ado jotoge ako akoteko juriena. Ona bujhaukate Haṛam Budhikin menketa: Nokoko napamakana baplakoalań. Ado mittań oṛakkin benaoketa, onare eae goteckin kandhaketa, kandhakate handikin dohoketa, dohokate jotokoko ńuketa, ńukate Haṛam Budhi do one eae gotec kandhare mimit́ joṛkatekin dohoketkoa, marań koṛa do marań kuṛi tuluć, ar huḍiń koṛako huḍiń kuṛi tuluć, onka leka jotokoge: Ene bapla hoentakoa.

Khange jotokoren gidra pidrako hoyena. Harak kanako. Unre Haṛam Budhikin menketa: Cele bako tahẽkanre alanlań jurilań ńapamente eae gotec koṛa eae gotec kuṛilań janamketko, lań badketkkoa, ar noko gidrako hõ boeha boehalań baplawakatkoa; menkhan noko dolań pariskoa, boeha boeha aloko baplakma. Adokin hatinkettakoa paris. Marań koṛa do Hãsdak̓, uni sotok̓ do Murmu, uni sotok̓ do Kisku, uni sotok̓ do Hembrom, uni sotok̓ do Marndi, uni sotok̓ do Soren, ar uni sotok̓ do Tudu. Adokin metatkoa: Baplare nonka baṛe naṛ joṛkakope, mit parisre alogepe baplakoa. Bahu do jahan paris, koṛa khajuk begar. Adoko tahẽyena, tahen tahente adi din hoena, ar adi barićko sangeyena.

Khange Khoj Kamanteko calaoena. Onde tahen tahente manwa do adiko barićena. Kada bitkil lekaenako, bako cipinhaukana. Onako ńelte Ṭhakur adi bariće edreyena, ar manwa bakriće khaṭiketa, uni then bako ruaṛlen khan. Khangeye khojketkoa: Dela manwa iń then ruaṛpe. Menkhan onko do bako hetawattaea. Onate Ṭhakur, bań do Pilcu Haṛam ar Pilcu Budhi, bań do mittań sonot juri (Adom horko mena, bańma Pilcu Haṛam, Pilcu Budhi Hihiṛi Pipiṛirekin gocena) ać then hoho agukateye metatkina: Manwa ińak̓ katha bako ańjometa, onaten marao cabakoa. Aben do Harata buru danderte bolok̓ben, ondeben bańcaoka.

Unkin do Ṭhakurak̓ kathakin ańjomketa. Buru dandertekin boloena. Unkin bolokate Ṭhakur do eae siń eae ńinda sengel dak̓ (Adom guruko mena, serma dakge) serma khon jaṛikate manwako ar janwarko mit́ mitteye maraoketkoa, eken Harata buru danderre tahẽkankingekin bańcao sarećena. Ona reak̓ko sereńa:

Eae sin eae ninda sengel dage ho.
Eae sin eae ninda jadam jadam ho
:: Tokareben tahẽkan manewa.
Tokareben sorolen?::
Menak menak Harata ho
Menak menak buru dander ho
:: Onarelin tahẽkana alin do,
Onarelin sorolen. ::

Khange asorketae, asorkate unkin bar hor dander khonkin odokokkana, Adokin nel namkedea mittec bitkil bhindarakan. Onakate mittec gaikin namkedea, uni do karke mundhat latarreye tenakana, mit kar do lo potorakana, ar mit kar do bogegea. serenako:

Hurume hurume ho, gaima karkelo,
Digire digire, bhindaren bitkil.

Ar cele con janwarkin namketkoa. Dander khon odokate Thakur kicrce ematkina. Harata buru phedrekin orakkana. Tahẽyenakin, gidra pidrawanakin. Adiko sangeyena.

Khange Harata khon Sasan Bedako metak maran okoc tanditeko calaoena. onde adi dinko tahẽyena. Onde doko jatena. Ad paris leka unkin Haram Budhikin parisketkoa, metakme: Hãsdak, Murmu, Kisku, Hembrom, Marndi, Soren ar Tudu. Onko eae sabik khũt chada ar hõko mõrẽ khũtketa, metakme: Baske, Besra, Pauria, Cõrẽ ar mit parisko atakana, onkoak nutum do Bedea. Serenako:

Hihiri Pipirirebon janamlen,
Khoj Kamanrebon Khojlen,
Haratarebon haralen,
Sasan Bedarebon jatena ho.

Sasan Bedare jatente mare hapramko Jarpi disomteko hecena. Onde tahen tahente, cet iate con, bako tahẽ dareata, onate bir birteko hijukkana. Ado mittan usul buruko tiokketa. Daran daranteko loraoena paromok hor nam namte. Bako nam dareatteko menketa: Noa bururen bonga dhorage hore etetakata; delabon manana, jãhã lekate hore arakabon. Khangeko gokadea, banma: E Maran Buru, horem arakale khan, disom namkatele bongawama. Ayogo, katic talan tayomte setak jokhec paromok horko nam gotketa arko nelekan, bere rakapkana setak tora; bankhan hor nam namte ber do adi anece rakapkan tahẽkana. Ona paromok hor do Sin Duarko metata. Seren ona reak menaka:

Jarpi diosm khonak in do
Sin duar, Bahi in do
Disom horko nodonakana.

Adoko paromokkana, tin dinte con. Ado Bahi duar khon odokkate Aere disomko namketa. Onde tahen tahente, cet iate con, Cae disomteko hecena. Onde do disom hor adi dinko tahẽkana, ar adiko sangeyena. Onde hõ bako tarhao dareata, onate eae nãi disom Campateko nir hecena. Barea duar tahẽkana, mit do Cae Duar ar mit do Capma Duar.

Campare do adi okoc garko benaoketa, jãhã lekate bairi aloko harko. Mit do Khairi gar, ona do Hembrom horkoak gar tahẽkana; mit do Kõenda gar ona do Kisku horkoak gar tahẽkana; mit do Campa gar ona do Murmukoak tahẽkana; ar mit do Badoli gar, ona do Marndikoak tahẽkana; ar mit do Sim gar, ona do Tudu horkoak tahẽkana. Arhõ gar tahẽkana, menkhan nutumle hirinakata.

Campare adi jugle tahẽkana, ar onde marangele tahẽkana. Unre okoe janga laṭarre hõ bale tahẽkana. Rapajko do Kisku hoṛ, Murmuko do sedae khon Naekeko tahẽkantalea. Murmu Ṭhakurle metakoa, Soreṇko do paekanko tahẽkana, laṛhaiako. Hembromko do kũaṛ, Maṛndiko do kipisãṛ, ar Ṭuduko do tumdak ar ṭamakko ruia, ar mẽṛhẽt reak joto lekanakko badhoea, Baske hoṛ doko kirin akrinet tahẽkana. Onko sareć parisko cet coṅ kaṃi tahẽkantakoa, bale disaeta.

Campare berelkate Maraṅ Buru, Mõṛẽko Turuiko ar Jaher Era kulhi mucat jaheṛreko doḥoketkoa arko boṅgawakoa. Siṅ boṅga do mõṛẽ serma aṭreko boṅgawaea ber rakapre.

Mare hapṛamkoko roṛakata, kathae, sedae jugre do Ram rajae tahẽkan okte joto Kharwaṛ hoṛ uni tuluć Loṅkate senkate Rabon raja hare lagitko goṛoadea, onate un khon adi din habić Dekoko tuluć jahan laṛhai baṅ tahẽkanṭalea. Onko do ṭandireko tahẽkana, ar ale do birkore ar burukore. Menkhan tayomte Dekoko tuluć adi laṛhai hoentalea; onko tuluć teheṅ dhabić suk baṇuktalea. Ale do jãhã disomle ṭaṇḍiketa menkhan, Dekoko do hećkateko rećlea. Enre hõ nahak do saheb hopon aloko goṛoako khan, Gaṅga paromle ḍigḷaukekoa honaṅ. Hulre Gaṅga simale menlaka, Ado sahebko goṛoatkoa. Sedae jugre do gaṅ nãi on parom dokhol tahẽkantalea. Sereṅako:

Gaṅ nãi do perećena.
Soṛa nãi do coṛaṅena;
Do ja miru ruaṛme
Cele ṅeleteṅ ruaṛa?
Gateṅrege jiviṅa.
Saṅgaṅrege satahẽdeṅa

Najiv namar gosãe ho.
Gaṅ nãi do seke seke;
Najiv namar gosãe ho.
Soṛa nãi do doro botolo.
Najiv namar gosãe ho.
Teṅoalaṅ stam ganari,
Najiv namar gosãe ho.
Galaṅolaṅ ranki janalom.
Najiv namar gosãe ho,
Jhalialaṅ sole nicak;
Garialaṅ bale mangoli.

Campare Dekoko tuluć laṛhaikatele harlena, hataoletako Campa gaṛ. Onakate alele jitauente gaṛ dole hatao ruarkettalea. Unre unkin Deko boeha do akinren miserat tulućkin galmaraoketa:

Dadare Indan siṅ Mandan siṅ,
Dadare chutalon Campa ka gar.
Bahinge na kando, na khijo,
Bahinge hãte ka saṅka bicon;
Bahinge kane ka sona bicon,
Bahinge tao hona lebo Campa gar.

Ale alete hõle mapak gopoćkan tahẽkana.

Sereṅako:

Beret, beret, beretme se gateṅ ho,
Cirgal, cirgal, cirgalme se gateṅ ho,
Kõedako mapak gopoćkan.
Beret, beret, beretme se gateṅ ho,
Cirgal, cirgal, cirgalme se gateṅ ho,
Badoliko ṅepet gopoćkan.

Cete lagit́ mapakḱana, gateń ho.
Cete lagit́ gopockana, gateń ho.
Cete lagit́ mapaḱ gopockan?
Sima lagit́ mapakḱana, gateń ho.
Ḍanḍi lagit́ gopockana, gateń ho,
Ḍanḍi lagit́ mapaḱ gopockan?

Campa dhạbić ale ar Munḍako, Bir Hoṛko, Kuṛmbiko emantenko kherwaṛ ńutumtele bikạukḱan tahẽkana. Bir Hoṛ do̱ cekate co̱ń hãṛũ jo̱mke̱tkoteko bitḷahaena, Munḍako hõ̱ o̱nḍeko begarena, ar Kuṛmbiko do̱ din dinteko Deko machaena. Ado̱m kharwaṛ do̱ onko Deko Sińko tuluć ghar ghạṛaiko joṛaokette onkoren bõ̱s doko sińena. Nit hạbić onko Sin mare diso̱mre raj menakḱoa. Bir ho̱ṛko motore hõ̱ Ado̱m ho̱ṛko sińena. Onko mo̱to̱re hõ̱ teheń hạbić ado̱m hoṛ raj menakḱoa mare diso̱mre. Sedaere, kathae, mit́ Sin do̱ Kisku rapaj ho̱po̱nera tuluć lo̱ṭ ghuṭikate uni kuṛi do̱ bidhuạte gidrại janam giḍikadea birre. Marnḍi kipisãṛko uni gidrạko bạḍha ạgukedea. Onko ṭhen gidrại haraen buruena, ar Mando Sińko ńutumkedea. Uni ko̱ṛa do̱ harakate marań o̱ko̱ć birbão ho̱re hoyena. Buddhite se laṛhại daṛete uni tuluć o̱ko̱e hõ̱ bako daṛeaḱa. Kisku rapaj ṭhe̱ne dewanena. Mit́ din raje metadea: De bạhu ńawańme. Raj do̱ mõ̱ṛẽ̱ ho̱ṛ jarwakateye kulike̱tkoa, me̱nkhan o̱ko̱e hõ̱ bańko go̱ńadea, uni bidhuạ do̱.

Onate Mando̱ Sin do̱ ạdi baṛiće rańgaoena menke̱tae: Ho̱po̱nera bape go̱ńạń khan mit́ ke̱ mit́ iń ituṭ bhõ̱nḍkakotapea. Diso̱m ho̱ṛ ona ańjo̱mkate be̱bạṛićko bo̱to̱rena me̱nke̱ṭako: Delabon daṛa. Unre ḍherte̱tgeko daṛke̱ṭa, e̱ken ado̱m ho̱ṛko tahẽ̱yena ạidạri lalo̱cte.

Adom horko mena, kathae Turukkoren peṛa uni Mando Sin se cele Sin con. Aleren hapṛamko tuluć nunạkko laṛhailaka, kathae, tupunite sin candoe umullena, ar ber rakapre marsal ruaṛen khan onko Tuṛuk do rangaokateko menketa: Cele ya daraekana abon khon bir ya, delabon magea! Adoko ghõ̱rã rakapkana tiogea mente; me̱nkhan uni do̱e le̱bet ńur gotkatkoa lad lud. Un khon Tuṛuk do bo̱hokre up bạnuktakoa, eken kewa goco menaktakoa. Joto jạt khon Tuṛuk bãṛtigele edre arle hirkhạwakokana.

Campa khon To̱ṛe Pokhori Baha Bandelate hapṛamkoko daṛketa. O̱nḍe̱ ạdi dinko tahẽyena. Ceka lekate co̱ń Deko hõ̱ bogeteko bolo̱ena ṭandi diso̱mte. Khange diso̱mren ho̱ṛko jarwaena to̱pe sarjo̱m, labar atnaḱ, ladea matko̱m buṭare, poraeni sakam aṭe̱tkate ar Ke̱ro̱ dạḍi dak ńu ńute gelbar serma co̱ń gelbar mãhã co̱ńko acarke̱ṭ bicarke̱ṭako, bańma teheń kho̱n do̱ narta hilok, chaṭiar hilok, bapla hilok bihạ hilok, harna hilok, morna hilok nońkagebon malijo̱ń mamlajo̱nabon. Ende̱ do̱ hapṛamko mare hapṛamkoak le̱gcar ce̱t iate co̱ńko ulṭauke̱ṭa. Dekokoak tuluć ḍherge mesalentalea. Sedae jugre do̱ mare hapṛamko bako rapaḱetko tahẽ̱kana go̱ć ho̱ṛ do̱, gaḍate hõ̱ bako idieṭko tahẽ̱kana, topaeṭko tahẽ̱kanako. Baplare sindur hõ̱ bako sindurakokan tahẽ̱kana bạhuko do̱; onako jo̱to̱ Dekoko ṭhe̱nle cetakata.

Adoko uṭhauena o̱nḍe̱ khon To̱ṛe̱ Pokhori Baha Bandela tala talate, pinḍte co̱ń, poraeni sakamte co̱ń rakapenako icaḱ buṭare he̱re̱l ho̱pon do̱, ar maejiuko do̱ko rakapena matko̱m buṭare. Ado̱ko ńe̱le̱ṭa arta hõ̱ bań lo̱ho̱tlena, ar poraeni sakam hõ̱ bań ro̱co̱tlena, onateko me̱nke̱ṭa: bhagegebon bicạrakata,

ina acar ar bicar baṛe tahentabonma nañ leka jug leka. O̱ndeko tahẽyena adi din.

Ado onḍe khon hoko daṛketa, cet́ iate coń? Adom horko mena Tuṛuk botorte. Calaḱ calaḱte Bari Badwaḱ birko ńamketa. O̱nḍe do̱ okoe hõ lahaḱ bako rebenlena, onateko menketa: O̱ko̱e hõ babon lahaḱa, pante pantegebon calaḱa; Ado birko paro̱ma. Jona Jospur ṭandireko odoń jarwaena, adoko kupuliena: Cele jo̱to̱bon odoń paro̱mena se̱ baṅa? O̱nḍe hõko tahẽ tahẽkata, oka lekate hõ bako tarhao daṛeata; onateko calaoena Khaspal Belaojate. O̱nḍe tahen tahe̱nteko jande man tandeyena, o̱ko̱e do̱ Sirte, o̱ko̱e do̱ Sikharte ar o̱ko̱e do̱ Nagpurte. Un kho̱n Deko latarre dhertet́ menaklea. E̱ke̱n Dekoko tuluć ghar gharaiko joraoakat́ Kharwaṛ ar Bir Ho̱rge raj menaktakoa, ale Kharwaṛ ńutum atentalea ce̱t iate coń. Ado̱m ho̱rko mena, Sikhaṛ paro̱m Sãt diso̱mre dher dinle tahẽkanteko Sãotaṛakatlea.

Sikhaṛ raj reaḱ jo̱to̱ birle ṭandiketa, ar uni latarre ado̱m hoṛ dher atoren gomkele hoelena; menkhan o̱nḍe kho̱n hõ Deko ho̱po̱nko lagake̱t́lea, ar aleaḱ o̱t bargeko hataoketa. Sikharre chata poro̱ble cetketa raj then.

Sikhaṛ kho̱n Ṭunḍite ado̱m horle heće̱na okarele tahe̱na, ar ṭhãige baṇuḱane̱ć. Hapṛamko manalet́lea; O̱jo̱e gaḍa do̱alo̱pe paro̱ma, ar o̱ko̱eko paro̱ma, onko do̱ laćren gidṛa hõ itić goṫakope; ente o̱nḍe do̱ Tuṛuk diso̱m Bhand diso̱m. Menkhan lać jalatele heće̱kana, hapṛamkoaḱ katha bale bataolaṫa. Ado̱ din dinte Sãotaṛ Po̱rgontele heće̱kana. Lumam lekagele atiń heće̱kana, menaḱlegea. Ar mit́ din okate co̱ń ar hõle calaḱa. Ado̱m hoṛ Rajmo̱ho̱l paro̱m Gaṅga hana sateko senakana. Cet́ iaṭe co̱ń Ṭhaḳur noṅkae ḍanḍo̱met́lea.

CHATIAR

JANAM CHAṬIAR

Gidrako do̱ apataḱ jatteko bikauka, eṅgataḱ do bana. Jãhã atore gidrai janamlen khan, ona ato do chutoka, onate chut auri meṭaoḱre bako boṅgaea. Ar jãhãeaḱ oṛakre gidṛai janameṅa, ona oṛaḱ chutoka, onate chut auri meṭaokre atoren okoe hõ ona oṛaḱre bako jo̱m ńuia.

Koṛa gidṛai janamlen khan, mõṛẽ mãhãreko ho̱yona, ar kuṛi gidṛa khan, pe̱ mãhãreko ho̱yona. Hoyon hilok jo̱to̱ re̱ṅgeć o̱re̱ć gidṛaren apate ho̱hoakoa ho̱yon lagit. Ado̱ uniaḱ oṛaḱreko jarwaḱa, jarwakate mitṭan Naụko dhurauea hoḱyo. Uni do̱ Naekeye ho̱yo̱ maraṅea, onakate Kuḍam Naeke, onakate Mańjhi, Paranik, Jo̱gmańjhi, Jogparanik, ar Go̱ḍet, ar onkate atoren jo̱to̱ ho̱ṛ ar mucat utar do̱ gidṛa apat.

Khange Naụ do̱ janam gidṛai khojea. Ado̱ dhãi budhie ho̱bo̱ṛ odokea duar theć, barea bhãutićante. Mit́ bhãutić do̱ daḱ ar mit́ bhãutić do̱ uṕ do̱hoe lagit. Ado̱ Naụ gidṛai ho̱yo̱ea, hoyo̱kate dhãi budhi do̱ ona uṕ bhãutićreye do̱ho̱ea; Iṇakate okaṭak sarte gidṛa janamkate bukai ge̱tledea, ona sarre barea sutame to̱la. Ado̱ gidṛaren apat bhãutićre sunume sajaoa, ar atoren he̱ṛe̱l ho̱po̱n umoḱe riau idikoa daḱ ghaṭte. Calaoenako. Onko um heḱkate dhãi budhi sunum sasań ar sutamkinte to̱lakat sarante atoren maejiukoe riau idikoa daḱ ghaṭte umok lagit. Calaoenako. Daḱ ghaṭre uni dhãi budhi do̱ mitṭeć sutam gidṛawaḱ up sãoteye atu gidikaka, ghaṭre mõṛẽ ṭikaḱ sindur ṭikaḱkate. Ona do̱ ghaṭ kiriṅko metaka. Dosar sutam ar sar do̱ arupkate oṛakteye agu daraea, onko jo̱to̱ko umen tayo̱m. Oṛaḱte heḱkate dhãi budhi

do sasanre ona sareć sutame topoea, ar ona do gidrai dorayea dandare. Inakatege sate latarre gidraren engattet durupkate gidrai hoborea; Ado atnak sakame hobor seleda.

Khange dhāi budhi do satere guriće sipia dakte: Ado gidraren engattet hō gurić dakteye joroaea, ar lenga tite gurić dak atankate bohokreye jotjona, ar katić talane siruba. Ado gidraren engattet orakteye boloka; bolokate parkomre gidrai gitićkaea. Ado dhāi budhi pea phūrūkre holone leohaea dakte, ar ona mit phūrūk holon dak do parkom reak ponon kuthae irciaka; Ado ona phūrūke gidikaka. Onakate ar mit phūrūk holon dak pahil do Naeke, uni tayom Kudam Naeke, uni tayom ato Manjhi, uni tayom Paranik, Jogmanjhi, Jogparanik ar Godete irciakoa koramre. Ar onko tayom atoren joto herel hopon koramreye irciakoa.

Ado sareć phūrūk holon dak pahil do Naeke era, uni tayom Kudam Naeke era, uni tayom Manjhi era, uni tayom Jogparanik era, uni tayom Jogmanjhi era, uni tayom Godet era, ar onko tayom atoren joto maejiuko koramreye irciako.

Khange orakren haram budhikin kupulia; okoelan numea? Adokin mena, kora gidra khan: Babalan numea, ar kuri gidra khankin mena: Ayolan numea. Pahil janam kora do aćren apatren apatak ńutume ńama, ar pahil kuri gidra do aćren apatren engatak ńutume ńama. Dosar janam kora gidra do aćren engatren apatak ńutume ńama. Onakate hoyokko do kakat, kakit, mamot, hatomtetak ńutumko ńama.

Ado dhāi budhi racateye odokoka, ar ńutum lai idiakoteye johar idia, metakoae: Tehen khon nia ńutumte bare hohoaepe sendra karkare, kora khan, ar kuri khan: Dela ho, dak lom calak khan.

Ado phūrūkre nim dak mandiko odoka racate, pahil do Naeke, Kudam Naeke, Manji, Paranik, Jogmanjhi, Jogparanik ar Godetko emakoa, onakate atoren joto herel hopon. Ar onakate Naeke era emantenko joto maejiuko. Ado chut metaoena, ar gidra do pera talateye boloena. Mōrē māhā tayomre Nau ar dhāi budhi Eskar gidrakin hoyo ruarea. Ene cabaena.

Dhāi budhi reak leg do nōkōe: Kora gidrai janamlen khan, pe moka parhānd ar mit muri horo ar mit gotec narkataoni sakome ńama; ar kuri gidra khan, pe moka pārhand, bisa horo (bar suli) ar mit gotec narkataoni sakome ńama.

GIDRA BEGOR BAPLATEYE JANAMLENRE

Jāhāe kuri bin baplate gidrai janamle khan; uniren apat baret atoren Manjhi Paranik thenko laia. Unkin do atoren horkin jarwakoa; jarwakate kuriko kuliea gidraren apat doe okoe kana. Ado kuri okoe hore ńumea mōrē hor do unigeko sabea, ar unie banlere hō katha ban calaktaea. Menkhan unie suhi dare lekhan, ar hō etak kora menakkoa mente, endekhan gidra do bidhuateye janamakana. Eken mit hore suhilen khan, kuri dokhotege hoyoktaea. Menkhan bar pe horko suhilen khan, taka lagaoakoa, ar Jogmanjhi ńutumte gidrawak bohok upko ārgoea, ar gidra do uniak jate ńama. Se Jogmanjhi perae tahen khan, Jogparanik, se atoren jāhāe hor ńutumte bohok upko ārgoea. Ar korako emket taka do, ona reak Adom do gidraren engate ńama, gidra hara keteje lagit ar okoe ńutumte bohok upko ārgoketa, uni do adome ńama, ar sareć taka do mōrē horko ńama.

Gidraren engat okoe apat hộ bae lai dareako khan, uni gidra hộ bidhuai hoyoka. kuriren apat baret jãwãe bako kirin dareae khan. Jãwãeko kirin dareadea menkhan, uniak jat gidrai nama, ar uniak nutumte gidrawak bohok upko ãrgoea. Jãwãe bako nam dareako khan. bidhua mente Jogmanjhi se Jogparanik. se atoren jãhãe hor nutumte bohok upko ãrgoea, ar uni horak jat gidrai nama. Ona jokhec gidraren engatren apat baret taka lagaoakoa ar ona taka doe nama okoe nutumte gidrawak bohok upko ãrgoket. Sedaere taka auri janamokre mit arãr dangra, mit dhĩrũ gai ar bandi horo lagaokkan tahẽkana. Ona do tengon jãwãeye nama.

Jãhãe Hor kora etak jat kuri tuluc, se Hor kuri etak jat kora tuluc lot ghutikate gidrai janamlen khan, endekhan onkan hor jivat janam lagitle bitlahakoa, ar onkan hor do ale tala khonko dara.

CACO CHAṬIAṚ

Caco chatiar jokhec rean thikan banukanec, khajuk auri baplare hoyok, ar gidra begor caco chatiarkote bako bapla dareaka. Ar jãhãeren adi gidra menakko khan, uni do onko joto mit dhaoteye caco chatiarkoa. Okoe gidra auri caco chatiarreko goclen khan, onko do bako rapakkoa ar jan Nãite bako idia. Jãhãe hor acren gidrakoe caco chatiarkoa, uni do handie dohoea, sunum sasan ato hor ojog lagite juraua. Khange Manjhi Paranike hohoakina, handie dulakina. Adokin kuliea: Henda ho, noa do cet handim emalinkana? Adoe mena: Noa do, Baba, jan handi, nonka onkan menjonkana, banma, gidrakon caco chatiarko lagit. Noa do setakre hoyoka. Ado

Manjhi Paranik handi nukate atoren hor hohoako lagit Godetkin kolea. Adoko jarwaka. jarwakate atoren kuri pahil do Naeke ar Naeke era patiare durupkateko ojokkina. Onakate Kudam Naeke ar Kudam Naeke erako ojokkina. ar onakate Manjhitekin, Jogmanjhitekin, Jogparaniktekin, Godettekin haram budhiko ojokkoa, ar onakate atoren joto maejiukoko ojokkoa. Ado handiko parsaoa. Manjhi Paranikko em maranakina, onakate joto hor. Mit car em acurkate gidra apatko kuliea: Noa do tin hor reak kana? Ado unie mena: Nin horak. Ado tinak gidrako caco chatiaroka, unak carge popon phũrũkkateko em acurakoa. Ado gidra apatko kuliea: Tinak iri ar tinak erba geleakana? Adoe mena: Ninak do iri ar ninak do erba geleakantina. Adoko ror ruara: Adi bhag. Adoko kuliea: Disom do okakore? Ado gidraren apat do okakore gidraren goromtet menakkkoa, ona disomkoe laia. Ado gorom handiko khoja. Khange gidraren goromtetteko do orak khonko agu darawakat handi mõrẽ horko emakoa. Ado mõrẽ hor serenteko eneca:

Ne tora nete tora murum panja
Ne tora nete tora sosam panja
Panjaye panjaye murum panja,
Pechaye pechaye sosam panja.
Pokhori pindere murum panja,
Nadia tirere sosam panja.
Toloaere do nayo samanom ghanti,
Niaroaere do nayo urmal paigan.

Ado na handi jotokoteko nuia.

Khange bintiko ehoba. Dhạrti cet́ lekate benaolena, ar Họr hopon lumań leka un khon oka oka disomko atiń aguakata, onako jotoko galmaraoa, jãhã lekate gidrạ pidrạ aloko hịrińma. Ńum idi ńum idite "jandeman tandeyenako" kathako tioḱle khan, Sikhạr disomren pạhil Pargana Hikimko ńumea, menako: Hikim parganae metaḱoa: Delabon bereloḱa; ente baena bir baena otiń ciạwakaťtabona. Haprạmkoko menketa: Delabon gọrọaea, ḍahijon ḍuṅgrijọńabo, asulok utedoḱabo. Ọṇḍe jarwakate bapla reaḱko nar jorẹta. Ado dạhiket́ duṅgriketáko; iṛiko erbako tumbạre ṭoṭere itạko baelaḱa; iṛi mente erleṭ erba geleyena erba mente erleṭ iṛi geleyena. Ado dạhiko họrhoea, iṛiko erbako do beleḱa, Ado cẽrẽko jomkea, onateko mena: Delabon họrhoea. simko hõko cọrọća, kakṛako hõko dobokaḱ, ar cẽrẽko hõko teṭeća. Ado unrekin họrhoea bar họr haṛam budhi. Dobaṭiạ do coṅgarekin ḍạhilaḱa. Adokin họrhoea, họrho họrhote laḍea rọhọr pọpọrọ darerekin deć ẹneća, Ado Ṭhạkur daeatẹ khode jań, caole jań bań hirićlen, bań pạsirlena, boge bogetege rohor poporo dare khon ãṛgoena. Ado dhạrti lebeťkeť khange chuten mukutena.

Tok hiloḱ ukhur hiloḱ alegele maṛań maṛań, seṅgel hiloḱ sokol hiloḱ alegele maṛań maṛań, sut́ daḱ dạdi daḱ alegele maṛań maṛań, sahan hiloḱ sakam hiloḱ alegele maṛań maṛań bań calaoko hõle calao ocoketpea, iṇạ bạre ḍherkaete mon dukoḱpe.. (Mõṛẽ họrko rọr ruạra: Mon dukoḱko doko calaoena somae sokṛa lemeń gitilte maṅgar gupi). Ado ape mõṛẽ họr ṭhenle ńẽhõroḱkana, teheń khon do narta kan chạṭiạrkanle ado sundi oṛaḱ hạdi oṛaḱ rinen dharenle, ado kulạukeṭ jurauketle, ado ape mõṛẽ họrle doat́ delawaťpeale.Tobe jaṅgatepe hećena, bohoḱtele atańkeṭpea, duṛup teṅgon niạte hõle doḱen

dingitenale uc gando uc pinda inate hõle khaṭoen badhoenale. Adole ńẽhõrokkana, bapla hilok biha hilok, narta hilok, chaṭiar hilok, harna hilok morna hilok, handikole bodoć nalhajoṅa, dakkole lo nalhajoṅa. sakamkole rok nalhajoṅa. Ape mõṛẽ hoṛ ṭhenle ńẽhõrokkana, kãhũ lekale tahẽkana, bãk lekale pondena, ado ape mõṛẽ horge goha tahenpe.

Ado haṇḍiko ńuia, ar chạṭiar ar doṅko sereń ẹhobteko eneća. Cabaena.

Sereń:

Haere, sirom gele do gelelen do,
Boele amki do hoe busạrlen do
Haere, marar baha do,
Bạbu amka do hae janamlen do.

Sereń :

:: Dumke se dumeṛo ::
Miru hopon ho kare hopon,
Dudboyo ho dud amka
Nãrgolekinpe ho,
Miru hopon ho kare hopon.

SIKẠ REAŃ

Sedaeren haprạmkoko rorlaḱa, bańma, okoe bako sikạlenkhan, hanapurire mundhạt lekan tejoko hoborakoa. Ona iate joto kora hopon kurumuṭute hasoteťko sahaoa. Adom hoṛ do eken mit goṭećko sikaḱa, Adomko do pea, adomko do mõṛẽ goṭeć, ar adomko do eae goṭećko sikạka. Leṅga tireko sikaḱa. Sikạ do noṅka lekate hoyokkana: Cuṭi leka gendṛak reaḱko

benaoa. Cotre sengelko lagaoa, ar sikak thāire onako doroma. Bai baite lo ãrgona. Lo cabakate sikkaić do toroćtete ota jalat gotkaka. Ado phokakte ghaoka. Ado bogeyen khan sika cinha hoena.

KHO̱DAK REAṄ

Maejiuko do̱ bako sikạka, khodakako, jãhã lekate hana purire muḍhat lekan tejo aloko hoḅorako. Koṛamreko kho̱daka. jãhãn muṭhạn leka do̱ baṅa, eken aụṛiakge, mo̱ńj ńe̱lo̱k lạgit. Pạhil do̱ kaḍe̱ć ar ńo̱lhat kạliteko o̱la, ar tayomte suiteko pạṭịa o̱l o̱lte. Kho̱dakate sasaṅko o̱jokaka, Ado̱ko um hijuka.

BAPLAK SE̱LE̱T

RAEBARIĆ

Jãhãe o̱ko̱e aćren hopo̱n lạgit bạhu ńam reak jạruṛ menaktae khan, miṭṭaṅ raebariće sabea. Metaeae: E̱ ho, jãhãkore bạhu tanak siṛialema. Raebariće ro̱ṛ ruạṛaea: Cet lekanko? Ado̱ koṛaren apate mena: Onka noṅka. Raebariće mena : Disạ do̱ṅ disạ akatkogea, hapeṅ kulilekoge, ganoka se̱ko baṅa. Koṛaren apate metaea: ende̱khan kuli baṛakate heć ruạṛokme nindin indinre.

Khange raebarić peṛa oṛakte senkateye kuli baṛakoa, baṅma, peṛaṅ aguapea, ganoka sepe baṅa, cetpe meneta? Ado̱ko ro̱ṛ ruạṛaea: Cet lekan peṛa ho, boto̱r ocoetle do̱m. Raebariće

mena: Boge perage, botor do baṅa. Adoe phutauakoa, baṅma, uni gidrạ do okako sećko esetakata, se baṅa? Adoko ror ruạṛaea: Baṅa ajaurigeae. Ado̱ raebariće mena: Endekhan peṛaṅ aguapea. Onkoko ror ruara: Agumam agualege, okoe hormokako? Raebariće metakoa: Phalna hormo. Adoko kuliea: Oka atore? Uni doe mena; Phalna atore. Kulieako: O̱koe kanako? Uni doe mena: Phalnako kanako. Khangeko mena: Ma ente, kusiabon khanko. Ado raebariće metakoa: Ma nindin indinreṅ ayur agukoa, oṛakkore baṛe tahenpe. Onko do̱ko ror ruạṛaea: Ma nia dhao do bahre bahretege, baṅkhan lajaopara hoyoka, babon kupusilen khan.

Ado̱ raebarić koṛaren apat then hećkateye metaea: Peṛa do̱ko menketa, bogege, ma agukom, me̱nkhan nia dhao do̱ bahre bahre̱tege. Niạ diniṅ nenda akawatkoa calakabon.

SAR SẠGUN

Nenda din se̱ṭeren khan, raebarić hećkate ạdireye idikoa, koṛaren eṅgat-apat ar atoren miṭ bar ho̱ṛ. Calakako. Ako ato simạre, se̱ kuṛi ato simạre̱ seṅgel, taṅga, sahan dipil, biṅ se̱ toyo endakko ńelle khan be̱sạguno̱ka, onate oṛakteko ruạṛa. Me̱nkhan ako simạre, se̱ kuṛi ato simạre pe̱reć kanda, gai, nãwã bhajan, chala daṅgra, se̱ kul paṅjako ńelle khan ona do̱ ạḍi sạgun hoyoktakoa, onate kuṛi atoren Jo̱gmaṅjhi ṭhe̱nko bo̱lo̱ka. (Ona sar sạgun reak nahak do̱ eken e̱ṛe e̱ṛe; ente koṛaren apat ać atoren Maṅjhie lại maṛaṅaea, baṅma, ale do̱ phalna hilok ạḍire bhajan ńelle calaka, atoren ho̱ṛ mana baṛakakome, inạ o̱kte̱ do̱ tạkkićak aloko sap baṛaema. Ar kuṛi atoren Maṅjhi hõ raebariće lạiaea, uni atoren hõ jãhã lekateko onkaema.)

Raebaric Jogmanjhie metaea: Bhajan nelle hećakana, do am do ona mal udukaleme. Khange Jogmanjhi kuri apat orakte senkateye laiakoa, banma, perako hećena. Adoko mena: Bogege. Ado Jogmanjhi kurie metaea: Mit bar kuri ale orakte hijukpe, perako hecakawatlea, dakko tan otoakope, banukkotalea. Ado kuriren engat-apat hoponeratkin metaea: Do mai, calakpe. Ado pea kuri ganko calaka. Ado senkateko dobok idiakoa joto jarwa hor. Uni kuri do pea kuri motore talareye tahena, aloe lajaoka mente. Raebaric koraren engat-apate khae khoeakina, banma, uni talarenic bengetaepe. Johar barakate onko kuri do mit ghariko tengo nogoka, Ado orakteko senjona. Onko senkate Jogmanjhi raebarice kuliea, Cele cet leka jutlena se bana? Ado perako ror ruara: Hẽ, bogege ale moto do kusige, arhõ akoko kusilen ban.

Khange Jogmanjhi kuriren engat-apat orakteye calaka. Onkoko kuliea: Cele Jogmanjhi pera do cetkoko men baraketa, kusienako, seko bana? Ado Jogmanjhie ror ruara: Pera do bogegeko menketa kusige. Ado kuriren apat Jogmanjhie metaea: Do pera do agukom, dakkoko nu toraea. Ado Jogmanjhi acak orakte sen ruarkate perae metakoa: De baba raebaric, perako khojetbona, dakkobon nu toraea. Onko kora secrenko mena: Bana, bogeyena nenkage, ban hapenbon nuite, nuigeabon hapen. Kuriren apat handi tanake dohoakat khan, jarurkate Jogmanjhie metakoa: Dela tengo tengote, adi gharic do ban dohopea. Adoko bujhauketa, banma, handiko dohoakata, onateko calaka. Jogmanjhie ayur idikoa. Kuriko do ondege menakkoa. perako sen tora parkomko maci gandoko belakoa, onko kuri do. Dak tanakote ar hõko joharakoa. Joharkate kuriren engat- apat perako joharakoa, ar duk sukkoko

kupulia. Ado onko kuri do perako jangako abukkoa. Ado orakteko aderkoa. Inakate handiko dakakoko emakoa joto hor. Jom-nu barakateko bidakoa. Adom hor do pahil dhao kuriren engat- apat orakte bako boloka: ekkalte Jogmanjhi orak khongeko ruara.

Orakte heckate koraren apat raebarice metaea: Ma nin dinre hec ruarokme. Uni nenda dinre hec ruarkate handiko emaea, Adoko metaea: Do pera do agukom ako pari. Ado raebaric kuri orak sece calaoena. Adoe metakoa: De perako khojetboa, tisbon calakkana? Ado kuriren apate mena: Hape enko nekon hohoakorege. Ado Manjhi-Paranik ar Jogmanjhie hohoakoa. Ado handi tanak tahen khanko nuia arko galmaraoa. Kuriren apate mena: Perako khojetboa, de tisbon nenda gotaekana raebaric do? Ado mõrẽ mãhãko nendaea. Raebarice hec ruarena, koraren apate laiaea, banma pera do in dinreko hijuka. Koraren apat do mit bar tukuc handie dohoea.

Nenda dinre adire kuri secren hor, engat-apat ar mit bar hor, jãwãe nelko calaka, Raebarice ayur agukoa. Ako ato simare se kora ato simare sengel, tanga, sahan dipil, bin se toyo endakko nelle khan, besagunoka, onate oraktegko ruara, ar narjor ban hoyoka; menkhan ako simare, se kora ato simare perec kanda, gai, nãwã bhajan, chala dangra, se kul panjako nelle khan, ona do adi sagun hoyoktakoa, onate kora atoren Jogmanjhi thenko boloka. Raebaric Jogmanjhie metaea: De Jogmanjhi, perakobon nel barakoa, adi ghari alom doholea. Khange Jogmanjhi kora orakteye calaka, koraren engat-apate metakina: Perako hecakawatboa, koran idi nogea. Ado engat-apatkin kolkaea mit bar kora gateaete. Jogmanjhie ayur idikoa. Senkate perako joharakoa. Uni kora do talareye tahena. Khange

raebarić kuṛiren engat-apate khac khoeạkina, banma, ini talarenić bengetaepe. Nelkedeako. Bako kusiena menkhan, raebarić Eskarreko metaea: Kuṛi do ohoe kusilena, marangeae, se jahanaḱkin ạnduna. Ado bhorme bhormeteko ruạṛa. Arko kusiena menkhan, raebarić inạ ho̱ko lạiaea. Raebarić do Jogmạnjhi onae lạiaea, ar Jogmạnjhi do koṛaren engat-apate lạiakina. Ona anjomkate koṛaren engat-apat Jogmạnjhikin metaea. Do, peṛa agukom, daḱ ńukateko calaḱa. Adoe agukoa. Ako joto̱ jopohar baṛakate koṛa ar ho̱ko johar ocoea onko bạhuren engat-apatteko. Ado oṛaḱren kuṛi peṛako jangako ạbukkoa. Ado oṛaḱteko aderkoa. Hạndi pạhilko ńuia inako tayo̱m dakako e̱makoa. Jom baṛakateko bidakoa. Oṛaḱteko ruạṛa. Thir baraenako.

OṚAḰ-DUẠR ŃE̱L

Khange kuṛi sećrenko do̱ koṛatakoaḱ oṛaḱ duaṛ ńelko calaḱa, jãhã lekateko badae, ceṭ leka menaḱtakoa. Ona jokheć kuṛiren kakat gongotteko ar mamo̱t hato̱mteṭteko ar atoren Mạnjhi Paranik, ar atoren mõṛẽ ho̱rko moto̱re miṭ bar ho̱rko sen se̱le̱do̱ka. Raebariće ayur idikoa e̱kkalte jãwãeren engat-apat oṛaḱte. O̱nde do̱ parko̱mko, maciko, gandokoko belakoa. Ado̱ko durupenge. Ado̱ daḱko aguia lo̱ṭate bạṭite, arko johar idia. Khange gando̱ko, daḱko, mạlite sunumko aguia. Ado̱ gandore janga do̱ho̱kate peṛako ạbukkoa daḱte. Ado̱ sunumko o̱jo̱kakoa. Ạbukkate Jo̱gmạnjhi oṛakteye bo̱la, cukạk sunume aguia ar miṭ to̱ho̱ṕ daṭạuni, ado̱e metakoa, delabon ho, daḱtebon calaḱa. Ado̱ daḱteye ayur idikoa. Ado̱ko umenko daṭạuniena; sunumko o̱jo̱kke̱ta. Ado̱ oṛaḱteko he̱ćena. Arhõ enkage

parkomkoreko durupa. Ado oṛaḱren hoṛ oṛaḱte paṭiạko adera, adoko mena: De lo̱ṭate daḱ peṛa aguakope. Adoko aguakoa. Ado tikoko ạbukoḱa peṛako do. Ado oṛaḱteko aderkoa ar onko do paṭiạreko durupa.

Khange Jogmạnjhie mena: De ho, hạndi ạguipe. Ạguketako. Ado pạhil Mạnjhiko emaea, inạ tayomte Paranik, ar inạkate joto hoṛ pe-pon phũṛũkkateko emakoa. Arhõ Jogmạnjhie mena: De̱ ho bạṭite mimiṭ dhao hạndi ạgualepe, ma peṛa emakope. Ado hạndiko emaṭkoa joto̱ horge. Ado Mạnjhie mena: De̱ ho jo̱gmạnjhi, miṭṭań kuṛi hohoaeme, noa phũṛũkkoe halań gi̱dikaka. Giḍikeṭae. Ado mitte̱ć bạṭi ar lo̱ṭate daḱko aguia, agukate bạṭi cetanre tiko ạbuk idikoa joto hoṛ. Abunenako.

Arhõ Jogmạnjhie mena: De̱ ho, paṭṛa ạguipe. Ạguke̱tako. Pạhil do̱ ona paṭṛako do̱ho̱ea Mạnjhi ṭhen, inạ tayo̱m Paranik ṭhe̱n. Ado̱ joto ho̱ṛ paṭṛako do̱ho̱ idiakoa. Jogmạnjhie mena: E̱ ho miṭ ho̱ṛ koṛa hijukpe, khajaṛi taben e̱m idialeme. Uni do̱ pahil Mạnjhie emaea, inạkate Paranik, ar inạ tayo̱m jo̱to̱ ho̱re em idiakoa. Ado̱ Jogmạnjhie mena: Ma baba peṛa, loho̱dabon khajaṛi taben. Ado̱ko lo̱ho̱da. Arhõ Jogmạnjhie mena: De̱ ho, guṛ aguipe, ona guṛ agukate Mạnjhi-Paranikko emakina, ar inạkate jo̱to̱ ho̱ṛ.

Khange Jogmạnjhie mena: E̱ baba peṛa, nõkõe ale do̱ ho̱rgele ro̱ho̱ṛeṭkoa, ar bankhan do̱ sedaereko mena, ho̱ṛo he̱ṛegeko ro̱ho̱ṛa kipisạṛko - ale do̱ peṛagele ro̱ho̱ṛeṭpea, niạge baba peṛa ḍherkaete mo̱n dukoḱtabonpe. Ado̱ unre peṛako ro̱ṛ ruạṛa: Mo̱n dukoḱko do̱, baba, jo̱to̱ko lahawakana, Somae sokṛate, lemeń gitilte mangaṛ gupiko senakana. Ado̱ko jo̱mke̱ṭa, inạ cabakate arhõ Jo̱gmạnjhie mena: De̱ ho, khaṛai do̱le laḱ

tandiket do, de arhõ khajari taben aguipe. Adoko aguia, joto horko em idiakoa. Ado Jogmanjhie mena: E ho, pera de dak aguiakope bhitar sen khon. Unre mimit bati handiko emakoa. Ado jom caba ńu cabaketako.

Khange Jogmanjhie hohoea: E marań bahu (banukko khan etak kurie hohoakoa, deloi hijukben noa patra halań gidiben, ar lotate dak aguiben, ar batire dul idialeben; tiko mocakole abukoka. Ado abukkate babar phũrũk handiko emakoa. Ado orak khonko odokoka gorate. Parkomkoreko durupa. Ado Jogmanjhie mena: E marań bahu (menakko khać), de hukathamakur aguiben. Agukeṭae, perakoko em barawakoa.

Ado Jogmanjhi orakteye boloka ar koraren apate metaea: Henda baba, pera do cet tuluć dakabon jom ocokoa? Unre unie mena: Do marań babu hohoaepe. Hohoadeako, hećenae. Adoe mena: Cedak babam hohoadińa? Apate ror ruaraea: Ia babu, do uni hende kasi marańić aguem. Adoe calaoena, agukedeae.

Khange Jogmanjhie mena: De lotate dak aguipe. Aguketako. Bohokre uni kasiko duladea, Adoko makkedea.

Perako durup ocoketkoa daka jom. Daka utu em hoekate Jogmanjhie mena: Nõkõe baba apege pera ale do peragele rohoretkoa, mare hapramko kipisãrko do horo heregeko rohora, ale do nõkõe peragele rohoretpea, nia bare dherkaete mon dukoktabonpe. Ado onko perako ror ruara: Hẽ baba, mon dukokko do Somae sokrate, lemeń gitilte mangar gupiko senakana. Adoko joma. Jomkateko abuk baraka, ar cun thamakurko joma. Auriko bidakore arhõ orakte aderkate handiko emakoa. Ńu barakateko odokoka bidak lagit. Adoko panteka, pantekateko johar barajońa. Adoko bida gotkakoa. Adoko calaoena.

HOROK CIKHNA

Raebarice hijuk senoka. Ado horok cikhna lagitko nendaea. Bahuko horok cikhna maranea. Raebarić do nenda dinre koraren apat, kakat, mamot, kumat, gongot ar Manjhi-Paranik ar atoren mõrẽ horko motore mit bar hor kuri orakteye ayur idikoa. Bahu secren Jogmanjhi kulhi mucatre lota dakante perae daramkoa. Ado bahu orakteye ayur idikoa. Ado parkomko, maciko, gandokoko belatkoa. Durupenako.

Khange kuriren engat-apatteko orak khon odokkate dak tanakoteko johar barawakoa. Onakate kora orakreko beoharlet leka jangako abukkoa, umokko idikoa, um hećkate handiko taben-khajarikoko emakoa. Jomkate perako odokoka gorate endeko durupa.

Khange kora then leka onko hõ merom kasiko aguea. Agukate bohokre dakko dulaea. Unre Jogmanjhie mena: E baba pera, nõkõe, arak hese ńurabonpe. Unre pera do merom kasiko magea. Ado Jogmanjhie hohoea: E marań bahu, dela hijukme nui merom kasi gedetabonpe. Adoko gedea. Kutiketako, Adoko daka utuia. Ado perako mena: E ho Jogmanjhi, de ale do hako pako usara hotlem.

Khange Jogmanjhie mena: E marań bahu, de patia nonkate atedtabonme. Atetketae. Ado Jogmanjhie mena: E baba pera, parkom khon do patiarebo durupa. Ado patiareko durupena. Ado Jogmanjhie mena: De niton do handi aguipe. Babar phũrũk inako ńuketa.

Khange Jogmanjhie mena: De baba, nitok do bahu tite dak aguipe. Handiko aguiketa batite. Uni bahu kuri do pahile idiaea

Manjhi mit baṭi haṇḍi ar mit loṭa dak, are ḍobokaea. Uni tayom Paranike idiaea haṇḍi ar loṭa dak, ar uni hõe ḍobokaea. Khange jãwãeren apate emaea mit baṭi haṇḍi ar loṭa dak. uni ḍo ona haṇḍi ṅukate baṭie dohokaka, Ado baḥu kuṛi sopore sapkate bulureye duṛubea, Ado mitṭan hãse horokaea hoṭokre ar mocareye coḳaea. Ado baḥu kuṛi seṅrenko sereṅa :

De se go ayo mora, eka loṭa pahijo
Baba susur gor tole neoabore.

Noa doko sereṅa, baḥu lota dak jãwãeren apate emaere. Ar jãwãeren apat baḥu kuṛi bulureye duṛube jokheckko sereṅa :

Dikhile ho phalna raea ho,
Cinile ho phalna raea;
Mone jo hoe to baisabe jaṅdiore.

Ado baḥu kuṛi jãwãe apat reak bulu khon ãrgokateye ḍoboḳaea; arhõ mit dhao haṇḍie em ruaṛaea. Eṇḍe khon joto hoṛ haṇḍi ar loṭa dake em idiakoa. Adoko sereṅa.

Tokoe hoṛko nasena, tumba jhaṛi dak do,
Tokoe hoṛko nataṅket, tuba jhaṛi jhaṛi dak do!
Tokoe hoṛko sarketa, tokoe hoṛko sagunket,
Tumba jhaṛi jhaṛi dakte?
Phalna hoṛko nasena, tumba jhaṛi dak do,
Phalna hoṛko nataṅket, tuba jhaṛi jhaṛi dak do.
Phalna hoṛko sarketa, Phalna hoṛko sagunketa,
Tumba jhaṛi jhaṛi dakte.

"Phalna" katha bodolte baḥu jãwãe reak paṛisko ṅuma. Mit paṛisrenma bako baplak, juda juda paṛislen aneć.

Joto hoṛ ṅu cabakate Jogmanjhiko metaea: E ho Jogmanjhi, do se oṛakte bololenme, daka utu isinena se auri? Uni do bolokateye ṅelketa, baṅma, isinketko. Khange baḥuren apat maraṅ baḥui hohoaea: E baḥu, loṭate baṭite dak aguiben. Agukeṭae. Ado loṭate dak baṭireye dul idiakoa abukok lagit. Khange Jogmanjhie hohoea: E maraṅ baḥu, de dakako, utuko, paṭrako phũṛũkko aguipe. Agukate pahil do Maṅjhiko dohoeae, ina tayomte Paranik, inakate joto hoṛko em idiakoa. Ado Manjhie bintiakoa peṛako: Hapṛam kipisãṛ hoṛo heṛegeko rohoṛlaka, ale, baba, apegele rohoṛetpea, ona baṛe dherkaete mon dukoktabonpe. Onkoko roṛ ruaṛa: Hẽ, baba, joma mente mabon menge, udi goṭeć sap sorle ende anećbo jom daṛeaka, carec metakge, dak metakge, sakam metakge sahan metakge, ona mit then jarwa thurla, isinle arole, solo soṅjokle, ende anećbo jom daṛeaka.

Jom ṅu cabakateko abukoka, ar racate oḍokkate thamakurkoko jom baṛaea. Khange Jogmanjhie mena: Henda baba, peṛako do tinrebon bidakoa? Ado Jogmanjhiko metaea: Do se oṛak ṅellem, thãi menaka se baṅa. Ṅelketae, thãi menakgea. Ado peṛako oṛakte aderkate (metakme atoren Maṅjhi-Paranik ar jãwãe apat ar uni tuluć barpe hoṛ) paṭiako belakoa. Duṛupenako. Khange Jogmaṅjhie mena: De haṇḍi aguipe. Adoko aguketa, peṛakoko ematkoa; emkate jãwãeren apat ar baḥuren apat mit thenkin duṛupa, Ado mit dhaote haṇḍiko aguakina. Adokin mena: De ho sumdhi, noa haṇḍi dobo ṅuia. Ṅuṅu jokheckin mena: De peṛabo joharakoa. Peṛakin johar idiakoa. Khange akin balaea ti ti sapapkate pe dhao ti tikin idi aguia, Ado bohok seckin tula, inakate taren taren pe dhaokin kopoṭeća, kopoṭećkate arhõ pe dhao ti tikin

idi aguitakina. Ado bohok sec rakapkatekin mena Saheb! In jokhecko serena:

Manjura manjura manjura mae he
Manjura kaisana sulan
doyore sumudini
Birire baisalan
Doyo sumudini barare sulan.

Ado kuriren apate mena: E ho sumdhi, nitok do noa do apean orak. Ar jãwãeren apate mena; Hana orak do apeange, sumdhi. Ado banar balaeakin mepena: E ho sumdhi, jãhã leka gã gondape darana, sendra karkakope hijuka, nin din do tandi tikur, bir pakar, sut dak dadi dakkope nuakata, tehen khon do onako bare ikakape jhata umul, tumba, dak lipi kumba, nia do sohorte hõ sohor seterokpe bare, alope etom konea, jãhã lekate note daranpe hijuk khan bolo torakpe, dakkope nu toraea, gidrako hõpe hiri torakoa. Galmarao galmaraote handikoko nu cabaketa.

Khange perako mena: E ho Jogmanjhi baba, de ale do bida gotkaleme. Adoko odonena racate. Ado bahu secren mit secteko tengona, ar jãwãe secrenko hõ mit secte, mũha mũhi, Ado perakoko johar acura khange bidaente orakteko calakkana. Unre Jogmanjhie mena: E baba pera, nõkõe buru arakpe sitatbona, kapi cope hirin otokakkan, nõkõetape. Ado merom pharie ematkoa. Idianako.

Onka leka bahu secren apatteko hõ senkate jãwãeko horogea.

TAKA CAL

Raebarice hijuk senoka. Ado jãwãeren apat raebarice metaea: Do pera bare bujhau agukom. Calaoenae. Hec ruarkateye mena: Hẽkketako. Khange jãwãeren apat atoren Manjhi-Paranik. Jogmanjhi ar atoren bar pe hor jarwakate handie emakoa. Ado ato Manjhie kuliea: Cet handi noa do? Ado jãwãeren apate mena: Noa do, Manjhi baba, raebaric handige, takabon cal dohokakin meneta. Handiko nuketa.

Khange girako tola, mõrẽ mãhã, se eae mãhã, Raebaric do ona girai idiakoa bahu secrenko then. Onko do hoelo nokko aikaule khanko bãrti gotkaka, ar onkoak kathage calaktakoa.

Ado nenda din seteren khan jãwãeren apat Manjhi-Paranik, Jogmanjhi ar Godete hohoakoa; adoe mena: Taka cal reak din seterana, delabon bariatokbon calaka. Unre onkoko mena: Atoren hudin maran menakkoa, onkokoko hoho agulekoge. Ado Godetko kolkaea rak jarwako lagit. Hecenako. Ado jãwãeren apatko kuliea: Henda baba, sunum sasan kulauka se bana? Uni doe mena: Kulaukgea. Ado Naeke ar Naeke era patiare pantekateko durupkina, Ado sunum sasante kuriko ojokkina. Inakate Manjhi ar Manjhi era, inakate Paranik, Jogmanjhi, Jogparanik ar Godetkoren era tulucko ojokkoa. Ina tayom jãwãeren engat-apat ati saurire durupkateko ojokkina. Ado atoren hudin maran joto maejiuko. Khange Jogmanjhie mena: De jãwãe aguepe, ojogeabon. Ado jãwãeren engate mena: Akyuric banukgican. Ado koraren ajittet bahugic khan hilittet, se miserattet hõ ganokgea. Arhõ, kathae, lumti banugicak, okarebon namea? Adoko mena: Kakat hopon menaea, uni do jãwãe khoce hudingea, unibon lumtiea. Apnar

bhaiạdi hopon bako tahen khan eṭaḱ Hoṛ hopon hō̠ ganokǵea, khajuk boeha sagai.

Ado mittaṅ loṭako aguia, ona do jāwāeren hilittetko calaea, arko metaea: Ma jāwāe acurem. Tetre kuṛi do paṭiako hobora, ar jāwāeren hilittet doe ayureṫkoa, ar loṭa dak sapḱateye cuḍruc acureta. Pe̠ dhaoko acurena, Ado tetre kuṛiko paṭiako aṭeṫkate jāwāe koṛa, lumti koṛa ar akcurić onareko durupa.

Khange Jo̠gmaṅjhie mena: Do jāwāeren eṅgat metaepe, hijuḱme. He̠ćenae. Ado bhāutićre sunum sasaṅ menaka, Ado̠ Jo̠gmaṅjhiko metaea: Metaeme jāwāeren eṅgat, sunum sasaṅ johare ho̠po̠ne jo̠taema. Iṇakate Jogmaṅjhi tetre kuṛie metakoa: Ma nitok do̠ eṅgattete ho̠rketa, ma ojogepe jāwāe do̠. ojo̠ḱkedeako. Khan raebarićе metakoa: Ma sapṛaoḱpe, ṅindaḱkana, delabon! Ado̠ko calaḱ lagiṫ.

Khange raebarićko kuliea: Ḍahartem idibona se̠ sūṛūć horte? Ado̠e mena: Ḍahartegeṅ idibona. Ado̠ barea ṭaka ar piṭar reaḱ hāsko idi toraea, ar ṭamak ar ramsiṅgạ, se̠ bakea, ru ar oro̠ṅkateko calaḱa. Tioḱke̠takoa. Kulhi mucaṭreko teṅgona. Raebarić do̠ bahu oṛaḱte sen lahakateye metakoa: Dela he̠ćenale, de̠ daram daḱlepe, ar okarepe ḍeraetlea, ona udukalepe. Ado̠ atore o̠ko̠eaḱ mela oṛaḱ menaḱa. Ado̠ Jo̠gmaṅjhiko metaea; Do cia̠ aguime. Ado̠e ṅamke̠ta. Ado̠ patṛa cetanre loṭa daḱ sepeṅkate bariạtko ṭhe̠ne calaḱa, are metakoa: Dela bariạtko ḍeraṅ idibona. Ado̠ko calaoena ḍerate. Ado̠ bariạtko Jo̠gmaṅjhi ar Go̠ḍetko metakina: De̠ ho sahan sakam, barea daka ṭukuć, mitṭe̠ć celaṅ, cunḍućko ar kaṛchuko ṅawaleben, ar daḱ okare menaḱa, udukaleben, ṅindạre okarele ṅama? Ar ḍauṛa hō̠ mitṭe̠n baṛe ṅawaleben, dakale uba. Aguaṭkoakin.

Khange bariạtko do laṅga pharia handiko dulketa. Jo̠gmaṅjhitekin hō̠ko ematkina, ako hōko ṅuketa. Ado Jogmaṅjhitekinkin metakoa: Ma dakajoṅpe, ar jāhātinre saṭ hoyoktalea, adole maṅgaopea.

Bahu seć oṛaḱren haṇḍiko tan boḍoćketa, khange bariạtkoko maṅgaokeṫkoa. Hećenako; hećkateko johar baṛawana; Ado racare busupreko duṛuṕkoa, ar atoren hoṛ hō̠ko duṛupa. Ado Jogmaṅjhi peṛako dake aguakoa, ar thamakur Ado̠e mena: De handi agualepe. Aguketako. Agukate haṇḍiko ṅuṅukana. Ado Jogmaṅjhie mena; de ho, bahuren apat, tinaḱ gonoṅ takam joma, bariatkobon laiakoa. Bahu sećrenko ar jāwāe sećrenko mocate do̠ bako ro̠po̠ṛa. Bahu se̠ćren Jo̠gmaṅjhi bareae bhāutićketa. Miṫ bhāutićre do̠ mō̠ṛē̠ ganḍa phutia kauḍie sambaoketa, ar miṫ bhāutićre do̠ pea pāk sutame bhoraoketa; miṫ pāk sutam do̠ bara baṛi ponḍ ar araḱ, ar barea do̠ dherṭe̠t do̠ ponḍ sutam, miṫ khiạkate do̠ araḱ sutam.

Khange raebarićе ho̠ho̠aea, metaeae: De̠ ho raebarić, nō̠ḱō̠etam. Jāwāe se̠ćrenko ṭhe̠n ona barea bhāutićе idia. Onko do̠ ona sutam bako halaṅa, kauḍi miṫ go̠ṭe̠ć halaṅkate raebarićko cal ruaṛaea, kathae; Do idime bahu apat ṭhe̠n. Ado̠e idiketa, iṇakate ṅel baṛaketako, kathae miṫ goṭe̠ć do̠ banukanaṅ. Ar hō̠ko juṭućaḱa miṫ go̠ṭaṅ, ar raebarić calae tulućko metaea: Do idime jāwāe apat ṭhe̠n. Onko do̠ arhō̠ miṫ go̠ṭaṅ halaṅkateko kol ruaṛkata. Onkaeako pe̠ dhao se̠ mō̠ṛē̠ dhao. Khange Ado̠ bako hataoa mocateko ro̠ṛa. Pe̠ ṭaka pon bahuren apate ṅamle khan, jāwāeren apat barea kauḍie do̠ho̠ea, mō̠ṛē̠ ṭaka pon hoyok khan, pea kauḍie do̠ho̠ea, ar eae ṭaka ponko e̠mo̠ḱ khan, eae kauḍie do̠ho̠ea. Pe̠ ṭaka ponre jāwāe se̠ćren ce̠ṭ hō̠ bako ṅam ruạṛa. Mō̠ṛē̠ ṭaka ponre mitṭaṅ gai ar mitṭe̠n baṭi ar jāwāe pichauṛi

ar dhutiko ńama, ar jãwãe sećren mõṛẽ pai caoleko ńama, buluń sasań selet. Onako metaka gonoń toṛaoni. Ar bahu sećren eae ṭaka ponko jomle khan, mitṭań dhĩṛũ gai ar mitṭeć baṭi ar mitṭeć thaṛi, ar jãwãe pichauṛi ar dhuti lagaoakoa. Ar jãwãe sećrenko gonoń toṛaoniko ńama, mitṭeć kasi, mit goṭen haṇḍi ar eae pai caole.

Khange jãwãe sećrenko bahu kuṛi hãsko horogea, ar uni do haṇḍie emakoa. Onakate gonoń ṭka, barea, Jogmańjhi tireko cala. Ado Jogmańjhi ona ṭaka sapkate joto hoṛe joharakoa. Ona ṭakako metaka: Pańja ten. Jogmańjhi do ona ṭaka bahuren apate emaea. Ado johar baṛakate bariatko do ḍerateko calaoena. Mit ghaṛi tayomte arhõ bhoj jomko mańgaokoa. Horok cikhna jokheć lekako beohara. Jomkate ḍerate giticko calaka. Dosar hilok setakre bariatko ar hõko mańgaokoa. Haṇḍiko emakoa, ar bahuren eńgat do raebarić mõṛẽ paila taben khajaṛie ghẽṭaea. Racare oḍokkate joto hoṛko johar baṛaea, bariatkoko bidaketkoa. Adoko heć dapoṛenge oṛakte.

BAPLATEṬ REAŃ

Raebarice hijuk senoka. Ado deńe banar baplakko juṛaua. Ṭaka calkate jãhãtis en serma bapla hoyoka, ar jãhãtis mit bar serma ãṭre hõ hoyokgea.

Bapla daṛeak lekako aikauk khan, jãwãeren apat raebarice metaea: Do peṛa theć khon gira aguabonme. Ado raebarić bahu oṛakte senkateye metakoa: De girabon tola. Khange bahuren apat atoren Mańjhi-Paranik, Jogmańjhiteko jarwakate haṇḍie emakoa. Nuńu jokheć Mańjhie kuliea: Noa do ceṭ haṇḍi?

Bahuren apate ror ruaṛakoa: Raebarice hećakana, de tin din reakbon tolaekana? Ado din khonko lekhaea. Lekhakate are goṭećko tola.

Ado gelbar moka jeleń eńgat reak doal kicrić lagit, ar here jiat iral moka jeleń kicrić lagit, ar bońga jiat eae moka jeleń kicrić lagit sutam cinhako pãka. Gira ar ona pãk sutam raebaricko emaea, ar uni do jãwãe apat then onae idia.

Jãwãeren apat ona ńamkate Mańjhi-Paranike hohoakina, metakinae: Nõkõe girako kolakawatbona, cetbon meneta? Unkinkin mena: Bogege, de abo hõbo tol ruaṛakoa. Ado haṇḍiko ńuia, ar gira hõko tola, mõṛẽ goṭeć; Bahu apat lagit mit, jãwãe sećren ato Mańjhi mit, Paranik lagit mit, Jogmańjhi lagit mit ar mit do jãwãe apatren peṛako lagit. Bahu apat lagit gira do raebarić titeko kol goṭkaka.

Khange pe mãhã tahente jãwãeren apat Mańjhi-Paranik hohokateye metakina: De, baba nõkõe din tiogokkana, debon mandawaea. Unkinkin ror ruaṛaea; Bogege. Khange jãwãeren apate metakina: De, mõṛẽ goṭeć koṛa ar mõṛẽ goṭeć kuṛi ńawańben. Ado Jogmańjhi atoren koṛae jarwakoa, Goḍet kolkate, are metakoa: Ma nonḍe manḍwaetabonpe. Ado Naekeye aguea. Hećenae. Mańjhi jãwãeren apate metaea: De, pea sim Naeke emaeme, mit heṛakić ar barea pondkin, pe pai caole, mit haṇḍi, ar bońga reak soṛom jań. Naeke do onako joto jaherte se ṭanḍite idikate sime bońgakoa manḍwa ńutumte. Adoe bakhẽṛa: Ne tobekhan Jaher Era, phalna Mańjhie manḍwaet ńutumte sim tiakiń emam calam kana, niage kusite kusalte atańke telakeam, niagem ceṛecke marańkea, Tobe phalna atote bariatokle calakkana, hor birre ṭatka biṛki alo, haṛak

alo, bocok alo, jinthi alo, pathri alo, etomte koṅete hoṭak gidi pasir giḍikeape. Bapu Ṭhakurtiṅ do. Onako bakkhẽr tuluć heṛak sim Jaher Erae emaea. Onakate mõṛẽko mittaṅ ponḍ sime boṅgawakoa enka bakkhẽr tuluć. Mucaṭre do Maraṅ Burui boṅgawaea uni sareć ponḍ sim, ar uni ṅutumte hõ onka lekae bakhẽa. Uni Naeke do mit bar hoṛe gateakatkoa, enko sim hõko suṛe jomkoa, ar ina ṭukuć hanḍi hõko ṅuia, Ado oṛakteko calaka.

Khange Jogmaṅjhi manḍwate ar hõe calaka, ado koṛakoe kulikoa; manḍwape saṭketa se auria? Onkoko roṛ ruaṛaea: Hẽle saṭketa. Ado Jogmaṅjhie metakoa: Tala manḍware mittec gada laepe, matkom darebon bida. Adoe kulikoa: Gaḍape la saṭketa, se auri? Onkoko metaea: La saṭketale. Adoe metakoa: Bhitri do kholaope ot do, kholaoketako. Khange Jogmaṅjhi do jãwãeren eṅgat-apate metakina: Pe ḍar berel sasaṅ ar mõṛẽ goṭeć phuṭia kauḍi ar pea ṭusa dhubi ghãs aguipe. Sasaṅ ridpe, pea adwa caole gheraope sasaṅre. Ado mitreko jarwaketa, jarwakate mitreko poṭomketa, ar oṅe onḍe gaḍareko kholaoakat onare onako dohoea. Inakate matkom dare ona gaḍareko bida, bitkate ona matkom dare boṛteko bedhao rakaba.

Khange Jogmaṅjhi akćurice hohoaea, metea: Ma noa do hasate thopram cikãṛme, ar holoṅte potao ponḍme, ar giru urudme, uṭuṭkate manḍwa khunṭi olme nana hunar, ar samaṅ sećre do bahu jãwãe olkinme. Akcurić doe saṭketa.

Khange Jogmaṅjhi mamanḍwa koṛakoe metakoa: Noa do saṭena, jom keṭećlenpe. Ado jãwãe oṛakte bolokate sunumko, daṭauniko odokkate koṛae emakoa, metakoae: Do um hijukpe. Onko do senkateko umenko daṭauniena. Oṛakte hećkateko

duṛupena. Ado Jogmaṅjhi bapla oṛak khone odoka mit ṭukuć hanḍi dulkateye emakokana; ṅuketako. Ado mit dauṛa dakae odoka ar mit celaṅ utu. Arhõ patra ar loṭae odokketa, calatkoae loṭa do; metatkoae: Ma dak taṅjoṅpe, abukokpe. Abuṅneako. Khange Jogmaṅjhie mena: la, de mit hoṛ daka ar mit hoṛ utu emabonpe. Adoko jomketa. Jomkateye metakoa: Baber uṅpe dasiate, Adom koṛa do baber uṅpe, ar Adom koṛa do ul sakam agukate gutuipe baberre, pon konḍre baber tolpe manḍware. Tolketako. Arhõ Jogmaṅjhie metakoa: Kulhire pe theć tolpe, mit baber do Maṅjhi chaṭkare ar barea do dene banar mucaṭre. Tolketako. Cabaena onko moto do.

Khange jãwãeren apat Jogmaṅjhie metaea: De atoren Maṅjhi Paranik ar atoren joto budhi era hoho agukom, sunum sasaṅ ojog laigi. Adoe hoho agukoa aćge. Hećenako. duṛupkate babar phuṛuk hanḍiko em maṛanakoa. Inakate Jogmaṅjhi tetre kuṛie hohoakoa, hoho agukateye metakoa: De sunum sasaṅ ojokkotabonpe. Ojokketkoako, pahil Naeketekin haṛam budhi, onakate Kuḍam Naeketekin haṛam budhi, ona tayom Maṅjhitekin haṛam budhi, onakate Paraniktekin haṛam budhi, inakate Jogmaṅjhitekin haṛam budhi, inakate Jogparaniktekin haṛam budhi, inakate Godettekin haṛam budhi, ar inakate atoren joto budhi era. Ona do manḍwa sunum sasaṅko metaka. Jotoko ojok tayom jãwãeren eṅgat-apat binda sauṛire duṛupkateko ojokkina. Ar mucaṭre jãwãeko ojogea paṭiare duṛupkate, lumti ar akcurić talare. Unreko sereṅa :

:: Haṛdi baṛdi puṛa paṭor::

:: Kone mora haṛdi baisuaete,

Raila ho candanare::

::Hardi bardi pura paṭor::
::Ayo mora hardi baisauaete
Raila ho candanare::

Jãwãe ojokkate lumti koṛako ojogea ar mucat́ utarre akcurićko ojogea. Babar phũṛuḱ handi arho̱ nu baṛakateko apan apinoka. Menkhan koṛa-kuṛi do enhiloḱ khon bapla auri cabak dhabić sin ńindako eneća.

Pe mãhã khan baṛiaṭoḱ calaḱ din tioḱena. Khange jãwãeren apat simraḱre miṭ ṭukuć jan handie dula. Ado Mańjhi Paranik, Jogmańjhiteko ho̱ho̱kate handie emakoa.

Nuńu tuluć Mańjhi jãwãe apate kuliea: Henda ho, noa do̱ ceṭ handi, mera bale ńamet́ do̱? Mera do̱ phenkatha kana, metaḱme katha reaḱ bhońteṭ, ceṭ iateye aguakaṭko reaḱ. Ado̱ jãwãeren apate roṛ ruaṛa. Teheń do̱ baṛiaṭoḱ goṛoańtabonpe, nenda din sete̱rena. Khange Mańjhi Jogmańjhie metaea: De̱ ato hoṛ jarwakom. Uni do̱ Godet kolkate jo̱toe jarwa aguketkoa. Jo̱toko handiko emakoa. Khange jãwãeren apat Jogmańjhie metaea: De̱ mõṛẽ goṭeć hoṛ ńawańme. Aguketkoae. Ado̱ jãwãe apate mena: De̱ baṛiaṭkobon jo̱m lagaṭ caoleko, utuko, buluńko, ar mõṛẽ goṭeć handi odokpe, marsalre aguadarbo kol lahakoa, ar ona sãote miṭ goṭeć caḍi mero̱m ar mitteć caḍi handi, pe̱ pai caole (mõṛẽ ṭaka pon khan, mõṛẽ pai caole). pe̱ gaṭ sasań, thamakur, buluń ar cukaḱre sunumko idia, ona mucaṭaḱko do̱ caḍi metaḱme bońga samagiriko metaḱa.

Ado̱ onko aguadar daka jo̱mkate onako jo̱to̱ko idi lahaea bahu atote. Tioḱetako. Miṭ hoṛ do̱ baplaḱ oṛaḱteye calaḱa. O̱nde̱ hõ jãwãe atore lekako manḍwa akaṭko kamiakaṭa. Uni hoṛ do̱e mena: Cele baba, ale aguadar do̱le se̱te̱rena. Khange bahu apat

Jogmańjhie metaea: Do, dera udukakom. Ado Jogmańjhi baṛiaṭko lagiṭ chap chamda akaṭ ondeye idikoa aguadarko do. Ado ṭukuć celanko, daura kaṛchu, sahanko paṭra phũṛũkkoe emakoa. Ado baplaḱ oṛaḱteye heć ruaṛena.

Jãwãe apat atorenko do aguadarko kolkate herelko, maejiuko daḱ baplako calaḱa. Jãwãeren eńgat do mitteć dauṛai idia. Onare adwa hoṛo, adwa caole, dhubi tasaḱ, bele miṭ goṭeć, sunum sindur ar miṭ kukuṛhi sutam menaḱa. Jãwãeren kakittet do̱ tarwaṛeye saba ar jãwãeren hatomtet do̱ aḱ sare saba. Barea tetre kuṛi do̱ sutam kanḍhumre ṭhilikin dipila bahu kićrićte po̱ṭo̱mkate, onakin do̱ sagun ṭhiliko metaḱa. Jãwãeren teńãttet doko babṛẽakadea, uni do̱ kudie idia ar ać Jogmańjhi do̱ handi ar phũṛũkkoe idia. Dosar hoṛ do e̱ken ńeńe̱lko. Daura, tarwaṛe ar aḱsar sapko do̱ enec enećte ghaṭṭeko calaḱa. Tioḱketako. O̱nde̱ pe̱ beṛhaeko e̱neć acura. Unre babṛẽ koṛa o̱nde̱ye laea gadia hopon daḱ aṛere. Khange daḱe phoṛ adera gadia hopo̱nte. Inakate Jogmańjhi do̱ pe̱ kondre pe̱a sare bida, sutame bedhaoke̱ta mõṛẽ ṭak, ar miṭ goṭeć sim bele miṭ sar phedreye do̱hoketa. Ar phuṭia kauḍi sar sar ṭhen mimiṭ goṭeće do̱ho̱ea, do̱ho̱kate sarkoe sinduraḱa. Inakate Marań Buru miṭ phũṛũḱ, Mańjhi haṛam (gośić) miṭ phũṛũk, ar Pargana Haṛam (Bońga) miṭ phũṛũḱ handie bońgawakoa. Sare̱ć handiko ńuia.

Khange jãwãe eńgat, kakiṭ ar hato̱mte̱tko e̱ne̱ć acura pe̱ dhao, ar unkin tetre kuṛi do̱ onko tayo̱m tayo̱mtekin acur idiḱa, ar unkin tayo̱mre mõṛẽ hoṛ. Inakate uni aḱsar sapić do̱ daḱteye tuńa ar tarwṛe sapić do̱ daḱe maga, Ado̱ unkin tetre kuṛi do̱ daḱkin loke̱ta. Onkate jo̱to hoṛ oṛaḱte manḍwa latarteko he̱cena.

Khange Jo̱gmańjhi babṛẽ koṛae metaea: O̱nde̱ ghaṭrebo laleṭ leka no̱nde̱ hõ laeme racare. Lake̱tae. Ado̱ Jo̱gmańjhi pe̱ kondre

pea sare bitkeťa, inạko sarge mo̱ṛẽ tak sutạme bedhaoaťa, Adoe mena: De na, nonḍe onakin sagun ṭhili dak' dohoeben. Do̱hoketakin.

Khange Jogmañjhie menketa: Dela pea tetre kuṛi hijukpe, manḍwa khunṭire sabokpe. Jãwãe ho̱ko aguea onḍege. Ado Jo̱gmañjhi kuṛiko leṅga ti reak' sić kạṭup matkom khunṭireye to̱l jaladtakkoa, ar jo̱jom tire do̱ mimiť goṭan hoṛoe emakoa, ona hoṛo do̱ mit titeye caole ocokoa begor gejer. Caoleke̱ťako, raṛaketkoae Jogmañjhi do̱. Khange sutạm mo̱ṛẽ pãke gaga jo̱jom lutur ar jo̱jom jaṅga reak' sić kạṭupre, inạkate Ado̱e uńa. Ado̱ mitṭan koṛae ho̱hoaea: De̱ ul sakam aguimẽ, pea. Aguke̱ťae. Ar ho̱e metaea: Ma aguime pe̱ ṭusạ dhubi ghãs ar adwa caole goṭawak' raputak' do̱ alo, ar sasan dak' ńokakḿe. O̱ne tetre kuṛiko caolele̱ť ona pe̱a caole ar dhubi ghãs ul sakamreye re̱da, are uńakať sutạmteye to̱la, jãwãeak' jo̱jom tire.

Khange babṛẽ koṛa Jo̱gmañjhie metaea: Ma jãwãe ho̱yo̱eme. Ho̱yo̱kedeae. Hokyo̱ reake ńama bar pạị taben, bar pạị caole ar buluń thamakur. Ado̱ jãwãe manḍwa dakteko idiea. Ado̱ barea aṛãṛko oḍoka, ar mitṭe̱ć tarwaṛeko ńamke̱ta. Onakin arãṛre jãwãeko duṛup ocoea, ar uni lahare uniren apatko teṅgo ocoea, tarwaṛe sap dipilkate. Jo̱gmañjhi do̱ tarwaṛere sagun ṭhili reak' dak loṭateye dula, ar ona do̱ apat dea se̱ćreye duṛupakan jãwãeak' bo̱ho̱kre jo̱ro̱ka. Inạkate tarwaṛeko o̱co̱ga, ar sagun ṭhili reak' dakte akcurić jãwãe do̱e umea.

Khange bariạtokko sapṛaoka jãwãe oṛakre dakako jo̱ma, hanḍiko ńuia. Onko jo̱jo̱m ar ńuńu jo̱khe̱ć tetre kuṛi do̱ jãwãeko o̱jo̱gea, malako hãsliko ho̱ro̱kaea, ar mẽ̱ṭ ho̱ko aenomea. Unreko sereńa:

Kạti dure kạti dure naihara.
Kạti dure sasura ghar.
Inde hona gan nadi, unde hona jabo nadi,
Tahir manjhe go puta tohora naihar.

O̱jok' sareć sunum sasan do̱ raebarićko jimạwaea. Ado Jo̱gmañjhi jãwãeren eṅgat-apate metakina: Den bahu kicrićko, do̱alko, jia itạťko, sara dạhṛi, bala sindur, bala sunum, nim, eraḍom sakam ar kạṭić talan heṛe odokpe. O̱ḍokadeako. Ado̱ dauṛare onakoe sajaoke̱ťa. Raebarić jimạweteye metaea: Nõ̱kõekotam ńelme.

Ado̱ babṛẽ koṛae khoja mõ̱ṛẽ go̱ṭe̱ć sarjo̱m sakam, miť puria sindur, ar miť cupuť adwa caole. Emadeako, ghẽṭke̱ťae. Khange babṛe̱ koṛa jãwãeye dahṛiea. Ado̱ jo̱to̱ bariạtkoko odokoka. Jãwãeren eṅgat do̱ miť loṭa dak' ar bhãutićre guṛe sajaoa, apatte̱ť do̱ ṭakae ghẽ̱ṭa. Calaoenako Mañjhi thante. O̱nde̱ paṭia belkate jãwãeren eṅgate duṛupena. Jãwãe koṛa bulureye duṛubea. Duṛupkate guṛe ajoaea acren ho̱po̱n. Mocakoe abukea, ar kạṭić talan dake ańuaea. Ado̱ jãwãe koṛa do̱ miť ṭaka mocareye kopeda, Ado̱ eṅgatte̱ť unie nunu ńokaea. Ado̱ eṅgat tireye ulawaea. Ona doko metaka nunu ṭaka, ar ona do̱ eṅgat reak' hike.

Ado̱ jãwãete, babṛe̱ koṛate, lumti koṛate, ar tetre kuṛite Mañjhi haṛam (go̱ćić)ko do̱bo̱kaea, ar miť cukạk' hanḍi idiakať ina hõ̱ko boṅgawaea. Ado̱ tetre kuṛi kulhi mucạṭ dhạbić jãwãeko heo idi o̱ṭokaea, ar o̱nde̱ kho̱n oṛakteko ruạṛa, ar raebarić do̱ bariạtkoe ayur idikoa bạhu oṛak' se̱ć ṭamakante. Nahak' do̱ ḍhak ḍhil, bakea, ramsiṅga, mandanbheṛ, pẽ̱pṛẽ̱ṭ, cauḍal, saragbạṭi, hạwại cạrkhi, bom, banḍuk, emanteakanteko calakkana kisãṛ

hor do: menkhan onako do sedaere ban tahẽkana. ar ḍom rui lạgiṫ bale dohoetko tahẽkana.

Bạriạtko tiokkeṭa bạhu ato. Kulhi mucạtreko ḍaba maraoena. Khange raebariċ bạhu oṛakteye calaka, metakoae: Hecenale, jãhãnak bape sạtakat khan, sạṭ suṭ hodpe. Onkoko roṛ ruạṛaea: Sạtgeale. Khange Jo̱gmạnjhi Goḍete kol gotkaea atoren hoṛ ho̱ho̱ ạguko lạgit. Hecenako. Sunum sasanko ojoga, ar hạnḍi hõko ṅuia, ar bapla maejiu joṭo̱ko sinduroka, ḍanguạ chạḍwiko ar rạnḍiko do̱ bana.

Khange Jo̱gmạnjhi Goḍet miṫ kanḍa dake gok ocoea, ar aċ do̱ loṭa dak pat̤ra cetanreye sepeṅ idia, Ado̱ bạriạtko ṭhe̱nkin calaoena. Onko mako e̱neċ hataṛeta. Ṭhirenako Jo̱gmạnjhi ṅe̱lte. Ado̱ Jo̱gmạnjhi ar Goḍetkin mena: Ne̱ peṛa dak ṅuanpe; Ado̱ Jo̱gmạnjhi loṭa dak bariạtkoe calatkoa, bar titeko atankeṭa, Ado̱ko joharana. Ado̱ bạriạtkoko ṅuke̱ta.

Khange bạhuren engat loṭa dak ar thạrire bhạ̃utiċ guṛ sepeṅkate sạriạtko ar bạhu secren tetre kuṛiko ar atoren maejiuko kulhi mucạtre jãwãe daram dake ạyur idikoa. Bạriạtko ṭhe̱n se̱ṭe̱rkate raebariċe metaea: Dini jãwãe, guṛ dakle ajoakoa. Ado̱ bạriạtko ar sạriạtko jopoharkate mitenteko e̱neċkana. Raebariċ bạhuren engate metaea: Nukui jãwãe. Ado̱ jãwãe hanharte̱te ḍo̱bo̱kadea, ar miṫ bar maejiu hõ. Onko dosar ạimạiko ar tetre kuṛiko jãwãe ṅe̱lte bogeteko e̱ge̱r serena,

Aj kathae aj awaere kạl kathae kạl awaere,
Koto boḍo sodagorer beṭa ada rate bidại dilekre.

---

tor maeje kukur songe sutalan;
Tor maeje birạl so̱ngo̱ sutalan;

Chio chio nakatio
Amar biti na chilore.

Sedae doko mena, balege balegeko men,
Ne̱lkede do teṅ soṭa daṭa
Cadi moloṅ doemo.

Engam dulaṛ do bạbu,
Apum sohag do, bạbu,
Barge loa leka bạbum joko cabaen.
Jãwãeren nengat-napat doko mena,
Jae nagar sunum bepar
Bulun beparkin senakana;
sunum nãhi sunum bepar
Bulun nãhi bulun bepar;
Kamar salte capuạ dhukạukin senakana.

Sedae do̱ko mena, jae nangar sunum cukạk cuṛbạk,
Ne̱lkede do̱ ten noyonkede do̱ ten,
Bal bokak bạṛtane tengoakana.

"Bạbu" katha bodo̱lte jãwãeak ṅutum ṅumkateko õṛhẽ̱. Ado̱ bạhuren engat jãwãe jangae ạbukea, onakate mocae ạbukea, ado̱ guṛe ajo̱ea; ajo̱kate arhõ̱ mocae ạbukea, ado̱ guṛe ajo̱ea; ajo̱kate arhõ̱ mocae ạbukea, ar kạṭiċ talaṅ dake aṅuaea. E̱nka leka babṛẽ̱ ar lumti hõ̱e ajo̱kina.

Khange tetre kuṛiko do̱ jãwãe ar lumti koṛa heokate ato reak pạhil oṛak chạtkateko idikina, ar Jo̱gmạnjhi do̱ loṭa dak sepeṅkate são sãoteye calaka. Bạriạtko ar sạriạtko do̱ tayo̱m

tayomteko eneć aguia. Tetre kuriko do̱ oka chaṭkare jãwãe ar babr̥e ar lumti koṛae ajokoa. Bạhu chaṭka tiokkate bạhuren engat arhõe ajo̱koa. O̱nde̱ khon oṛak oṛak chaṭkate senkate onko ho̱ṛko ajoakoa. Ado̱ ato bahrere okare baṛiaṭkoak dera menak, o̱nḍe̱ Jo̱gmaṇjhie idikoa, are metakoa: No̱kõetape ḍera, ma jaegakpe. Baṛiaṭko akoak dakako joma ar akoak hạnḍiko ńuia.

Khange Jo̱gmaṇjhi bạhu oṛakteye calaka, ar o̱nḍe̱ do̱e saprao ocokoa joto̱ maejiu; metakoae: De̱labon jãwãe um. Onko do̱ mit phũṛũk sunum, mit phũṛuk sasan, mit kanda dak, mit paṭia, mit gando̱, ar jãwãe lagit Mitten dhuti ar mitṭec pichauṛi oḍokkate Jo̱gmaṇjhi do̱ jãwãe ḍeraṭeye ayur idikoa tumdak ṭamakante. Se̱ṭe̱renako. Ado̱ Jo̱gmaṇjhie mena: Dinitale jãwãe. Uni do̱e beretena, ar raebaric do̱e tiak aguea onko maejiuko ṭhe̱n. Onko do̱ paṭia aṭe̱tkate jãwãe onareko duṛubea, Ado̱ bạhuren ajitko pe̱ ho̱ṛ jãwãeko tere po̱ṭorea, nạkijeako, sạtke̱ṭako.

Dinitale jãwãe, Uni do̱e beretena, ar raebaric do̱e tiak aguyea onko maejiuko ṭhe̱n. Onko do̱ paṭia aṭe̱tkate jãwãe onareko duṛubea, Ado̱ bạhuren ajitko pe ho̱ṛ jãwãeko tere po̱ṭo̱rea, nạkijeako, sạtke̱tko.

Khange paṭiạko o̱co̱ga, ganḍoko bela, onare jãwãeko duṛubea, ar dak mit kanḍako idi akawana, ona dakteko umea. Umkate Jo̱gmaṇjhie mena: De̱ ho, jãwãe do̱ ãwãr cekateye giḍia? Ado̱ ona dhuti ar pichauṛi Jo̱gmaṇjhiko emaea bạhu se̱cren maejiuko, ar uni do̱ jãwãe onae emaea. Jãwãe do̱ onateye dhutiene oyoene, acak lo̱ho̱t kicric bhũṛikate. Ado̱ tetrekoko mena: Ãwãr do̱e giḍike̱ṭa, Ado̱ ce̱trele tekea? Ado̱ baṛiaṭko

mit goṭec handiko emakoa. Ona hanḍi dipilkate Jo̱gmaṇjhi oṛakteko idia, o̱nḍe dohokateko apan ạpinoka.

Khange atoren Maṇjhi, Jo̱gmaṇjhi ar Goḍet hohokateye metakina: Do atoren hudiń marań jotoge hoho jarwakoben, delabon sindrạdanbo ńela. Ado̱kin jarwakoa, jarwakate raebarickin metaea: Ma sajaokpe, delabon sindrạdanbon ńela. Hećenako. Ado Jogmaṇjhi ar Goḍet mo̱ṛẽ ho̱ṛko metakiṇa: Do ul sakam ńam ạguiben mo̱ṛẽ goṭe̱c. Ńamketakin. Baṛiaṭko do̱ bạhu chaṭkare menakkoa, o̱nḍeko enećkana.

Khange bahu se̱ćrenko mena: De̱ mo̱ṛẽ ho̱ṛ baṛiaṭko hijukma oṛak bhitri. Bo̱lo̱enako oṛakte. Hạnḍiko emakoa. Ńuke̱tko. Bahrere do̱ babr̥e koṛa jãwãe do̱e ghõṛa akadea. Unre raebarice mena: Bạhu bo̱ko̱t koṛa bogeteye raketa kicric lạgit. Ado̱ mo̱ṛẽ ho̱ṛko mena: Ma ghõṛa ạguepe. Ado̱ bạhuren teńatte̱t ghõṛãkateye oḍokea. Khange uni ar jãwãe mit ṭhenko jarwakiṇa, ado̱ loṭate dak ar mo̱ṛẽ goṭe̱c ul sakam bana ho̱ṛko calakina, ado̱ko metakiṇa, baṛiaṭ se̱ćrenko mo̱ṛẽ ho̱ṛ do̱: Ma jãwãe, ul sakamte dak irciaeme bo̱ho̱kre pe̱ dhao. Ado̱ bạhu se̱ćren mo̱ṛẽ ho̱ṛ uni koṛako metadea: Ma am hõ, bạbu, jãwãe koṛa pe̱ dhao irciaeme. Ado̱kin ipirciena. Ado̱ jãwãe koṛako metaea: Ma dạhṛiem. Dạhṛikedeae. Ado̱ko metaea: Ma cokaeme. Co̱kadeae. Ado̱ to̱go̱ć caolekin phurana. Ado̱ uni dạhṛi ocoen koṛa o̱treko do̱ho̱kadea.

Khangeko mena: Ma bạhu ạguepe. Ado̱ oṛak bhitrire bạhuko bande ocoea bạhu kicric ado̱ dạuṛareko duṛup ocoea. Ado̱ Jo̱gmaṇjhi baṛiaṭkoe metakoa: Ma baba baṛiaṭko, nukuitape. Ado̱ko tul oḍokedea, jãwãe ghõṛã ṭhe̱ć oṛak chaṭkare. Tulakaeko tahe̱na o̱nḍe̱ do̱, jãwãe tuluć muhạ muhi.

Ado unkin talare bariatko mit́ goțeć kicrićko orwala. Bahu secren Jogmañjhi lota daḱ bahui sepeñaea, ar bariatko jãwãe hõ lota daḱko sepeñaea, arko metaea: Ma babu, bohokre daḱ irciaeme ul sakamte pe dhao. Bahu secren bahuko metaea: Ma am hõ irciaeme jãwãe bohokre pe dhao ul sakamte. Adokin irciana.

Khange babrẽ kora jãwãe kora mõrẽ goțeć sarjom sakame calaea, cetan sakamre sindure reṭakata. Ado bariatko jãwãeko metaea. Ma bahu tuturi ocogtaeme bohoḱ khon. Ocokketae. Sindur do leñga titeye sapḱaka bahu bohoḱ cetanre. Ado bariatkoko metaea: Ma otre kaṭić talañ ñur marañkam. Ñurketae. Adoko metaea: Ma jojom ti reaḱ sić kaṭupte mõrẽ dhao bahu molonre joṭaeme. Joṭadeae. Adoko metaea: Ma leñga tite bahu totkare sabeme ar sakam reaḱ joṭo sindur jerer goṭaeme. Jereradeae. Adoko horibolketa.

Khange jãwãe otreye dohokedea babrẽ ar bariatko jãwãeko metaea: Ma daura khon heo ãrgoetam bahu. Ãrgokedeae. Khange bahuren añjitteṭe hećena, bahu jãwãeaḱ kicrińe toñge mitḱeṭa.

Khange bahuren eñgatteko pe ñatea oṛakte bolokate mitṭeć thaṛire kaṭić talañ dhubi ghãs kaṭić talañ adwa hoṛo, adwa caole, pea holoñ domboḱ, ar pea gurić domboḱ, onareko sajaoketa, ar mit́ phũṛũḱre sasañ ar mit́ phũṛũḱre sunum hõ ona thaṛireko dohokeṭa, oṛaḱ khonko odokena chatkate, okare bahu jãwãe ar bahu sen lumti kuṛi ar jãwãe sen babrẽ lumti koṛa menaḱko. Ado bahuren eñgat thaṛite pe dhaoe cumauṛakoa bahu jãwãe, babrẽ ar lumtikin. Onakate thaṛi reaḱ dhubi tasaḱ, adwa hoṛo, ar adwa caole reaḱ kaṭić talañ onate hõ pe dhaoe cumauṛakoa.

Ado ona hoṛo, caole ar dhubi ghãs onko dea seće er gidi goṭkata. Ado sunum ar sasañ sipi mitkate jãwãe dene banar johareye joṭaea, ar ać hõ bhãutić khon sunum ar sasañ locakate hanhartete joṭ ruaṛaea dene banar johare. Onakate bahu ar babrẽ ar lumtikine onkakoa bahu eñgat do, ar onko hõko onka ruaṛaea. Unkin ñatat erakin hõ onkakin kamia.

Khange bar hoṛ onko cukmauṛako motore oṛaḱte bolokate dhakniće mit́ hoṛ señgele eć odoka ar mit́ hoṛ do toke sap odoka chatḱate. Dhaknić señgel do bahu jãwãeteko samañreko dohokeṭa. Ado bahuren eñgat jojom tite tok sapḱate dhaknić señgel cetanteye cumauṛaea, ar leñga tite señgele joharaḱa, onakate leñga tite tok sapḱateye cumauṛaea, ar jojom tite señgele joharaḱa, arhõ jojom tire tok ucarkateye cumauṛaea, ar leñga tite señgele joharaḱa. Ado ñatat era toke emakina. Unkin hõkin onka lekaea tayom marañ. Uni mucatić do onkate tokte dhaknić señgel soboḱ gejerkate tok oraḱteye aṭkir adera. Onako joṭo parchauko metaḱa.

Khange bahu jãwãe tol mitḱeṭkinić do lotate daḱ agukate jañgae abukkoa, ar leñga tite bahu sapḱate oraḱteye tiaḱ aderkina ar jojom tire sareć lota daḱ ona doe cudruć idia, ar babrẽteko mako otoñ idikina. Duarre bahuren bokot kuṛie esetkoa, ar bae daṛeaḱ khan silpiñe siñ eseda. Ona do siñ duarko metaḱa. Ado jãwãe mit́ anae emaea, onateye jhićakoa.

Oṛaḱre do paṭiako aṭeṭakoa, onare bahu jãwãetekoko durupa. Khange tetre kuṛiko hećkate sunum sasañteko ojoḱkoa, ojoḱkate tiko abukkoa. Ado dakako emakoa. Bahuren bokot koṛa dakae jom rejea jãwãe, mit́ lapeṭe ajoaea, adokin jom haṭiña. Jomkate arhõko abukkoa. Ado bahu jãwãeye tolketkin

akcuric (babrẽ era hõko metaea) uni do jora kicrice rarakatakina. Ado jãwãe ar babrẽ ar lumti korateko doko odokoka gorate.

Khange bahuren apat balattet ar raebaric ar Jogmanjhi orakteye aderkoa dak mandi nui lagit. Jãwãeren apatma upastege menaea orak khon hecakan khon. Handiko emakoa, ar dakako emakoa. Gorateko odokena. Bariatko do chatkare menakkoa.

Khange Manjhi ar Jogmanjhi oraktekin boloka. Babar phũruk handiko emakina. Ado bahuren apatkin kuliea: De bariatko mandaa latartebon aderkoa. Ado berhaete busupko atetakoa mandaa latarre. Adoko hohoakoa. Hecenako, tengo thurakanako. Ado bahu secren Jogmanjhi jãwãe secren Manjhi numkateye metaea: Phalna Manjhitabon saheb! Uni doe ror ruara: Saheb! Jogmanjhie mena: De bhala dili leka hormo dobon siduba doroma bisi mucat do. Ado bariat jotoko durupena. Ado mit lota dak agukate onko samanreko dohoea ar mit bhãutic thamakur.

Khange bahu secren hor jãwãe secren Manjhiko kuliea: Phalna Manjhitabon saheb! Ror ruarae: Saheb! Adoko mena: Mit thenbon duruplenre mit then menakbon lekage. Ado jivi jati hormo harta boge baratabona se bana? Bariatkoko ror ruara: Nõkõe, saheb ardo khojket, tapusket khan, buru leka jivi haraena, jati leka koram osarena, mõrẽ moka amba badhaoena, sakwa leka goco haraena, Saheb, ape tora asirbadte bogeakangeale. Ado bahu secrenko rora: Thakur dohaete bogegebon nama. Adoko serena:

Ayogo na jaio nãihara,
Baba ho na jaio Raja dorobar,

Ajeto go Baba yaoae bariat
Yaoae de go Biti yaoae de go.
Duarahi ache biti raicandan gaca ho.
Baise to debo biti sonere pinda ho.
Khayeto debo gua pan.

Aiso kutum baiso kutum
Hamario anganajo.
Aguto baisolam raiaho phalna raia
Tahi picu baisalam dose kutum
Anosege bahini eka lota pani jo,
Anosege bahini eka cilim tamakhur
Huka tamakhur bodore beohar.

Ado handiko aguakoa. Babar phũrukkateko nuia. Khange Manjhi ar Jogmanjhi bahuren apat then bolokate babar phũrukkate handikin nama. Nukate Manjhi bahuren apate metaea: Bariatko do handile ematkoa, cele nia duruptege baki dhiki gonon takabon koekoa se bana? Dher handi ban tahen khane mena: Nia duruptegebon sariaua.

Ado Manjhi Jogmanjhitekinkin odonena. Khange Manjhie menketa: Noko pera handibon emakorege, ma Jogmanjhi, am do orak khon odokme. Jogmanjhi do bar hor agukate orakteye aderketkina. Onde babar phũruk handiko ematkina. Nuketakin. Ado Jogmanjhie metakina: Ia, aben do noko pera handi emakoben, Hecakanko hudini maran antaokoben. Unkinkin metaea: Do Jogmanjhi, barea thili nawalinme. Namatkinai, ar phũruk khaclak perece ematkina.

Khange Mańjhi-Paranik ṭhen ehopkate bariatko ar atoren hoṛ jotokin anṭaokoa. Ńuketako. Ado Jogmaṇjhie mena: De baba bariatko, baki dhiki gonoṅ ṭaka ńelkakale, ma odokpe. Adoko sereńa:

Raṛa, Bạbu, raṛaeme se,
Puṭhi leka ṭaka do̠,
Raṛa, Bạbu, raṛaeme se,
Hako mãyãm samano̠m do,
Cal, Bạbu calme se,
Puṭhi leka ṭaka do̠,

Cal, Bạbu calme se,
Hako mãyãm samano̠m do̠,
To̠ko̠eme do̠e duṛupakan
Puṭhi leka ṭaka do̠
To̠ko̠eme do̠e sabaoakan
Hako mãyãm samano̠m do̠.
Phalna raṭae duṛupakan
Puṭhi leka ṭaka do̠
Mahajonko sabaoakan
Hako mãyãm samano̠m do̠.

Ado̠ raebarić Jo̠gmaṇjhi tire bạki mit́ ṭaka (se̠ pe̠a, se̠ mõṛẽ ṭaka) calkateye mena: Nẽkẽ, baba, bạki ṭaka : Ado̠ Maṇjhi ṭhe̠n e̠hopkateye johar idiakoa jo̠to̠ ho̠ṛ. Ado̠ khanḍa, lugṛi, barea jiạ itạt́ ar Mitṭe̠n eṅga itạt́ raebariće o̠doka. Onako ńe̠lkateko mokaea, bańma, bogegea. Ado̠ bạhuren eṅgat ona do̠ale bandea, ar ona barea jiạ itạt́ do̠ bạhu apatren eṅgat,(uni do̠

bonga jiạt) ar bạhu eṅgatren eṅgat (uni do hẹre jiạt) kin bandea. Adoko sereńa:

Ayoto lela jhilimili luga ho,
Baba to lela muṭha bari taka ho.
Bhaya to lela barada.
Ek paila dhanakera
Kinalom sindura.
Jonome jonome rạhigel.
Chiṭi phaṭi gela jhilimili luga ho,
Bhaṅgi curi gela muṭhạ bạri ṭaka ho.
Bẹre bande gelea barada.
Ek paila dhankera
Kinalom sindura
Jonome jonome rahigel.

Khange raebarić mitṭeć cadi merom, mitṭeć cadi handi, gono̠ṅ ṭaka piche mit paikate caole, pe kuṭra sasaṅ, kạtić talaṅ buluṅ, kạtić talaṅ sunum, ar thoṛa thamakur o̠dokkate bạhuren eṅgat-apate emakina. Ado jo̠to̠ ho̠re̠ johar idiakoa. Khange kicrićko ńamket maejiuko do̠ cadi me̠ro̠m gachaokateko johar idia. Ado̠ me̠ro̠m khunṭire to̠lkateko duhạuea e̠re̠ e̠re̠te. Ado̠ celaṅko aguia, handi mera onareko do̠ho̠ea, sakamko aguia, ado̠ e̠re̠ e̠rete toa daka menkateko haṭina bạriạtko mo̠ro̠re. E̠re̠ e̠reteko jo̠mke̠ta. Ado̠ maejiuko do̠ tiko ạbuktakoa.

Khange Maṇjhi Jo̠gmaṇjhie metaea: De̠ lo̠ṭa dak aguime. Aguke̠tae. Maṇjhi kho̠n Paranik the̠ne idia, ar tayo̠mte bạriạtko the̠n. Cet hõ bako cekaea ona lo̠ṭa dak do̠, eke̠ne idiatkoa Jo̠gmaṇjhi do̠. Maṇjhi Jo̠gmaṇjhie metaea: Bạriạtko lo̠ṭa dak

idiako jokheć laiakom, arakbon sida, ar onko do otoṅ tayom ona lota dakko joharaka.

Ado bahuren apat mandwa khunti phedreye gurićketa, inakate orak khon patrate caoleye aguia, ona gurić then onae dohoea. Ado mit cukak handie aguia ar bhãutićko ponea. Ado orak khon kasi meromko aguea, agukate caolereko atiṅea. Ado daṅko lagaoaea hotokre. Khange Jogmaṅjhi meromak hotok baber ar daṅ sapkate atoren hore hohoakoa. Dela hijukpe. Onko hećkate merom bohokreko dakadea. Khange Jogmaṅjhi bariatkoe hohoakoa. De baba bariatko, arak palokkana, dela sitabonpe. Unreko serena:

Khanda dhoro, khanda dhor rauta paika
Jora jora kasi rauta othoṅ galoṅ
De ho rauta khanda kera cot.

Ado bariatko motore mit hor beretkate onkoko metade leka tarwareye agu daraketa, ar onate merome makkedea.

Khange Jogmaṅjhi orakte bolokate patrare caoleye aguketa, onare do merom bohokko dohoketa. Arhõ Jogmaṅjhi orakte bolokate mittaṅ handi ar barea bhãutić ar pe pon phũrũke odokketa.

Khange bahuren apat barea phũrũkre handie boṅgaea, boṅgakate merom sasapić ar merom mamakiće hohoakina. Hećenakin. Ado bahuren apat ona barea phũrũke sapketa, ado titakine makargatiketa, adoe calatkina bhãutić phũrũk do, ar onare mimit bhãutić peprece ematkina. Nuketakin. Adoe mena: De joharanben, onakate Maṅjhi-Paranik ar joto hor

joharakoben. Unkin dokin joharankin johar idiatkoa. Adoko mena: Nit moto do celeben boge baraketa, debon uthi baisika. Ado bahu sećrenko jãwãe sećren Maṅjhi ṅutum ṅumkateko metaea: De ho phalna Maṅjhitabon saheb, dili leka hormobon larao ṅoga. Unie ror ruara: Saheb! Bogege, bicargea. Ado teṅgo thurente johar barakate bariatko do derateko calaka. Menkhan onko mõrẽ gotaṅ horko tahena.

Khange Jogmaṅjhi orak khon sunume odoka, ar barea kora sapkateye metakina: Ma aben do neko pera jaṅga abukkoben. Abukketkoakin. Inakate arhõ etak dakkin aguia. Ado Jogmaṅjhi onko mõrẽ bariatkoe metakoa: Delabon orakteboṅ boloka. Boloenako, gandoko belatkoa, durupenako. Ado Jogmaṅjhi unkin bar korae metakina: De handi agukate popon phũrũk emakoben perako do. Ematkoakin, ṅuketako. Arhõ Jogmaṅjhi unkin korae metakina: De mit hor daka ar mit hor utu emakoben, auri lać biok dhabić. Jomketko.

Khange bariatko do bahuren eṅgat-apat then gonoṅ toraoniko ṅama. Metakme mittaṅ merom, mõrẽ pai caole, buluṅ, sasaṅ, sunum ar mittec handi. Ona ṅamkateko johar barawakoa, Ado meromko tiak idikedege, handiko dipilketge, caoleko ghẽtketge, buluṅ sasaṅkoko sapketge, hanko tora derate. Ona do joto bariatko joma.

Khange Jogmaṅjhi uni enaṅ kasiko makkede uni reak bohok ar mit ser caole bariatko thene idia, metakoae: E bariatko, enaṅ arak sitpe dukana, phatiak cope hiriṅ otokat, nõkõele seterkattapea. Onko do ona merom bohok ar caole surekateko hatiṅjona, ar mõrẽ bakhra Jogmaṅjhiko dohoaea. Uni do tayomte onae idijona. Merom bohok em otokate, bariatko

motore mõr̃ẽ hoṛe agu darakoa, bạhu oṛaḱte. Onko do bonga jiạt (bạhu apatren eṅgat) ṭhen mitṭeć hạnḍiko ńuia. ńukate hoṛe jiạt (bạhu eṅgatren eṅgat) ṭhen ucạroḱte onde do mitṭeć handi ńukate mitṭeć goṭa hạnḍi ar gel bar ser khạjạri taben ar mitṭen hãsko ńama, ona do ḍerateko idijoṅa.

Khange Jogmạńjhi ḍerate senkate ona mõr̃ẽ bakhra suṛe dakae ńama. Ado joto bạriạtkoe metakoa: Delabon Mạńjhi ṭhen mạnḍlạ ṭaka adeṛ. Ado bạriạtko mitṭeć bodoć hạnḍi sikuạrre araokate, ar loṭare taṅ hạnḍiko idia, ar Jogmạńjhi do Mạńjhi ṭhene ayur idikoa, ar bạriạtko tamakko ru idia. Mạńjhi oṛaḱko tioḱketa. onde do goṛare busuṕko aṭeṭketa, ar onaṙe bạriạtkoko duṛuṕ ocokoa.

Khange bạriạtko do Mạńjhiko metaea: De Mạńjhi saheb, ato hoṛ jarwakom, ale Eskarte baṅ coṅ hoyoḱkan. Ado atoren hoṛ herelko, maejiuko, joṭoko jarwakeṭkoa. Ado Jogmạńjhie mena: De baba Mạńjhi amge to nitoḱ do eṅga- apa, boge-judạ peṛako kulikotabonme. Ado Mạńjhie, ehoba: Tobe Mạńjhi baba, dui porane porangot, tobe laṛkạ, one dhone, gutiko dạsiko, kạṛmiko dhạmṛiko, bapako purkhạko, ajako piṭako, kakako khuṛạko, deoko bhạginko, boko biṭiko, bhat agar pạni agar, liruet́ pạthruet́, go handha, tiri handha, site karase, aṅ de poragot, tol mạṭi sitol pani, eka nạndi solo kos, inạ jaega baṅbo hijuḱ senoḱa: Bogea sebon baṅa, saheb? Paranik hõ enkageye roṛa. Ado Mạńjhi-Paranik bạriạt peṛakin kulikoa: Cele saheb, ape do nin dhạbićpe hećakana, se tin dhạbićpe calaḱkana? Ado bạriạtko roṛ ruạṛa: Nin dhạbićge bale badhaoakat́a, saheb. Ado Mạńjhie mena: Daṛan daṛan bhãt menaḱa, birko daṛan, katko ciạia: niạ do isi hoyoḱa, inạ do arãṛ hoyoḱa, niạ do nahel

hoyoḱa, ina do kãrba hoyoḱa. Atobon daṛana, bhajanbon ciaia: Nia do ṭukuć hoyoḱa, ina do kanda hoyoḱa, nia do ṭhili hoyoḱa, ina do cukaḱ hoyoḱa. Ado ape do cet lekan bhajanpe ńamkana.

Bariatkoko roṛ ruaṛaea: Ale do, saheb, eken penda ḍopotaḱle ńamkana. Ado Mạńjhie mena: Saheb, onkan bhajan do bạnuḱanaṅ. Adope bạnijkan beparkanape, cet lekan bhajanpe ńamkana, hira se mạnikpe ńamkana? Bạriạtkoko roṛ ruạṛa: Ale do hirạle ńamkana, menkhan tehen do haṭ uṭhauena, bhala oka haṭrele ńama? Mạńjhie kulikoa: Tiner haṭpe cahaoa, se pacer haṭ? Bạriạtkoko roṛ ruạṛa: Ale do, saheb haṭ baṭ do baṅle badaea, amgele saṕkeṭmea, jãhã haṭregem saodawale. Mạńjhie metakoa: Tạngi ńam tãṛãḱ ńam. Onkoko roṛ ruạṛaea: Bhala upasa tirasa menaklegea. Ado Mạńjhie mena: Haṭ hõ cabaena, baṅ ńamoḱkana, ado nõkõepe tayomen daramenape, cet lekatepe tayomen daramenape? Bạriạtko roṛ ruạṛaea: Cekaeale Mạńjhi saheb, hijuk hijuḱtege mitṭeć ạndiạ urić moca horteye busạgoḱkan, unigele ńeńelkan, ondele tayomen daramenale, onde khoć. Adole laṛaoena, arhõ mitṭećle ńamkeṭa kaṭkom carec hombore luti teṛom, ondeko rasa akaṭ, ondele ńeńelkan. Ende khoćle uṭhauena khan, ado hijuḱ hijuḱtege mitṭhec arhõle ńamkeṭa so beleakan, ona do potam cupi ṭeṅgoćtele capatlaka, gel bar aṛa so ńurena, ado ṭeṅgoć halaṅle dukạna, ona ṭeṅgoć do miṭ goṭaṅ oreć selep, jel bohoḱre ńurakawadete goćakanle ńamkedea. Ado cettebo tolea? Ado cero totko calaoena. Cero tototre gel bar nạcu oṛeko cikić goćketkoa. One onale ńeńelkantegele tayomen daramenale.

Adole calaḱ calaḱtege daharre mitṭeć ṭoya cẽṛẽ jature enećkana, unile ńeńelkan, onkategele tayomen daramenale.

Inakate mittec dhipcui cẽrẽ, uni eac gotec dahie horhokana, unile nenelkan, inatele tayomen daramenale.

Ado bahu secrenko kuklikana: Bhala saheb, ape do unak sangiń khonpe hijukkana, okoe nak okoe gomostako banijkan beparkanako? Unreko serena:

Kohoto koho kohoto koho bhaia.
Kohoto aponero jat,
Na jano jatio, na jano patio
Na jano aponero jat.

Bariatkoko ror ruara: Ale do saheb, jat patko galmarao jokhec do merom gupile senlena – Hẽ, tobe anjomale: Nak do phalna hor (koraren apat reak jat ńumkate) ar gomosta do phalna hor (koraren eńgat reak jat ńumkate). Ado bahu secrenko kuklia: Bhala saheb, tin khar uric dope catiauakatkoa? Ado bariatko akoko kupulikana, tin boehawako jãwãetako do, ado bahu secrenko metakoa: Ale do, saheb, pe khar (se bãrti boeha menakko khan nunakgeko laia) uricle catia akatkoa. Ado bahu secrenko kuklikana: Latic thenga thuria ukhur do tinaktabo? Ado bariatkoko ror ruara: Saheb, thuria ukhur do ninak. (Kuri hopon tinak menakkoa, nunakgeko laia). Ado bahu secrenko mena: Saheb, oka ghatre dakpe ńulaka? Ado jãwãeren apate ror ruarakoa: Saheb, abo do phalna ghatre dakbo ńuakata. Ado bahu secrenko ar hõko kuklikana: Bhala saheb, ape do cetkope bepara? Bariatkoko ror ruarakoa: Ale do saheb, hira manikle beparkana. Bahu secrenko mena: Hat nitok do uthauena, adi sangińre menaka, tangi ńam tãrak ńam.

Ado bariatkoko ror ruara: Hẽ, adole tangi tãrak ńama. Bahu secrenko mena: Saheb, Manjhi sabepe, unie saodawapea. Ape do cet jinispe aguakata, turi se tilmiń? Bariatko ror ruara: Ale do, saheb. turigele aguakata. Ado bahu secrenko mena: Ale disomre do saheb, turi udi sahtawa, ar hira do adi mahrogga, onape hatao darele bań, ende bań Manjhie saodawapea. Tula hõ menaka, nikti hõ menaka, chutisi hõ menaka, tirisi hõ menaka. Okatakpe kusiakkana? Bariatkoko ror ruara: Ale do saheb, Manjhikoak tarju tulagele hataoa, hotok serre jaage carhaok, hirare dole kusiakana, inagele saodaea. Adoko serena:

Band ghutu catanire
Bepariko chauniakan
Na jani do, Baba
Sona coko dudulkan,
Na jani do, Baba,
Sankha co dudulkan,
Na jani do, Baba,
Hira manik beparko.

Khange bahu secrenko mena: Saheb, ape do Manjhipe sapakadea saodawape lagit, onare arhõ lagaokkana, emle baape. Bariatkoko mena: Tinak lagaoka ho saheb? Kathae lagaoka mit sika car ana. Bariatkoko ror ruara: Cekaeabo ente, lagaok khan babo ema saheb? Ado Jogmanjhie metakoa: Den tcobe. Ado Manjhiteak mandla taka mit gotec Jogmanjhi tireko emketa. Jogmanjhi do ona taka sapkate ato hore joharakoa, ar johar tuluce mena: Noa do kakat reak uphãd topak taka. Onalkate bariatko hõe johar acurakoa. Ona bariatko reak tan handdi ar

boḍoć hạnḍi, ar Mańjhie oḍoklet' hạnḍima galmarao tulućko ńu caba akat. Ona tań hạnḍi reak Mạńjhi bar phũṛũke ńamketa.

Khange bahu sećren Mańjhie mena: Nende moto janić babo boge baṛakatte? Bariatkoko roṛ ruaṛa: Hẽ, janićbo boge baṛaketa. Ado Jogmańjhi teṅgokateye mena: Phalna Mạńjhitabon saheb! Jãwãe sećren Mạńjhi ńutum ńumkate: De, bisi mucạtkobon tiar ńogtabona. Khange joto hoṛko teṅgoena. Ado̱ bạriạtko Mạńjhi then ehop'kate atoren joto hoṛko johar idiakoa, ar ḍerateko calak'kana.

Khange Jogmạńjhi onko motoren pe̱ hoṛe hoho̱akoa: E baba bạriạtko, dela se̱ pe hoṛ gan hijuk'pe iń sãote. Ado̱ Mạńjhi oṛak'teye aḍe̱rkoa. Duṛup'enako. Ar babar phũṛũk' hạnḍiko emakoa, bogeak'. Ńuke̱tako. Ado̱ le̱gko emakoa: Mit' ṭukuć hạnḍi, goṭanak', gel bar ser caole, mitte̱ć chiṛ sakam, mit' soṛha dạl, pe̱ gaṭ gan sasań, thamakur, ar buluń. Ona caole mo̱to̱re Jo̱gmạńjhi do̱ mit' sere so̱ń ruarjo̱ńa. Ado̱ ḍerate onko hõko calaoena, onako jo̱to̱ante.

Khange Jo̱gmạńjhi bạhu se̱ćrenkoe metakoa: De̱ atoren hoṛbon jarwakoa, giḍi cumạuṛaebo. Ado̱ Goḍete kolea atoren hoṛ jarwako lagit'. Ać do̱ patṛate loṭa dak' sepeń'kate bariạtko ṭhene calak'a, metakoae: Delabon giḍi cumạurabon ńe̱la. Onko sapṛaokate mitte̱ć bo̱ḍo̱ć hạnḍi ar mit' cukak' tań hạnḍiko idi toraea. Ona do̱ bhạṭi baisạuniko metak'a. Bar hoṛ onakin gok' idia bạhu oṛak'te. Bariạtko o̱nḍe̱ko se̱te̱rena. Busup'ko ate̱t'akoa chamḍa latarre. Bạhu se̱ćren Mańjhi bariạtkoe metakoa: De̱ duṛup'tabonpe, giḍi cumạurabon ńe̱lkoa. Duṛup'enako.

Khange bạhu se̱ćren Jo̱gmạńjhie mena: De̱ tetre kuṛiko ńamkope, ar sasań ridpe, bạhu jãwãebon o̱jo̱k'kinạ. Ado̱ tetre

kuṛi bạhu jãwãetekoko ojokkoa. Ado dakako emakoa. Unre jãwãe bae joma, arko kulie khan bae roṛa. Ado bạhuren apate metaea: Ma jãwãe, jomben, toa jomlin emabena. Ado mitte̱ć mĩhũi gokadeteye joma. Jomkateko beret'ena. Ado tetre kuṛi paṭiako samtaoa, gunda gundi sasań ancar kicrićreko atańa. Ado ak'yurić loṭa dak' sap'kateye odońena racate, odońen khanko ńelketa matkom khunṭi then bań olakana. Ado Jo̱gmạńjhie metaea: Ma gurićkate olme holońte. Unie roṛ ruaṛaea: Den emańme ende nahiń o̱la. Ado Jogmạńjhi bạriạtkoe metakoa: De baba bariạtko, no̱nḍe̱ bań o̱logok'kan do̱. Onkoko roṛ ruaṛaea: Cekate hale bań o̱logok'kana, ma kurumuṭute ol ocoem to̱. Unie roṛ ruaṛakoa: Adiń kurumuṭueta, bań ganok'kana. Adoko mena: Ma gan ocoeme emok'ale.

Khange ak'curić gurućkateye o̱la jut ńelok' lagit'. Ado̱ Jo̱gmạńjhie metaea: Ma nitok' do̱ loṭa dak' sap'kate bạhu jãwãe pe̱ dhao ạcurkinme o̱l ṭhe̱ć. Ạcurket'kinạ. Ado̱ paṭiạ sap' kuṛi Jo̱gmạńjhie metakoa: Ma paṭiạ aṭe̱dpe ona o̱l cetanre. Aṭe̱t'ke̱t'ako. Ado̱ Jo̱gmạńjhi bạhu jãwãe, babrẽ lumtikin ar ak'curiće metakoa: Ma duṛup'pe paṭiạre. Duṛup'enako. Ado̱ Jo̱gmạńjhi oṛak'te bo̱lo̱kate bạhuren eṅgatteko pe̱ ńatea karõas ṭhiliko oḍo̱ke̱t'a, ar mit' paila hoṛoko gocha daralak'a, Ado̱ bahu-jãwãe samańre ona hoṛo gocha kho̱n do̱ho̱kate ona hoṛo cetanre ona ṭhiliko do̱ho̱ke̱t'a. Mitte̱ć dhaknić ṭhili cetanreko do̱ho̱ke̱t'a. Inạkate sunumko ạguke̱t'a, dhaknićre onako dulke̱t'a. Bạhuren eṅgat mitte̱ć bạtie uńke̱t'a, ona jeret'kate bạti se̱ṅge̱le lagaoata.

Khange Jo̱gmạńjhi bạhuren apate metaea: De̱ hạnḍi ạguabonme. Bhạṭi bạisuni hạnḍie oḍo̱ke̱t'a. Ado̱ bariạtko se̱ć kho̱n mit' koṛa ar bạhu se̱ćren mit' koṛa hạnḍi ạkạ̃ṛtie dhuṛạuke̱t'kinạ Jo̱gmạńjhi. Unkin koṛae emat'kinạ phũṛũk'ko bar

khaclakgan. Ado bariatko secren kora do bariatkoak handi bahu secrenkoe emakoa, ar bahu secren kora do bahu secrenak handi bariatkoe emakoa, dene banar Manjhikin then ehopkate.

Khange Jogmanjhi orakte bolokate bahuren engate metaea: Ma gidi cumauraepe, handi nunule nandhaoketa. Ado nateakoko odokena, atorenko majiukoma duar then menakkoa. Ado gidi cumaurako ehopketa. Bahuren engat doe gidi cumaura marana. Daurareye dohoakata adwa horo, adwa caole, dhubi ghãs, mit jor todor ar mit gotan hãs. Ona daura do pe dhao bahu-jãwãe bohok cetanreye acura. Ona tayomre katic talan horo, caole ar dhubi ghãs locakateye cumaurakina, Ado onako unkin dea sece gidikata. Ado bahu-jãwãe samanreye durupena. Pahil do jãwãe mit jor todor banar tireye horokaea, ar bahu do mittec hãse horokaea hotokre. Adoe joharatkina, ar akin hõkin god lagaoadea. Inakate engatren natat eratekin hõkin onkaea, menkhan jãwãe do bakin horogea, ona bodolte kaudikin emaea. Inakate Manjhi era, Paranik era ar atoren joto maejiu bahuko horogea, se ona bodolte kaudiko emaea, ar jãwãe do kaudiko emaea. Ado bahuren bokot kuri bahu jãwãe doe abukina janga, ar jãwãe doe katkomea. Unre jãwãe mit ana poesae emaea. Ado bahu-jãwãeko beretketkina, oraktekin boloena, ar Jogmanjhi do onako kaudi jãwãeren apate jimawaea lekhakate.

Ado bahuren apat, Manjhi, Jogmanjhiteko hõ orakteko boloka. Ado Manjhi bahuren apate kuliea: Henda ho. handi do tinak menaka? Bahuren apate ror ruara: Bariatko lagit do antaokgea. Ado Manjhi Jogmanjhie metaea: Do bariatko bujhau agukom, bahui meneta: Apunteko dakin emakoa. Jogmanjhi odokkate bariatko onae metatkoa. Onkoko ror ruaradea: Dak menak khac den agualeme, nuiale. Ado Jogmanjhi arhõ

orakteye boloena. ar bahu kuri ar tetre kurikoe odokketkoa. Ado mit tukuc tan handie odoketa, ar tetre kurikoe metatkoa: Den mit lota dak aguipe. Aguketako. Ado bahute tetre kuritekoe ayurkoa bariatko sec. Ado bahu do lota dak bariatkoren Manjhi thece doromketa. Lota dak Manjhie sapketa. mocae hutumena. Khange Jogmanjhi mit bati tan handi bahu kurie caladea, ar uni do Manjhi onae emadea. Uni do atankate onae nuketa. Inakate bahu kurie sapkedea lenga tite sopore, ar ac bulureye durupkedea mittec sakome horokadea, Adoe cokadea. Bahu kuri doe ocokena, ar acurkate Manjhie joharadea.

Ende khon Paranik then bahu kurie calaka, uni hõe onkaea. Uni khon jãwãeren apat thene calaka, ar uni then khon jãwãeren kakat gongotko then, onko hõko onkaea. Tayomte joto bariatko thene calaka, onko do sakom jãhãnak bako horokaea, kaudigeko emaea. Adoko uthi baisiena, bahu do orakteye boloka ar bariatko do derateko calaka.

Khange Jogmanjhi bahuren engat-apate kulikina: Cele daka utu hoena se auri? Unkinkin metaea: Hoeketale, do bariatko bhoj jom mangaokom. Unre Jogmanjhi Godete metaea: Am do atoren guni gurib joto hoho agukotalanme bhoj jom, in do bariatkon mangao agukoa. Aguketkoakin. Chatkare dakko odokketa. Joto horko abukena. Ato Manjhie metakoa: Delabon durupa chamda latarre. Bolokateko durupena. Ado Jogmanjhji atoren korae dhuraukoa, okoe do daka, okoe do utu, okoe do patra, ar okoe do phũrũkko odoka, ato Manjhi- Paranik thenko doho marana patra ar phũrũk do, ar tayomte joto bariatko ar atoren herel hoponko then. Ado dakako utukoko em idiakoa Manjhi then ehopkate.

Khange Manjhie mena: Phalna Manjhitabon saheb! Ote sedae doko mena: Kipisarko horo heregeko rohora, ale do cele, saheb! Horgele rohoretkoa, ina bare dherkaete katha odealepe. Ado bariatkoko ror ruara: Bicargea saheb. One bako mena: Joma mente mabon menge, onare udi lagaoka, dak metakge, sakam metakge, sahan metakge, carec metakge. onako joto sap sorle ban, ende banbon jom dareaka. Katha odeko doko laha akana, somae sokra kere dadi lemen gitilte mangar gupiko senakana. Adoko joma. Ato hor bar paras khan, bariatko pe parasko emakoa. Jomkateko apan apinoka herelhopon do. Ado atore maejiukoko joma. Jomkate onko hõko apan apinoka. Jãwãe do sindradan khon bahu orakreye tahena.

Khange Jogmanjhi adom bariatkoe hoho agukoa cadi daka lagit. Gonon taka piche mimit horko hijuka. Hecenako, jangako abukkoa, orakteko aderkoa, ar pahil do babar phũrũk handiko emakoa. Ado daka ar utuko emakoa, tinakko jom dareaka. Ona do cadi dakako metaka, ene bariatko cadi merom emanteakko emlet bodolte. Jomkateko calaoena derate.

Ado Jogmanjhi sener lekha handi nui lagit jãwãe apat ar mit bar haram hor bariatko motoreye agukoa. Aderketkoako orakte. Ado balayakin panteyena mit thec. Ado mit dhaote bana hor handiko emakina. Ado joharjontekin nuia. Onakate joto horko emakoa. Adoko serena:

Khuti dekho, khuti dekho, Sumudini
Khuti dekho siri brindabon.
Par dekho, par dekho Sumudini,
Par dekho siri birndabon.

Rola dekho, rola dekho, Sumudini,
Rola dekho siri brindabon
Jhati dekho, jhati dekho Sumudini,
Jhati dekho siri birndabon.
Khor dekho, khor dekho, Sumudini,
Khor dekho siri brindabon.

Sener cetan jalim latar,
Tokoe horko durupakan?
Tokoe horko betharakan?
Sener cetan jalim latar,
Phalna horko durupakan,
Phalna horko mali mamlakan.

Choto bihai, boro bihai,
Hãsibo khelibo
Jiõtaka bhor bihai
Jom raja hate horibol.

Handi hõko nu cabaketa, ar seren hõko mokonena. Derateko calaoena, bariatko do.

Khange bariatko motore okoe sana menaktakoa atoren kora-kuriko then senkate onko tuluc mit nindako eneca mandwa latarre, tumdakko ruia ar bogeteko serena. Jãwãe secren haramko do bariat korako metakoa auri enecko calakre: Enec do enecpe, babu jãhãnakko alope jak joteda, dandomako. Bariatok senok hor do bahu atoren kuriko tuluc bako khildu dareaka, bankhan adi baricko sajaikoa. Bickom baret kora jãwãe atoren kuriko tulucko khildure hõ adi do bako saba.

Dosar setak khon Jogmaṇjhi bariatko derate senkateye kulikoa: Cele baba bariatko manjanpe jom akattabona se bana? Onkoko roṛ ruaṛaea: Enanrele jom daṛeakana ar amak bakhrale dohoakata, de ale do hako pako bidakaleme. Ado ṭukuc celan ar uniak mo̱ṛẽ bakhra dakako jimawaea. Ado bariatko aguadarko oṛakteko kol laha gotkakoa. Unre Jogmaṇjhi bariatko bahu oṛakteye ayur idikoa. Bariatko bahu chaṭkareko enec̣a.

Khange Jogmaṇjhi oṛakteye boloka ar bahuren engat-apate metakina: De bahu-jãwãe sunum-sasan ojokkinpe, mo̱ṛẽ goṭec baret koṛa ṅawaṅpe, ar mit lumti budhi. Tetre kuṛiko bahu-jãwãeko ojokketkina, baretko lumti budhiko agukeṭkoa. Unre Jogmaṇjhie mena: Ma jom daṛe ocokope. Ado bahu jãwãe baret koṛa ar lumti budhi dakako ematkoa. Jomketako.

Khange Jogmaṇjhi onko joṭoe metakoa: Ma sapṛaokpe, bahu jãwãebon oḍokkina. Sapṛaokkanakin. Unre Jogmaṇjhi bahuren engat-apate metakina: De mit goṭec tok ṅawaṅpe, sakamte sambhetet poṭomkate. Aguadeako. Uni do bahuren baret onae jimawadea. Ado Jogmaṇjhi bahuren engate metaea: De guṛ dakko loṭare baṭire sajaope, ar mit goṭec paṭia ṅampe. Bahuren engate roṛ ruaṛaea: Joṭole sapṛaoena. Ona menkate mit paila gan horo bahue gochawaea. Ado Jogmaṇjhie mena: Maṇjhi haṛam lagit handi do okor? Ado cukakte betkateko caladea. Tite sapkateye metakoa: Delabon oḍokoka. Adoko oḍokokkana; unre bahu kuṛi do acurkate ona gochawade horo oṛak duaṛreye koṭakata, are dobok oṭoaka. Ado maṅhjhi thanteko calaoena. Bariatko hõ onko sãote ondeko calaoena.

Bariatko doko eneckana, ar Jogmaṇjhi do ona handi goc Maṇjhi haṛame bongawaea. Codorae tuluc̣e bakhẽṛa: Nõkoe Maṇjhi haṛam, bahu-jãwãe bidak nutumten emam calamkana: Bir calak tohodok alo, hãṛãk alo, randi era heme era, jinṭhiak pathriak alo lagaok bajaokma, horre birre lac haso bohok haso alo sirjauk gaṛhaokma nukin bahu-jãwãeak hõ auri bochoṛ acuroktege parkom latarre, ale haṛam hoṛ phũṛũk baṛele haṛub: Amge maṛante, ale do tayomte boge bogete baṛe bahuko-jãwãekoko baretkoko sen seterokma. Ado joṭo hoṛ, bahu sec̣renko ar bariatko kulhi mucat dobaṭiateko calaka.

Dobaṭiare paṭia aṭetkate bahuren engatko duṛup ocoea. Ado jãwãe pahilko aguea, hanhartetak bulureko duṛubea. Hanhartet do mocae abukea, abukkate guṛ pe dhaoe ajoea, jomketae. Ado loṭa dak bahuren engate saba, abukkedeae jãwãe moca do. Adoe cokadea. Uni doe ocokena. Ado bahuko agukedea. Uni hõe onkawadea. Onakate unkin barea ṅatat eratekin unkin hõkin onkawatkina bahu jãwãe do.

Khange bahu atoren hoṛko panteka, mit sec do herelko ar mit sec do maejiuko. Ado bahuren engat bahu jãwãe doe metakina: Ma johar idiakoben, Maṇjhi then ehopkate. Adokin johar idiakoa, bahu do tetre kuṛikoante laha lahate, ar jãwãe do babṛẽ ar lumti koṛakinante tayom tayomte. Herelko ar maejiuko joṭoko joharatkoa. Inakate bariatko bahu atoren joṭo hoṛko johar idiakoa, Maṇjhi then ehopkate. Adoko serena:

Utho dhani, colo dhani,
Aponero gaṛ dhani,
Dola dhani gel badi dhur.

Tilai aka tandi dhani,
Ghora dhani jhinalom,
Dola dhani gel badi dhur.

Ujara dihakera
Ropalań kaiṭa
Se ho kaita kaisana mitho.

Na jano tito
Na jano mitho
Na jano nanuare.

Janeto phalna raya
Janeto gaaa bhaia
Janeto desa bari lok.

Ado̱ Jo̱gmanjhi ligi bhagi bariaṭkoe ko̱ekoa. Cak purauni bar ana, culhạ jharaoni bar ana, ar puchiạ kaụḍi mit poesa. Ona cak purauni do̱ uni mandwa khunṭi ṭhene o̱lle̱t akcuriće ńamke̱ta, ar culhạ jharaoni do̱ bho̱j dakkakoko ńamke̱ta, ar puchiạ kaụḍi do̱ Jo̱gmanjhie ńamke̱ta.

Khange Jo̱gmańjhi bariatkoe ho̱ho̱aťkoa: Delabon galmarao ńo̱klege. Ado̱ haram haṛamkoe begarkoa. Duṛuṕ panteyenako. Ado̱ Jo̱gmańjhi atoren ho̱re ho̱ho̱akoa. Onko hõ̱ haṛam haṛamkoe begarkoa. Jãwãe sećrenko muhã muhĩko duṛuṕ dapramena.

Khange bạhu sećren Mańjhi galmaraoe ehoba: E baba bariạtko, mit́ goṭećiń galmaraoabona. Sendrare se karkare, ahnire muhnire, bol kạbul do̱ bań kana - To̱be etom urić końe ere sarket́ sagunkette sikṛiak makṛiakbo tol mit́, hel mitketabon: To̱be siń bonga buru mõ̱ṛẽ mare hapṛamko duṛuṕkate sikṛiak makṛiakbo joṛaoketa, bạhu sec reak oṛak do jãwãe doe ńamketa, ar jãwãe sec reak oṛak do̱ bạhui ńamke̱ta, Ado oṛak utińge hoena. Ado jãhã lekate sendra karkape daṛana, jãhã lekate haṭ baṭpe calaka, gã gonḍape daṛana, To̱be nin din do̱ ajante sut dak ḍạḍi dakpe ńuke̱ta, Ado̱ nõ̱kõ̱e oṛakbon kirińke̱ta, teheń kho̱nak Ado̱ alope eto̱m ko̱ńea, Ado̱ oṛakrege mit́ basna dak ar goṛa umul ina baṛe hećakpe. Ge̱lbar awa kho̱n bhajanpe bachaoke̱ta, thukia bajiakatepe kirińke̱ta. Ado̱ kuṛhiakkan bhangṛakkan, kãṛãkkan, khõ̱ṛẽkkan, gaṛhakkan, sotokkan, aleakkan, aleak eleka do̱ banukana – rańo̱kkan, tambakkan, darikkan, chinaro̱kkan, rano̱kkan, nańjo̱mokkan ape satatege calaka, oṛak gunạk ho̱ṛko benaoka, goṛa gunạk gaiko benaoka - gonoń ṭaka hõ̱le jom unumke̱ta, bare itaṭ, jia itaṭ, enga itaṭ, inako hõ̱le jom unumke̱ta. Jań hõ̱ jań, to̱ṛo̱c hõ̱ to̱ṛo̱cle akrinke̱ta. Bo̱hok mãyãm lutur mãyãm, ina do̱ bańle akrińakata, ona do̱le pańjaegea. To̱be̱ mit din tara din daka ro̱ngo̱k utu ro̱ngo̱k, sahaoke lahaokeape, sikhạu sikhaute, paṛhao paṛhaote bań ganok khan, inre phalna Mańjhi mitṭec ho̱ṛ baṛe kolalepe, ho̱ṛ bae ńamok khan, mitṭec laḍea ṭhenga baṛe kolalepe, ar ṭhenga hõ̱ bań ńamok khan, mitṭec seta baṛe kolalepe, ce̱petabon.

Ado̱ jãwãe se̱cren Mańjhie ạcura: Saṛige saheb, noa ma abotema bańa, siń bo̱nga, buru mõ̱ṛẽ mare hapṛamko duṛuṕkate etom urić ko̱ne ere sarke̱t sagunkette sikṛiak makṛiakbo joṛaoket sarige ge̱l bar awa kho̱nle bachaoke̱ta, ṭhukiạ bajiạkate jinisle

kiriṅketa. Ṭena miru do apeaḱ ṭena khon aleaḱ ṭenarele ucaṛkedea. Ado raṅoḱkan, tambaḱkan aleiće hoṛ do, kuṛhiaḱkan bhaṅgṛaḱkan, ale satatege calaḱa, gaṛhaḱkan sotoḱkan, ale satatege calaḱa, khaloḱkan, doboḱkan ale satatege calaḱa, dariḱkan chinaroḱkan, ranoḱkan naṅjomoḱkan, ale satatege calaḱa, kombroḱkan bokroḱkan ale satatege calaḱa - jaṅ hõ jaṅ, toroć hõ toroć teheṅ dole kiriṅketa. Bohoḱ mãyãm lutur mãyãm do bale kiriṅakaṭa, ona dope paṅja daṛeaḱa. Hẽ, tobe miṭ din tara din daka roṅgoḱ utu roṅgoḱ babon sikhau paṛhaoea? Ar bae sikhauḱ paṛhaoḱ khan, ape ṭhen katha kolkatebon cepeṭa.

Tobe ape hõ jãhã lekate ale sećpe calaḱa, ape hõ jãhã lekate alope etom koṅea, sendra karka, gã gonḍa, morod bhãorape daṛana, alope etom koṅea. Nin din do ajante suṭ daḱ ḍaḍi daḱpe ṅuketa. Teheṅ khon ona hoḱak karekaḱpe. Jhaṭa umul tumba daḱ baṛe sohoṛ seterpe. Nonḍenaḱ oṛaḱ do aleaḱ, ar onḍenaḱ oṛak do apeaḱ.

Khange Jogmaṅjhi bahu kuṛi tire saḱkate jãwãe sećren Maṅjhi ṭhene idiea, metaeae: Ni baba, hoṛiṅ soprotapekana. Maṅjhie roṛ ruaṛa: Hẽ baba, ṅamkedeale. Ado baṛiatko bahuante oṛaḱteko calaḱkana. Unre Jogmaṅjhie hohoakoa. Hape baṛiatko teṅgolenpe kapi cope hiriṅ oṭokaḱkan. Ado merom phaṛie calakoa. Baṛiatko tuluć jãwãe oṛaḱte mõṛẽ goṭeć baret ar miṭ lumti budhiko calaḱa, lumti budhi do mitṭeć paṭiai hermeṭ idia. Calaoenako baṛiatko do, ar bahu sećren bapla oṛaḱteko ruaṛa.

Caḍi meromko kuṭamea, berel jelko haṭiṅa, pe ṭheć. Mit bakhra ar bohoḱ do bahuren apate ṅama, ar bar bakhra do mõṛẽ

hoṛko suṛe joma. Ar caḍi handiko ṅuia. Manḍwa reaḱ matkom khunṭiko toda ar oneko topaleṭ adwa caole, berel sasaṅ, dhubi ghãs ar phuṭia kaudiko odoka. Raṛakateko ṅela ceṭ leka akana. Sasaṅ ar adwa caole aṅkurakana menkhan, khub bhaganakin bahu jãwãe do. Onakate atoren koṛa-kuṛi miṭ daura daka, miṭ celaṅ utu, ar miṭ tukuć handiko ṅama. Ona do sisir handiko metaḱa. Ado Jogmaṅjhi tetre kuṛiko mimiṭ bakhra dakawante eṅgat-apat ṭhene jimakakoa. Ado jotoko apan apinena.

Ado baṛiatko do akoaḱ atoko tioḱketa. Khange raebarić kulhi mucaṭre doho otoakote jãwãe oṛaḱteye calao maṛaṅena. Metakoae: Bahu jãwãeko seterena. Delabon daram-daḱkoa. Ado jãwãe sećren Maṅjhi, Paranik, Jogmaṅjhi, Jogparanik ar Godeṭ apate agukoa ać oṛaḱte. Babar phũṛũḱ handie emakoa. Adoe mena: E ho Maṅjhi, delabon, bahu jãwãeko seterena, daram-daḱkoabo. Ado Maṅjhie mena: Ma ho Jogmaṅjhi, atoren koṛa-kuṛiko ṅam agukom. Jogmaṅjhi do Godeṭ kolkateye agukoa. Maṅjhi jãwãeren apate metaea: Ma handi oṛaḱre mitṭeć dulme. Ado Maṅjhi Jogmaṅjhie metaea: Ma noko koṛa babar phũṛũḱ handi emakom. Jãwãeren apat kaṭić talaṅ handi codorkate Jogmaṅjhi do koṛakoe emakoa.

Ado Maṅjhi do koṛakoe metakoa: Ma paṭhe keṭejoḱpe, ar miṭ joṛa tumdaḱ ṅampe. Ado Maṅjhi Jogmaṅjhie metaea: Ma miṭ goṭeć kanḍare daḱ ar miṭ goṭeć loṭa ṅamme. Onako ṅamkate onkoe metakoa: Delabon agukoa bahu-jãwãeko, baretko joto. Ado kuṛiko koṛako jotoko calaoena bahu jãwãe ṭheć kulhi mucaṭre. Jogmaṅjhi do loṭa daḱ onko baretkoe emaṭkoa, ar onakate lumti budhi.

Ado jãwãeren eṅgat jãwãe, bahu, baretko ar lumti budhi jaṅga abukkate guṛ daḱe ajokoa. Ona jokhec atoren maejiuko

ar kuṛiko bạhu serenteko egerea. Jāwāe cet leka bạhu secrenko eger daramledea inạ serenge, eken ṅutumge bodol. Unre Jogmạnjhi kuṛikoe metakoa: Ma bạhu jāwāe heokinpe. Ado oṛak oṛakko doho idikinạ ar ona oṛakren maejiu onkoak janga ạbukkote guṛ dakko ajo idiakoa. Mạnjhi oṛakko tiokket khan bạhu-jāwāe, baretko ar lumti budhi Mạnjhi thanre goc Mạnjhi haṛamko ḏoḇokaea. Ado oṛakren maejiu janga ạbukkate guṛ dakko ajokoa. Mucạtre jāwāe oṛakko tiokketa, chatkareko tengoena. Babṛẽ era bạhu jāwāe kicric ancare joṛa midtạkina. Ado jāwāeren engattet thạri adwa caole, adwa hoṛo, dhubi ghās, holon ḍombok pea, ar guric ḍombok pea, mit mẽṛhẽt sakọm, sindur ar nạkic sajaokate chatkateye oḏokoka. Onakate tharie doḥoea, Ado kạtic talan dhubi ghās, adwa caole, adwa hoṛo sap mitkate bạhu jāwāetekoe cumạuṛakoa pe dhao, Ado bạhu-jāwāeak dea sec onae gidi gotkaka.

Ado phũṛũkre sasan dake doḥoakat, lopoṛ lopoṛ leohawak, ona do jāwāe johareye jotadea, ar ac hõe jot ruạṛaea. Onakate jāwāeren engat bạhu kuṛi hõ sasane jotaea, johare, ar ac hanhartete jot ruạṛaea. Ado jāwāeren engat do bạhu kuṛi bohokre sunume jotaea, are nạkic ṅogea, Adoe sindurea, ar ac hõ hanhartet sunum ojokaeteye nạkic ṅogea, are sindur halaea. Unre jāwāeren engat bạhu kuṛi lenga tire mẽṛhẽt sakome horokaea. Ado ona holon ḍombok ar guric ḍombok pe konḍ sece çapat gidi gotkata. Ado jāwāeren gongot era ar kạkittet unkin hõkin onkaea.

Ado jāwāeren engat raebarice metaea: Den tok. Uni do baret koṛa ona koekate jāwāeren engate calaea. Ona do jạituk tokko metaka. Ado tetre kuṛi oṛak khon dhạknicte sengelko

odoka chatka duarte. Ado pene ṅatea era (pạhil do jāwāeren engat) ona tok jojom tite sapkate dhạknic sengel cetanreko cumạuṛaea ar lenga titeko joharaka, onakate jojom tire tok sapkateko cumạuṛaea ar lenga titeko joharaka, arhõ mit dhao lenga tite tok sapkateko cumạuṛaea, ar jojom titeko joharaka. Mucạtreye cumạuṛaket uni do tokte dhạkinic sengele sobok gejer otokaka, ar tok do oṛakteye ạtkir aderketa. Ona kạmi do bạhu jāwāe puṛchạu aderko metaka.

Ado bạhu-jāwāe oṛak-duạr thenko ạgukinạ, ạgukate janga thạri cetanreko ạbukkinạ. Ado oṛakteko aderkinạ, unre jāwāeren bokot kuṛi silpine sin daramkinạ. Adoko serena:

Daṛem menak khan, ạmki
Seṛam menak khan, ạmki
Dhiri kawaṛ do, ạmki, jhijme se ho
Daṛem menak khan, ạmki,
Seṛam menak khan, ạmki,
Dhiri kawaṛ do ạmki laḍagme se ho.

Noa doko metaka sin duạr seren. Ado bạhu kuṛi erweltet kuṛi mit ana poesae emaea, adoe jhicakoa. Boloenako. Pạtiạko ạtetketa tetre kuṛiko do. Onde bạhu jāwāekin duṛupena ar unkin tuluc babṛẽ, lumti koṛa, ar ạkcuric ar lumti budhi hõ. Ado tetre kuṛi sunum sasanko ojokkoa. Ojokko jokhecko serena:

Kakari lạgi, Baba, gojmoti bạti ho,
Kakari lạgi, Baba, maenomạti ṛani ho re,
Bạbu kuạr lạgi, gojmoti hạti ho,
Bạbu kuạr lạgi mạenomạti ṛani ho re.

Purube jo gele puta pachime ho ayela,
Kãhã puta paole puta keo jhari phul,
Sat samud upare jola ganga ghate jo,
Baba kinai keo jhari phul.

Ado bahu jãwãetekoko durupakan jotoko sindurkoa tetre kuriko do, sindurkate tiko abukkoa. Ado toa dakako emakina bahu-jãwãe do, ar dosra hor daka utuko emakoa. Unre bahuren erweltet kuri bahu dakae rejea, mit lapet bahui ajoaea, Ado bana horkin jom hatiña. Jomkate tetre kuri jotoko abukkoa, odok baraenako. Jãwãe do baretko tuluće tahena, ar bahu do lumti budhi thene tahena.

Ado Jogmañjhi baretkoe hoho aguketkoa. Barea atoren kora jangakin abukketkoa. Ado tetre kuri baretko dakko tanakoa. Tiko abukena. Ado Jogmañjhi barete metakoa: Delabon orakte, dakmandibon joma. Boloenako. Patiako belatkoa. Durupenako. Babar phũrũk handiko em marañakoa. Handiko ñuketa. Ado jãwãeren engat baretko aćge dakae emakoa, adi tirite jom ocokoa kusi ocoko lagit. Arhõ Jogmañjhie mena: Ma handi aguipe. Babar phũrũk ar hõko ñuketa adi sebelak. Abukkoakin korakin do. Ado Jogmañjhi mela orakteye idikoa. Calaoenako. Ado Jogmañjhi bariatkoe hoho agukoa. Onko hećkate handiko ar dakako emakoa. Ona do dhul jharaoni daka handiko metaka. Jotoko gitić baraena.

Angaen khan jãwãeren apat Jogmañjhie metaea: De baretko disakom, beretakana seko bana. Jogmañjhie ror ruara: Beretakanako. Ado jãwãeren, apat, baretko, bahu jãwãekin, lumti budhi ar atoren Mañjhi ar mit bar atoren hor gai palteko calaka. Ado jãwãeren apat mitten dangra mĩhũ baret korae

udukakoa, metakoae: Nikitape, baba, ma cinhauaepe. Ado bahuren bokot kora, se dadattet uni mĩhũ deare cetakkateye dobokakoa. Adoko durup jarwaena. Ado Mañjhi baretkoe metakoa: Sedae doko mena, bunum cetan khonko joraokoa bare itat dangra do. Ale do nikigele dareakkana, nia bare dherkaete mon dukokpe. Onko doko ror ruara: Mon dukokko do babako laha akana somae sokra, lemeń gitilte mangar gupiko sen laha akana. Ado Mañjhie mena: De baba, noa dole get begarketa, gadhak coń sotok coń Adok coń, ape satatege calakama, sotok toraepe. Baretkoko ror ruara: Hẽ, baba, ursiń barsiń do tahẽ hatar ocoaea. Ado johar barakate orakteko calaka.

Ado Jogmañjhi jãwãeren apate metaea: Ma sunumko datauniko emalepe, umokle calakkana. Ematkoako. Ado Jogmañjhi baretko dakteye idikoa. Um hećenako. Durupenako. Jogmañjhi orakte bolokateye metaea: Ale dole hećena, adi rengećetlea, ma usara hodpe. Ado tetre kuri dakko tanatkoa baretko do. Tiko abukena. Ado Jogmañjhi baretko orakteye aderkoa, patiare durupko metakoa. Durupenako.

Unre Jogmañjhie mena: De popon phũrũk handi emalepe. Ematkoako. Ñuketako. Tetre kuri tiko abukketkoa. Handi phũrũkko halan gidiketa.

Ado jãwãeren engat khajari taben daurateye odokketa. Mittan tetre kuri lota dake aguketa. Unre jãwãe engat baretkoe metakoa: Ne baba bareńko, taben khajari lohodpe. Lohotketako. Mit gotec tetre kuri gure dul idiakoa dasaonate. Onakate daheko dulattakoa.

Khange jãwãeren apate bintia: Sedae do, baba, kipisãrko horo here jatireko tasea, ale do nõkõe cele bareńkogele tase

rohoṛetkoa, ona baṛe mon dukokpe dherkaete. Onko doko roṛ ruaṛa: Mon dukokko doko laha akana, baba, somae sokṛa, lemeń gitilre kumbạ kuṛiạko tikrupkana. Adoko joma. Jomkate baṭite haṇḍiko emakoa. Abuṅenako. Ado jãwãeren apat baretkoe metakoa: Ma baba bareńko, patṛa do iditape sakam do tahẽ ocoakpe. Adoko oḍokena.

Ado Jogmańjhi oṛakte arhõ bolokate jãwãeren apate metaea: Noko peṛa do cetbon utuakoa? Unie roṛ ruaṛa: Miṭṭań kạsi menaea, unigebon utuakoa. Ado Jogmańjhi miṭṭań ato koṛae hoho aguea. Mit baṭi haṇḍiko emadea uni do. Nuketae. Jogmańjhie metadea: Ma babu, atoṛe huḍiń marańko joto lạiakom. Delabon baretko aṛakbo sit ocokoa. Eṅga-hopon jotogeko hecena, jãwãe oṛakreko jarwaena. Atoren hoṛ do sandes haṇḍi se caoleko agu dara akata.

Ado Jogmańjhi loṭa dak oṛak khon oḍokkate, patṛareye sepeńa, ar kạsi do miṭṭań hoṛe sabea. Ado Jogmańjhi atoren Mańjhi-Paranik ṭhen loṭa dake idia. Unkin do onakin joharaka. Ado baretko ṭhene idia, onko hõko joharaka. Onakate atoren herel hopon ṭhene idia, onko hõ ona loṭa dakko joharaka. Ar mucạṭre do ạimạiko ṭhene idia, onko hõ enkako joharaka.

Ado Jogmańjhi kạpi ńamkate baretkoe emakoa. Kạsi do baberte tolkate bohokre dake duladea. Ado patṛa caolereye ạtiń ocoea. Ado baretkoe metakoa: Dela baba bareńko, aṛak sitabonpe. Onko doko beretena onko motoren mit hoṛ kạpi sapkate kạsie jokhawadea, Ado kạpie dohokata. Ado atoren miṭṭec hoṛ kạpi sapkateye mak gockedea. Baretko do kạsi bako mak gojea, enteko mena, bapla topagoka. Jogmańjhi do kạsi bohok patṛa caolere dohokate oṛakteye adera. Uni merom

magere dane saplaka, uni do mãyãm busupreye jod bodaoa, ar danre tolkate otreye dohoketa. Ado jãwãeren apat do cukak reak haṇḍi merom mak ṭhene codorketa. Ar uni kạsi jokkhaic baret koṛa, ar dań sasapic koṛa ti makṛekate phũṛũke doromakina, are metakina: Ma ńuiben. Ńuketakin. Inakate arhõ mimit phũṛũke ematkina.

Ado Jogmańjhie metakina. Ma joharanben, enkhante joto hoṛben joharakoa. Ado balaea lekakin joharjoṅa. Ado Mańjhi ṭhen ehopkate joto hoṛkin joharakoa. Ado atoren barea koṛa bar phũṛũk tań haṇḍi, ar bar phũṛũk bodoc haṇḍikin em idiakoa joto hoṛ. Ńuketako. Adoko thirena. Koṛa kuṛi doko eneckana, ar kạmi hoṛ doko kạmi kana.

Khange jãwãeren apat Mạnjhie metaea: De baba, giḍi cumạuṛaeabon ãṛgãtre. Ado Mạnjhi Jogmańjhiye metaea: Do atoren joto hoṛ hoho ạgukom, giḍi cumạuṛabon ńela. Uni do Goḍete kolea atoren hoṛ hoho jarwako lagit. Jãwãeren ạjit se uni bae tahen khan bokot kuṛi jãwãe oṛakre ạkcuric menaea. Bạhu oṛakre cet leka manḍwa khunṭi ṭhenko ollaka, uni hõ onka lekae ola, menkhan bae ol puraua jãwãeren apat mĩhũ ạurie gokaere.

Ado tetre kuṛiko bạhu; jãwãe oṛakte aderkate paṭiạreko duṛupkina, ar unkin tuluc babṛẽ koṛa, lumti koṛa, lumti budhi ar ạkcuricko duṛupa. Tetre kuṛiko do sunum sasańko ojokkoa, menkhan jãwãeren eṅgat pạhile ojokkoa, unie horatko khan tetre kuṛikoko ojokkoa. ojok satkate ạkcuric, metakme babṛẽ era do, bạhu jãwãe reak kicric ańcare tol midtakina. Ado dakako emakoa. Unre bạhu do bae joma, arko kulie khan bae roṛa.

Unre jãwãeren apate metaea: Ma jomben, bạhu, toa jom lagit mittec mĩhũn emama. Khangeye joma. Jomkateko beretena.

Khange ạkcuric lotạ dak sapkateye ạyur odokkoa mandwa khunṭi ṭhec. Bạhu secren lumti budhi hõ sãore menaea. Okareko olakat onde pe dhaoko sen ạcurata, ar ạkcuric lotạ dak hõe cudruc ạcurkeṭa. Adọ tetre kuṛiko ol cetanre pạṭiạko ạṭetketa, inạkate bạhu jãwãetekoko durupena, Adọ cumạuṛa jokhec cet leka bạhu oṛakreko kạmilaka onka lekage jãwãe oṛakre hõko kạmia. Atoren joto maejiu cumạuṛa tuluc sakom, malako, mundạmko, kạudikoko emakinạ. Menkhan baretko do bako emakinạ. Baretko ar atoren joto cukmạuṛa jokhec handiko ńuia. Handi hõ cabaena ar cukmạuṛa hõko mokońena. Jãwãeren bokot kuṛi jangae ạbukkoa, ar ona jokhec bạhu doe kaṭkomea: Adọ jãwãeren eńgat lumti budhie kuliea: Cet lekalakape bạhu secre do? Adọ lumti budhie metaea: Mit ana poesale hataolaka. Adọ jãwãeren eńgate mena: Tobema chadạoem. Adọ lumti budhi mit ana poesae emaea uni kaṭkomic adoe aṛakkaea, Adokin joharange. Jotoko beretena. Adọ pe dhao ạcurkate oṛakte bạhu jãwãetekoko boloka.

Adọ Jogmańjhie mena: Dela ho jãwãeren apat heclenme oṛak sec. Adọ mit bar hoṛanteye boloka. Adọ jãwãeren eńgat Mạńjhi erateko mit bar maejiuko hoho aderkoa. Adọ cumạuṛare ńurlen kạudiko, hãs hạsli emanteakko ńelteko lekhaea. Onako jãwãeren eńgatko jimạwaea. Adọ jikmạko do handiko ńama.

Khange bhojko parsaoa, cet leka bạhu oṛakre jomakte ńuiakte bintiteko beboharlaka, enkage jãwãe oṛakre hõko bebohara. Jom ńukate enecko doko eneca, ar giticko doko giticjona.

Angaena. Adọ ạkcuric bạhu jãwãe reak bapla kicrice tekea, tekekateye sobot aguia. Adọ baret koṛa lumti budhiko dạṭạuni ocokoa. Dạṭạunikate bạhu jãwãe sudhạ baskeak taben khajaṛiko emakoa. Onakate atoren hoṛko jarwakoa bạhu jãwãe um naṛkak ńel lạgit. Mạńjhi era, Paranik era, Jogmạńjhi era, Jogparanik era, Godet era, ar Naeke erako do asokaeteko hijuka. Adọ naṛkako ehoba. Barea gando panteteko bela, ar mit bhãuticre naṛkan hasako lohotakata. Ar barea dạṭạuniko aguakata. Bạhu jãwãe panteteko durup ocokinạ gandokinre. Cando rakap secko samań ocokinạ. Bạhu doe durupa jãwãe reak jojom tire. Adọ jãwãe mit dạtaunie togoja, ona togoc dạṭạuni do bạhui emaea uni ạkyuric do, dạṭạunik lagit. Ar bạhu ti reak boge dạṭạuni do uni ạkcuric jãwãe doe emaea. Adokin dạṭạuni baṛaena. Ap ạbukenakin.

Adọ ona naṛkan hasa kạṭic talań lenga tite locakate bạhu bohokreye jotaea. Adọ bạhu do ona phũṛũk hasate jãwãeye naṛkaea, naṛkateye em saphaea. Adọ ạkcuric do bạhui saphaea. Adọ bạhu acren jãwãe jangae ạbukea, ar sunume ojokaea jangare. Adoe dobokaea. Adọ jãwãeye ocokena. Lumti budhi baret koṛako ar ato hoṛko ńenelkana, durupkate. Onakate bạhu do Naeke, Kudạm Naeke, Mạńjhi Paranik, Jogmạńjhi, Jogparanik ar Godet jangae ạbukkoa, ar onko tayomte jãwãeren apatteko mamottekoe ạbukkoa. Adọ maejiuko thene ucaṛoka, metakme, Naeke era, Kudạm Naeke era, Mạńjhi era, Paranik era, Jogmạńjhi era, Jogparanik era, Godet era, ar jãwãeren eńgatteko hatomtettekoe ạbukkoa.

Khange jãwãeren dadateko teńatteko ar bokot koṛateko jangae ạbukkoa, ar mimit hoṛe kaṭkomkoa, sakom emanteak se poesa ạuriko emae dhạbic. Em bańcaoenako. Adọ uniteko

dak̓ko dupula, arko joharjon̓a. Onakate jāwāeren ajit, bokot kuṛiko hō̱e onkakoa. Onko hō̱ jāhānak̓ lagaoakoa, e̱nde̱ enec̓e aṛakkoa. Ado̱ unite dak̓ko dupula, adoko joharjon̓a. Ado̱ ak̓curic̓ ar bạhukin apabukena, arkin kapaṭkomena. Bana horkin epe̱ma, arkin joharjo̱n̓a. Ado̱ hạndiko emakoa. N̓uket̓ako.

Ado̱ khạmid khạmid hoṛ ar baretko, bạhu jāwāe lumti budhiteko oṛak̓teko bo̱lo̱ena. Bạhuwak̓ n̓ur lenak̓ do̱ lekhakate jāwāeren en̓gatko jimạwadea. Ado̱ bạhu jāwāe tite hạndiko n̓uia, dakako jo̱ma.

Jo̱mkate Man̓jhie bintiạkina, ar bạhu jāwāe do̱ uni saman̓rekin duṛup̓akana. Menae: E̱ bạhu, nō̱k̓ō̱egetam oṛak duạr, nō̱k̓ō̱ekotam ṭukuc̓ celan̓. Tehen̓ kho̱n do̱ n̓el sāohaetam, nukingetam en̓gam-ạpum. Ado̱ jāhānakkin kho̱jmea emakinme, ar jāhānak̓kin ạcumea an̓jomtạkinme, nigetam jāwāe, n̓indạ kan, n̓utạ kan, lac̓ haso bo̱ho̱k̓ haso en̓gam-ạpum lạiạkinme, ar unkin bakin senak̓tam khan, jāwāe lạiaeme, dela go̱ṛoạn̓me me̱nte, eskar do̱ alom oḍokok̓a n̓indạ n̓utạ do̱.

Ado̱ Man̓jhi en̓gat apate metakinạ: Nui bạhu do̱ ac̓te do̱ bae he̱c̓akana, abotebo bạnij ạguakadea, ạnaṛigeae-tehen̓ kho̱n do̱ bes o̱ko̱c̓te sikhạu paṛhaoeben race̱ bace̱te, napae o̱ko̱c̓te calaoeben.

Ado̱ Man̓jhi jāwāeye metaea: Am hō̱ bạbu, tehen̓ kho̱n do̱ sendra karkam calak̓a, se̱ birem daṛana, jāhānakem n̓ama, kho̱yo̱ terel, kho̱yo̱ taro̱p̓, je̱rko, so̱so̱kom n̓am khan Eskar do̱ alom jo̱ma, mit̓ kecak̓ do̱ jo̱mme, tara kecak̓ do̱ bạhu ạguiaeme – se̱ cē̱ṛē̱ tanak̓em go̱c̓leko khan, mit̓ kuṭi do̱ jo̱mme, tara kuṭi do̱ bạhu gocha ạguaeme. Ado̱ bạbu nō̱k̓ō̱e nin dinge n̓el buru n̓el karam, jāhā ạyup̓ taham an̓gaena, Ado̱ nō̱k̓ō̱e tehen̓ kho̱n do̱

popro̱ toṭkole akawaṭmea, Ado̱ gitic̓ ber do̱ okare jaegataben, o̱nḍe̱ge̱ hec̓ n̓amete gitic̓ben. Am bạhu tehen̓ khon do̱ jāhāte koṛae calak̓a, ado jāhā kho̱n he̱c̓ tora dak̓ko dạṭauniko emaeme, dak̓ lo sakam hec̓ gate tulucem calak̓a, hoṛ tuluc̓ do alom roṛ landaea, nuigetam he̱rel, eṭak̓ se̱c̓ do̱ alom ben̓geda.

Ado̱ bạhue roṛ ruạṛa: Hē̱ baba, e̱to̱m uṛic̓ ko̱n̓e ere sarke̱t sạgunke̱tte noa sikṛiak̓ mạkṛiak̓pe joṛaoke̱ta, Ado̱ nō̱k̓ō̱e ape ho̱ṛpe ro̱ho̱ekedin̓a. Nikingetin̓ en̓gan̓, nikingetin̓ ạpun̓ dho̱ro̱mren, nigetin̓ dhoro̱mren juri. Jāhā kho̱n lan̓ga re̱n̓ge̱c̓e hijuk̓a, nuiyin̓ n̓e̱lle khange dak̓in̓ tan̓ daramaea, ar en̓gan̓-ạpun̓ jāhā kho̱nkin hijuk̓a lan̓ga re̱n̓ge̱c̓, unkin hō̱ dak̓in̓ tan̓ daramạkina, bạn̓ onkale khan ape mō̱ṛē̱ ho̱ṛgepe dusạuin̓ạ.

Ado̱ Mạn̓jhi phukṭi kathae ro̱ṛa; ban̓ma bạhu do̱ ạḍie bhagea, daka-utu ar hạnḍi ce̱t̓ lekae emat̓boa, ona jo̱to̱gebo n̓e̱lke̱ta, jo̱m n̓uke̱t̓bo, pạtiạuenabo.

Ado̱ raebaric̓ ar babṛē̱ koṛa le̱gte̱t̓ko emakinạ jāwāeren apatteko. Raebaric̓ do̱e n̓ama miṭṭe̱c̓ mō̱ṛē̱ moka kaca ar mit̓ sikạ poesa, ar mit̓ ana kharpa kạuḍi ar babṛē̱ koṛa do̱ miṭṭe̱c̓ mō̱ṛē̱ moka kacae n̓ama. Ado̱ racateko oḍokena.

Jogman̓jhi do oṛak̓te bo̱lo̱kate jāwāeren en̓gate metaea: De sunum ar miṭṭe̱c̓ nạkic̓ eman̓me. N̓awadeako. Ado̱ miṭṭe̱c̓ pạṭia go̱ṛareko aṭe̱t̓ke̱ta, onare baretkoko duṛup̓ ocoke̱tkoa. Ado̱ atoren pe̱a koṛa do̱ko tere po̱to̱rke̱t̓koa sunumte, onakateko nạkic̓ke̱tkoa, ar bogeteko phulanịạke̱tkoa. Lumti buḍhi hō̱ko onkakedea atoren mạejiuko do̱ ar bogeteko sindurkedea cand bagaṛ. Tetre kuṛiko do̱ busup̓ reak̓ ḍuriạ ar jạṛi reak̓ cạuric̓ko benaoke̱ta. Cạuric̓te atoren koṛa baretkoko sutke̱tkoa ar ḍuriạteko to̱l uric̓ke̱ta.

Ado Jogmaṇjhi tumdaḱe oḍokeṭa racare. Ruiako ar okjoḱ koṛa dọ baretko ẹnećko sapḱoa ar maejiuko dọ lumti buḍhi ẹnećko sabea. Eṉećkanako ar dọnko sereń kana:

Do bạhu, baremteko manjan tạngi metakom,
Jom cạtić kabra deae bagintama go.
Gayańe guyuńe kombṛo seta,
Melańe cetańe baret koṛa.
Cele na, cele na kombṛo seta,
Cele na, cele baret koṛa.
Ḍạḍute na dalepe kọmbṛo seta,
Celańte na harubepe baret koṛa.
Lumti buḍhi cidir poṭom,
Keo jarire.
Keo jarirema na lodam barire,
Baret koṛa hoyo paṛaḱ
Keo jarire,
Keo jarirema na lodam barire.

Adọ chaṭkateko oḍokena. Adọ mõṛẽ mãhãko nenḍakeṭa bạhu jãwãe idi ạgu ruạr reań. Adọ lumti buḍhi oṛakte arhõko adẹrkedea. Mit pạilạ caole, mit pạilạ taben khạjạṛi ar mitṭeć sakọm caolereko dọhọadea. Adẹ oḍokena chaṭkate. Adọ Jogmańjhi baretko lagit mõṛẽ pai khajạṛi tabene oḍokkeṭa, ṭheńga emanteaḱ sapap ar phạṛi hõe oḍokkattakoa.

Khange baretko bạhuko metadea: Ma mại alom bhabnaḱa, ale dọ mõṛẽ mãhãre hẹć ruạrkatele idibena. Am dọ hạndi dọhọ hatạṛme, ar mõṛẽ pạilạ baṛe taben hatạṛme. Onakate lumti buḍhi bạhui sikhạu oṭokaea: Ma tahẽkoḱme, mại, niạge oṛaktam, niạge duạrtam, kạmipe jompe kurumuṭute. Ale do alom uiharlea, noa dọ jiveṭ janam oṛaktam jań hõ jań, toroć hõ toroćle ạkrińkeṭmea, miṭ phũṛũḱte hõle akrińkeṭmea, tala phũṛũḱte hõle ạkrińkeṭmea Ado ale ṭhen ohom sajaolena. Alom bhabnaḱa, mõṛẽ mãhãre ar hõle hijuḱa.

Khange bạhu jãwãe ar baretko ar lumti buḍhi Mańjhi ṭhen ẹhopḱate atoren joto hoṛko joharakoa. Joharkate baretko ar lumti buḍhi miṭ sećko teńgona. Adọ bạhu jãwãe onkokin joharakoa. Adọ bạhu-jãwãe oṛaḱtekin boloḱa akin moto. Adọ jãwãe miṭ reṭ thamakur ar miṭ reṭ cune oḍoka, ar bạhu dọ miṭ loṭa daḱ. Baretko ṭhenkin calaoena. Bạhu dọ nije baretteṭ loṭa daḱe emaea. Ńukẹtae, ruạṛadeae loṭa dọ. Adọ jãwãe cun thamakure emadea, ona dọe ṭhemakeṭa. Adọko calaoena.

Onko senkate atoren kuṛi-koṛa manḍwako otoṛa ar bạhu oṛakreko beoharlẹṭ leka sisir hạnḍi sisir dakako jọm ńuia. Cạḍi dọ bako ńama. Adọko ẹnẹca.

Daḱ lo beren khan bạhu dọ atoren miṭ bar kuṛiko tuluć daḱ loe calaka. Kạtić talań sunum sindure idi toraea daḱ loe ghaṭṭe. Ọndẹ sunum sindur mõṛẽ ṭikaḱe ãrgoea, ar daḱ lokateye hijuḱa gateko tuluć. Ona dọ ghaṭ kirińko metaḱa.

Mõṛẽ mãhã khan raebarić ar baret koṛa bar hoṛko hẹcena. Johar barakateko jańga dakkẹtkoa, oṛakteko adẹrkoa ar hạnḍiko emakoa. Tayọmre simko gọcakoa, ar utu dakakateko emakoa. Gitićenako. Ańgaen khan baskeak taben khajạṛiko emakoa. Mańjanko daka utuakoa. Jọmkẹtako mańjan. Adọ hanharṭẹt bạhu roṭ nakićkateye sindurkedea. Jãwãe hõko sapṛaokedea. Bạhu dọ miṭ tukuć hạnḍi ar mõṛẽ pạilạ tabenko oḍokadea. Taben dọe ghẽṭkeṭa Adọ hanhar hõeharṭẹṭe joharaṭkinạ, ar raebarić

ho̱ko johar baṛawatḱinạ. Bạhu do hạnḍie dipilketa, ar taben ghẽṭ doe hermeṭketa. Hanko tora bạhu oṛaḱte. Se̱terenako oṛaḱte. O̱nḍe jaṅgako ạbukketḱinạ, bạhuren ạjit ar boko̱t kuṛiko. Ado jãwãeko kaṭko̱mea. Poesa se mala emakoteko aṛagea, Ado daḱteko dupula. Ado̱ko joharjona. Oṛaḱteko aderkinạ ar dakako emakinạ.

Ạyup̕en khan atoren Mạṅjhi-Paranikteko ar atoren jo̱to ho̱ṛko ho̱ho̱ ạgukoa. Bạhu-jãwãekin joharakoa. Pạhil bạhuren apat ona sadesko metaḱ hạnḍi ar tabene boṅgawakoa go̱ćakan hapṛamko ar Marań Buru. Ado ona hạnḍi ar taben oḍokkate atoren ho̱ṛko emakoa jo̱m ńu hạṭińako. Ona hạnḍiko metaḱa bukạ topa hạnḍi. Ado̱ haṛam ho̱ṛko galmaraoa. Eto̱m urić ko̱ńe ere sarke̱ṭ sạgunke̱tte no̱ko̱e sikṛiaḱ mạkṛiaḱbo joṛaoke̱ta, baplaenabo – bạhu-jãwãe idi ạgu ruạṛbon meṭaoke̱ta, hạnḍi ar taben ho̱ purungebon ńamke̱ta, sanamte purunena, nia baṛe ḍherkaete aben bạhuren eṅgat-apat mo̱n dukkoḱben. Unkinkin ro̱ṛ ruạṛa: Hẽ baba, mo̱n dukoḱko ḍoko laha akana.

Ado̱ bar ńindạ o̱nḍekin tahe̱na bạhu jãwãekin do̱. Ado̱ raebarić̕e mena : Idi oṭokakinań. Mitṭań hạnḍi ar mo̱ṛẽ pailạ tabenko sajaoạkina. Kuṛi ona dipil are he̱rme̱ṭ idia. Johar baṛakate raebarić tulućkin calaḱa jãwãe oṛaḱte̱. Se̱terenako. Atoren ho̱ṛ jo̱to̱ko jarwake̱tkoa. Ona hạnḍi ar taben bạhu oṛaḱreko ce̱ṭ lekalaḱa, jãwãe oṛaḱre ho̱ko onkake̱ta. Jo̱m ńuke̱tako. Ado̱ onko ho̱ bạhu oṛaḱre lekako binti baṛake̱ta. Ado̱ ako akoaḱ oṛaḱteko calaoena. Ado̱ bạhu jãwãekin tahẽ utaṛena.

ṬUṄKI DIPIL BAPLA

Noa do reṅgeć hoṛaḱ bapla. Bạhu oṛaḱte jãwãe bae calaḱa, eken raebarić ar mo̱ṛẽ go̱ṭeć baṛiạtkoko calaḱa. Bako manḍwaea ar bahrere bako ḍerakoa baṛiạtko do. Ligi bhạgi do dol bapla leka jom ńui ar hạnḍi ho̱ enkage. Baṛiạtko jom-ńu baṛakate bạhu do̱ jãwãe oṛaḱteko ạguea. Pea baret koṛa ar lumti budhi sãoteko calaḱa. Cạk puṛạuni ar culhạ jharaoni bań lagaoḱa. Jãwãe oṛaḱre sindrạdan hoyoḱa. Jãwãe oṛaḱre do̱l baplare lekako legcara. Bạhu jãwãe idi ạgu reań ho̱ dosra bapla leka.

GHẠRDI JÃWÃE

O̱ko̱eren koṛa gidrạ bạnuḱkotakoa, se̱ kaṭićgeako, kạmi lek bań kanako onkan ho̱ṛ ghardi jãwãeko do̱ho̱koa, sẽṛa hopo̱nerako tahe̱ntako khan, ar eken reṅgeć se̱ ṭuạr amar ho̱ṛ ghạrdi jãwãeko tahe̱na. Ghardi jãwãeko do̱ go̱no̱ń se̱ kho̱ṛo̱c, se̱ le̱g jahan ce̱tge bań lagaoakoa, kuṛi senge lagaoḱa. Bapla do̱ etaḱ ho̱ṛko leka hoyoḱtakoa. Bạhu lạgiṭ mo̱ṛẽ serma ho̱ehartet thenko khaṭaoḱa. Dạhnạ bako ńama, e̱ke̱n jo̱mak ar kicrić. Ghardi jãwãeko do̱hoko jokhe̱ć mitṭe̱n mihũko udukakoa. Kuṛi ạuri mo̱ṛẽ serma puṛạuḱte jãwãe tuluć bae bo̱no̱to̱ḱ khan, jãwãe do̱ uni mihũwanteye oḍok calaḱa. Kuṛiren apat baplakin jo̱khe̱ć aćren ho̱po̱nerat ho̱ Mitṭe̱n mihũi emaea, ar mo̱ṛẽ sermae ir arpaea, ar ona ho̱ṛo̱ jãhãe ṭhene baisaua. Mo̱ṛẽ serma hoekate kusiḱ khankin tahe̱na dạhnạte, bańkhankin oḍokoḱa.

Ar kuṛiren eṅgat-apat koṛa gidrạ bako tahentakin khan ar ghạrdi jãwãetekinkin ạsul dũṛũćlekin khan oṛak duạṛ, o̱t barge

jotokin ńama, ar mĩhũ merom adhakin ńamkoa. dosar adhatet do kuṛi apatren bhaiadiko ńama. Ghaṛdi jãwãetekin bhanḍan khoṛoc lagaoakina. Barea pea ghaṛdi jãwãeko tahen khanko haṭińa.

RAṆḌI-CHAḌWIKOAḰ BAPLA

Raṇḍi herelko do bako kusiakoa, onate coṭok bako rebenakoa. Menako: Raṇḍi herel isirkeṭ leka. Raṇḍi herel thutki jonoḱ kherec kherec, okoe tahẽ kaioḱa?

Chaḍuạ herelko hõ bako kusiakoa. Menako: Chaḍuạ herel cakha cunḍuc, tin din gan coń.

Raṇḍi era hõko dusaukoa. Menako: Raṇḍi era bandhaṛ sadom han han.

Chaḍwi kuṛi dherteṭgeko dusaukoa. Menako: Chaḍwi kuṛi kisni bohok, cẽrkoṭ cẽrkoṭ; Chaḍwi kuṛi baromaṣiạ cẽrẽ, hajar lekako raga; Chaḍwi kuṛi gahi citri, akandicgea; Chaḍwi kuṛi codgoc hako, mit ṭhec bako tahẽ thiroḱa.

Raṇḍi herel se chaḍwa herel daṅgua kuṛie baplalekhan, bahuren engat-apat gonoń mõrẽ se eae ṭakakin jom unuma, metakme jãwãe do cet hõ bae ńam ruaṛa. Bapla do daṅgua bapla lekage hoyoḱa.

Raṇḍi maejiu se chaḍwi maejiu daṅgua koṛa do sedaere bako dohoetko tahẽkana ar nahaḱ hõ ona do an leka do baṅa; enre hõ nahaḱ do mit bar horko dohokoa jug baṛicakante. Raṇḍi chaḍwi okoeko dohokoa, onko do eken adha gonon lagaoakoa, ar Jogmańjhi iral ana mandlai ńama. Mańjhi ceṭ hõ bae ńama. Eṅga itaṭ, jia itaṭ banukanec, ar caḍi emanteaḱ hõ banukanec,

um naṛkan se idi agu hõ banukanec. Ona do asol bapla do baṅ kana, caro-le metaḱa. Ona bapla reaḱ ńutum do saṅgha. Jãwãe-bahu bae sinduraea. Bahare sindurakte leṅga tite bohoḱreye rebeṭaea. One anec saṅgha do. Bhoj hõ baṅ lagaoaḱa eken mit bar hoṛ jãwãe hanḍie emakoa.

Okoe kuṛi daṅguaṭeko gidrawan khan, onko do cupi chaḍwiko metakoa. Okoeko dohoko khan chaḍwi leka gonoń lagaoḱa. Menkhan daṅgua kuṛi baplaḱ leka bapla do hoyoktaea.

ŃIR BOLOḰ REAŃ

Jãhã atoren miṭṭen koṛa ar Miṭṭen kuṛi mon mitakantakina; menkhan, Jogmańjhi ṭhen kuṛie lai sodoṛa. Jogmańjhi koṛa bujhaukate uniren engat-apataḱ oṛaḱteye aderkaea. Ado engat-apat Mańjhi ṭhenkin laia mit bar din tayomre. Jarwakateko galmaraoa. Kuṛi-koṛako bujhauakina. Unkin kusi rajikin menle khanko apan apinkina, ar baplako nenda giraia. Mõrẽ hoṛ mõrẽ sikako ńama. Bapla do dosar bapla leka.

Jãhãe koṛa kuṛi milwakin tahen khan, ar tayomre koṛa doḱho bae reben khan jormoṭ kuṛie ńir bola koṛa ṭhec. Koṛae aṅgocle khan doḱho, endekhan pahil ńir bolokic lekage bapla hoyoktakina. Ar koṛa do doḱho bae reben khan, mõrẽ hoṛ bicarte kuṛi pe ṭaka emaetege hoyoḱtaea, ar mõrẽ hoṛ do koṛaren apat ar kuṛiren apatko sajaikina mõrẽ sikakate. Kuṛi ona ṭaka ńamkate Jogmańjhi do kuṛi engat-apat oṛaḱteye seterkaea.

Bego̱r mo̱ṟẽ ho̱ṛ lagaete jãhãe kuṛi sindurae do iputuṭko metaḱa. Iputuṭ do bar lekana. Jãhãe jãhãtis kuṛiaḱ kusi ṛajite, ko̱ṛa do̱ kuṛie itudea ar jahãtis jahãtis do̱ khanokhageko ituṭkoa. Jãhãe ko̱ṛa kuṛikin khusi ṛajilen khan, ar kuṛiren eṅgat-apat ko̱ṛa go̱ṅae bako rebenlenre, unre ko̱ṛa-kuṛi galmarao mitḱate ko̱ṛa do̱ kuṛie itudea. Jãhãe ko̱ṛa mitṭe̱n kuṛire ạḍie kusilen khan ar dhoka menaḱtaea, o̱ko̱e baḍae go̱ṅae co̱ko baṅ co̱ṅ, ar kuṛie kusiạṅ coṅ baṅ coṅ, unre ko̱ṛa bego̱r kuṛi lạiaete ackageye sinduraea. Ar jahãtis jahãtis hõ̱ hoyoḱkana, edrete chạḍwi ocoko lagiṭko kho̱ṭ gidikakoa.

Ho̱rko mena, kathae, daṅgua kuṛi baplaleko aneć hana purireko ṅamoḱa, randi chạḍwi do̱ baṅa - ona iạte jãhãtis jãhãtis hoyoḱkana, jãhãeren bạṭki randi se̱ chadwie tahe̱n khan, hanapurire bạhu ṅame lagiṭ mitṭe̱n ḍangua kuṛiko bapla seko ituḱkoa, tayo̱mteko do̱ho̱lekore hõ̱ se̱ baṅre hõ̱, hanapuri lagiṭ do̱e ho̱rakawana.

Jãhãe ko̱ṛa mitṭe̱n kuṛie itude lạgiṭ khan, sakamre sindure gochakaḱa, ar daḱ lo ghaṭre se̱ chata pata ṭandite senkate ackate ona sindur kuṛi mo̱loṅreye jere̱ṛaea. Ar sindur bạnuḱ khan hasa se̱ cunte hõ̱ hoyoḱa. Po̱ro̱b-po̱rbaskore se̱ sahan-sakam aguire hõ̱ko ituṭkoa. Kuṛie ituṭena me̱nkhan, ạn leka iḱtuṭićren bạhui hoena. Ar uni ṭhe̱n bae tahe̱n khan chạḍwie hoena.

Ko̱ṛa do̱ mitṭe̱n kuṛi itut torae daṛ taba kuṛiren apat-baretko dale bo̱to̱rte. Kuṛie ituṭ ocoakan bạḍaekate apat-baret bạṛićko raṅgaoḱa, ar atoren ho̱ṛ jarwakate mãyãm pạṅjako calaḱa ko̱ṛa oṛaḱte aḱ-sar kạpiante. Pạhil do̱ ona atoren mạṅjhi ṭhe̱n

bo̱lokateko laiaea. Uni doe metakoa: Ma sorwa leka bạṛe kạmitabonpe. Ado ko̱ṛa oṛaḱ racate bo̱lokate daḱ kanḍa mitṭ mitṭeko dal posaga, oṛaḱre bolokate daka ṭukućko culhakoko raput chir chaturtakoa, ar ko̱ṛa ondeko ṅamkedea menkhan, to̱lkateko dal sarea, eken jivigeko dohoetaea - ar tạla racareko gitićkaea ar kasi sendrako calaka. Mero̱mko ṅamleko khan kạpite bareako makkinạ ar sukri khan ak-sarteko tuṅ go̱ckinạ. Inạkate gai palteko calaka berbadko lagiṭ. Bhage bhage daṅgra se̱ kada pe joṛ ganko laga ạgukoa mạṅjhi oṛakte ar go̱ckin kạsi hõ̱ ondeko idikina.

Khange mạṅjhi mo̱ṛẽ ho̱ṛe jarwakoa kulhi durup lagiṭ. Ado̱ko bicara, kathako khudaua ceṭ lekate hoyena. Ado̱ mitbar ho̱ṛ kuṛi oṛaḱte kolkate kuṛi hõ̱ko kuliea, kusi ṛajite se̱ jo̱rmo̱tte ko̱ṛae ituṭakadea se̱ baṅ, ar mitṭaṅ kasi hõ̱ kuṛi oṛak kho̱nko idi toraea. Onko pene kạḍi de̱ne banar se̱ćren ho̱rko jo̱mkoa, ar onko maljal do̱ ko̱ṛa se̱ćren Mạṅjhi ar mo̱ṛẽ ho̱ṛ kuṛi se̱ćren mạṅjhiko jimawaea, ko̱ṛaren apat danḍ ṭaka aurie e̱m hạbić. Kuṛiren apat ge̱lturui ṭakae jo̱m unuma, tayo̱mre ko̱ṛa kuṛie ṅamere hõ̱ se̱ baṅre hõ̱. Ar ko̱ṛa atoren mạṅjhi do̱ mo̱ṛẽ ṭakae ṅama ko̱ṛaren apat ṭhe̱n. Ona do̱ bo̱ho̱ḱ baṅcao ṭakako metaḱa. Sedae do̱ jãhãtis ko̱ṛako dal go̱ćakaṭkoa ituṭ kại iạte. Ar ona do̱ bako pạṅjaet tahẽkana. Mạṅjhi do̱ ko̱ṛae teṅgo ạdea onate ona ṭakae ṅama. Ona ṭaka mo̱to̱re Mạṅjhi do̱ bar ṭaka ać atoren ho̱ṛe hạṭiṅakoa. Ituṭ bạhu mit bar chạḍa ḍhergeko go̱ṅakoa. Tayo̱mte ḍaṅguạ bapla lekako bapla aro̱kinạ. Ar kuṛi ko̱ṛa bako go̱ṅae khan kuṛi do̱ chạḍwie hoena.

CHUṬKIJO̱Ṅ REAṄ

Adre do̱ mit erategeko bhuṅjauet tahẽkana, bar era o̱ko̱eren hõ bako tahẽkantakoa. Ar nahak hõ lo̱ṅgrateko bar pe erak khan, boge bako metakkana, ar onkan hoṛ aḍi etaṅ menakkoa. Me̱nkhan jãhãeren baḥu bae gidrajo̱ṅre unre bana hoṛ men mitkate jãwãe chṭkie ṅamjo̱na. Baṭki do oṛake calaoa ar jãwãetako go̱ćlen khan uniren bo̱ko̱t koṛa baḥu tahe̱ntae tuluće hõ hilitte̱te do̱ho̱ daṛewaea, arko do̱ho̱kogea gidṛa pidṛa aloko etagoka mente. Ar ona do̱ bariḱ bako metaka. Me̱nkhan jãhãeren bo̱ko̱t koṛae go̱ćlen khan, uniren baḥu dadatko bako do̱ho̱ daṛeakoa. Bo̱ko̱t baḥu bo̱nga bara bariko manaokoa, onkoak parko̱m hõ bako jo̱ṭedtakoa.

O̱ko̱eko bar era kaioka, onko do̱ tayo̱mre ona reak jo̱ko ṅama, e̱nte baṭki bako sulukoka. Hoṛko mena: Hiro̱m era sui sagak paktigea; Chuṭki era terel sahan ce̱ṭe ce̱ṭekgea; Hiram era busak sim, tot racak bako sapaoṅjaka; Baṭki era kolsa toṛa, kolsa dara sahaogeako; Chuṭki era ganḍote thok me̱nte jaṅgako ko̱kṭapa; Hiro̱m era etka sikiṛ baṅ sahaoka.

HIRAM BAIHÃ REAṄ

Haṛam budhi bakin gidrajo̱ṅte, se̱ he̱re̱l e̱ke̱n lo̱ṅgrate jãhãnaḱ iatege chuṭkie ṅame, be̱gor baṭki raji ocoete oraḱte chuṭki bae ade̱r daṛewaea. Baṭki bae kusilen khan, duaṛre teṅgokate chuṭkie dal daram daṛeaea. Ona reaḱ le̱g menaka, hiro̱m baịhã ṅutumte mõṛẽ ṭaka se̱ mitte̱n mĩhũ baṭkie ṅamea. Onae ṅamlekhan mõṛẽ hoṛ samaṅre onko pe̱ne̱ hoṛ pantereko durupa ber rakap sec samaṅkate. Haram budhi uni chuṭki talarekin durubea herelak etomre. Ado herel acren baṭkie sinduraea ar sarec sindurte mitten ḍimbu baha sindurakte leṅga tite chuṭki bohokreye rebetaea. Baṭki do oṛak duaṛe calaoa.

APAṄGIR REAṄ

Mittaṅ herel ar mittaṅ maejiu tapahen lagit etak disomtekin daṛ lekhan, ona do̱ aṅgirko metaka. He̱re̱lan aịmaị ar o̱ko̱e do̱khoe baṅ ganok peṛa maejiu se̱ kuṛi, onkan ho̱rgeko aṅgiroka he̱re̱l botorte se̱ bitḷaha bo̱to̱rte.

He̱re̱lan maejiu aṅgirle khan, sedae do̱ panja tiokkateko maḱetko tahẽkana, ar ona do̱ o̱ko̱e hõ bako pachaet tahẽkana. Nahaḱ do dobṛa gono̱ṅko aguakoa, ar aịmaịko jimạwakoa ar akṅgirićren manjhi mõṛẽ ṭakae nama bo̱ho̱ke baṅcaokettae iaṭe. Ar peṛa peṛako apaṅgirlen khan, onko do̱ko bitḷahakoa. Bakin chapaḍaoḱ khan, jive̱t janam bitḷahakin tahe̱na ar o̱ko̱e hõ unkin tuluć bako jo̱m ṅuia ar unkinren gidṛa hõ ghaṭ bako ṅama. Ar chaḍaolen khanko jo̱m jaṭikiṇa, me̱nkhan aḍi utaṛ kho̱ro̱c lagaoka. Baṅ ganok peṛako apaṅgirlen khan, de̱ṇe̱ banar eṅga-apa hõ jo̱m jaṭik lagaoakoa, ako moto̱, onateko peṛa talaka. Me̱nkhan apaṅgirkin oṛakteko heć ocoạkin khan, gharõnj sudhageko bitḷahaka. Ar atoren hoṛ hõko sajaịoka, baṅkhan onko hõ hopo̱nera bako go̱ṅakoa, bako idikotakoa.

Era re̱pec ar he̱re̱lan aịmaị tuluć apaṅgir do̱ mit leka sorwa. Etaḱ jaṭ tuluć apaṅgirlen reak do̱ jive̱t janam bitḷahageko tahe̱na, inkin moto̱, ar eṅga-apa bãṛti sajaiko ṅama.

SAKAM O̱ṚE̱J REAṄ

Sedae do̱ eke̱n bar karo̱n iạteko chaḍa chạḍikkan tahẽkana, metakme ạimạiaḱ lotghuṭi ar ḍạn iạte. Nahaḱ do haṛam buḍhi bakin suluklen khan, onate hõ̱ sakamko o̱ṛećeta. Chuṭkijo̱ṅko ehop̣akat́ kho̱n bạhu hõ̱ sakam o̱ṛećko khoj daṛeaḱa ona iạte do̱. Ḍạn iạteko bapaglen khan, be̱go̱r sakam o̱ṛećte maejiuko saṅgha daṛeaka, baṅkhan sakam o̱ṛećle aneć. Aimaiko lo̱tghuṭi iạte bapag reaḱ sorwa do̱ lahare ro̱ṛakana.

Jãhãeren ạimạ mõ̱ṛẽ ghaṭre ḍane sabudena menkhan, uniren jãwãe do̱ atoren mõ̱ṛẽ ho̱rante eṅgat-apat se̱ apa bare o̱ṛakreye jimạkaea, ar gidrạ hõ̱ gidrại re̱ć ḍo̱ho̱ea, ar nunu gidrại tahe̱n khan tayo̱mte ạksulaḱ ạimại emaeteye ạguetaea. Ona reaḱ sạjại eman bạnukaneć, eke̱n mõ̱ṛẽ ho̱ṛ lać mạṇḍiko ńama. Ar tayo̱mte kuṛi gidrạ harakateko baplalen khan, eṅga itạt uni ạimại bae ńama.

Nahaḱ baṅ sulukoḱ reaḱ bapagre do̱ dusi ho̱ṛ ḍand lagaoakoa. He̱re̱l be̱go̱r do̱ste aćren o̱ṛaḱ ho̱ṛe bagie khan, go̱no̱ṅ ṭaka bae ńam ruạṛa, ar aćge chaḍaodi lagaoaea. Gidrạko do̱ he̱re̱lrengeko hoyoḱa. Ar aćren o̱ṛaḱ ho̱ṛ miṭṭe̱ć gai, mit́ bandi hoṛo, miṭṭe̱n baṭi, ar mit́ khanḍa kicrice emaea. Ar nunu gidrại asulkaetae khan, gidrại ạgue jo̱khe̱ć ona reaḱ judạtey ńama, ge̱lturui mũṛi hoṛo ar miṭṭe̱ć kicrić. Gidrạ ńutumte jahan kho̱ro̱c lagaolen khan ruạ hasore, ona hõ̱ eṅgatte̱te ńama.

Ạimại do̱s iạte haṛam budhikin bapag khan, he̱re̱l do̱ go̱no̱ṅe ńam ruạṛa ar ạimại do̱ ce̱t́ hõ̱ bae ńama. Durup̣ mõ̱ṛẽ ho̱ṛaḱ lać mạṇḍi de̱ne̱ banar lagaoạkinạ, mõ̱ṛẽ sikạkate.

Herele chuṭkiakawante uniren o̱ṛaḱ ho̱ṛ sakam o̱ṛeće khoj khan, herel do go̱no̱ṅ ṭaka bae ńam ruạṛa, ar miṭṭe̱n gai mit́ bandi hoṛo, miṭṭeć kicrić ar miṭṭeć bạṭi lagaoaea.

Sakam do̱ nonka lekako o̱ṛeja: Dene banarren Mạṅjhi ar mõ̱ṛẽ ho̱ṛko jarwaka. Miṭṭeć loṭa dakko do̱ṛoma, ar ona dene banar se̱ć mũhạ̃ mũhĩ bạhu jãwãeko teṅgo ocokinạ. Unre jãwãe atoren Mạṅjhie mena: Ma phalna, ale mõ̱ṛẽ ho̱ṛ do̱ siń boṅga buru, mare hapṛamko dohaekate e̱tom urić, ko̱ńe ere sarle̱t́ sạgunle̱tte sikṛiaḱ makṛiaḱle to̱l mit́ hel mitle̱tale laṛ nãṛi bando nãṛi leka; ale do̱ mit din lagit́ do̱ bale jo̱ṛaole̱tbena, jug leka, dhiri leka, huṭup̣ leka, ro̱t́ pạṇḍu he̱se̱l pạṇḍu dhạbićge – nitok do̱ aleaḱ do̱s do̱ bạnukanaṅ, ado̱ baben jutokkan khać ale mõ̱ṛẽ ho̱ṛ do̱le ceakaea? Ma nitoḱ do̱ abenge bujhạukoḱben, baṅkhan mit́ din kalre alegeben menkelea, onkogeko bapag ocoke̱tlinạ. Ma phalna ho̱ṛ, sạrim bạgi uṭạre khan, siń boṅga, buru mõ̱ṛẽ, mare hapṛamko dohaekate, sakam o̱ṛe̱jme, baṅkhan alom o̱ṛeja.

Khange leṅga jaṅgateko teṅgo ocoea. Ado̱ siń candoe rakap̣ se̱ć samaṅkateko jo̱ṛhãt ocoea. Ado̱ pe̱a sarjo̱m sakamko calaea. Onako sap̣kate gola gamchawante siń boṅga dohaekate cetan kho̱n sir sirte ona pe̱a sakame o̱ṛe̱ć go̱tkaḱa. Ado̱ ạcurkate loṭa daḱ jo̱jo̱m jaṅgateye kolsa up̣ go̱tkaḱa, are chibaṅa. Ado Mạṅjhi the̱n ehopkate jo̱to̱ ho̱ṛe joharakoa, ar kuṛi hõ̱ onka lekae joharakoa.

Sakam o̱ṛe̱ć jo̱khe̱ć mit́ sojhe baṅ o̱ṛe̱c̱len khan ho̱ṛko mena, ar hõ̱kin ńapam co̱ṅ ce̱t́ co̱ṅ. Ar loṭa daḱ baṅ hirić cabalen khan unre hõ̱ko mena, mãyã baṅ chaḍaoakanṭakina, pase̱ć ar hõ̱kin ńapama.

BIṬLAHAKO REAŃ

Eken barea kai guńakte hapṛamkoko sorwa oṭoakawatlea biṭlahako reak, metakme etak jat se̱ bań ganok pe̱rako tuluć lotghuṭi. Jãhãe hoṛ nońka lekako kailekhan, atoren Mańjhi ade̱ pase̱ren Mańjhiko jarwakate onae laiakoa. Suhiena me̱nkhan, ako ako atoren ho̱ṛko metakoa, phalna ho̱ṛko tuluć alope jo̱m ńuia, se̱ ghar ghari alope jorao hataṛa, bańkhan ina seńgeltepe jharkaoka. Me̱nkhan onko hoṛ do̱ bako biṭlaha daṛeakoa. Lo̱ birte idile ane̱ć chindauka. Disom sendra kulhi durupreko do̱ńkaea. Parganako, De̱s Mańjhiko, Mapańjhiko ar diso̱m ho̱ṛko suhi bako ńamlekhan, ona katha ukṭhauko baṛićko sajaikoa, ar suhiena me̱nkhanko hukuma: Mabon biṭakoa sakṛi sakam. Ado̱ diso̱mren koṛa sereńko joṛaoa, ar onko ghaṭakat ńutum ar kai ńutumteko õ̱ṛhẽ̱koa atote senkate. Diso̱m sudha̱ hoṛ tirio oro̱ńate ar ṭamak ruate kulhiteko bo̱lo̱ka ar hoṛ chaṭkare sakṛi sakam, ro̱ńgo̱-thutkut ar ṭhutki jo̱nok to̱lakawat dańko bitaea. Atoren sudha̱ auri puruchunko emok dhabić bho̱ndgeko tahe̱na. Onko do̱ uni kai hoṛ adiko santaoea. Se̱ńge̱l hõ̱ bako emaea ar ona oṛakren dak hõ̱ bako lo ocowakoa mit ghaṭre do̱. Adi sase̱t.

Diso̱m ho̱ṛko auri kulhiko bo̱lo̱kre Mańjhi hoṛ loṭa dakanteye daramleko khan, sereńte̱t bako sereńa, bań khan biṭlaha do̱ko biṭlahakoa.

JO̱M JAṬIKO REAŃ

Jom jaṭi daṛeako biṭlaha hoṛ do̱ kurumuṭukateko kulau juṛaua, jãhã lekateko peṛa talak. Juṛaukate ato Mańjhiko laiaea, uni do Parganae laiaea. Uni pargana do gelbar disomren Parganakoe laiakoa. Nenḍa dinre ona atoreko jarwaka. Bahrereko ḍaba maraka. Biṭlaha hoṛ do sukriko mer̲omko goćkate marań okoćko bhoja. Toenatena.

Khange biṭlaha hoṛ loṭa dakante kulhi mucaṭteye calaka. O̱nḍe do gola gamchawante loṭa dak banar tite sepeńakat joṛhãtkateye teńgoakana ar adi bapuṛiće ńelo̱kkana. Khange Murubi Pargana, Diso̱m Parganako, Mapańjhikoe metakoa: Delabon jivibon raṛe̱jtaea, adi daeae ńe̱lo̱kkana. Ado̱ uni biṭlaha hoṛ ṭhene ayur idikoa. Sorenako. Unre uni biṭlaha hoṛ siń bońga sewakate onkoe metakoa: E̱ baba adi baṛićiń kaiakaṭa ghaṭiń manaoeta; ma daeawańpe! Unre Murubi Pargana (Sedae do̱ ona do̱ Murmu ho̱ṛkoak hike tahe̱kana) loṭa dak biṭlaha hoṛak ti kho̱n atańkate siń bońga sewawaete biṭlaha hoṛe metaea: Ghaṭem manaoakatte onako jo̱to̱ alege hataoke̱t go̱kke̱ttamale. Ado̱ kaṭić talań dakte hutumkate onko dosrakoe e̱m idiakoa. Jo̱to̱ mukhia mukhia hoṛ ona loṭa dakteko hutumoka.

Khange atoteko bo̱lo̱ena. O̱nḍe̱ aćak racare uni hoṛ do̱ jo̱to̱ mukhia ho̱ṛ jańgae abukkoa. Abukkate jo̱m lagiṭ pante panteko duṛupa. Uni hoṛ hoṛ do̱ paṭrare dakae up idiakoa, dake irciatakoa, utui e̱m idiakoa, ar Parganako mõ̱mõ̱ṛ ṭakakate ar Mapańjhiko mimiṭ ṭakakate, ar ato Mańjhi hõ̱ mõ̱ṛẽ̱ takae do̱ho̱waea.

Adoko joma. Jomkate Murubi Pargana disom hoṛe metakoa: Teheń khon nui hoṛbon peṛa talakedea,chut mukut sanam meṭaoena. Ado teheń khon mit́ basna daḱ hõ̱bon ńuitaea se mit́ cilim thamakur hõ̱bon ńuitaea, hoponera hõ̱bon gonaea, hoponera hõ̱bon idikotaea, sut́ daḱ ḍaḍi daḱ leka sanambon phạriạ phạtiketa. Tehẽń kho̱n noa katha o̱te bo̱leko roṛa, seko oktawa uni so̱ ṭaka so̱ putri kuṭum ḍanḍbon ạguea. Unre gaḍa lakate guric̓ ḍomboḱko topaea ar dhiriteko tena. Adoko johar bạṛaket́teko apan ạpinoḱa.

BAPLA KOṚA APAT ORAḰRE BOEHA MIT́RE TAHE̱N

Hoṛ ho̱po̱n do̱ bapla tora bako judạḱa, koṛaren eṅgat-apataḱ oṛaḱregeko tahe̱na. Jãhãe nạihạrteko sen mit́len khan, ạdiko dusạukoa, ar onkan hoṛ do̱ tayo̱mte ạidari hạtiń bako ńama. Ado̱m ado̱m hoṛ khĩs khĩsạukate onkan ho̱po̱n ńutumtako bhanḍan utạroḱa. Nahaḱ do̱ mit́ bar hoṛ sạbik dho̱n reaḱ hạtińko emakoa, me̱nkhan ona do̱ e̱ke̱n murji, sedae do̱ hike bań tahẽkantakoa.

Apat ac̓ren ho̱pon ạurie begarko dhạbic̓ mit́regeko kạmia, jo̱mako. Koṛakoren eṅgat-apat akoren kimint̓e̱tko ho̱po̱nera lekako bujhạukoa. Ho̱po̱nko mo̱to̱re apat do̱ marań koṛa bãṛtie dulạṛea, boge khane, ar eṅgat do̱ huḍiń utạric̓ bãṛtie dulạṛea. Koṛako do̱ akoren bạhuko tuluc̓ kakat-kạkit, goṅgot, mamo̱t, hato̱m apnar eṅga-apa lekako manaokoa, ar onko do̱ akoren ho̱po̱n lekako bujhạukoa.

Apat do koṛako calakoe sikhạu pạṛhaokoa, ar eṅgat do bạhukoe sikhạu pạṛhaokoa. Huḍiń bạhuko do ako khon marań bạhukoko dạiakoa ar hanhartettekoaḱ katha lekako bataotakoa, ar marań bạhuko do huḍiń bạhukoko mạiakoa, ar bokot kuṛi lekako bujhạukoa. Eṅgat-apat ti jaṅga bań calaḱtakore marań ho̱po̱n marań kimin oṛakko calaoa, ar onko do kaṭic̓ko reaḱ ghạṭ guṇạ jo̱khe̱c̓ teṅgon hoyoktakoa. Onko tahe̱n tuluc̓ kaṭic̓koko calao khan, bạric̓ kaphạriạu janamoḱa. Hạram do̱ dhertet́ budhie ruhedea, kam kaj bań calaḱ khac̓ ar jãhãtis-jãhãtis ac̓ren ho̱po̱nko hõe nisrạukoa, kimintet́ko do̱ bańa. Aso̱l kạphạriạu rakapko do hanhar erako ar ńatea go̱toḱko ar onkoaḱ kạphạriạute bhạiạdiko hõ̱ko bene bạirika. Ho̱ṛko mena: Hanhar era hạṛhat́ ho̱to̱t́, bań sebela; Ho̱n kimin tubet́ lutur, bako ańjoma, Ho̱n kimin boda biń iso̱t́ oso̱t́ bako laṛaoḱa. Ho̱po̱nera jãwãe reaḱ do̱ko mena: Ho̱n jãwãe koṭań sahan, tatãogeko ko̱ṭ ko̱ṭoḱa, Eṭaḱ ho̱po̱n bir sim,bako apnaroḱa.

Hilitko do̱ akoren erwelte̱t́ koṛa kuṛi tuluc̓ ạdi gatetako, onko do̱ bako kạphạriạuḱa. Kuṛiko do̱ akoren hilitko jo̱to̱ boge bạric̓ko lạiakoa, ar koṛako do̱ akoren hilitko tuluc̓ ạdiko ro̱ṛ landaea, ona do̱ o̱ko̱e hõ̱ bako mẽ̱t́ luturaḱa.

Hạram budhi do̱ jae koraṛko ạdiko dulạṛkoa, heokoako, ce̱re̱c̓koako, ar ńatea go̱to̱kko hõ̱ sulukko tahe̱n khan jo̱to̱koren gidrạko heokoa, ce̱re̱c̓koa, ar ruạ hasore hõ̱ko jo̱po̱to̱na.

BOEHA BEGAROḰ

Jae koraṛ dherko saṅgelen khan, se oṛakre bako sapańjaoḱ khan, eṅgat- apatko begarkakaoa. Mańjhi do̱ mõ̱ṛẽ̱ hoṛ lagaete

ot barge, mĩhũ merom, joto somojosteye hatiṅakoa apat do, ar ac̓ do mit̓ bakhrae dohoea, ar okoe hopon then haram budhikin tahena, onde do akinak̓ bakhra tahena. Eṅga-apa ti jaṅga baṅ calak̓takinre hopon do ak̓sultege hoyok̓takoa; ente gidra bako dareakkan tahẽkan jokhec̓ eṅga-apa do adi harkhettkin asulletkoa. Kuṛi hopon bakhra bako ṅama. Dher do bapla jokhec̓ge mimt goṭec̓ mĩhũko emakoa. Ar begarok̓ jokhec̓ okoe daṅgua kuṛiko tahen khan, onko do mĩhũ merom bar hatiṅko ṅamakoa, mit̓ bakhra do bapla ṅutumte. Bahuko bapla jokhec̓ akoren apat-baretko ar hõeharko khonko ṅamakatko mĩhũ do bako hatiṅok̓a; menkhan jãwãeko bapla jokhec̓ hõehartetko then ṅamko gaiko doko hatiṅok̓gea.

BAHU-JÃWÃE AKINAK̓ OṚAK̓RE

OṚAK̓ DUARJOṄ

Bahu-jãwãe eṅgat-apat khon begarkatekin oṛak̓ duarjona. Manjhi then dindakin koejona. Handi-mandikin emaea. Jãwãe do bir khon kate mak̓ aguia, ar birre saurie ira, se jãhãe thene kiriṅa. Are goṭec̓ khuntie bida, onakate pea pare rakaba, babar goṭec̓kate pe thec̓e koaleak̓a, gel ganda senere lagaoa, pe thec̓e bataea cotre talare ar phedre. Adoe chatãra, onakateye daba. Adoe onoda, onot̓kate bhitar lagit̓e etet̓ begara. Khnge bahu hasa sipikateye joloma, inakate oṛak̓e pereja, are jereṛ cikãra, ar culhai benaoa. Jãwãe do silpiṅe benaoa kat reak̓ se bata reak̓. Oṛak̓re barea parkom, ukhur, tok, hatak̓, khaclak̓, jonok̓, ṭukuc̓,

celan, cunduc̓, bokakko, kudi, ṭanga, ruka, basla, datrom, churi, nahel-pal, tirio, ak-sar, kapi, tarware, ar tumdak̓-ṭamak tahena. Reṅgec̓ horkoak do kapi tarware, tumdak̓-ṭamak do banuk̓takoa.

Bhitar do hapṛamko danaṅok̓ lagit̓. Etak̓ horren maejiu onde bako bolo ṅama. Ar okoe okoe hoṛ do hoponera hõ bako bolo ocoakoa, jãwãekate do. Ona bhitar kandhare kulkhiko benaoa, ar ona kulhi do hapṛamkoak̓ asol danaṅok̓ ṭhãi. Bhitarre ṭaka-kaudi hõ tahena. Oṛak̓ kudam secre barge tahena. Onare jondrako arjaoa. Ar oṛak̓ samaṅre kulhi sec̓ raca tahena. Ona do gar gurha pon kondteko eteda. Barea duarko dohoea, mitṭec̓ barge duar, mitṭec̓ chatka duar.

Herel do gai-kadako lagit̓ gora, merom ar bhidiko lagit̓ mitṭec̓ gudri ar sukriko lagit̓ mitṭen bãṛãe benaoa. Sim ar pusi do oṛak̓reko tahena ar seta do pindakoreye tahena oṛak̓ horhoe lagit̓.

EṄGA-HOPONKOAK KICRIC̓

Herel hoponkoak kicric̓ do mit̓ moka osar ar mõrẽ moka jhal kaca, ina deṅgan lagit̓; ar oyon lagit̓ mõrẽ moka jeleṅ ar pe moka osar pichauri se barki tahentakoa. Kisãṛ hoṛ khan, mõrẽ moka gan jeleṅ dahri hõko bedhaojona bohokre. Reṅgec̓ hoṛ do bar moka jeleṅ ar tala moka osar kicric̓teko kupnika se bar moka tala jeleṅ ar tala moka osar kicric̓teko bhagwaka ar rabaṅ din pe moka gan paṅci tahentakoa oyon lagit̓.

Maejiukoak do eken mit̓ goṭec̓ khandi menaktakoa, onate bandek̓teko gogok̓ japagok̓a

Gidrako do iral serma umer dhabić lanta laṅgṭigeko tahena: onakate koṛa gidṛa do̱ bhagwa, ar kuṛi gidṛa do̱ putliko ńama.

Herel hopon doko sudoḱa, ar maejiu hoṛ cãuricteko rodoḱa. Joto hoṛko nạkijoḱa.

HO̱ṚKOAḰ ABHRAN

Sedae do̱ haṛam ar budhikate abhran baṅ tahẽkantakoa. Ar koṛa-kuṛikoaḱ abhran do̱ e̱ke̱n bahage tahẽkana. Nahaḱ do̱ joto̱ ho̱ṛaḱ pagra menaḱtakoa, maejiuge cet́, he̱relge cet́, koṛage cet́, kuṛige cet́. Haṛamko hõ to̱dor menaḱtakoa. Onako chaḍa haṛamkoaḱ do abhran bạnuḱtakoa. Budhiko do̱ sako̱m, mala ar mundạm menaḱtakoa.

Koṛa ho̱ṛ do̱ ṭo̱do̱r, mala, mundạm tahe̱ntakoa, arko e̱nec̓ jo̱khe̱ć lipur, pạigạn, ṭoya dhaca ar bahateko abhranoḱa. Kuṛi ho̱ṛ do̱ sako̱m, bạnki, bãk, bạṭri, ãuṭhạ, biciạ, mala, mundạm, hãs, hạ̃sli, khaga, ṭaḍ ar bahateko abhranoḱa. Koṛa gidṛa ar kuṛi gidṛako do̱ pạigạn ar jhunkạko ho̱ro̱ḱakoa.

HE̱RE̱LAḰ KAMI

Phạgun kho̱n Bạisak mucat́ dhabić do̱ durup̓ din. Unre he̱re̱l ho̱po̱n sana phanako benaojo̱ńa, ar oṛaḱ lagitḱo jogarjo̱ńa. Unre isi arãṛ, nahe̱l ãrgo̱m, karha, sagaṛ, hudaṛ, niṅghạ, jote naṅgle, camṭa barahe, caṛkha-caṛkhi, kudi-ṭamni, ar ṭaṅga basla dando̱m, kuṭhạ-pareaṛe, mạci-gando, dạdu, cunduć, aḱ sar, tirio tok ukhur, teńoḱ sana phanako benaoa, kicrić ar parko̱mko teńa, ar sahan ar oṛaḱ kaṭkoko ạgujo̱ńa ar oṛaḱko juta.

Jhet̓ khon bhadoṛ dhabicko casjona. Unre setaḱ kho̱n tikin dhabićko sioḱa, ar tayomre aḱre emanteaḱko kạmia. Pạhil do iṛi, gundli, erbako era, tayomre janhe, jondra, bajṛa, kode̱, raheṛ, ghaṅgra ar sutri. Onakate hoṛoko er aphora. Jondrako poea (maejiukoko go̱ṛo̱akoa). Hoṛo rohoe lagit́ khetko paṛaga, onakateko deja, onakateko jaboḍa ar aṛeko hõko teara, lo̱so̱dako arko ãrgoma, ado gạchiko toda (Hoṛo rohoe do maejiukoaḱ kạmi).

Ona jo̱khe̱ć kasko̱m ar tilmińko e̱ra San cando bhitrire. Bhadoṛre hoṛe̱ć surguja lagit hasako si lạhuda, e̱rako, jondrako oṛe̱ja. Ona kamire ar kasko̱m poere maejiuko go̱ṛo̱akoa. Iṛi gundli, ko̱de̱, erbako ira. Ona kamire hõ maejiuko go̱ṛo̱akoa. Herel hoponko e̱na.

Dasãe candore jondra barge siete tuṛiko era ar janhe ar bhạdai hoṛoko e̱na. Aghãrre khạṛaiko laga, maejiu lagaete hoṛoko ira, bajṛa ar tilmińko ge̱ḍa raheṛko maga, ghaṅgra ar sutriko go̱da ar hoṛe̱ć ar surgujako toda. Maejiu eskar kasko̱mko toda. He̱re̱l ho̱po̱n do̱ onako jo̱to̱ khạṛaiteko sagaṛ rakap̓ke̱t́ khan, khạṛạire chitiạute gạị joṛaokạteko e̱na. E̱n lạhuḱkate busup̓ko giḍia, tekateko ḍạna, boṛ sikol uńkateko bạndia. Ona dosar pho̱so̱l do̱ dalkateko bạndia. Ado̱ oṛaḱte jo̱to̱ko sagaṛ ạguia. Mag candore tuṛi ar sạuṛiko ira. Cas kạmi do̱ cabaena. Onako jo̱to̱ kạmi chaḍa he̱re̱l ho̱po̱n do̱ sạuko tulućko karbara, ar Mạnjhi khajnako emaea. He̱re̱l ar maejiu go̱po̱ṛo̱kate sunumko le̱na paṭare. Tuṛi tilmiń reaḱ do̱ bako sunuma, ạkrińako. Emanteaḱ jo̱ reaḱko sunuma: Kũiḍi, bạru, kujri, bando̱, boṅga sarjo̱m, e̱raḍom, lo̱po̱ṅ, ko̱rõnj, nim emanteaḱ.

MAEJIUKOAḰ KẠMI

Maejiuko do̠ mit́ talaogetako kạmi. Simraḱ jo̠khe̠ć beretḱate hoṛoko huṛuṅa. Aṅgalen khanko guric̀ racaea. Ado dakḱo lo aguia. Ado̠ hola sareć dakḿaṇḍi he̠re̠l hopo̠n ar gidrakoko emakoa. Onko jo̠mkate akoko joma. Ado̠ seṅgel jolte maṅjanko condaea, dakaeako, utuiako, phũṛũḱ patṛakoko ro̠ga, dakako loea, ado̠ tikin khan he̠re̠l ar gidṛako maṅjan emakote akoko jo̠ma. Tikin kho̠n hudiṅ dakĺo ber dhabić emanteakḱo kạmia, aṛaḱ sit́, sakam he̠ć, ar bir phe̠dre khan, sahan aguko calaka, se̠ kasko̠mko rida, caṛkhire akteko piteda, kade̠ćteko piuria, carkhareko takoea, bãoṛeako, jãhã lekate tayomre he̠re̠l kicrićko teṅ. Hudiṅ dakĺo ber khan dak loloko calaka, kedokḱo tana banaea. Ado̠ ńutkate bar ghonṭa okte̠ko jo̠ma. Jel do̠ e̠ken jãhãtis jãhãtisko jo̠ma, ḍherte̠t́ aṛaḱ ar dạl tuluć dakako jo̠ma. Jel lạgit́ mo̠so̠la do̠ sasaṅ, pan muhri rạsun ar sunum buluṅ. Hako lạgit́ mo̠so̠la do̠ sasaṅ ar mithi ar sunum buluṅ, aṛaḱ ar dạl lạgit́ e̠ke̠n buluṅ. Ado̠ emanteaḱ reaḱ oṛaḱreko galmaraoa, ado̠ko gitićenge. E̠roḱ iroḱ din maejiuko do̠ hoṛoko ro̠ho̠ea, jondrako poea, ar hoṛo belekate hoṛoko iroḱa. Dasãe jo̠khe̠ć oṛaḱ duạrko cikãṛa. O̠ne ane̠ćtako maejiuaḱ kạmi do̠.

GIDṚAKOAḰ KẠMI AR E̠NE̠Ć

Ạuriko gupi daṛeaḱre koṛa gidṛa do̠ e̠kenko ńir e̠ne̠ća. Gupi lekko hoelen khan, mĩhũ me̠ro̠mko gupia atoren koṛako tuluć. Setaḱre gaiko aṛaḱḱoa, ar babar pe̠pe̠ ho̠ṛ gatekateko gupia. Tirioko oroṅa, cẽṛẽko sendrawa. Tikin mĩhũ meromko adakoa akoko jo̠m lạgit́. Jo̠mkateko uḍarkoa, ado̠ ayupĺen khan, atote agukateko ade̠rkoa. Gại do̠ tikin jo̠khe̠ć se̠ṛã ho̠ṛko duhạukoa.

Toa do gidṛa pidṛako emakoa, ar sarećak do doho jarwakateko gotoma. Gotom lạgit́ toako basaṅa, basaṅkateko daheã. Ona do dakteko uruda, ado nãinuko oara, ona do̠ cherteko gotoma. Ghorteṭ do akoko joma, ar reṅge̠ć hoṛ hõko hạṭiṅakoa.

Hopon macha koṛa gidṛa do̠ hasa reaḱ sagaṛ benaokateko or e̠ne̠ća, hopo̠n kaṭ reaḱ sagaṛ hõko benaoakoa. Hopon aḱ sarko benaoakoa, onate kakṛako, so̠sro̠ć emantenkoko tuṅ e̠ne̠ća; se̠ṛã ńokkate ṭir ar kaṭiko e̠ne̠ća.

Kuṛi gidṛakoak kạmi do̠ gidṛa heo, aṛaḱ sit́, ar eṅgatkoko goṛoakoa jãhãnak. Sẽṛã ńoklen khan, daḱ sakamko aguia, ar emanteakḱo kamia. Gidṛare ere e̠re̠ dhuri reakḱo daka utu e̠ne̠ća. Sẽṛã ńokkate ayupre daharko e̠ne̠ća ar bogeteko sereṅa.

Koṛa-kuṛi auriko haraḱre samilko e̠ne̠ća: Hedel gudu, bhela tup-tup, sui gutu, bhiṛkai-bhiṛkai, kanthaṛ dare, calia, simić-simić, kul-kul, kaera saṛae sapae, tayo tayo, pusi-pusi, durup-teṅgo, jhampa, bet-bet, sikrić-sikrić, sutam o̠ro̠k, hon gujur, kiṭ kiṭa, aitau paiṭau emanteak.

HAṚAM BUḌHIAḰ DUK-SUK

Ado̠m haṛam budhi do̠ adiko suluka. Haṛam do̠ buḍhiaḱ hamale rawaltaea ar buḍhi hõ haṛamak hamale rawaltaea. Ayup jo̠khe̠ć haṛam-buḍhi kam kaj reakḱin cepe̠ṭa. Haṛam do̠ jaṛuṛ jo̠khe̠ć buḍhie metaea: Netar do̠ aṭkar aṭkarte dakḿaṇḍiabonme, netar do̠ ṭana ṭani din. Ar budhi hõ haṛame metaea: Kho̠ro̠cko ṭe̠sṭa baṛawabonme, cabakḱana, se̠: Gidṛakoaḱ kicrić o̠re̠joḱkana, cekakotem kicrićkoa? Se̠: Bạbu do̠e haraena, jãhãkore bạhuko bam ńe̠l baṛawabona? Pase̠ć jãhãkoreye ghaṭaṭbonge; se̠: Gidṛako batlaoaḱ bako aṅjo̠mtiṅa, tinakiṅ ro̠ṛa?

Ruhet́ botorkom; se: Gidrako ruakkana, tiko tunum bara ocokom. Onkan boge haram-budhi do adi apanjomtakina katha. Mit́ monteko kamia arko joma.

Menkhan adom aimai do adiko khecrawa, siń satup akoren herelko khijlaukoa, barićko tergeń tergeńkoa, etrań etrańko rora arko lot-lotokoḱa. Herelaḱ suk do banukaneć. Jãhãe tuluć jãhãnaḱe galmaraoa, ado uniren aimai doe leao godea. Katić talań herel jãhã khon hijuḱe bilomlenkhan, aimaitet́ doe rus-rusukoḱa, ar daḱ tanaḱe koelekhane cor cotańadege, lese darameae: Tańte hongorme, bae ematmea? Tetwasok kanae! Sidwaḱ badwaḱe rorea, aurie rańgao ocoe dhabić. Herel hopon aimai tuluć mocatema bako dareḱ, onate kur kuraukateye humaḱ sarea. Uni aimai do garjaokte sit bhande egera: Honetam sobogtam! Aguete jamboete togojben kudha kudha, laćme bań sarokkana, kordhoć do, londkot do lohomokme, unre do bam ńelledińa? Thu mẽt do! Totkare tahẽkantama? Bań tahena iń do, bań do amge herel do menam sadherre! Ar gidra do kau mauko garjaoḱa, ńir odokkateko hohoea: Dela baba, dela baba eńgańe gojekana. Ado atoren hor hećkateko mana barakakina, ar dher dhao khan dos ńamkateko dandomkina. Adom adom aimai do adiko kurhnia, ar jotoko aseć taseja. Adom herel hõ adiko coendańa, khanakha oraḱ horko pitaukoa, daka utu ar kamiko dusautakoa boge tuluć, siń satup kurkunduć oraḱ horko beńgetakoa ar saegat́ ar ragatko rorakoa. Ar adom herel do handi ńute jotoko ubla dublaia. Herel se aimai se bana hor, onkan barićko tahen khanko bapaga, adom adom hor do; menkhan adom adom hor do gidra mãyãte bako bapaga. Onkan hor do adi dukre menakkoa.

EŃGAHONAḰ DUK-SUK

Eńga-apa gidrako do khanakha bako dalkoa, bako rańgaolen khan, ar bickom ako bako joma, enre hõ tahen khan gidrakoko emakoa. Eńgat samańre apat do gidrako bae dal dareakoa eńgattete adkoa. Ar gidra sajai adi kom, onate akoak sana lekako tahena. Jãhãnaḱ batlaoakore mit́ bar dhaote bako ańjom lekhan, eńgat-apatkin ika daporkakoa. Ar dal jahanleko khan, gidrako do pera then usatko dara. Onko do nisraukate bako kol ruarkoa, tahẽ ocoakoako, onate gidra dilko ńama. Eńgat-apat paknja hoyoktakina, ar adi lulu bachukate anećkin agu dareakoa. Gidra harakate hõ begor botorgeko kulijona; ente onkoma bako sajaikoa, eńgat-apatgeko dandomkoa. Gidrako lagit́ Hor hopon do adi jala menaktakoa, gidra koboj banukkote, gidrare se eńgat-apat orakre tahente akoak cortha curthi reak halahali hopon bako ńama; menkhan ako bidalre pura kuraiko ńama, eńgat-apat bako ganaoletkinte. Jãhãtis eńga-apako diklenre akoren cortha curthi gidrako metakoa: Am do babu, se mai, alin bań hiloḱ dhoena daḱ hõ oho jutaulena, ar bharndo lekam otań baraea.

GUTI-KARMIKO REAḰ

Horte khato hor guti karmiko dohokoa. Jãhãeko siri ocokoa. Jãhãre guti tanaḱ ńamalepe. Siri ńamkateko laiakoa, bańma, phalnareń khoroakadea. Ado guti dokho hor ar sikri hortakin senkate kora se kuri ar eńgat-apatkin agukoa. Daka utuakoako, handiakoako, ado dahna reakko galmaraoa, arpa khan arpage, taka khan takage. Guti korako do bar taka dahnako ńama, ar

arpa khan joto cas horare mimit aloiko dohojoṅa. Kaṛmi kuṛi do eken mit ṭaka ḍahnako ṅama ar ir arpa khan guti koṛa lekako ṅama. Koṛa do japuṭ din jarge palaṭko ṅama, mõṛẽ moka panci, ar mitṭec bhagwa. Serma puṛaukate mõṛẽ moka kaca ar mõṛẽ moka pichaụriko ṅama. Sohraere um hilok mõṛẽ ganda piṭhako ṅama, unre tahen baṅ tahen reakko galmaraoa. Kaṛmi hoṛ do jarge palaṭ pe moka paṛhanḍ ar gogok lagiṭ pon moka panciko ṅama. Ar serma puṛaukate gel moka khanḍiko ṅama banden lagiṭ.

Guti koṛa do kisãṛe goṛoaea, ar kaṛmi do kisãṛ erae goṛoaea. Kaṛmi bako tahen khan guti koṛa do simrakre kisãṛ era hukruṅe goṛoaea. Okoe guti koṛawak kam kajre kisãṛ erae kusika, uni do ạdi suke tahena. Menkhan kisãṛ erae berojlen khan, kisãṛ jãhãtinạke boge guti koṛa duk hoyoktaea. Daka hõ koṛoc moṭoce emaea ar acren herel hõe khijlạuea, jãhã lekate guti koṛae ruhede. Kisãṛ era guti koṛae bạsutae khan, bae ruheṭ ocoea hereltet thec. Kisãṛ eraren hara hoponerae tahen khan jãhãtis guti hõ ghardi jãwãeko doho sãohaetkoa. Menkhan kisãṛ erae kusilen anec, kisãṛ menkate do baṅ hoyoka. Kisãṛ era bogeye tahen khan kaṛmi kuṛikoak ạdi suk, baṅkhan duk reak ses hoyoktakoa.

Eken gupi lagiṭ jãhãe koṛako doholeko khan, bochorre mit ṭakako emakoa ar kicric mõṛẽ moka kaca ar mõṛẽ moka pichauṛi, ar lac mandi.

Cas jokhec munisko aculeko khan, herelge ceṭ aimaige ceṭ, baskeak, manjan, gidrako lagiṭ mit bakhra itaṭ daka ar bar paila horo se jondrako emakoa kuṛai.

RUA HASO REAṄ

Haram budhi se gidrako rualen khan, jãhãe hoṛ then tiko tunum ocokoa. Onko tunumkateko laia, bogegeae ma ran kotec ocoaepe ruak hoṛ do, bogekae. Ado uniko metaea: De baba, am baṛe ranaeme. Ado birte senkate rane la aguia, agukate ruak hoṛe koṭecaea, rasateṭ phũṛũkreye rodocaea; adoe ṅu ocoea. Pe pon mãhãe onkawaea. Onate ruak bae bogelen khan raranice mena; niạte joto horko phariakkana, nui do cekate bae phariakkana jãhãeko then bujhau baṛa ocojonpe.

Ado ojhako sabea. Uni doe khaṛia. Khaṛi ocok hoṛ do sunum ar sarjom sakamante ojha then senkate onae calaea are metaea: De se baba, niạ sakam sunum ṅelkạtiṅme. Ojhae kuliea: okoepe ruakkana? Adoe mena, iṅren oṛak hoṛ se gidrạ. Ojhae mena celeama ṅutum? Ṅutume laiaea. Ado atoe kuliea ojha do. Ato ṅutum ṅamkate ojha do ona sunum mit sakamreye dula, ado otre pe dhao sakam reak sunume ircia, saket boṅga ṅumkate. Ado mit eṭak sakamte ona sunumak sakame haṛup mida, adoe ghsaoa mantar tuluc. Ado mit gharie doho ṅokkaka otre. Ado ot khon halaṅkateye joharaka, ado sakam apan apinkateye ṅela. Unie khaṛi ocok hoṛ ojhae kuliea: Cetkom ṅeleta baba, rog se boṅga se hoṛ?

Ojhae roṛ ruaṛa: Phalna boṅgae reṅgejokkantama, ar hoe hisiṭ hõ lagao ṅokakana. Ojhako do ekalte ḍan do bako laikoa. Judạ judạ atoren ar pe ojha inạgeko roṛketa, menkhan uni doe patiạuena, ado oṛakte heckate uniko ṅumakade boṅga dake codoraea, menae: Mae phariakma, phariạlen khaniṅ perecme, umaṛmiaṅ.

Ado atoren ojhae sabea. Uni do bahre bonga sapko lagite kha̱ria. Adoe mena hoe hisit́ bonga do̱ phalna. Kha̱ri ocokiće mena: Ma mantaoem. Ado̱ ojha do̱ kaṭić talań adwa caoleye kho̱ja. Ńamketae, sakamre. Ado̱ ojha do ruaḱ ho̱ṛ ona caole leṅga titeye joṭet ocoea, are bulauea caolete. Ado̱ barge mucat sen senkate jaṇumteye paṭiḱa mo̱ṛẽ ṭheć bulure, ado̱ ona caolete ona mãyãme joda, ado̱ mãyãmanaḱ caole sakam reaḱ caole tuluće sipi mida. Ado̱ leṅga tite uni sapakade boṅgae eraea. Ado̱e bakhẽra: Me̱n to̱be̱ khan am phalna. Phalna Mańjhi oṛakrem lagaolen bajaolen, teheń do̱ hako leka kaṭko̱m lekań sapket toho̱pketmea, teheń kho̱n oṛaḱ chike haṛikeam, rogaḱ bighinaḱ phaṛiakoḱ phaṭikoḱma, hasoaḱ hanasaḱ uricke no̱ro̱mkeam, suṭ daḱ ḍaḍi daḱ leka phaṛiakoḱ phaṭikoḱmae, Gosãe Bapu Ṭhakutiń do̱.

Onakate sima aṛeren boṅgae e̱rakoa. Ado̱e metakoa: Ne̱ to̱be̱ Gosãe, noakore menaḱpea hurutre khunṭutre, daḱre, ekere, latre, lopaḱre o̱ko̱e calao calaoko do̱ sorokpe, ar o̱ko̱e bań calaoko do̱ pharak kho̱n baṛe sakhiaḱ so̱bhawakpe. Ado̱ rehet́ agukate ruaḱ ho̱ṛe ko̱tećadea. Inakate ruakiće phaṛiaena me̱nkhan bogege, bańkhan ojhae mena: Bań le̱ṭe̱ć daṛeaḱkana, Mańjhi-Paranik raḱakinme; o̱ko̱e co̱ko uskur bo̱lo̱aḱkana.

PEṚAKO REAḰ

Peṛako mo̱to̱re, de̱ne̱ banar eṅga-apa chaḍa, naihaṛ sećrenko basutakoa. Bahuren mamo̱tteko, baretteko se̱ć do̱ haṛam budhiaḱ aḍi mo̱ntakin. Onko do̱ bãṛtikin hirikoa. Onko do̱ hirilekore aḍi sim sukriko go̱ćakina ar aḍiko haṇḍi maṇḍiakina. Ar akin hõ̱ onko aḍikin peṛakoa. Jãwãe se̱ćren boeha se̱ mamotteko hõ̱kin dulaṛ arkin peṛakogea, menkhan unaḱ do bańa. Mitṭen kahni menaḱa: Tis con, kathae, gidraṛen mamo̱t ar kakattako peṛako heć ńapamlena akin ṭhen. Mańjan baṛakate daḱe unauketa. Unre uni maejiu gidra heokate racareye ce̱rećedea; ado̱e meneta: Mamotako seć do beṭa go̱ro̱ńje rimilakata ńutge kakamtako seć do̱ phiṛi phańgea. Unre jãwãeren boehako o̱ḍokkateko beńget baṛaketa, somangea rimil do̱; adoko bujhaukeda bańma, baretko peṛako lagit́ abo do̱e ṭarkaoetbona bahu do̱. Ado̱ ona se noa aṇḍuńkate bhorme bhormeteko calao doro̱ḱena. Ar baretteko hõ̱ko calaḱ lagido̱ḱkana. Unreye metakokana; alo dadape calaḱa, mitṭe̱ć moro̱t moro̱t haṇḍi menaḱa, tahenpe teheń do̱. Ado̱ ayupen khan haṇḍie dulke̱ta, ar jãwãetet́ do̱ sukrie go̱ć ocokedea. Bhageteye ematkoa jelko, dakako haṇḍiko, he̱de̱ gode̱ko ńu jo̱mkeda.

Maejiu do̱ akoren he̱ṛel sećren bhaiaḍi peṛa bako deakoa, gidrako lagit́ daḱko do̱ho̱ea, apat bań hiloḱ boṅga-burukko cetakoa me̱nte, me̱nkhan noa do̱ banuḱtakoa, e̱ken porho̱ lagitge.

Serma ke̱ serma Dasãe cando haṛam-budhi peṛa do̱kin hiri agukoa, aḍi saṅgińre menaḱkore hõ, baḍae bhor do, oṛaḱre hara ho̱po̱nko tahe̱ntakin khan, bańkhan he̱ṛel eskare calaḱa. Peṛa hiri reaḱ bhe̱d do̱ nõ̱kõ̱e: Aloko apata mente. Nandan hiloḱ he̱ṛel se̱ćren ar maejiu se̱ćren bhaiaḍikoko go̱po̱ṛoḱa, sulukko tahe̱n khan, bań do̱ jo̱maḱ bań do̱ o̱ro̱ḱko. Ar peṛako mo̱to̱re jãhãeko ṭuaṛ amarlenre, se̱ aṭ bań calaḱtakore, unre tahe̱ntako peṛako do̱ko haṛ sãohãkoa se̱ o̱t baṛgeko haṭińakoa. Me̱nkhan onkan re̱ṅge̱ć ar gaṛ kho̱n ho̱ṛ do̱ ḍherte̱tgeko nimuk haramia e̱ke̱n ko̱m ho̱ṛko guna. Onko nimuk

harami hoṛ dọ talaṅko jel ṅoklen khan, eṅga kaṭupko udukama, ạtukemako. Menako: Baṅ dọ amgem ạsul hara akadiṅ, iṅak daṛete coṅ ạsulakan. Jạruṛ jokheċko tala tạndi oṭokama. Hara buruenko hanko toratalaṅ! Menkhan onkan hoṛ miṫ dinok dọ hala hạliko ṅama, ako baṅkhan gidrạ pidrako.

Maejiukoak asọl ṭenḍarokak dọ akoren apa bareko. Haṛam-buḍhi bako sulukok khan, sẹ haṛam aċren buḍhi khijlạu are dalle khan, jãhãe ḍạnko metae khan, unre apa bare ṭhẹne raga, ar onkoko teṅgona. Ona reak hike menaktakoa; ẹnte bapla hilok onako dagao dọhọakaṫa. Bẹgọr apabare lạite jan ṭhẹn bako calaka. Ar miṭṭẹn jangurute bako kusilen khan, mõṛẽ ghaṭreko idikoa. Ona iạte maejiuko dọ akoren apa barekore ạdi bhorsa tahẹntakoa.

HAṚAM SẸ BUḌHI GỌĊLENRE

Gidrạ ạuriko baplakre onkoren eṅgate gọċlen khan, onkoren apate chuṭkianre hõ, họponko begarok bako khọj daṛeaka. Mẹnkhan koṛa họpọnko bapla akana mẹnkhan ona jọkhẹċ, sanaleko khanko begar daṛeaka. Mõṛẽ hoṛ jarwakate dhọnko haṭiṅakoa; apat miṫ bakhrae ṅama ar họpọnko mimiṫ bakhra. Haṛam ạurie gujukre chuṭki koṛa gidrạ bae janamakadea mẹnkhan, uni gọċkate baṭki họpọn koṛa apatak sarẹċ bakhra hõko hatao daṛeaka. Onako hataole khan kạkit eṅgat bhakndan hoyoktakoa, unie gọċlenre.

Jãhãe maejiu bẹgọr koṛa gidrạjọṅteye rạnḍilen khan, hẹrẹlren apat sẹ bhạiạdiko jọtọ dhọnko ṅama, uni maejiu ẹkẹn miṭṭẹn mĩhũ, miṫ bạndi hoṛo, miṭṭẹċ bạṭi ar kicriċe ṅama ar apa

bare oṛakteye odok calaka. Adom hoṛ dọ onkan garre hilitkoko dohokoa apa bare oṛakte bakọ sen ocowakoa. Ona do hoṛ ạdi bhageko metaka. Hilitko dọhoko hoṛ do akoren goċ dadatak dhon motore ẹken akoak bakhrako ṅama, joto do bako ṅama.

Rạndiren kuṛi gidrạko tahẹn khan, onkoren tatat se kakat goṅgotko eṅga honko har sãohãkoa, ar dhọn dọ onkoak tire tahena. Kuṛi gidrạko haralen khanko baplakoa ar baplak jokhẹċ apat ṭhen ceṫ leka murjiko ṅamkea, onka lekage onko hõko emakoa, ar eṅgattetko ạsul dũṛũjea, bako tahẹn khan, bin gidrạwan rạndi leka lẹg ṅamkate apa bare oṛakteko calaka sẹ họponerako thenko sen midoka.

Koṛa gidrạwan rạnḍi maejiu dọ jọtọ dhọn aċak tireye dọhọea. Gidrạkoren tatat sẹ kakat goṅgotko ẹkẹn ṅeṅẹl hiketako, eṅgat aloe bhara bhaṭma. Gidrạ auriko baplakre eṅgattẹte saṅghalen khan, gidrako ar dhọn jotọ tata haṛam sẹ kakatko samtaoa ar gidrakoren eṅgat dọ hikete ceṫ hõ bae ṅama. Adọm hoṛ dọ bhandkar ṅutumte murjite miṭṭaṅ mĩhũko emaea.

Ạidari reak ạn dọ nõkõe: Miṭṭaṅ hoṛren họpọn dọ apatak dhọne ṅama. Uni bae tahẹnkan, uni hoṛren miṫ laċ boeha dhọnko ṅama. Onko bako tahẹn khan, metakmeko gọċakan khan, onkoren koṛa họpọn metakme uni hoṛrẹn bhạcạṭ koṛa ar goṅgot koṛako ṅama. Ar onko sẹ onkoren gidrạ bako tahẹn khan, uni goċ hoṛren kaka khuṛa sẹ onkoren họpọnko ṅama. Ar cele owaris bạnukko khan, disọmren raje ṅama dhọn dọ.

ATORE TAPAHE̱N REAṄ

ATO CIẠ AR SAR SẠGUN

Ho̱ṛ hopo̱n do Eskarre bako oṛagoka, atoeako, ar o̱nde mit jomkaoko tahe̱na. Atoe lạgitpe pon hoṛ mittẹc mukhiạwante birko carcao. Bir bo̱lokate bạṭa gundṛi se oṛeko udạulen khanko mena: Mit́ din hape̱n noa ato do̱ ujạṛokgea. Menkhan onko ce̱rẽ o̱bo̱r thirko ńelleko khan, se̱ kul, se̱ kul panjako ńamle khanko, mena: Mit́ din do̱ hape̱n ạdibon rạsik arbon gạdiạuka. Ado̱ carcao carcaote onkan jaegako bachaoa, okare kuṭhạr menaḱa, okare bhage goḍa hoyoḱa, ar okare khet benaoḱa ar okare algate daḱ ńamoḱa. Ńe̱l kusienako. Oṛaḱteko calaoena.

Ado̱ mit din sar sạgun lạgitko calaḱa. Barea ponḍ ar mit heṛaḱ sim, kạṭić talaṅ adwa caole, sunum sindur ar mitṭẹc nãwã ṭhilite daḱko idi toraea. Okare uni mukhiạ oṛag lạgite menjo̱ṅa, o̱ṇḍe̱ do̱ ạyuṕ jo̱khe̱ć senkate sindurte mõ̱ṛẽ̱ go̱ṭe̱ce ṭikạga. Sindur ṭikaḱ phe̱ḍre adwa caoleko curuja, ar inạ arere ṭhili daḱ hõ̱ko do̱ṛo̱ma inạ sorre simko to̱lkoa pantete, caole aloko tiog leka. Ado̱ko bakhẽṛa: Sermaren siń boṅga, jạṭi lekam ạṭe̱ṭakana, cạr konḍ, cạr pithimim ḍabaoakaṭa ar ape dhạrtiren mõ̱ṛẽ̱ko turuiko, ape ńutumte nõ̱kõ̱e arna o̱t ar arna birle sareṭ sạguneṭale, niạge apege uduḱalepe dud ke̱ dud pạni ke̱ pạni bicạrkate uduḱalepe. Ado̱ jãhãre ḍeraḱ lạgitko calaḱa.

Dosar hiloḱ setaḱre o̱ṇḍe̱ senkateko ńe̱la. Moṭawaḱ sim il ńurakan khan ona do̱ko metaḱa sẽ̱ṛa ho̱rge mit́ barbo gujuḱa, ar kạṭić il ńurakan khan, inạ do̱ko metaḱa, gidrạko hape̱nko go̱ć baṛaḱa. Ar il baṅ ńurakan khan, ona do̱ ạdi bhage, o̱ko̱e hõ̱ bako goć hodoḱa. Ar sim beṛhaeteko ić ạcurketa menkhan, ona do̱ko metaka: Sanamge guni gurib bogebo ạsuloḱa. Mit́ ṭhe̱ć punjiko iće̱ṭa me̱nkhan, inạ do̱ko metaka: Mạńjhi Eskare kisạ̃ṛoka. Ar bar ṭhe̱ć khaćko mena: Mạńjhi Paranikkin kisạ̃ṛoḱa. Ar pe ṭhe̱ć khan, mitṭen rayot hõ̱e kisạ̃ṛoka. Tin se̱ć mũć caoleko idiakaṭa, un se̱ćrenge boṅga rakḱaṕ hoyoka. Ṭhili daḱ ańjeṭ ńokakana me̱nkhan, ona do̱ko metaḱa: Mit́ bar serma daḱ reaḱbo ṭana ṭaniḱa ar baṅ ańjeṭ utạrakan khanko mena, daḱ reaḱ babo ṭanạ ṭaniḱa. Simko aṭakan, caole bạnuḱ, ar ṭhili daḱ ańje̱ṭakan khanko mena: Noa jaega co̱ṭahagea; ado̱ko bagiaḱa, bako atoea o̱nḍe̱ do̱.

Me̱nkhan simaḱ, caole reaḱ, ar ṭhili daḱ reaḱ boge nisṭạn khan, e̱nḍe̱khan, ho̱po̱n gadako laea pon kõ̱nḍte. Pe̱ kõ̱ndre hasako do̱ho̱ea. Ona hasate ar hõ̱ko bhataoa. Bar kõ̱nḍ reaḱ hasate ona pe̱re̱ć ruạṛena me̱nkhanko mena: Rạsi punjibo ńama ar baṅ sare̱ćlen khanko mena no̱nḍe̱ do̱ aesungea. Ado̱ simạko le̱be̱ṭ ạcurakaṭ bhitrire eṭaḱ ghuṭure, eṭaḱ Mạńjhi ńutumteko sar sạguna. Onka idiako ạuri purạ sar sạgunko ńam dhạbić. Sạgunko ńamke̱ṭa.

BE̱RE̱LO̱Ḱ REAK

Ado̱ mit din sen ruạṛkate mit go̱ṭe̱ć kumbạ uni mukhiạ ho̱ṛ lạgitko tiruba. Uni ona atoren Mạńjhie hoyoḱ mukhiạ do̱ pạhil dareye maga. Nahaḱ do̱ bir carcaokate, rajko kulikoa, me̱nkhan sedaere raj ạuriko janamoḱre onka do̱ baṅ tahẽ̱kana.

Ado̱ uni mukhiạ ho̱ṛ lagaete baṛgeko hạṭińa. Apan ạpin baṛgereko kumbajo̱ṅa ar mimit go̱ṭe̱cko chaṛa gại do̱ho̱ko lagiṭ.

Ado mare oraḱte senkateko riạu midoḱa: Tisbon uṭhạuḱa? Ado gidrạ pidrạ ar akoaḱ jotọante nãwã atoteko calaḱa. Niroḱ din do Phạgun se Cạt cando. Ado jotọkote barge lagitko ṭanḍia, ar ona kaṭte oraḱ saj hõ hoyoḱtakoa. Sareć bareć kaṭ emanteaḱko jereṭ giḍia. Oraḱko benaoa. Tala talare kulhiko dohoea ar kulhi mucạtre Jaherko dohoea.

JAHERRE BOṄGA RAKAṔ REAḰ

Jaherre boṅga rakaṕko lạgiṭ pe pon rumoḱ hoṛko ńamkoa. Adoko jarwaena Mạńjhi ṭhen. Ado Mạńjhi rumoḱ hoṛ daḱe taṅakoa, ạbukoḱ lạgiṭ. Ado onko rumoḱ hoṛ jaṅgako ạbukoḱa, ar bohoḱre daḱko chiṭkaujọṅa. Ado rumoḱ hoṛ panteteko duṛupa. Hatạḱko samaṅakoa mimiṭ goṭeć. Ado mimiṭ lọṭ adwa caole hatạḱreko emakoa. Ado rumoḱ lạgiṭ hoṛ jojom tite adwa caole hatạḱreko ghasaoa. Ado mõṛẽ hoṛko hohoea: Dela Gosãe, Mõṛẽko, Jaher Era, Pargana, Maraṅ Buru, Gosãe Era ar Mạńjhi haṛam, hakraoeṭ ḍakraoeṭpeale. Ado onko pon hoṛko rumena ar bogete bohoḱko ạcura. Ado onko rum hoṛ mocate boṅgako sạhạga, onate mõṛẽ hoṛko bujhạukeṭa boṅgako onko rumkoko eserakaṭkoa mente.

Adoko kulikoa: Tobe Dewa raja Sewa Gosãe, raj do munḍạ do sadoman catomante, des tiruṕ disom tiruṕko ńir barae hojor baṛaea, boṅga do buru do, pãc lae, pãces lae celate cạṭiạte duṛuṕlen beṭharlen, ḍanḍ okoć, pahar okoć, haṛle guhạrle, enḍe ena dhiri kapaṭ jhićkate laḍhaḱkate dhĩrũ gai dhinuaṛ gại lekako ńir heć, hojor hijuḱa: De bhala Gosãe bapu Ṭhakurtiń do, jaṭaḱ janamaḱ, laile udukle, enḍe enale baḍaea oroma, ni boṅga ni

buru kanae mente. ende ena hesaḱ latar, baṛe latar, sirạ gando, sirạ pạta beloae atetoaea, ende ena sewawae maswaraeae.

Ado boṅgako roṛ ruạra: Dek tobe khan do pãclae pãces lae, celate cạṭiạte duṛuṕen beṭharen khan, mahle hatạḱ sapḱeṭ, tohoṕkeṭ, sok caole, bagaṛ caole suturkeṭ gatarkeṭ khan, dhĩrũ gại dhinuaṛ gại lekan ńir heć hojor hecen, cele mente jạṭaḱ janamakiń baro chin baro budkea, menaḱ do purạ sạrige, baṅkhan do hõḱ. Kisãṛ do bandhar do kuḍạmte satete sona do rupạ do topaea oreako, cele mente jạṭaḱ janamaḱ topake oreakiạń, menaḱ sạrige sukte samarteń bolke bhagkeạń purạ do hõḱ. Tobe cele gań nãi soṛa nãire jạṭaḱ janamaḱ um giḍi naṛka giḍikiạń sukte samarte bolke bhagkiań purạ hõḱ. Baṛiã do bakal do paila hoṛo dama hoṛote sunum do buluń do ạkriń giḍi tupuć giḍiako, iń do jạṭaḱ janamaḱ cele mente pailạ hoṛo dama hoṛote ạkriń giḍi tupuć giḍikiạń, sukte samarte bolke bhagkiạń, purạ do hõḱ: Sạ hãhã hãḱ! Dek, tobe iń do Jaher Era.

Ado mõṛẽ hoṛko mena: Johar Gosãe! Onakate mimiṭ mimiṭ boṅga inạgeko roṛa, eken mucạtre juḍạ juḍạ ńutumko lạia.

Ado mõṛẽ hoṛ onko rumko hatạḱ caole locakate tireko calakoa; adoko metakoa: Ne tobe Gosãe Bạpu Ṭhakurtiń do, khode jaṅ caole jaṅ mẽṭan luturana, jivire koṛamre aṅre dehre bujhạukate kandhaokate lạile udukalepe, ale do kãṛã andha manwa, roṛlerele churoḱa, katharele dijoḱa, alo tobe jivire koṛamrepe dohoea rebeda, jolha oṛak dhuniạ oṛakge sutạm haṛak tulạm haṛa-gok, bocogoḱa, mat paṛaḱ sutạm tić leka hoṛkaḱ ḍaharkaḱpe, Gosãe Bạpu Ṭhakurtiń do.

Ado bongako ror ruara: Dek tobe, boeha bokoeha durupat betharatte dak disom bulun disomle bujhauket kandhaoketa cele ment jivire koramre dohoke rebetkeale. Adoko mena: Sa hã hã hãk.

Khange mõrẽ horko mena: De tobe Gosãe, okakorele thanape bathanapea? Ado onko bonga beretkate mundu secko calaka. Ado dhiriko nam aguia. Agukate ako kusite dare butareko dohoea, pea do pantete mit thec juda-juda dare butare, mit do Jaher Era, ar mit do mõrẽko ar mit do Maran buru. Arhõ mundute senkate pea dhiriko aguia. Gosãe era doko dohoea matkom butare, Pargana haram do jahan dare butare, Manjhi haram do kulhiteko aguea, Manjhi chatkareko bitaea. Onde tayomte Manjhi than orakko benaoaea.

Ado pahil thecko durup ruaroka. Ar mõrẽ horko mena: De Gosãe, okoe titepe kusika puja agha? Naeke sapjonpe. Ado mit lota dak saman thenko dohoakoa. Ado bongako bereta. Jaher Era do lota dake saba, arko hoho goda, bongako do: ¡! Ona lota dakante bongako do hor talare Naekeko bachaojona. Jãhãereko kusika, unige bohokre ona lota dakko dulaea.

Ado joto horko bereta. Ado Naekeko bachaoakade hor do dare buta jut jutteye baisau idikoa, ar ondeye guricaka, are sindur idiakoa joto bonga.

Ado rum bongako sumanko lagit. Hatak reak caole uni Naeke rum bonga tireye calakoa. Adoko metakoa: De Gosãe, apeak bai dia bai, apeak do sonek bai, aleak do camek bai, de nitok do hat bai em otoalepe. Bai dia bai siri ram bai, alo jhutakok mathakokma. Ado onko bonga eke ekete ti reak caole Naekeko emaea. Ado mõrẽko mena: De Gosãe adigharic beren batena, sadomko catomko sin bir man birre hasa arak dimbu

arak lajon bhosamjonako. Ado onko rum horko sumanena. Ado ona caole do onko rumlen horko hataoa. Ado atote heckate Manjhi orakteko boloka, dakako emakoa. Oneanec jaherre bonga rakkap do.

MAṆJHIREN GOḰROKO

Ado joto hor Manjhi thenko jarwaka. Uni doe handiakata. Ado atoren hor cet leka leke bujhaukoa, onka leka atore goroae lagite bachaokoa, muthanakoae: Am do Paranikoktabonme, am do Godetoktabonme. Ar horko kulauk khan ina jokhec Jogmanjhi ar Jogparanik hõe dohokina. Ar okoe bul mãyãm emok calaktaea, unie Kudam Naekeyeya. Ado handie emakoa. Nuketako, ado orakteko calao baraena.

Manjhi do mõrẽ horren matha. Uniak akyurte atoren joto hor calaktege hoyoktakoa. Uni do dore delare, hãkre damanre; nartare chatiarre, baplare bihare; sendrare karkare, porobre piharre, bintire bhaktire, dakare uture, rajre saure, ghatre gunare, kombrore bokrore, ranre nanjomre, darire chinarre, dapalre gopocre, khunre kharapre, dukre dukasre, marre muhinre; ruare hasore, gujukre gurokre, harnare mornare rapakre bhandanre jotore Manjhi do hae dae lagaoaea.

Paranik do Majhiren gokroic, dewan leka ar Manjhi bae tahen jokhec Paranikge atoe calaoa. Manjhie dar lekhan, ar uniren hopon se bhaiadi bako tahen khan, Paranikgeye Manjhika. Se Manjhi begor kora gidrawanteye goclen khan ar uniren bhaiadi hõ atore banukko khan, unre hõ Paranike Manjhika.

Jog Maṇjhi do̱ koṛa kuṛiren sordar. Uni do ńeńel hoyoktaea jãhã lekate atore jahanak̓ lajaopaṛa alo hoyok̓. Jahanak̓ hoelenre ar bae ńam totlekhan, mo̱ṛẽ hoṛ Mańjhiak̓ goṛa khunṭire kurnḍate tolkateko domaoea, ar ḍanḍom hõko ḍanḍomea.

Menkhan Jo̱gmańjhi jãhãe koṛa-kuṛi reak̓ baṛiće ńam totle khan, sap̓kate koṛa mo̱ṛẽ hoṛ ṭhene jimạkaea. Kulhi durpre koṛa do̱ uni kuṛi do̱k̓ho̱e re̱ben khan e̱ke̱n koṛaren apatko ḍanḍo̱mea; me̱nkhan koṛa do̱kho̱ bae ango̱c khan, Jo̱gmańjhi mo̱ṛẽ hoṛ samańreye dal o̱ṛejea, ar bogete apatko ḍanḍo̱mea. Jãhãeko do̱ ho̱po̱n reak̓ ḍanḍ e̱m e̱mteko ḍiṅgar uṭarok̓kana.

So̱hraere atoren joto̱ kuṛi-koṛa Jo̱gmańjhi oṛakre mo̱ṛẽ mãhãko tahe̱na, ar uni ṭhenko jo̱m ńuia ar gitić hõko gitića uniak̓ oṛakre. Ar jahanak̓ hoelen khan, unige hae dae lagaoaea.

Nartare, chaṭiarre ar bapla se̱le̱t jo̱to̱re, Jo̱gmańjhige lahare. Ar ńe̱l buru ńe̱l karamre unige ạkyurić. Jo̱gmańjhi atoren jo̱to̱ hoṛ kho̱n bãṛti hạndie ńama.

Sedaere Jo̱gmańjhi atoren koṛa-kuṛi ạdi kajakko do̱ho̱etko tahẽkana, me̱nkhan nia jugre do̱ ạdi dhilisili. Atoren kuṛi ạḍi hạnḍiko emakoa, onateko rankoa, jãhã lekate Jo̱gmańjhikoko badae letakore hõ aloko so̱dor, se le̱ńjet jãhãlenre bãṛti sajai alo lagaok̓. Koṛako hõ ạtko ńamlere Jo̱gmańjhikoko peṛakoa, ar ako akoak̓ kại hõko lạiakogea. Ona jo̱khe̱ć Jo̱gmańjhikoko metakoa: Buj sujkate taṛamtabonpe, ạk̓sultege hoyoktapea bańkhanińcuṛau pondpea.

Jo̱gparanik do̱ Mańjhiren go̱kṛo̱ić ar Jo̱gmańjhi bae tahe̱n jo̱khe̱ć Jo̱gparanik do̱ Jo̱gmańjhiak̓ kạmie calaoa.

Godet do Mańjhi hukumte atoren hoṛ kulhi duṛup̓e jarwakoa. Boṅga burure sime uthạukoa atore ar moṭ jhoṭ hećlen khan hudại paroma. Godetko do marań Mańjhiko metakoa, ente atore uniak̓ katha bãrtige calaka, pulis leka kanae. Hapṛamko ro̱ṛlaka, kathae, Marań Buru do Ṭhakurren Goḍete tahẽkana. Goḍetko do ạḍiko jhũka, ar lebṛa hõ bogeteko lebṛagea. Adi thenre Mańjhiko reć ocoakana, ar Pargana hõko Pargana akana. Onko Mańjhi seko Parganalen khan, hike do̱ bako bicara lebṛategeko calaka. Atoren Paranike Mańjhilen khan, Godet do̱ hikete Paranike hoyoka.

Naeke do̱ mo̱ṛẽ horren boṅgae boṅgawakoa, inạgetae kạmi do.

Kudam Naeke do tin dhao Naekey boṅgaea, undhaoge bul mãyãme boṅgaea, Pargana ar sima aṛeren ńutumte. Jantharre Pargana boṅga sermake serma sukrie boṅgawaea, ar ina jo̱khe̱ć bul mãyãm hõ uni ar sima aṛeren ńutumteye boṅgaea. Sendrare enkogeye boṅgawakoa, atoren ho̱ṛ sendrare bhạganko hoyok̓ ar boge bogeteko ruạṛa me̱nte. Unreye bakhẽṛa: Johar to̱be̱ Pargana, bul mãyãm siṭkạ mãyãm sendra ńutumte emam calamkana, okare e̱tomre se̱ kõńere, kaṛmi kuṛi se̱ gutruṭ seta, lo̱to̱ janum, kaṛke jạnum latre lopakre tenke haṛupkeam. Dhadra haṭak̓ paha tulạm leaole deaoleam, Bapu Ṭhakurtiń Gosãe do̱.

REK JAE REAḰ

Nãwã atore cak̓laokoko muṭhanketko khan, ar mit din duṛup̓kate o̱t bargeko haṭińa: Rekako. Mit̓ rek do̱ mit̓ nahe̱l lagit̓. Ona sạbikkate khajnako bandhaoa, ar ona jo̱khe̱ć Mańjhi

man, Paranik man, Jogmanjhi man, Jogparanik man, Godet man, Naeke manko odoka. Manjhi do pon hatin, Paranik do pe hatin, jog manjhi do bar hatin ar onko dosrako do mimit hatinko ńama man. Ona do begor khajnako joma. Manjhi do sedaere tala rek man jumi tahẽkantaea. Nahak adom Manjhi do adi tiritko jometa.

Nãwã atore hor do ako akoak orak phedre munga arak dare ar hesak dareko rohoea. Munga arakko joma ar hesak dare do ako umulok lagit, hesak dare do kathae, hana purire hõ kajre lagaoka.

Etak horko ńellekhan atore adiko arjaoeta mente, onko hõko berel boloka. Mare rayotko do katić katić nal khet ar godako hatinakoa, ar Manjhi do jumi tear lagit khil khũte udukakoa. Ado ato rasiena. Kamiako, kajako, jomako, ńuiako, enećako, sulanako, tahenako.

KISÃR AR RENGEĆ ORECKO

Mit atore sanam hor soman boge do ban calaktakoa. Adom hor orokko hõ menakkotakoa, kurumutu hõko kurumutia, bud hõ menaktakoa ar cimpot hõ adiko cimpota; onkan horko kisãroka. Menkhan, adom hor do etohopre orokko banukkotakoa, Eskar hõko eskargea, rua hõ bogeteko ruaka, bud hõ banuktakoa, lelhageako, kurhia hõko kurhiagea, ar onkoren erako hõ adiko ubla dublaia se akotege handi ńuite jotoko uper-khapera se kai gunakteko dandom dingar ocoka; onkan hor cakko kisãroka?

Adom hor do apatak hatao rin hala halateko jerbaroka, banko rakap dareaka, rin latarre tenakanko tahena, mahajonko adi utar heajko hataoa ar bedhoromkate hisabko dohoete. Sau tirem paraoena menkhan, pe pon pirhire hõ ohom hala chadaolena. Mihũ merom, gai kada, kudi tanga, horo caole khanakhako iditama, arem mana leko khanko pitau potorketmege.

Menkhan hor disomre dingrako tahẽ idilen khan ti janga calaktako tuluć, endekhan dhorage dhertet akoak doste. Orokko banukkotako hor algate pon takate bãhcako ńam dareakoa. Ar sange gidrako tahentako horko urić utin dareakoa, se hal butariateko si dareaka. Hal butaria do nõkõe: Barsin kisãre siaea ar baskeake ńama, ar mit din aće sijona. Urić utin do nõkõe: Orokkoren kisãr then uni horren mitten kora hopon gutie khataoka ar uniak dahnatet do unkin orokkin. Mit bar raj chada behokkate khajna bako aguia. Rek picha turui eae taka lagaoka khajna ar mit rekte nunakko arjaoa raj eae hatinre mit hatinko ńama. Arko khartian hor do bãrtiko ńama. Kharti reak man do nõkõe: Mitten nãwãko atole khan, pon mõrẽ serma tayomreko rekjaea. Unre tinak rayot menakkoa unakgeko reka, ar rek picha raj do khjnae ńama. Etohopre do mõrẽ sikakate rekre lagaoakoa. Mõrẽ serma ganko jomle khan, raj do rek picha bãrtie hataoa. Menkhan ina rekge tahena, jãhãtinak nãwã otko bhangaoa. Nãwã rayotko heclenre mare rayot ako akoak rek reak mit pawa ganko hatinakoa, ar khajnako hatina. Ado mare rayot ar nãwã rayot bana hor nãwã otkin ot arejona, ona do khartiko metaka. Jãhã tinakkin kharti idima se, onate khajna do ban badhaoktakina, eken sabik rek hatin reak khajna lagaoakina. Menkhan, adom hor do kurhia iate bako khartia, onko do raj khajnae rakapletakore hamalko aikaua, khartian horma ban.

Kuṛhia hoṛ do kajak bako kamia, eken dhongol phosolko sia, jãhã lekakge. Onkan hoṛ do kaṭić talaṅ tahentako jokheć eken jomkok ṅukok gitićengeko, diṅgaṛ baṅ khanko cekaka.

Mit́ lekan reṅgeć hoṛ do bako diṅgaṛ utaroka, ente akoaḱ jaruṛ kami banuktako hilok kisãṛ thenko nalhaea, onate dogoj calakgetakoa, ar onkanko do hoṛ hõko mãyãwakoa. Onkoren gidrạko gupi ocokoa, seko daḱ sakam ocokoa ar hike khan bãṛtiko emakoa, ar irok dinre onkoren gidrạ tumạlko senlenre ạdiko nãṛãwakoa. Ti jaṅga baṅ calaktako hoṛ hõ onka lekako goṛoakoa, goṛo daṛeako peṛa bako tahentako khan. Ar ṭuaṛ amar hoṛren owaris bako tahentako khan atoren Manjhi, Paranik onkan nisạrthi hoṛkin hạr samṭaokoa, ar ạdi sukreko tahena; okoe hõ bako dabao daṛeakoa ṭuaṛ menkate. Tayomte sẽṛãkateko baplakakoa. Sedaere do koejoṅ hoṛ bako tahẽkana, ar nahak do eken mit́ bar hoṛ Dekoko ṭhen cetkate ato ato daṛanteko koeta; ona do boge bako metakkana, ar jaruṛ bạnukanaṅ; ente kạmi sana tahentako khan, algate atoreko ạsuloka. Ledha, khoṛda, kãṛã khõṛẽ hoṛ do eken hoṛkoaḱ oṛak duạṛ hoṛhote daḱ mạndiko ṅamkea.

Adom boge hoṛ doko kisãṛkoka, ente oṛokko hõ menakkotakoa, ar kamiko hõ menakkotakoa; menkhan hoṛ botorte ạdi bako kisãṛoka, eken jom tiogok lekako arjaoa. Adom ayo hoṛ kathae; ạdiko hiskạwakoa kisãṛ hoṛ do, Menako: Noko do ạdi boge bogeko jom ṅuieda, ale do banuktalea. Adoko ahakoa; khange onko kisãṛ hoṛko ruaka, diṅgaṛ cabakako, arko gujuka. Ar onkan ayo hoṛ do kisãṛ hoṛaḱ oṛakre boṅga hõko topawakoa, onate onkoko gujuka.

ATORE GOPORO REAṄ

Sedaere bin reṅgeć hoṛ hõ ạdiko goporokan tahẽkana jaruṛ ghuṛi, ar nahaḱ hõ boge hoṛko goporokana. Seṅgelko kopoea, cun thamakurko epema, kudi tamni, taṅga, basla, ruka muṅgaṛ, ṇahel ãṛgom, tok, ukhuṛ, haṭak, khaclak emanteakko epem capalaoa. Ar jãhãeaḱ sagaṛ banuḱ khan, se kom menaktae khan mit́ din lagit́ atoren hoṛ bin damte sagaṛ ar daṅgrako emaea. Menkhan daṅgra kisãṛren okoe hoṛ sagaṛ lagae lagit sãoteko senlen khan, khojakat hoṛ daka utu lagaoaea. Ar oṛak benaore, siokre, rohoere, akṛere ar irokre hõko goporoa ar goṛo ocok hoṛ eken daka ar utu lagaoaea ar jãhãtis handi hõko emakoa raskạ ocoko lagit́. Ar ruạ hasoreko hipiria, gitić goporoako ar jaruṛ tahen khan daḱ sakam, gurić raca ar hukṛuṅ hõko goporoa, ar raran bạdae hoṛ bin damteko raranakoa. Onko do dakako ṅama, ar ruạkkoko bogelen khan rarankoko mạrjạtkoa. Hul noa sa khon nunaḱ do bako goporokana. Adom hoṛ do jãhãtinaḱ tahentako, nunakko kuṭhiạua se baṅgeko emoka, baṅgeko gokṛoa. Menkhan onkan kurmuṭaha hoṛ do cele hõ bako basutakoa, ar ako gaṛreko ṅurlenre, okoe hõ bako beṅgetakoa, bickomko mena: Ṭhakure dandom halaedea uni hoṛ do.

Hoṛo caole, buluṅ sunum, taka kaudi hõko cal capalaoa begor sud, menkhan dher din lagit́ do baṅa. Dher din lagitko hatao khan, ona do rinle metaka, ar unre beaj lagaoka. Jom hoṛo do ḍiḍhi, ar itạ hoṛo do dobṛa, ar ṭakare siki beaj lagaoka.

GATE GATE KẠMI

Hoṛ hopon do, herel ar maejiu, gate gate kạmi ạdiko kusiaḱa. Herel hopon do birte se̠ buruteko calakre nahel, isi, arāṛ, sene̠r, sahan, khunṭi, pạṛ, koale emanteak mag lagit unre gate-gateko calaka. Eskar bir bolo̠k do̠ ạdi botor, ar gate khan kạmi do̠ unak baṅ ajhāṭa. Raj ar sạu ṭhe̠n senokre hõko gopo̠ṛogea, ar irok din mit ṭhe̠nko khạṛaia, onate ṅindạre bako eskaroka, ar kạmi hõ onate rawal calaḱa. Gupi koṛa do̠ ḍherte̠ṭ gate gate mitreko gupia pe̠pe̠ poponkate, pạri pạrite̠ mihũ me̠ro̠mko ạcurkoa, ar mũhinreko gopo̠ṛoa. Maejiuko hõ daḱ loko calaḱre, ạrak sit ar sakam heċko se̠nokre, se̠ haṭ bajarte kiriṅ ạkriṅ lagitko senokre, unre gate-gateko calaḱa.

AJAREJO̠Ṅ REAṄ

Atoren ho̠ṛ bako kạmi jo̠kheċ ạdiko ajarejo̠ṅa. He̠rel hopo̠n do̠ cun thamakur ko̠e lasaṛhẽṭteko daṛana, thamakur hõko jo̠ma, ar boge juḍa eman reaṅ hõko galmaraoa. Ayuṕ jo̠kheċ Mạṅjhi thanreko jarwaḱa, kapko uṭhạua, phutjo̠ṅako ar mo̠n aosanoḱ reaḱ hajar go̠ṭe̠ċ khulạsateko galmaraojo̠ṅa. Maejiuko hõ se̠ṅgel ko̠e emanteaḱ naṅgosteko ajarejo̠ṅa, me̠nkhan ḍherte̠ṭ onko do̠ dak lo ghaṭreko kacaharijo̠ṅa. O̠nde̠ do̠ duk suk ar ato reaḱ emanteakgeko lạpạia. Me̠nkhan, ado̠m maejiu do̠ he̠rel hopo̠n leka bin dusạnak do̠ bako galmaraoa, batạṛagetakoa katha, ar onate jāhātis jahātis ạḍi kạumạu rakapa.

SAGAI REAṄ

Hoṛ hoponak do̠ asol bar leka sagai, janam sagai ar bapla to̠pol sagai. Menkhan onakin chada hoṛ doko ato sagaijoṅa begor asol sagai tahente. Ado̠m hoṛ do̠ janam sagai lekateko sagaijo̠ṅa, ar adom hoṛ do bapla to̠pol lekateko sagaijoṅa, begor asol pera tahente. Ato sagai do̠ e̠ken be̠bohar jo̠ṅ ar mapanao lạgit. Hoṛ do̠ sagai menaktako lekako ho̠ho̠joṅa. Ado̠m sagạire do̠ mit hoṛ "am"em metaea, ado̠m sagạire do̠ mit hoṛ "aben"em metaea ar ado̠m sagaire do̠ mit hoṛ "ape"gem metaea.

Haṛam ar buḍhi gidrạko; eṅgat-apat ar gidrạko; bo̠ko̠ boehako; goṅgot ar goṅgotera miṭ se̠ċ, ar goṅgot koṛa ar goṅgot kuṛi dosar se̠ċ; kaka goṅgo boeha; boṅga hato̠m ar kumạṅ mit se̠ċ ar homo̠n koṛa homo̠n kuṛi se kumạṭ koṛa ar kumạṭ kuṛi dosar se̠ċ; kumạ hato̠m boeha; kaka kạki mit se̠ċ ar bhạcạt koṛa ar bhacat kuṛi dosar se̠ċ; mamo̠ hato̠m mit se̠ċ; ar bhagnat koṛa bhagnat kuṛi dosar se̠ċ; mamo̠ hato̠m boeha; ma masi boehako; hili haliko; teṅa erako; ar aja natiko: onko jo̠to̠ "am"ko ho̠ho̠jo̠ṅa.

Apa hõehar ar hanhar mit se̠ċ, jãwãe gomke se̠ kimin dosar se̠ċ; goṅgo hõehar goṅgo hanhar mit se̠ċ ar jãwãe gomke se̠ kimin dosar se̠ċ; kaka hõehar kạki hanhar mit se̠ċ; kumạ hato̠m hõehar mit se̠ċ, ar jãwãe gomke se̠ kimin dosar se̠ċ; mamo̠ hato̠m hanhar hõehar, kạki hanhar mit se̠ċ, ar jãwãe gomke se̠ kimin dosar se̠ċ, bahõeharko mit se̠ċ ar miserat jãwãe se̠ bo̠ko̠t bạhu dosar se̠ċ, ajhnarko mit se̠ċ ar bo̠ko̠ jãwãe se̠ bo̠ko̠t bạhu dosar se̠ċ; onko jo̠to̠ge "aben"ko ho̠ho̠jo̠ṅa mit hoṛ tuluċ galmaraore.

Bapla akan ho̠ṛren de̠ne̠ banar eṅga-apa akore̠n bo̠ko̠ boeha sudhạ onko do̠ jo̠to̠ balaea kanako, ar onko do̠ ako mo̠to̠re mit hoṛko ho̠ho̠aere "ape"geko metaea.

Sagai re okoe "am"em hohoaea uni do ac rean "in"e mena; okoe "aben"em hohoaea uni do ac rean "alin"e mena ar okoe "ape"em metaea uni do ac rean "ale" se "abon" se "abo"e mena.

Mit hor sagaite abenko metaere uniren bahu se jãwãe hõe ader seledokkana ar mit hor sagaite"ape"ko metaere unkin baplakin gidrakin ader seledokkana. Ar ror ruarre onko hõ onka lekako ader seletkoa begor onde tahente. Ona do adi manot bebohar kana.

BEOHAR AR MAPANAO REAN

Ale kora bidalre mit atore tahenko do setakre beret odon tora enga hoponko joharjona, ar atoren hor hõ setakre napam torako joharjona, ar gharõnjrenko do jãhã sec pera horokko calaka, seko hec ruaroka, unre hõko joharjona. Ar porob nenelko calakre atoren kora-kuri, atoren Manjhi haram ar Manjhi budhiko dobok otoakina. Orakre haram-budhi honkiminko, hudin ar maran, dintare mit dhao khatigekin cokakoa. Kuri-kora hor joto haramko ar budhi erako adiko manotkoa. Onko okako sikhaukoa parhaokoa, ona do luturreko rebet dohoea. Haram hor ar budhi ayo horko tuluc thok bako ema, onko samanre parkomre hõ bako durupa; kora-kuriko do handi se paura bako nuia, dangra jom then hõ kora bako calaka. Maejiu hor herel hoponkoak katha adiko bataoa, herel samanre up bako araga. Manjhi-Paranik atoren hor adiko manotkina, ar unkim hõ mõrẽ horak katha bakin paroma.

Nahak do jugge buraena. Maejiuko herel hõ bako manaoetkoa, hopon apat haram hõ bako ganaoetkoa, engat tuluc hoponera hõ bogete thokko emeta, johar hõ bako joharjona, janwar lekageko sa paromoka, kora-kuri adi baric handiko nueta,

haram horko heclenre hõ bako bereta, haram hor se enga-apako ruhet lekore kora-kuriko ror ruara, se usatkateko dara, ar adi lulu-bucukate enec orakteko ruara. Maejiu ar gidrako nia jugreko rajakana. Adom adom hor tehen dhabic bogegeako, menkhan dhertetko baricena. Manjhi hõ lebrakateko bicara, ar mõrẽ hor hõ Manjhiak katha bako senaka. Balaeako hõ bogeteko kaphariaukana nahak jugre do: sedaere do bako kaphariaukan tahẽkana, adigeko mapanaokan tahẽkana. Hapramkoko rorlaka: Baha leka daka, hako leka utu, sengel leka paura ar bala leka pera okarem namea?

HIT PIRIT REAN

Mit atore tahente jotoge perama pera, menkhan hit pirit do sanam horko tuluc ban tahena. Atore dher hor on son menakkoa ar adom hor helmel hõ menaktakoa, menkhan hit pirit do eken mit bar hor tulucge, ar sotason do asol eken bar horkate tahentakoa, ar ona do adi etan menaka. Sotason hor do gar muhimre dopokte jivi hõko alaea. Hit-pirit menaktako hor do mon reak duk sukko lapaia ar sanamreko goporoa jarur jokhec. Atore haram hor hõko hit-piritoka. Ar budhi hor hõ; menkhan hit-piritok din do asolge kora-kuri jokhec.

Gupi korako do adiko gateka ar ona jokhec dhertet do hit pirit janamoktakoa. Gateko motore okoeko bãrti mon topoltakoa, onkogeko hit piritoka, mittegeko tahena, tirioko orona, cẽrẽ ar kulai marakko gockoa, serenako, pari-parite mĩhũ meromko acurkoa ar muhimreko goporoa. Mit patrare dakako joma, ar cẽrẽ emantenkoko goc lekoreko jom hatinkoa. Kulai goclere gogocic doko mandalaea. Kora jokhecko hit-piritakan

hoṛ do̠ haṛamkate hõ bako hipiṛiṅ, jivet́ janam peṛako tahe̠na. Ńir apat́kate ạdi tayo̠mreko ńapam ruaṛlenre ạdiko raskạka, co̠po̠kako.

Kuṛi hoṛ hõ onka lekako hit piritok, ar ona do̠ jivet́ janam tahe̠ntakoa. Koṛakoak sotason bo̠do̠lte̠ kuṛi hoṛ doko karamdạroka. Barea kuṛiak mo̠n ạdi mitentakina me̠nkhan, karam poro̠b jokhe̠n daṛ reak barea sakam heckate bohokrekin repe̠beṭa, ar jo̠to mõṛẽ horkin joharakoa. Tayo̠mte mõṛẽ horkin hạṇḍi mạṇḍiakoa. Unkin do̠ ńutum ńumkate bakin hopo̠hoa, karamdạṛ me̠nkatekin ho̠ho̠jo̠na. Koṛa se̠ kuṛi do̠ be̠go̠r bapla senak bako hit piritoka. Nahak do̠ sedae reak hit-pirit do̠ ado̠kkana, horkoak mo̠nge baṛijo̠kkantakoa. Hoṛ do̠ dhertet́ akoak suk reaṅko ńe̠leṭa, eṭak horko jãhã dapoṛo̠kge.

ATORENKOAK MIT́ SÃṬ REAṄ

Hoṛ hopo̠ko do̠ ako ato reak mante manko bujhaua, ar ako ato reak be̠mante be̠manko ạikaua; ona iate eṭak atoren ho̠rko tuluć atoren jãhãeak kaphariạu hoelentae khan, ato sudharen ho̠r uni lagitko teṅgona. Ar ako ato reaṅ jãhãnak beabruk kathako ańjo̠mlere ako atoren Mạńjhi the̠nko ardasa, Ado̠ onkan ho̠rko atoren Mạńjhi sudhạ metakoako: Noape ro̠rakawatle ohjaoalepe, baṅkhan bale bạgiapekana. Bako jojao daṛeak khanko ḍanḍom kukuckoa. Jãhã ato namḍakena me̠nkhan, ona atoren ho̠r, jãhãnakreko jarwa ńapamlenre diso̠m ho̠rko tuluć buru leka usulko ạikaua, ato manteko badạijo̠ṅa, o̠ndoko tahe̠n tulucre hõ.

BAḌAI REAṄ

Bujhạu hoṛ do bako badaijoṅa, eke̠n orlo ho̠rge ro̠te̠ lekako phulạuka; onkan horge jo̠tokoko hirkhạwakoa. O̠koe diṅgrako tahẽkan arko kisạṛ ńokakan, se̠ko ạmali e̠reakawan, onkan ho̠rge co̠ṭok bạdai rakapakoa. Ho̠rko mena: Kaṛmi kuṛie Mańjhi erak ar guti koṛae parganak, ge̠lbar sagarte hõ onkoak bạdạị baṅ calaktakoa. Onako ńe̠l aguakana. Mit́ bar Go̠det hoṛ do̠ diso̠mre Mạńjhi ar Parganạkko re̠ćakatkoa, onko do̠ aso̠lre ojo lekako daroka, onko mo̠to̠re ado̠m do̠ lebraren se̠s kanako ar onkoren ạimaiko hõ re̠ṅge̠ć o̠re̠ć horko henostakoa.

Ado̠m ado̠m kuṛi do̠ jut ńe̠lo̠k me̠njo̠nte lańtiti me̠nteko sarhao ocokkana, ko̠ko̠r lekako ńe̠lo̠kkanre hõ, mecka micki baṛaeako.

CIGẠRI REAṄ

Ho̠r hopo̠n do̠ cigari katha bako sahaoa, ạdi hasokoa ar be̠baṛićko raṅgaoka. Bicko̠m nisrạu ar dhuṅgrạu kathako sahaoa, cigạri katha do̠ etka leka babatko ạikạua. He̠re̠l hopo̠n ạdi do̠ bako cikgaria, ạimạige co̠kak baklakko ro̠ṛa ho̠ṛ haso ocoko lạgit, onko do̠ ạdi ạrisgeko ro̠ṛa dhik ocokemako. Ạimại reak cigarite ạdi kaphariạu janamokkana, ar onate begar hõko begarokkana, bapag hõko bapagkana.

RAṄGAOḰ AR USẠDO̱Ḱ REAṄ

Deko ho̱po̱n ar Tuṛukko leka hoṛ do̱ bako raṅgao ho̱do̱ḱa, e̱nr hõ̱ko raṅgaoḱgea ạdi haso lekore. He̱re̱l hoponge dherte̱tko raṅgaoḱa, ar ona jokheć dadalko ke̱re̱ḱa; ạimại hoṛ do̱ko usạdoḱa, baṛićko po̱k-po̱ko̱ arko lo̱t-lo̱to̱ go̱do̱ḱa. Ona jo̱khe̱ć jãhãnaḱem kulile khanko phe̱n-phe̱noḱa, jãhãnaḱem metakore se̱ṅge̱l sińte je̱re̱tḱe̱tme lekako tergesaḱatmege. Budhi hoṛ hõ̱ko onkangea ar kuṛi hoṛ hõ̱. He̱re̱l ho̱ṛkoaḱ edre do̱ algatege nembroto̱ḱtakoa, me̱nkhan ạimạiaḱ usạt́ do̱ ạdi lulu bucu leko ane̱ćge bhaosaoḱa, onate onko do̱ bin ghũṛạteko e̱ktoa.

CO̱RCO̱ṬAṄ AR ETRAṄ REAṄ

Ado̱m ado̱m he̱re̱l ho̱po̱n do̱ raṅgaokate edre bako sambṛao daṛeaḱa, onate ho̱ṛ jãhãnaḱko metakoreko co̱r-co̱ṭaṅakoa; me̱nkhan maejiu do̱ usạtakanre boge katham metaere hõ̱e etraṅatmege. He̱re̱l ho̱po̱naḱ co̱r co̱ṭaṅ do̱ mãt́ ṭuṭi leka phantil ruạṛoka, me̱nkhan ạimạiaḱ etraṅ do̱ ạpãṛite bale dạbire tuń tapḱe̱tme leka.

INDIT́ REAṄ

Sedaere ạdi kajak tahẽ̱kantalea, ar hoṛ do̱ dho̱ro̱m hõ̱ko bo̱ro̱aḱkan tahẽ̱kana, ona iạte he̱re̱l ho̱po̱n e̱ṭaḱ ho̱ṛren era bako be̱ṅge̱takoa. E̱ṭaḱ ho̱ṛren erako bulạuke̱tkoa me̱nkhan, maejiuren he̱re̱lko mamaḱa, ona iạte indidoḱ reaḱ jạruṛ baṅ tahẽ̱kana. Me̱nkhan nahaḱ do̱ kajak hõ̱ bạnuḱanaṅ, mamaḱ hõ̱ko bạgike̱ṭa ar hoṛ hõ̱ bogeteko loṅgra luṅgriḱkana; onate

hoṛ reaḱ khạtir hõ̱ bạnuḱtakoa, herel ar aimaiko ipinditḱana, oṛaḱre suk bạnukanaṅ. Nahaḱ do̱ ạuṛiakte hõ̱ko indidoḱkana ar dherte̱t do̱ maejiu. Herel hopon mitt́aṅ kuṛi se̱ bapla maejiuko be̱ṅge̱tako tora onkoren oṛaḱ hoṛko leao go̱tkoa, onate ạdi kạphariạu janamoḱkana, ar ona iạte dapal hõ̱ bogeteko dapalkana. Ạimại khijlạute ado̱m boge he̱re̱l hõ̱ edreteko chuṭkiakawana.

HISKẠ REAṄ

Sedae kho̱n Ho̱ṛ ho̱po̱nko hipiskạ hijuḱkana, me̱nkhan nahaḱ do̱ bãṛti hoyoḱkana. Herel ho̱po̱n do̱ ạdi bako hiskạwa, dherte̱t koṛa jo̱khe̱ć jãhãe kuṛi bako re̱be̱nako e̱taḱ koṛa the̱nko jãwãeoḱa, unreko hiskạwa. Ạimạiko ạdi baṛićko hiskạwa. Ako kho̱n kisãṛ o̱ko̱eko ńe̱lkoa, onkoko hiskạwakoa; ako kho̱n jutko ńe̱lo̱ḱkan, onkoko hiskạwakoa; o̱ko̱e he̱re̱l bako do̱ho̱ko, onkoko hiskạwakoa, ar hiskạ iạte daṅ ceḱkateko jo̱mkoa, se̱ onko bako jo̱mleko khan o̱ko̱e kuṛiko do̱ho̱ko lagiḱko jo̱mḱoa, ar ńatea go̱to̱ṕ reaḱ hiskạ do̱ murhuć jo̱m lekage jo̱m thuḱntạwa. Aleaḱ adha lapalis ar dapando̱m do̱ hiskạ kho̱nge todoḱkaṇa; ente onko ạimại do eken hiskạ do̱ baṅ kana, jojo̱mako ar akoren he̱re̱lko hõ̱ko lai se̱ṅge̱lkoa, ado̱ go̱ta ato jạri jaraoenge.

KURUD AR BẠIRI REAṄ

Ho̱ṛ ho̱po̱n do̱ kurud adi bako do̱ho̱ea, bicko̱mko raṅgao arko kiskisạuḱa, onkan edrema ạdi din baṅ tahe̱na.

Kurud ho̱ṛma akoaḱ bhitri edre bako phuṭạua, bicko̱m am tuluć he̱re̱mgeko ro̱ṛa, enre hõ̱ ạuriko hoeme dhạbić bako

bạgiama. Ạimại do̱ ḍherte̱t́ko kurudgea, bursi seṅgel lekage mo̱nḍoḱ mo̱nḍoḱ loḱtakoa mon, ar bạiriko sadhao ńamleaneć, e̱nde aneć jivi raṛejoḱtakoa. Biń leka ńutreko soḱgaḱa, o̱ho̱m badaelea ạuri bis lagaoam dhạbić.

KIRIŃ ẠKRIŃ REAṄ

Sedae jugre do̱ ṭaka baṅ tahẽ̱kana, kathae, ar kiriń ạkriń hõ̱ baṅ tahẽ̱kana. Jo̱to̱ jạruṛaḱko arjao arko benaoet́ tahẽ̱kana. Daka lạgit́ma iṛi, gundli, layo, erba, janhe, jo̱nḍra, bajṛa ar hoṛo tahẽ̱kantakoa; ar utu lạgit́ma hoṛeć raheṛ, ghaṅgra, sutra, alpạlua, aṛaḱ, sim, sukri, me̱ro̱m, kulại, maraḱ, sạl, saram, cẽ̱ṛẽ̱ cipruṭko tahẽ̱kantakoa. Ar buluṅ do̱ko benaoet́ tahẽ̱kana buluṅ hasa reaḱ. Hasako hurit́ ạguia, ṭukućre leohakate daḱte̱t́ko chakaoa, daḱte̱t́ko he̱ḍe̱ja, ado̱ daḱ sạkido̱ḱte buluṅoḱa. Ạdi gargat́ iạte kicrićreko po̱ṭo̱ma ar lo̱lo̱ to̱roćreko topaea, khange sebel buluṅ hoena. Rabaṅ dinreko benaojo̱ṅkan tahẽ̱kana.

Sunumko lenjo̱ṅkan tahẽ̱kana emanteaḱ bir jo̱ reaḱ, kicrićko teṅjo̱ṅkan tahẽ̱kana. Ṭudu hoṛ do̱ mẽ̱ṛhẽ̱t reaḱ khanḍa bhanḍako benaoet tahẽ̱kana, ar haṭaḱ khạclạḱ, ar hasa bhajan emanteaḱ do̱ akoteko benaojo̱ṅkan tahẽ̱kana. Sedaere baṅ do̱ sona tahẽ̱kantale baṅ do̱ baṅ bale bạḍaea, me̱nkhan mare diso̱mre sona do̱ samanomko metaḱa. Tayo̱mte Baske hoṛ kiriń ạkriń reaḱko karbaret́ tahẽ̱kana utińte, ar ṭaka poesa rakapạkan kho̱n ṭakatele kiriń ạkrińeta. Sedaere do̱ mõ̱ṛẽ̱ hoṛ hõ̱ko uḱtińkan tahẽ̱kana, o̱ko̱e do̱ me̱ro̱mte kạḍa ar o̱ko̱e do̱ sukrite me̱ro̱m emanteaḱ.

Nahaḱ do̱ Hoṛ ạdiko kuṛhiạ arko kuṛhniakana, sunum hõ̱ bako lena, buluṅ hõ̱ bako benaoa, kicrić hõ̱ ḍher bako teńa jotogeko kirińa; onate Hoṛ hopo̱nle reṅgejoḱkana, ar mahajo̱n thenle rin gaḍoḱkana.

RIN DHAR REAṄ

Sedae jugre do̱ o̱ko̱e hõ̱ bako rin dharjo̱ṅkan tahẽ̱kana mahajo̱nko ṭhe̱n do̱, ar mahajo̱n hõ̱ bako tahẽ̱kana. Sikạr diso̱mre mahajo̱nko ńamke̱t́lea e̱to̱hop do̱. Onḍe̱ Hoṛ hopo̱nren pahil mahajo̱n do̱ Nan duạrareye tahẽ̱kana. Un kho̱n teheń dhạbić onkoaḱ tire menaḱlea, ar gidi lekako ciroet́lea. Hala halatele tukuṅoḱkana, e̱nre hõ̱ baṅ cabaḱkana rin do̱. Menako: Oṛaḱte pại bo̱lo̱len khan baṅ odokoḱa. Deko sạu mare hadgar ro̱ho̱ṛ jaṅ hõ̱ko to̱go̱ja. Sạrige onko jalate Sikhạr kho̱n hõ̱le dạrke̱t́a. Pạhil do̱ unạḱ be̱dho̱ro̱mkate beaj bako ạdạiet́le tahẽ̱kana e̱ken sawageko hataolaḱa hoṛo se̱ ṭaka reaḱ, me̱nkhan din dinte hạhạunḍiko porto̱nke̱t́a. Pe̱ pon ṭaka rin khạṭirte khanakha arãṛke arãṛgeko laga idikotama, arem mana leko khan dadalgeko chuṭạuḱa.

Me̱nkhan aleak hõ̱ do̱s menaḱtalea. Be̱bujkate Ho̱ṛ sạu tireko ńir khadlekkana, onako hala daṛeaḱ co̱n baṅ co̱n baṅko disạeta, ar haḱlateaḱ tahe̱ntako tuluć bako hala ho̱ḍa, ado̱ be̱aj cetan be̱ajge ḍaṅ jarwaḱkana; khange mahajo̱n hećkate jhạṭiạ pạṭia jo̱to̱e idia. Ar nahaḱ jugre do̱ ḍher Ho̱ṛ phạsiạrakate sạu mahajo̱naḱ hikeaḱ hõ̱ko ḍubạuet́takoa.

HẠ̃S AR RẠSKẠ REAḰ

Dạndi ar bhabna hiṛiń lạgit́ hãs ar rạskạ menaktalea: Eneć, sereń, tumdaḱ ṭamak rui, tirio ar sakwa oroṅ banam reta, gam kạhni, ar kudum, bir sendra, hako saṕ ar hạndi ńu. Tulạu phen kathate hõ rạskạ janamoḱkana, menkhan ona do hoṛ sikhạuko lạgit́, ona do ḍhertet́ kaj seletle roṛa.

SEREŃ AR ENEĆ

Ạdi lekan eneć menaḱtalea, ar eneć pichạ sereń hõ menaḱa. Eneć ar sereń tuluć tumdaḱ ar ṭamakle ruia, ar tiriole oroṅa. Aleaḱ eneć ar sereń reaḱ ńutum do nõḱõe: Lagṛẽ, Doṅ, Gulwạṛi, Ḍahar, Baha, Rińjạ, Bhinsạṛ, Jhikạ, Humṭi, Sohrae, Loboe ar Dungeṛ. Begor sereń eneć do pạk doṅ eneć, ḍoṅ eneć ar lạuṛia eneć; ar begor eneć sereń do bir sereń, bapla binti sereń, gam sereń, hoṛo rohoe sereń ar morna sereń. Sakwa do bahare ar sendrare begor enećle oroṅa, sahnạs lạgit. Joto sereń tulućle banama. Tirio do khol mat́ reaḱle benaoa ńutum do "bar laṅga mat́". Sakwa do bitkil dereń ar sạl dereń reaḱle benaoa, ar bhauṭia jel dereń reaḱ hõ. Banam do kaṭ reaḱ, hoṭoṭ reaḱko benaoa ar onare tãt reaḱ sutamko lagaoa mit́ goṭeć, ado aḱre sadom cãwãr daṕkateko retaea. Banam reaḱ cãwãrre salga jerko lagaoa, ende aneć sadea. Ṭamak do mẽrhẽt reaḱ kholko benaoa ar kạda hartateko daba. Tumdaḱ do hasa reaḱ kholko benaoa, ar merom emanteaḱ hartateko daba.

Lagṛẽ, Gulwạṛi, ar Humṭi jaejugko enećaḱa; Baha eneć eken Baha porobre; Sohrae, Matwar ar Gunjạr eneć do Sohrae porobreko eneća; Rińjạ ar Bhinsạṛ do Karamreko eneća; Doṅ

do bapla ar chạṭiarreko; eneća, Ḍahar do setoṅ dinreko eneća, kuṛi eskarge; Jhikạ do chạṭiarreko eneća; ḍom do baplare; ar pạk doṅ ar lạuṛia do Sohrae ar Sakratreko eneća, herel eskarge; Loboe do Dasãe porobreko eneća; ar Dungạṛ do sendra gitić jiṛauk jaegareko eneća. Hoṛo rohoe sereń khetre rokhoe jokhećko sereńa, begor eneć; gam sereń do setoṅ din ayup jokhećko sereńa, duṛupkate; ar bir sereń do bhandanreko sereńa, ona do sereń rak hõko metaka.

Pạk doṅ, lạuṛia ar dahar eneć chada joto enećrege kuṛi-koṛa mitreko eneća. Enećre kuṛi do titeko sapapa, ar koṛa do bin sapaṕkate kuṛiko samańre muhã muhĩko eneća. Adom koṛa ṭamak ruru tuluć ako motoko eneća, Adom koṛa do tumdak ruru tuluć ṭamak ruruko sãoteko eneća, Adom koṛa do tirio oroṅ tulućko eneća, Adom koṛa do ekenko enećgea ar kuṛiko tulućko sereńa. Koṛa kuṛi do enećte adiko raskaḱa, mit́ ńindạko eneća, ar sińreko kạmia, enre hõ raska iate laṅga bako aṭkara. Hạṛamko ar budhiko koṛa-kuṛi bako manakoa eneć do bickom ńeńelko calaḱa, ar dudṛumko jokheć oraḱte calaḱre koṛa-kuṛiko men otowakoa: Ma nitoḱ do bagiḱpe baṅkhan gapa kamire dudṛumpea. Koṛa-kuṛiko roṛ ruaṛakoa: Ma nahaḱle baginkana. Enre hõ auriko mokońoḱ dhabićko enećgea. Eneć jokheć Jogmańjhi hõ bae tahena, eskar koṛa kuṛige mucaṭ dhabićge. Simraḱ dhabić enećkate kaṭić talaṅko gitića.

Hạṛamko ar budhiko do lagṛẽ bako eneća ḍher do, eken jãhãtis jãhãtis mit́ ghaṛi lạgit́; menkhan chạṭiaṛre, bahare ar karamreko eneća. Okoe jhikạko badaea, onko do onako ehoba, ar ona do bạị-bạiteko eneća arko sereńa.

HANDI ŃU

Haṛam hoṛak̕ asol ṛaska do̱ handi reak̕. Ńu taṅgar matuạ ńokenako menkhan, hajar goṭećko ehoba, mare disom reak̕, sạu mahajo̱n reak̕, eneć reak̕, sereń reak̕, emanteak̕ reak̕, ado̱ko landa hulạsok̕a, ạdi jutko ạikạua. Bulenako me̱nkhanko gitića e̱ne cabaentakoa ṛaskạ do̱. Buḍhi hoṛ hõko ńuia bogete. Sedaere do̱ buḍhi hoṛ ạdi bako ńuet tahẽkạna ar koṛa-kuṛima baṅ utar. Nahak̕ do̱ ạdiko ńueda jo̱to̱ hoṛ lajaopaṛa. Sedaere bạṭite o̱ko̱e hõ bako ńuet tahẽkana, phũṛũktege; nahak̕ do̱ bạtike bạtiko so̱lo̱ṅeda, e̱nre hõ bako tirpitok̕a. Sedaere sunḍi hanḍi bako ńuet tahẽkana, e̱ke̱n jãhãtis jãhãtis paurạko ńuia. Nahak̕ do̱ ḍher hoṛ sunḍi hanḍiteko ńu ḍiṅgarok̕kana. Poesa bạnuk̕tako khan hoṛo caoleko idia, onate oṛakre jo̱mak̕ baṅ tahe̱na; e̱nre hõ oṛakte he̱ćkate bako daka akawatko khan, oṛak̕ hoṛ bogeteko ruhetkoa ar dal hõko dalkoa. Hoṛo caole hõ bạnuk̕tako khan, rinteko ńuia; khange Mag candore sunḍi he̱ćkate huṛum duṛumkote hoṛo bạndiko sagaṛ iditakoa. Onkan hoṛren maejiu ar gidrạ pidrạko jo̱makte se̱ gendrạk̕te ạdi harkhe̱tte dinko ṭalaoa. Bir kho̱n aṛak̕ko emanteak̕ dako ạgukateko teke jo̱ma. Sedaere do̱ poa se̱ turni, se̱ ạdi khan iṛal phũṛũk̕ko ńuet tahẽkana, onate daṛe baṅ ghaṭaolentakoa, khub juạnko tahẽkana. Nahak̕ do̱ ńu-ńute ar ạuriko hara ṭalok̕reko baplak̕kanteko rega arko re̱me̱ the̱le̱k̕kana - onka caḷ co̱lo̱nte do̱ daṛe cak̕ tahe̱ntakoa?

GAM KẠHNI

Gam kạhni ar kudumte Ho̱ṛ ạdiko ṛaskạk̕a. Ayup̕ jo̱khe̱ć haṛam hoṛ onako cet̕akoa. Ho̱n-kiminko do̱ ạyup̕reko daka utuia, phũṛũk̕ patraeako, ar haṛam hoṛ buḍhi go̱go̱ko do̱ gidrạko gam kạhni arko kudumakoa, ṛaskạ ocoko lagit. Jãhãe hoṛ gam kạhni ạdie badae khan, atoren koṛa-kuṛi hõko jarwak̕a uni the̱n. Ar kharaire rabaṅ jo̱khe̱ć kumbạ giticre koṛa hoṛ do̱ ona ạdiko ceda. Ado̱m ado̱m hoṛ do̱ nunak̕ko badaea, kạhni aṅgawakoako, e̱nre hõ baṅ cabak̕takoa, ar akńjo̱mko hõ bako mo̱ko̱ńo̱ka ar ona jo̱khe̱ć do̱ e̱ne̱ć reak̕ cet̕ hõ bako disạia, ańjo̱mkate ṛaskạteko mo̱ṅgo̱n cabaka. Kuṛi gidrạ ar koṛa gidrạ ḍherte̱t̕ kudumko ceda ar ona reak̕ sińi sạtup̕ko kupulia. Koṛa hoṛ bãṛti gam ar kạhniko ceda, kuṛi hoṛko cet̕lere hõ buḍhi e̱ne̱ć onako phuṭạu reak̕ dil hoyok̕takoa hoṛ samaṅre do̱. Kạhni do̱ ḍherte̱t̕ toyo reak̕ menaka. Gam do̱ raj rapajko reak̕ ar emanteak̕ko reak̕ menak̕a, ar kudum do̱ hajar go̱ṭe̱ć reaṅ. Jahan kudum e̱ho̱b jo̱khe̱ćko mena: Kudum kũṛit̕ kũṛit̕ ..., ado̱ kudumte̱t̕ko ńuma.

BE̱K̕SAO

Mit̕ leka ṛaskạ reak menak̕talea ona do̱ "be̱ksao e̱ne̱ć." E̱ke̱n laphuạ hoṛ onako e̱ne̱ć daṛeaka. Ona ńelte̱ be̱baṛić hoṛko landaea. Ona e̱ne̱ćre hoṛko reak̕ do̱sko uduk̕ be̱ksaoa; bạhu-jãwãe upusạt̕ reak̕, bạhu-jãwãe nạiharte calak̕ reak̕, ṛanḍi ạimại e̱re̱ rak reak̕, taṛam reak̕, e̱ne̱ć reak̕, haṛam-buḍhi reak̕, emanteak̕ reak̕. Maejiu be̱k̕saoko udug khan onko leka bandekate ar onko leka aṛaṅ ocoeteko ke̱ne̱ ko̱te baṛaea, ar hoṛ do̱ lać ho̱bo̱r ho̱bo̱rteko landaea.

HAKO SAP̕

Hako sap̕ hõ ṛaskạ kạmi. Hakoko sap̕koa aharre, bandre ar gaḍare. Oka ato simạ reak̕ hako sasap̕ jaega menak̕, ona ato

Mańjhie ḍahur bulạua. Nenda din hilok ṭakin jokhećko jarwaḱa adẹ paseren hoṛ. Boṅga reaḱ ṭakić menaḱ khanko boṅgaea, adọ jhạliteko sapḱoa. Adọm hoṛ tite hõko sapkoa, ạdi barić gulko uṭhạua, khubko rạskạka. Arko sap mọkọńlen khan, jhạli piche kạṭić-kạṭić hakoko tọlakoa, ar moṭa hako khanko kuṭrạkoa, adọ jhạli piche tala moṭa hakoko uṭhạukoa. Adọ onko jọtọ dọ atoren hoṛko ńama. Pẹako hunḍạia. Miṫ hunḍạ dọ ahar sẹ bandren kisạ̃rko emaea, ar bar hunḍạ atoren hoṛko haṭińjoṅa. Gaḍare khan ona simạren Mańjhie ńama miṫ haṭiń ar disọmre khan dẹnẹ banar atoren Mańjhi barabạrite miṫ haṭińkin ńama adhakate, ar sarẹć bar haṭiń dọ dẹnẹ banar atoren mõṛẽ hoṛko ńama. Miṫ leka hako gọgọć menaḱtalea, ona dọ hako rupḱo metaḱa. Bir khọn emanteaḱ jaṛ ạgukatele kọṭẹja ar daḱrele cạḍoea. Adọ hakoko bulọḱa ar adọm dọ gujukteko capeḱa. Adọ algateko saboḱa. Bis reaḱ ńutum dọ kiṭạ da, corco jọ, jioti ghãs, kumbir chal, ar lọṭọ jọ emanteaḱ. Ona dọ haṛle metaḱa.

Din hiloḱ reaḱ hako sapṫale dọ bar pẹ hoṛ riạukate sọḍọḱre sẹ khẹt ḍobhaḱre arẹć ańjẹṫkatele sapḱoa. Japuṫ dinre ṭorọdań benaokate khẹtre sẹ gaḍarele oḍaoa ńindare. Hakoko jhaliḱa ar setaḱ dọle koṭa ạgukoa.

SENDRA REAŃ

Ale hẹrẹl hopọnaḱ marań raskạ dọ sendra. Sedae khonle sendra ạgueṫa, ar jãhãtin marań muhimre pạṛaoḱre hõ ẹnre hõ sendra dọ bale bạgia. Ar ọkọe bako calaḱ khan dọle henostakoa "ạimại" menkate. Aleren hapṛamko dọ ạdi dhirikkate kul bana tulućko laṛhạiakaṫa, jãhãtis kul banako daṛeakana ar jãhãtis dọ hoṛge; ar teheń dhabić onkage menaḱa.

Sedae jugre sendra lagiṫ dharwaḱ ato atoko kola hudạte, menkhan sikhaṛ khọn dọ patarele bartea. Ceṫ leka atore Naeke ar Kuḍam Naeke menaḱkoa, ona leka sendrae lagiṫ dihri menaḱkoa. Miṫ disọm miṫ dihri. Uni dọ patare dhạrwaḱe asena, ado disọm hoṛko kuliea: Oka reaḱ darwaḱtam, baba? Adọ bir ńutume laiakoa, phalna bir, phalna din, phalna jaegarebon durụpa. Gipitić jaega hõe lạiakoa. Oṛakte senkate ale hẹrẹl hopon atorele lạpaia, baṅma, nin din hiloḱ phalna birre sẹ buruko sendraea. Adọ atoren hoṛ akoaḱ sendra sapạpḱo jomkaotakoa. Aḱko ghuṛauaka, apạ̃ri ar ṭuṭi sarreko gutuia, apạ̃riko urut cuilạia, kapiko urut laserteko ḍanḍọmaka, borlọm ṭheṅgareko gutuia, ar tarwaṛeko gasao jhal jhalaotakoa. Maejiuko dọ matkọm laḱṫheko metakoa, jọm lạgit, ar caole idi torae lạgitko huṛuń ocokoa. Mạnjhi dọ mạnḍlạ caole mõṛẽ pại lagaoaea ar matkọm miṫ pọṭọm. Ona dọ mõṛẽ hoṛko jọma, sẹ jahãe reṅgẹć hoṛ banuḱtako khan, inạkoteko saṭhaokoa. Sendra ńutumte Naeke dọ mõṛẽ gọṭen sime boṅgakoa.

Nenda din tioḱlen khan, simraḱre miṫ bar hoṛ miṫṫẹć tandireko odoḱ lahaḱa ato sudhạ hẹrẹl hopọn jarwako lạgiṫ; ṭamaḱ ar tirio ar sakwa hõko idi toraea, adọ atorenko ạuriko odoḱ cabaḱ hạbić ṭamaḱko ruia ḍubu-ḍubu, tirioko ọroṅa sọrọn-sọrọń ar sakwako ọroṅa tutu-tutu ar bogete birko sereṅa ńõhõṛ ńõhõṛ. Jọṭọko jarwa thurlen khan rugḍại marteko họhọea, adọ dupuṛup ṭhẹnko calaka. Ọnḍẹ mańjanko dakajọṅa, mimiṫ-mimitte disọm hoṛko hẹć jarwaḱa, ar dihrima sim raḱ khọn ọnḍẹ menaea.

Disọm hoṛ auriko hijuḱre dihrie khaṛia boge barić reań. Jãhã nakhare barićẹ ńamkẹṭa mẹnkhan, disọm hoṛ jarwakate ona nakharen hoṛe tọlọpkoa. Adọe kulikoa: Phalna nakharen ceṫ ceṫ atoren hoṛpe hẹćakana? Adọ ẹkẹ ẹkẹte atoko lạiaea.

Ado ato-ato reak sunume bongaea. Jāhā atoe sabudketa menkhan, kule jomkoa mente onae laiakoa. Metakoae: Ma jutpe, bankhan ruarjonpe. Onkoko ror ruaraea: Ma baba amge jutkatalem.

Ado dihri kule jomko hore bachaokoa. Onko ńutumte bere kataoa mittec sim bongaete. Unreye bakhēra: Johar tobe sermaren Siń bonga, jati lekam atetakana, kia lekam harupakana, car khũt car pirthimim dabaoakata, tobe okoe randi era heme era ol sit atet sitakatae, okoe baca bondakata, unirenge sira hopon kule jomema. Ar noko baca akat bondakatko hor do inan bir khon do ayur odon sotok odon gotkakome, Bapu Thakurtiń do.

Khange dihri mõrẽ gotec sime bongakoa, mit sim do dihri bonga, ar pon sim do birren bongae bongawakoa. Onakateye patika, māyām caolereye joroetaea, ar ona caole birren bongae bongawakoa. Ado onko simko surekoa. Tinak atoren simko hećakana unakge sure dakako hatińa, onko bonga akatko mõrẽ sim reak. Onko sarec simko motore do jāhā jāhā takic menaka, ona jaegare dihri adomkoe bongakoa disom hor tengo ocokate. Takic thāire aurie bongae dhabic dihri do ona jaega disom hor bae parom ocoakoa.

Ado joto hor daka jom barakate dihri do dak ńamok jaegae lai idiakoa. Menkhan ac do māyām auri jorok dhabic bae joma, disom hor jahan janwarko sar māyāmleko anec uni doe jom ńamjona. Dihri do bokinga jokhec patan get baberteko chandaea, ar sakam tuprite bohok khon mēt dhabicko topar esetkaea. Disom hor dihriko nonkaea, jāhā lekate janwar aloko ńenel ar aloko dar dareak. Dihri do bonga satkate otreye kundel godoka. Ado mit bar hor doko ota baraea, ar adom hor do

kapiteko reta ingulea sakam selet. Unreko mena: Phari ya phari ya, maran sale gurakana! Adoe raraka. Jāhā jāhāe bongaea, tāhātāhāgeko onkaea dihri do. Onka leka bongakatere hõ kul bana disom horko jomleko khan, bebarićko ruheda: kapiko, thengako epelaea, arko mena: Magepe ya, thaiaepe ya disom hore jom ocoko lagite ural aguakatbona. Ado dihrie garpućena, cete mena bapuric do.

Bonga bara jom barakate dihri reak ayur leka phad birko boloka. Adom hor do begor tamak ruite hape hapeteko sen lahaka tārāk lagit, adom adom hor bir mucat dhabic hõ hape hapeteko sendra idia, ado bir munucat thenko tārāka, jahā lekate disom phadko tiogre janwar etak birte se tandite aloko dar paromok. Phad do bir bolokate panteteko jhaptao idia, dene banar nakhare tamakko dohoea mimit goten ar talare thāi thāiko doho idia. Tamak ruruko do bogeteko dubu-dubuia ar phad do oyon oyonteko calao idika.

Kulai, marak ar emantenko cērē jāhāeko tuńlekore janwar ńutum ńumkateko haria, ar latu janwarko tuńlekore ato ńutum ńumkateko haria. Janwarko goćleko khan, phari serom disom horko chadaojona. Naprak janwar khan, laha janga phariko chadaoa, ar seromtetko kutraia. Ende jarwa hor do phari serom jelko hatińjona, ar serom jel pon katup gan kutrakate dihriko emaea. Kulai, marak ar cērēko reak do eken mimit jangako chadaoa, menkhan laha jangage. Onkoak do dihri bae ńama.

Jāhāe hor jele sarle khan, onde uni jelak pańjare dhirite sakamko tena, Ado hari harite pańjako gadao idia jel aurie gurok dhabic. Jel gurkate enden hor phari seromko chadaoa todarotkate. Oka pharire sar cikhna menaka, ona phari do bako chadaoa. Mit hor jāhāe janwar ekene sarae khan, uni tuń

goćkede hor do tota pharie ńama, ar pahil tutuń hor do jeltete ńama. Unre hõ disom hor phari seromko ńama.

Kul se bana horko ńel ńamlekoreko lapai sadeḱa, ar jãhãe paromoḱreko ger leko khan, sor ruruić guhurai ruia pe dhao; khange disom hor etom końeko badaea bańma dob hoena, onate sor sorrenko ńir jarwaḱa. Ger hor do ranko lagaoaea. Adoko sendra idia. Jãhãtis jãhãtis banako ńamlekore adi hor iate bako tuń dareako khan, theńgateko dal gitićkoa. Jãhãtis doko goćkoa, ar jãhãtis do mitteć bana ar bae sahao dareaḱ khan, beretkate hor tala talategeye dar taba garjaoate. Bana dallekore jãhãtis theńgako rereća. Kul hore gerlekore dhertet do boeha ar sotasoń gate jivi teagkateko chapadaoa, hoe hortetko chadaoea hoe jotogeko jom ocoḱa. Nahaḱ jugre do hor adiko pocra akana, kul kulko ańjom tora bhagwa teweńkateko dar panduja.

Ayupen khan bir khon odokkate gipitić thãi thenko calaḱa. Jarwakate mimit mimit atoren hor matkom lathe se loboḱ mitreko uthau jarwaea ar ona hatińkate jotoko joma. Mitten kahni katha menaḱtalea, ona reań. Sedaere kathae, mitten hor loa latheye idilaḱa, jomaḱ bań tahẽkantaete. Gipitić then atoren hor ona ńelte bako mitlettaea menketako: Cetem aguakada ma jom daportam. Ado bapurić ina jomtegeye tahẽyena. Dosar hiloḱ murume tuńkedea. Ado ato bańkate uni doe loa hariketa. Murume gurena. Atoren horko sorena, menketako: Aboren jel ya! Phalnae goćkedea. Khange disom hor uni reńgeć horko kulikedea: Caḱ nońka dom harikeța? Unre disom hor then duktete laikettaea, bańma, hola ayupre lathe hapatińreko bahrekidińa. Ona ańjomkate disom hor bogeteko dhuńgrauketkoa, ado atoren horko golamena. Dandom kukućketkoako disom horte. Un khan teheń dhabić bale onkaeta.

Ona lathe jomkate daka utuko portona. Dera seńgel bir loḱ leka ńeloka unaḱ phadko jarwa akana. Daḱkako doko daḱkawa ar adom horko do kulai maraḱko rokoa, lać katatet doko utujońa. Gur jel do enkageko tahena. Kedoḱ jom barakate dihri kulhi durupe hohoetakoa. Khange ato ato mõrẽ turui hor kulhi durup thenko calaḱa, ar adom hor do tirioko oroña ar birko eneća bogeteko lampota, ar adom hor doko gitićjońa. Dihri atoren korako dera dera dasãeko darana ar deraren hor do mimit lotkate caoleko emakoa, ar onko do emanteaḱ lekako phulaijońa ar horko landa ocokoa.

Dihri do sendra kulhi durupren Mańjhi ar disom hor do uniren rayot. Kulhi durup lagit okareye durupa ondege phadko jarwaḱa ar berhaeteko durup talaea, candoko manderae leka. Mukhia mukhia hor do uni phedreko durupa. Khange dihri disom hore kulikoa: De baba, disom hor, okoekoaḱ cet bhuk nẽao duk jhogor menaḱ khan laitabonpe. Jotokobon boge baragea se bańa? Ado disom horko ror ruara: Jivi jati dobon boge baragea amań asirbadte. Ado dihrie ror ruara: Thakur asirbadte bogegebon ńama.

Khange dihri then akoaḱ dukko laia eke ekete. Mit hore rora: Phalna phalna ato tulué mitteć kulairele nẽaokana. Ado dihrie kulikoa, cet leka? Ado uni hore mena: Iń do theńgateń capat gitićledea. Mit hor doe mena: Ińren setae sapakadea. Ado dihrie kulikina: Goha menaḱkotabena? Unkinkin ror ruaraea: Menaḱkotalińa phalna atoren. Ado dihri gohakoe mańgaokoa; mańgaokate eketeye kulikoa dene banar sećren. Lahate jãhãerengeye suhiḱ unigeye ńamea. Disomren hor dihriko goroaea bikcarre. Menkhan dihri do hukume ema. Goha banuḱkotakin khan se gohako lebrateko gad-badlekhan do dosar hiloḱ setakre siń cando rakap jokheć banar kadi badi

sare bidtạkina. Onakin sare sinduraḱa ar loṭare daḱ sapḱatey teṅgona, are roṛa: E̱ baba sermaren Ṭhạkur, amaṅ dohaetele bicạrkeṭa, bakin bataolaḱa; amge serma pe̱re̱ć menama, Ṭhạkur Baba ar ale hõ̱ nõ̱ḱõ̱e dharti pe̱re̱ć duṛupḱatele bicạrke̱ṭa, noa bicạr baṅ tahẽ̱lente ale do nunạḱ diso̱m ho̱ṛ miridosgeale. Me̱n to̱be̱ nukin reaḱ do̱ amgem bạdaea, amge bicạrkatakinme. Khange dihri ar diso̱m ho̱ṛ unkin kạdi bạdiko metakinạ: Ma Siṅ boṅga sewakate noa sar halaṅtaben, ale do̱ nunạḱ ho̱ṛle elek chạḍagea. Ma mimiṫ mimiṫte halaṅben, ale do̱ aloben bo̱ro̱alea. Ṭhạkur bo̱ro̱aeben. Ado̱ ar haḱlaṅićko ro̱ṛ ocoea: Me̱n to̱be̱ Ṭhạkur be̱dho̱ro̱meṭaṅ me̱nkhan ona sendra birrege kule jomeṅma, ar bạṅ be̱dho̱ro̱meṫ khan, sone so̱d oṛaḱteṅ ruạṛ calaḱa. Uni dosarić hõ̱ dil menaḱtae khane onkaea, ar baṅkhane pạcoḱa. Ado̱ dihri sar bitle̱ṫ ṭhe̱n ona loṭa daḱe dul go̱ṫkaḱa. Dulkate ḍo̱bo̱ḱaḱteye mena: Ma Ṭhạkur amge boge baṛić bicạrtakinme. Ado̱ e̱nhiloḱ sendrare bana ho̱ṛkin kiriạakan khan, miṫtegeko tahẽ̱ ocoạkina, tala birre kule oḍokoḱa hạnḍrạuate, Ado̱ e̱kalte unkin ṭhe̱ne ṅir hijuḱa, ar dho̱ro̱me ro̱ṛakaṫ ho̱ṛrey jãpãṛ maṛaṅoḱa, bae cekaea, khan uni bạgi oṭowaete be̱dho̱ro̱mića sumạr utarea; noa do̱ dher mẽ̱ṫtele ṅe̱lakaṭa. Kul kho̱ne bṅcaoena me̱nkhan, khạṭige e̱ṭaḱ do̱btey gujuḱgea.

Sendra ṅinḍạ kulhi duṛupre go̱ćakaṫko janwar re̱pe̱ć mimiṫ mimiṫte dihrite diso̱m ho̱ṛteko chinḍạua, goha menaḱko khan, ar baṅkhan dosar setaḱre, re̱pe̱ć ho̱ṛko kiriạ ocokoa, oneṅ lạike̱ṫ leka. Go̱ćakaṫko janwarko reaḱ re̱pe̱ć chinḍạukate dihrie mena: Cele baba diso̱m ho̱ṛ, jãhãnaḱ kạjiạ arhõ̱ menaḱtape khan lạipe. Ado̱ miṫ ho̱ṛe mena: Iṅ do̱ atoren Mạṅjhi ar mõ̱ṛẽ̱ ho̱ṛ kha nakhako ḍanḍo̱makadiṅạ, se̱ Parganate, mõ̱ṛẽ̱ Mạṅjhite jumi reaṅ se̱ bạhu jãwãe reaḱ be̱ho̱kko bicạrakaṫtiṅạ; se̱ iṅ do̱

ạuṛiaḱteko ḍạnakadiṅạ; se iṅ do̱ ona se̱ noa iạte phalna ho̱ṛ jol ghuṭiṅ baro̱n hataṛakaṫkoa, se̱ iṅ do̱ be̱nahakte atoren ho̱ṛ duạrko ramakaṫtiṅạ, hajar go̱te̱ćko ardasa; e̱nte sendra kulhi duṛup do̱ aleaḱ haikoṭ; o̱nḍe̱ do̱ Pargana, De̱smạṅjhi, mapaṅjhiko cele hõ̱ bako dabṛao daṛeakoa, diso̱m ho̱ṛ hudiṅ maraṅgeko bicạra, ar o̱nḍe̱ do̱ lebṛa moṭa ho̱ṛko kukuć uṭarkoa, jãhãnaḱko be̱ho̱kakaṫ khan. Ado̱m lebṛa ho̱ṛ do̱ senge bako senoḱa o̱nḍe̱ do̱ lajaote se̱ bo̱to̱rte. Bako senakan khan diso̱m ho̱ṛko jhuṭiạu idikoa dosar hiloḱ, ar bako bataole khan, diso̱m ho̱ṛ dosar hiloḱ gad gadko ça̱laḱa onkoaḱ oṛaḱte ar onkoaḱ be̱ho̱k reaḱ suhiko ṅamke̱ṭa me̱nkhanko ḍanḍo̱m lạtićkoa. Sendra bicạrre do̱ ạdi dho̱ro̱mko bicạra, be̱ho̱k baṅgeko sen ocoaḱa. Atore do̱ Mạṅjhi se̱ Parganako ruhe̱ṫ dabṛaolea posṛako ṅamlete; me̱nkhan lo̱ birre do̱ bako dhapkao daṛealea, unreko gaṛpujoḱa pocra seta candbo̱l leka; ona iạte ale guni gurib do̱ ạdi bho̱rsa menaḱtalea lo̱ bicạrre do̱.

Bicạr bicạrte, duṅge̱ṛ e̱ne̱ć e̱ne̱ćte, bir sereṅ sereṅte ar tirio o̱ro̱ṅ o̱ro̱ṅteko aṅgake̱ṭa. Khange baskeaḱko dakaea, jo̱mako, Ado̱ dihri sare̱ć sime boṅgakoa. Ado̱ dosar birte bo̱lo̱kateko sendra ruạṛa. Tikin se̱ tarasiṅ sendra mucạṫkateko phuṭạ phuṭiḱa. Ado ako akoaḱ ato se̱ćko calaḱa sendra sendrate.

Sedae do̱ mõ̱ṛẽ̱ mãhã dhạbić miṫ o̱ḍo̱ṅteko sendraeṫ tahẽ̱kana me̱nkhan nahaḱ do̱ nunạḱ bir bạnuḱ khać. Sedae do̱ jãhã ato kulhite sendra ho̱ṛko bo̱lo̱ paro̱mo̱ḱ khan, ona atoren kuṛiko onkoaḱ jaṅgako ạbukkoa, ar sendra ho̱ṛ do̱ onko kuṛi campa bahako emakoa arko joharjo̱na. Inạkate atoren ho̱ṛ matko̱m laṭhe̱ ar daḱko emakoa sendra ho̱ṛ jo̱m ṅui lagiṫ.

Sendra ho̱ṛ oṛakte he̱ćkate apan ạpin oṛakrenko jaṅgako ạbukkoa, arko joharjo̱na, go̱ć kho̱nko baṅcao he̱ćakante; enteko mentalea: Maejiukoaḱ muhim do̱ gidrạ hoyoḱre, ar he̱re̱lkoaḱ

muhim do̠ sendra karkare, inam paro̠mke̠ṭa me̠nkhan, dher kalem ńe̠la. Jaṅga ạbukkate dakako emakoa. Jo̠mkeṭako. Khange dak̕ se̠c̕ onko sendra ho̠rko calak̕a, o̠nḍeko jarwak̕a, jarwakate goc̕ janwarko ro̠ ge̠tkoa. Jel tutuńic̕ do̠ko mandalaea, ar bo̠ho̠kte̠t mit̕ paṛak̕, pilate̠t mit̕ paṛak̕ ar inte̠t mit̕ paṛak̕ko emaea. Naeke do̠ bhunḍạ jel ar inte̠t reak̕ mit̕ kutṛako emaea boṅgae lạgit̕. Mańjhi do̠ tutuńic̕ reak̕ mandal kho̠n ḍunḍeko o̠ḍokaea mit̕ bulu. Ona reak̕ phe̠d bulu do̠e ńama Mańjhi, inạ kho̠n co̠t sene ńama Paranik ar kaṭate̠t do̠ Go̠ḍete ńama ar tamak ruruic̕ do̠ ona reak̕ judạ joṛoe ńamjo̠ńa. Sare̠c̕ jel do̠ sendra ho̠ṛko joṛojo̠ńa so̠mo̠jo̠ste, ar sendra bako senlen ho̠ṛ lạgit̕ thoṛa jelko sare̠ja ar ona do̠ oṛak̕ oṛak̕ko joṛoakoa; ona joṛo do̠ capo joṛoko metak̕a. Kulại marak̕ reak̕ Naeke le̠g hõ̠ bạnuk̕anań, Mańjhi le̠g hõ̠ bạnuk̕ane̠c̕ ar capo joṛo le̠g hõ̠ bạnuk̕anań, onako do̠ e̠ke̠n tutuńic̕ mandale ńama, ar sare̠c̕ jel do̠ sendra ho̠ṛko joṛojo̠ńa. Go̠gok̕ko do̠ poṭate̠tko ńama, jel reak̕ se̠ kulại reak̕. Ona do̠ kuk̕tuń poṭako metak̕a. Cẽ̠ṛẽ̠ko reak̕ do̠ go̠go̠k̕ko kundite̠tko ńama.

Naeke do̠ ona boṅgae jel ro̠ho̠ṛ sakamre lat̕ isinkate Mõ̠ṛẽ̠ko Turuiko, Pargana haṛam, Mańjhi haṛam, Marań Burui boṅgawakoa, boṅgakate jelte̠te joma.

Mańjhi do̠ manḍlạ caole mõ̠ṛẽ̠ pại le̠g lagaoaea, ona do̠ sendra ho̠ṛ bo̠hok̕ jel tuluc̕ sure̠kateko jo̠ma. Ado̠ ako akoak̕ joṛoante oṛak̕teko hijuk̕a. Tutuńicak̕ mandal ar Mańjhi ḍunḍeko go̠k̕ ạguia, ḍunḍe do̠ Mańjhi oṛakreko ade̠ra ar mandal do̠ jel go̠goc̕ic̕ oṛak̕re. Go̠k̕ ak̕guko hạnḍi ar dakako ńama banar the̠c̕ge.Tutuńicak̕ oṛak̕re do̠ mandal kho̠n kanḍa jelko o̠ḍoka hãs senak̕. Ona do̠ko ńama tutuńic̕ren misera ar ho̠po̠nerako. Onako do̠ jãhãtin saṅgińregeko tahe̠n idi o̠ṭoakoae tutuńic̕ do̠, ar onko do̠ko hạnḍi manḍiaea ar ạdi man onako bujhạua. Bo̠ho̠k̕

ar in reak̕ haṭiń do tutuńic̕ suṛekate ac̕ oṛak̕ren Hapṛamkoe boṅgawakoa.

SEREŃ EMANTEAK̕ JOK̕ṚAO

Tulạu phe̠n katha do̠ din dinteko joṛao ạguakat̕a jo̠khe̠c̕ jo̠khe̠cre. Ona do̠ ńel ạguak̕ sap̕kateko joṛaoakat̕a. Mit̕ ho̠ṛ ạckate ona se̠ noae ro̠ṛ phuṭạuke̠ta me̠nkhan, ho̠ṛ ona ṭhik ńapamakan bujhạukate onko hõ̠ko roṛa, ado̠ pasnaoena. Kạhni ar gam do̠ nahak̕ bako joṛaoeda, e̠ke̠n mareak̕koge cet̕ upạr cet̕ calak̕kana. Kudum hõ̠ e̠ke̠n marege menak̕talea. Be̠sao do̠ o̠ko̠e hõ̠ bako cet̕ daṛeak̕a, e̠ke̠n janam gunteko be̠sao daṛeak̕a ho̠ṛkoak̕ do̠s udug lạgit̕. Sereń do̠ ḍherte̠t̕ge marenak̕ge, e̠nre hõ̠ mit̕ barko joṛao ạgueṭa. He̠re̠l ho̠po̠n do̠ rińjạ, matwar, ar bapla sereńko joṛaoakat̕a, ar maejiuko do̠ bir sereń, so̠hrae sereń, ar lagrẽ̠ sereń ar do̠ń sereń ḍherte̠tko joṛao ạgueṭa. Bir sereń do̠ ḍherkaete chaḍwi ạimaiko jok̕ṛaoa ar kuṛikoko celakoa aṛak̕ sit̕ ar sakam he̠c̕re. Bir sereń mo̠to̠re hõ̠ mit̕ bar boge do̠ bogegea bańkhan e̠ke̠n lajao paṛawak̕, onate atore se̠ oṛak̕re bako sereńa, arko sereńlere ho̠ṛko ruhe̠tkoa. Budhi ho̠ṛ bir sereń bako sereńa, me̠nkhan lańcaṅgiạ adhe̠ṛ ńo̠k̕ maejiuko kuṛi sãoteko sereń baṛaea birre do̠. Boge ho̠ṛ hõ̠ onako sereńte mo̠n bạrijo̠k̕kantakoa arko anḍijo̠k̕kana. Onako disạite kam kaj hõ̠ kuṛi-koṛa ho̠ṛko ḍhilạueta, mit bar ho̠ṛ do̠, ar baplakate onkan ho̠ṛ do̠ bako bhupuńjạuka, chapadaokgeako.

GHAṬ AR SAJAI

BAISI REAṄ

Ale do pe lekan baisi menaktalea: Ato se Mańjhi baisi; bahre se Pargana baisi; ar sendra se disom hor baisi. Ato baisire do Mańjhige mukhia, bahre baisire do Parganage mukhia ar sendra baisire do Dihrige mukhia. Mańjhi baisi do atoren mõrẽ hor Mańjhiko bicar goroaea. Pargana baisire do Pargana latarren mapańjhiko ar ade paseren mõrẽ horko bicar goroaea. Sendra baisire do disom sudha hor dihriko bicar goroaea. Mańjhi do mit ato cetanre. Pargana do dher ato cetanre. Thikan do banukaneć, bara bari ato banuktakoa, okoe okoe dher, okoe okoe kom ato cetanre. Lo bir baisire do disom hor gota disom cetanre menakkoa. Desmańjhi menakkotalea, onko do Parganakoren gokroko. Mańjhiak bicar khon Pargana thenko apila, ar Parganawak bicar khon do Lo birre disom hor thenko apila. Disom horak bicar khon apil banukaneć.

Parganawak leg do nõkõe: Ać latar ato ato mimit taka, mimit pai gotom, ar mimit pon jondrae ńama serma picha. Desmańjhi do ina atokore ikral ana, tatla pai gotom ar gegel ganda jondrae ńama serma piche. Parganawak leg uniren Mańjhikoko dakhilkataere, uni doe bhojakoa, ar Desmańjhi hõe onkawakoa. Nahak do adom adom Mańjhikko Pargana taka hõ bako emakoa, ar emok Mańjhikko hõ Pargana bako bhojakokana jotogeko gur lotometa saheb hopon Hor disomko rakapakan khon. Onkoko rakapakan khon Parganako ar Mańjhikoko lebra caba akana; okoe bãrti takako em dareakoa onkoakgeko bicara, ar onkogeko goroakoa hakim duarre, ar

taka banuktako rengeć oreć hor do bako puchaukoa, khanakhako ruhet dabrućkoa arko dhismis ocoetakoa.

Disom hor hõ bako jutkana. Atoren Mańjhi then hõ bako laia, Pargana then hõ bako ardasa, ar disom hor then hõ bako raga. Haram budhi reak kaphariau hõ onko ondo marako do ekalte sahebko thenko adereda lajaopara; onko phasiara ukil babuko takako ere lipuketkoa, bhagete hapajotokkanako, kupurud tahenkantakoa, bursi sengel leka mondok mondok; ene anectako porho do hapramkoak bicarko nenghaoakatte. Marań ghat hakimko then bareko idi, menkhan okako sedae khon ale-aletele chindau aguakata, onako do hakimko then cakko idi daneta?

GOHA REAṄ

Ad khon sor din dhabić ale Hor hopon do ere katha bale badaekan tahẽkana, mẽtte ńelakgele roret tahẽkana bairi reak se boko boeha reak hõ. Saheb hopon rakapkate mit bar horko pasi ocoakantalea sariko rorakatte. Onkoak ghatren goha bako tahẽkana, erekateko bańle khanko chutikoka honań. Aleak baisire gohako do eke ekete bale aguetko tahẽkana, samań samań ekalte gohale dohoetko tahẽkana, enre hõ ere bako rorlaka. Nahak do Dekoko then phasiarako siknatakatte onko leka mit bati handite jivi ar manko akrińettakoa; ar hakimko do aleak parsi bako badaete ere sari bako pachnao dareakkana, eken onko phasiara babukoak kathateko bulaukkana, onate thik bicar bań hoyokkantalea. Hakimkoak rawal holop do okoe bań boroakkan. Aleren hapramkoak kiria leka bareko dib ocoko, jivi botorteko dhak dhakaoka, ar ere do ohoko rorlea. Mit bar

hakim do aleak parsite khato khato holop Deko hopon thenko jorao ocoakada, menkhan ona holopte ekenle landajonkana, ente ona ror hoklopic secge josokkana. Nonka lekako holop ocokoa: Dhorom dhorom rorme, eren ror lekhan kul bongage jommea. Gohae ror otonea: Dhorom ror rorme, eren ror lekhan kul bongage jommea! Onate goha do cak bako botorok.

GHAT TIN LEKANAK

Maran ghat motore do: Ondgak, besontorte hor goc, era rec, jormotte jat agu, ar jormotte itut. Ona reak sajai do gogoc tahekantalea. Ondgako do gidra kombrokate , se horre hor sapkateko bongakoa. Ona jokhecko nam leko khan begor bicarko gocetko tahekana. Sendra jokhec okoe besontorte etak horko tun goclekore more hor bicarkateko goc halaetko tahekana. Ona jokhec do tun goc hor tune jokhec okareye tahekana, tutun gogocic ondeko tengokaea, ar tutun gogocic okareye tahekana onde tun gocicren mittan oaresko tengo ocoea. Onde khon mit sarte tutun gogocice tun gockedea menkhan, bogege, bankhan uni doe chutiena. Ar janwar khon sar paromkate hore tun goclen khan onka leka mitten janwarko tengoea ar janwar dananre tutun gogocicko tengokaea, tin sanginre gockedeic uni janwar khone tahekan. Tengoakade janwar tun tapkate gockederemae bogege, bankhane chutiena.

Era rec oco hor do jaharegey panja namkin, ondege begor bicare gockina ber jel leka. Uniren owarisko pakrijako goroaea, menkhan acgeye gogoca, menkhan akandicic more taka bohok bancao lagaoaea.

Jormotkate jat akguko hoko onkaetko tahekana. Onko ho nahak bohok bancao more taka lagaoakoa, ar ona chada dare bhorko dandomkoa. Dhertet do isi takako ladeakoa. Jormotkate iktutko do jojom tiko samakkoa, ar mit met takuteko hotor totettako tahekana. Ar dandma judage. Nahak do onko ho more taka ti ar met bancao lagit lagaoakoa, dal hoko joma ar dand hoko ema. Khanakha khun ban tahekantalea.

Danko do sedaere beabrukkate ato khonle lagaetkokan tahekana, eken jahatisko gocakatkoa. Nahak hoko lagaetkogea, ar jahatis hoko gockoa.

Menkhan ona do behok, ente mare hapramko bako onkaet tahekana. Edrete dalko jokhec dobteko goclen khan mare hapramko ona do khun bako metakkan tahekana, onate dal gogocko bako sajailetkoa.

Pera pera ar etak jatko tuluc lotghuti reak sajai do bitlaha tahekantalea, ar nitre ho menaka. Ona ho dhilokkantalea nahak do; adom hor do khatirjomageko onkaeta, Hor cet ho bako cekaetkoa.

Sedaere Hor hopon do bako kombroet tahekana, menkhan nahak do ona ho Deko hopon thenko cetakata. Sedae khon eken mit lekanak kombro disakkana, bhidi merom jom kombro. Onkoko at jahanlenre onko namkate ato sudhateko goc jomkoa, ar Manjhi doko bar jorokaea. Ona sabudena menkhan, bohokko acur ocokoa, ar momor sikakateko dandomkoa. Nahak do cikar pindatege sanamko idieta.

Dhasao gidi do sedae khon menaktalea. Ban ganok jokhecgeko onkaet tahekana. Sabudena menkhan, raranic ho ran ocokic hole dandomkina gegel takakate. Nahak do hakim then onkanak ghatle idieta. Kha-nakha jahaekoko kalileko

khan, mõṟẽ ṭaka kali meṭao ar mõṟẽ hoṟ lagiť mõṟẽ sikạ lagaoakoa. Jojogna ghaṭ do̠ eke̠n bul hoṟkoaǩ kami. Sedaere onkan hoṟ do̠ be̠baṟiće humaǩkoa, ar gel takale dandometko tahẽkana. Nahaǩ do̠ hạkim ṭhe̠n baṅ do̠ko idieť baṅ do baṅ. Arhõ mit bar so̠do̠rre baṅ ro̠ro̠goǩ lajao kai menaǩtalea.

Jãhãe ho̠ṛaǩ hạnlere, ona reaǩ dam se kutle ạgukoa, ar ḍanḍo̠m hõle ḍanḍo̠mkoa. Dapal hoṟle ḍanḍomkinạ bana ho̠ṛaǩ do̠s tahe̠n khan, baṅ khan miť ho̠ṟge. Dangra se̠ gạiko ropo̠ǩ go̠po̠ćlen khan go̠go̠ćićgele hataoea; ar jãhãe hoṟ ḍangrae si go̠ć se̠ye dal go̠ćle khanle hala ocoea. O̠ko̠e e̠rekatey lạlisa se̠ye dabia, uni do̠ ultạutele sạjạiea. O̠ko̠e khanakha ho̠ṟko cugliaǩoa, onko do̠le ḍanḍo̠m kukućkoa.

O̠koe kuṛi hopo̠n jahe̠r dare̠reko deć kailen se hoṟ o̠ṛaǩ reaǩ bhitạṟteko bo̠lo̠ kạilen khan, onko do dãṟẽ lagaoakoa.

Simạ re̠pe̠ćre do̠ Pargana ar ạde̠ paseren Maṅjhiko jarwakoteko chindạutakoa ar jumi re̠pe̠ćre atoren Maṅjhi ar mõṟẽ ho̠ṟko chindạua. Dusi ho̠ṟko dando̠mea. Onakin barea re̠pe̠ć do̠ goṭa diso̠mre pasnaoakana Deko hopo̠n reaǩ siknạtte, baṅ khan sedaere do baṅ tahẽkanatalea. Nahaǩ do̠ Deko hopo̠n ato hõko re̠će̠tlea, simạ hõko cakraoettalea ar jumi hõko gabṟeyettalea. Ho̠ṟko mena: Deko ho̠po̠n do̠ sui lekateko bo̠lo̠ka, ar pal lekateko darok'a. Ale hõ bogeteko re̠pe̠ć arko kạphạriạu ocoetlea. Onko okare menaǩkoa o̠nde̠ do̠ suluk bạnukane̠ć. Hạkim ṭhe̠n e̠ṟe̠ goha gujrạu ocokate jo̠ṭo̠ko re̠ć cabaetlea, ar hạkimko do̠ aleaǩ katha bako bujhạuettalea, onate jạnić miť din jãhã se̠ć arhõ dạṛtege hoyoǩtalea hape̠n. Deko pusi ho̠ṟ talare aloko tahe̠n khan, ale ho̠ṟgele bogekoka.

DHO̠RO̠M AR SEWA

ṬHẠKUR

Ạdre do̠ bonga bako tahẽkantalea. Onko do̠ dãṛã dãṛãntele ńamakaťkoa. Siń bonga hõ ho̠rrele ńamakadea Siń duạrre. Ạdren hapṛamko do̠ e̠ke̠n Ṭhạkurgeko manaoekan tahẽkana. Boṅga ńamkate din dinte Ṭhạkurle hiṛiń ạguakadea, eke̠n ńutumte̠ṭge saṟe̠ćakana. Nahaǩ jugrenko do̠ ńutum do̠ ḍherte̠ťko hiṛińakaťa, e̠ken hapṛamkoaǩ kathale cetakať ho̠ṟ ar miť bar murubikole disạ akaťtaea. Nahaǩ jugre do̠ ho̠ṟko mena, Siń boṅgage celeć Ṭhạkur kanae, onate dho̠ro̠m pukạr jo̠khe̠ć siń cando be̠ṅge̠ť rakaṕaete Ṭhạkurko metaea: me̠nkhan mare hapṛamkoko lại ce̠ťakawaťlea, ale guruko do̠ baṅma, Ṭhạkure judạgea, harta mẽťte̠ bae ńel ńamoǩa, me̠nkhan ać do̠ jo̠ṭo̠e ńel ńameťa. Aćge o̠ṭ se̠rma, manwako janwarko, cẽṟẽ ciprućko, cĩũṭi pipṟiko, biṅ-kidińko, hako kạṭko̠mko, ruk biritko, hoṟo caoleko, bajṛa jondrako, jo̠ṭo̠geye banaoakaťa ar jogaogeye do̠hoakaťa, hudiń marań jo̠ṭo̠geye ạsule̠ťbona. Aćge ạkguić, aćge ikdiyić, boṅga buru se̠ hoṟ menkate babon janamoǩkana, babon calaǩkana. Ṭhạkurge se̠re soṅakawaťbona, ar ona ạuri mucado̠ǩ dhạbić cele hõ bako idi daṛeabona. No̠nde̠ ce̠ť lekabon tahe̠nkana, hana purite senkate onka leka boge baṟićbo ńama uniaǩ hukumte.

Siń boṅga do̠ boge boṅgale metaekana: Aṅgaetae, ạyuṕetae, setońabonkanae, are daǩabonkana, onate dho̠ro̠m jo̠khe̠ćrele dohaeaekana. Uni do̠ he̠re̠l ar uniren era do̠ ńinda cando ar gidṛakotakin do̠ ipilko. Hapṛamkoko ro̠ṛakaťa, kathae, unkin buḍhiren ḍher gidṛạko tahẽkantạkina. Koṛa ho̠po̠n do̠

apat tulućko tahẽna ar kuṛi hopon do eṅgat tuluć. Siń cando ar siń ipilko reak' dãkte dhartire lok' leka aṭkarokkan tahẽkana. Unre ńindạ cando siń candoe metadea: Gidrạkolań jomkotalaṅa, baṅkhan manwako jalaok'a. Khange haṛame menketa: Ma am do hoponerako jom maṛańlekotam; onate manwa aosan bako ńam lekhan iṅren hõń jomkoa.

Khange ńindạ cando do (aimại jạt: phor phundibon badaetakoa) diṛmite ac̓ren joto hoponkoe haṛupkat'koa; ado haṛam senkateye metadea: Iń do jotoń jom cabaket'kotińa, seton dãk do okor nembrotokkana? Am hõ amrenkom jomlekoaneć, endeaneć manwako bańcaok'a. Onkate budhi do haṛame eṛe suṛućkedea; lelha haṛam do ayoak katha senatte ac̓ren joto hopon sạrigeye jom cabaket'koa. Ńindaeṅa: Ayoge, ńelket'koae, uniren do joto menakkogea! Khange kurkuṛạukateye raṅgaoena ar tarwaṛe sapkate budhi khudạu tiokkateye makkedea, sumạr utạrkeae honań, menkhan budhi do barea hoponerate emadeteye raṛeć ńokkedea.

Nit dhabić hõ khukdạutege menaea, ar uniak phor phundi disạkateye magekana, cando cando eken haṛamak jivi raṛejoktae jokheć ńindạ cando mit bar din lagit katić talań aosane ńamketa. Haṛame ńamketkin barea hoponera ńutum do Bhurkạ ar Ayup ipil.

Nahak jugre dherteṭ hor do ceṭ leka bhulte Siń boṅga Ṭhakurko metaekana, one onka leka bakhẽr jokheć joto boṅga akoren Ṭhạkurko metakoa. Bakhẽrako: Johar Gosãe, Bapu Thạkurtiń do. Noṅkako manakokana, jãhã lekate kusiteko goroako, baṅkhan, onko do Ṭhakur doko bań kana, eken boṅga kanako.

BOṄGAKO

Boṅgako motore do Siń boṅgage maraṅ boṅgatale. Uni tayom Jom sim boṅga, uni tayom Maraṅ Buru (Asol ńutum do Liṭa) uni tayom Jaher Era (Asol ńutum do Ram Sạlgi), uni tayom Mõrẽko (Turuiko õrhẽ dole õrhẽkoa, boṅga do bale boṅgawakokana), onko tayom Gosãe Era, uni tayom Pargana Haṛam, uni tayom Oṛak' Boṅga, ar uni tayom Abge Boṅga .Onko chada ojhakoren judạ boṅga menakkoa, kisãṛok' sanako hoṛ Kisãṛ Boṅgako manaokoa. Simạ Boṅga, Sut Boṅga, Dạdi Boṅga, Huruṭ Khunṭuṭ Boṅga, Bir Boṅga, Buru Boṅga, emantenko menakkoa.

Abge boṅgako doko dhera. Paris parisrenko judạgetakoa, ar oṛakko hõ onka lekage. Mit parisrenko hõ baṅko midok'a ar judạ judạ parisrenko hõ adom adom doko midokgea. Abge boṅga ar oṛak' boṅgawak' ńutum do bako sodora eṭak' hoṛko then ar akoren maejiuko hõ bako lạiakoa.

Haṛam hoṛ gujuk' jokheć maraṅ hopon ńutum khae khoeko lại oṭowakoa. Ale guru hoṛ do ạd khon joto parisren Abge ar Oṛak' boṅga reak' ńutumle badaea. Adom Hãsdak'ren Abge boṅga do Dhara Sõrẽ se Dhara Sanḍa (Nij Hãsdak'), ar Kaṭkom Kudrạ ar Oṛak' boṅga do Bãspahaṛ ar Desoali; Kiskukoren Abge do Campa dana gaṛ ar oṛak' boṅha do Sõs. Hembromkoren Abge do Gaṛsiṅkạ ar Lilạ cạndi ar Oṛak' boṅga do Guraia; Murmukoren Abge boṅga do Kudrạ Cạndi, Bahaṭa, Duạr Sẽrẽ, Kudraj ar Gosãe Rae, ar Oṛak' boṅgatako do Baṭpahaṛ; Sorenkoren Abge boṅga do Acrali ar Oṛak' boṅga do Guraia ar Sar Cạndi; Ṭudukoren Abge boṅga do Dhanghara, ar Oṛak' boṅga do Ṭhunṭạ Tursạ; Baskekoren Abge boṅga do Desoali

ar Oṛak bongatako do̱ Baṭpahaṛ ar Besrakoren Abge bonga do̱ Campa dana gaṛ, ar Oṛak bongatako do Sõs, Pãuriakoren ar Co̱ṛẽkoren Abge bongań hiṛińakatkoa.

Jom sim bonga hõko juda-judagetakoa. O̱ko̱eren do̱ Panhaṛ, o̱ko̱eren do̱ Anhaṛ, o̱ko̱ren do̱ Boerangi, o̱ko̱eren do Seowani, o̱ko̱eren do̱ Baran-Baran, ar o̱ko̱e do̱ Baḍha Ahanko metaetakoa Jo̱m sim bonga do̱. Ojha bongako do̱ Sin baḥni, Marań buru, Kamru guru, Sidha guru, Gando guru, Lo̱hbo̱r guru, Buan guru, Jitu guru emantenko ar o̱ko̱e guru ṭhe̱n ojhae cetakata. Kisãṛ bonga hõko juda judagetakoa. Mit kisãṛ bongawak ńutum do̱ Kal Cãora. Kisãṛ bonga kathae, eṭak ho̱ṛko kho̱n kombṛokate akoren kisãṛko aguakoa. Jãhãtis jãhãtis kisãṛ bongako re̱pe̱ca, kathae, ar onko mo̱ṭo̱re o̱ko̱eṭake daṛeka, uniren kisãṛge ḍher dho̱n hoyoktaea. Jãhãtis jãhãtis do̱, kathae, ho̱ṛ ṭhe̱n kisãṛ bongako laga ocoakana. Mit din mit ho̱ṛak kharai kho̱n kisãṛ bonga ho̱ṛoe bharia idiet tahẽkana; ona taktere ho̱ṛo kisãṛe he̱ćen khan, kombro̱ kanae me̱nte bogete haḍ baḍe capat idikedea, kisãṛ oṛak uṭare laga se̱ṭe̱rkedea. Uni bonga do̱ bo̱lo̱ go̱tente goṭa bhiṭare ńir baṛaekana haḍ huḍ jo̱ṭo̱ ṭukuć celańe raputke̱ta. Uni lakga ho̱ṛ do̱ kisãṛtet ho̱ho̱ beretkateye dhundṛau sukkedea, metadeae: Nukuitam kombro̱ bonga do̱ oṛakteń khudau ade̱rkedea; tis kho̱n co̱e aguettiń, onate ban janoktińa. Un kho̱n uni ho̱ṛ onko oṛake senlenre bonga do̱ bo̱ṭo̱rte goṭa bhiṭar haḍ huḍe ńir baṛaea, ona iaṭe uni ho̱ṛe nẽhõradea, banma, alom he̱ć baṛawalea, am bo̱ṭo̱rte saname raputke̱ttalea bonga do̱.

Jo̱m sim bonga do̱ e̱ṭo̱ho̱p kho̱n bae tahẽkana, jo̱m simre e̱ke̱n Siń bongako bongawaekan tahẽkana. Abgege kathaeko bongaena. Jo̱m baṛakate oṛakteko calakre kapiko hiṛiń oṭolaka.

Ho̱rre ona disakate mit ho̱ṛe ńir ruaṛlena akgu. Uni ho̱ṛ ṭhen uni jom sim bongae upelena, hirić pasirakkoe halań jometa. Jo̱jom tuluć bongae ro̱ṛjo̱nkana. Iń nit ane̱ćiń ahanoata? Adoe chanena ho̱ṛ ńelte. Kapie aguke̱ta ho̱ṛ do̱, me̱nkhan bonga upel do̱ bae laiatkoa. Ona tayo̱mko ruaena bogete, gujuk dakhil. Unreko khaṛi ocoana. Ojhako laiatkoa: Cele bonga co̱ne upelapekana. Unre uni kapi agu ho̱ṛe disake̱ta e̱nhilok reak, e̱nkathae, saṛigeń ńelledea hiṛiń kapi akgure. Ro̱ṛ ańjomkedeań: Nit ane̱ćiń ahanoata. Onate Ahanko ńutumkedea uni bonga do̱. Ojhako metatkoa: Nui bongae meneta, Jom simre bongawańpe. Un kho̱n Ho̱ṛ ho̱po̱nko manaoedea.

SEWA AR PO̱RO̱B

Ero̱k Sim do̱ bocho̱r reak paḥil bongak. Asaṛ candore ero̱k simle jo̱mkoa, e̱r apho̱r ńutumte. Oṛak oṛak mimit go̱ṭe̱ć sim lagaoakoa. Naekeye bongakoa jahe̱rre. Marań Buru, Jahe̱r Era, Mõṛẽko, Gosãe Era, Pargana, Mańjhi Haṛam mimit go̱ṭe̱ć simle bongawakoa. Be̱ṛhae simaṛen bonga do̱ mit he̱nde̱ sime bongawaea. Onko sare̱ć sim do̱ sima aṛeren bongae bongawakoa ar simko bãṛtiena me̱nkhanko pe̱ṭe̱r go̱ćkoa. Go̱rre do̱ bako bongawakoa, juda judage. Bakhẽṛako: Johar to̱be̱, Bapu Ṭhakurtiń, Jahe̱r Era (se̱ Marań buru emanko), ne to̱be̱ e̱ro̱k sim ńutumte emam calamkana, mit ṭhe̱nle era ge̱lbar ṭhe̱n kanaiok munaiokma, jarge dak jundi dakko ho̱e agu, cape aguimae, nia atore mandhare dukak papak, ro̱gak bighinak, laćhaso bo̱ho̱k haso alope bo̱lo̱ oco so̱ro̱ ocoea, samano̱m sikuaṛ samano̱m maraṛ eṭak aṛe, eṭak simaṭe go̱k gidi bharia gidiape, Bapu Ṭhakurtiń do̱. Randi era he̱me̱ era o̱ṛe̱ć sakam laṭum sakam

becaeako bondako, alo tobepe sarak sagunaktakoa, mit din tara din oyonako condogako alope lagao oco bajao ocoea, bes okocte bare mĩhũ enga merom enga daranako sangarako, sin bir man bir gutrut seta tenke harupkeape, Gosãe bapu Thakurtin do.

Naeke bongakate simko surekoa, ar ato sudha herel hoponko joma. Jaher era sim ar Mõrẽko sim do Naeke eskargeye jomkina. Dosar se tesar hilok orak orakgeko bongaka. Abge bonga, orak bonga ar Hapramko ar Maran buruko bongawakoa.

Horo rohoe cabakate San candore Hariar Simko bongakoa, horo hariarok nutumte. Inre eken ato bongako bongawakoa. Unre hõ enka lekageko bakhẽra, eken hariar sim nuumte kathako adera erok sim bodolte.

Iri Gundli Nãwãi reak bongak do Bhador candore. Unre Naeke umkate jãhãeak godare bele laha akana, ondeye calaka, mit thec tengokate jagey ged inage jaherre agukate, guric barakateye saman idiakoa jaherren bongako. Pahil do jaher era, inakate Mõrẽko, inakate Maran hor, inakate Gosãe era ar inakate Pargana. Ado toae codora. Adoe bakhẽra: Johar Tobe Thakurtin do Jaher era, tobe nõkõe nãwã gele bale emapekana, tobe jomale habale, lac haso bohok haso alope sirjau oco garhao ocoea Gosãe Bapu Thakurtin do. Onakate atoteye hijuka, ar Manjhi thanre onka leka bakhẽrkateye samanaea. Sarecak do Naekeye idijona. → Karam

Janthar do Aghãr candoreko bongaea. Unre atoren hor mittec sukri se bhedako kirinea. Uni do janthar darẽko metaea. Uni dãrẽ do jaher reak Pargana thanre Kudam Naekeye

bongaea. Bonga samagiri do Kudam Naekege lagaoaea. Bongakate herel motogeko joma. Bakhẽr do nõkõe: Johar tobe, Bapu Thakurtin do Pargana Janthar nutumtele emam calamkana, pahurak pasaoak, tobe jomale habale, lac haso bohok haso, alom sirjau ocoea, khetre kharaire irale enala, saharak sompokak, anjleak pasraoakam, honako cotoeako onko hõ hãkko damankoam, Bapu Thakurtin do. Ato Naeke do horoe nãwãia iri gundlie nãwãiket leka. Atoren hor hõ orak orak horoko nãwãia.

Sohrae do aleak maran porob. Ona do Pus candore horo ir-en cabakate hoyoktalea. Nãwã phosol namente aleren bongako hõle pereckoa ar perako hõ jomak nuiak tahentele marjatkoa. Hudin maran randi dukhi, jotoge unrele poroboka.

Manjhi do ato hore jaorakoa kulhi durup lagit. Ado Sohraeko nenda gondajona. Ado Manjhi Godete hukumaea: Got handi uthaume ar orak orak laiakome, handiko dohojonma, nindin indinre Sohraebo uma. Khange orak orak handiko dohoea, ar apan apin perako nẽotakoa. Nenda dinre hoponera, deo bhaginko ar bhaiadiko jotoko hec jarwaka. Um pahil hilok ayupre Godet pea sim Naekeye sap idiaea, barea pondkin mit herakic. Naeke onkoe tolkakoa ar ona nindare ac doe neo dhoroma, metakme otre patia cetanreye gitica. Angaena. Khange Godet orak orak sim mimit gotece sapkoa ar mimit gharõnj khon caole ar bulun selet sasan hõe uthaua. Naeke era do um hijukte holone hurunaea Naeke. Basiam jokhec dak are then bongake odok calaka Naeke. Godet do atoren sap jarwaakatko simante Naeke tuluce calaka. Atoren mit bar hor hõko sen toraka. Naeke do dak khon um rakapkate mit gotece khõnda jelen jelen guricкate ar utar dakhinte. Kõnd kõndte

caoleye curuć idia aema ṭhen, ado̱ sindure ṭikaḱ idia curuć caole phe̱ḍ pheḍte pe̱ pe go̱ṭećkate. Khange paḥil hiloḱ saṕ simko mo̱to̱re he̱ṛakić dake irciaea, onakate phãkṛãḱ ar jaṅgareye sinduraea. Ado̱ curućakat caolere beleye do̱ṛo̱mkaka sindurakte ar caolere sim aṭińeteye bakhẽṛa: Johar tobe̱, Jahe̱r Era Baṗu Ṭhạkurtiń do, So̱hrae ńutumte e̱mam calamkana, niạge kusite khusạlte atańam, telaeme niạgem sukko̱ḱ rebe̱nkokam, ale do̱ chõ̱nḍ kuṛi chõ̱nḍ koṛa, bale baḍaea oroma, ge̱ge̱ćre gugrićre nẽore nicạre okako̱re do̱go̱ḱa diṅgijo̱ḱa, ale do̱ bale baḍaea oroma, sahaoke lahaokeape; sedae mare hapṛam do̱ ce̱ṭ lekate co̱ń lumạm lugṛi sindur saṛite atańle̱ṭ telale̱ṭpeako Bapu Ṭhạkurtiń do̱. Ḍire ḍanḍire lać haso bo̱ho̱ḱ haso alope bolo̱ oco soro ocoea, peṛako gutiạko nãi paro̱m gaḍa paro̱m nẽota akaṭ barteakaṭkoale, deoko bhagniko, naṭiko natkarko, ene̱ćjoń sulạńjo̱ńako, jinṭhi alo, paṭhri alo, nas alo binạs alo, nẽo alo jho̱go̱ṛ alo raskạkate ene̱ćjo̱ń sulạńjońmako Gõsãe Bapu Ṭhạkurtiń do̱.

Ado̱ uni he̱ṛak´ sime bo̱ṅgaea. Onka leka onko jo̱to̱ boṅgae boṅgawakoa. Ado̱ sure̱kate onko simko jo̱mkoa atoren jo̱to̱ he̱re̱l hopo̱n. Ado go̱ṭ hanḍi o̱nḍeko ńuia. Ado̱ko kupulia atoren guni gurib jo̱to̱ ho̱ṛ: Cele ce̱ṭ leka? O̱ko̱e pase ruạ haso menak´taboa? Menak´ khanbon lạpạia. Ado atoren ho̱ṛko ro̱ṛ ruạṛa: Boge baṛageale, Mạńjhi Baba, amak´ dohaete. Ado̱ Mạńjhie mena: Ṭhạkur dohaete jo̱to̱ bogegebon ńama. Nõ̱kõ̱e So̱hrae po̱ro̱bbo ạguke̱ṭa, marań daie se̱ṭerena. Mõ̱ṛẽ sin´ mõ̱ṛẽ ńinda ene̱ćjo̱ń sulạńjo̱nape, boeha bo̱koeha, nẽo alo, jho̱go̱ṛ alo, lo̱b alo, lalo̱c alo, lo̱b lalo̱c menak´ khan, ne̱l ṭhikkate, jhanṭi jhiṅgako hõ̱ godpe, jhaṭawanak´ do̱ alo, ḍo̱ḍo̱ak´ hõ̱ alo, jạliak´ko baṛe go̱dpe̱, ar oka bahako care̱ćteko bata akaṭa, suṭạmteko

to̱lakak´ṭa, ona baha do alope siṭ kạitabona, Baba. Ado̱ mõ̱ṛẽ ho̱ṛko ro̱ṛ ruạṛa: Ge̱lbar pahate do̱ luturbo tube̱ṭeta, ado̱ jãhãnak´ katha huḍińak´ se̱ marańak´ babo mẽ̱ṭ luturak´a. Ado̱ko sereńa:

Ko nạhĩ sirija
Boma pirthimi ho;
Ko nạhĩ sirijala
Gạia jo yo re̱;
Ko nạhĩ sirijala
Gạia jo.

Ṭhạkurạhĩ sirijala
Boma pithima ho;
Ṭhakurahĩ sirijala
Gạia jo yore;
Ṭhạkurahi sirijala
Gaia jo.

Tirnuti Sirijala
Kanure Goala;
Purub ạhi dahar̤ali
Gaia jo yore
Purubahi daharali
Gạia jo.

Kãhã bạbu heraloń
Ḍanḍa ka bạsi ho
Kãhã bạbu heralio
Gạia jo yo re;
Kahã bạbu heralio
Gạia jo.

Gaṭehĩ heraloṅ
Ḍanda ka bạsi ho
Goṭehĩ haralio
Gạia jo yo re;
Goṭehĩ herailo
Gạia jo.

Ado̱ gupi koṛako hoho̱akoa: Denko ya gai agukope, khõ̱ndbo le̱be̱t meṭao ocoea. Ado̱ gạiko laga sorkoa khõ̱nd the̱c. Ado̱ Naeke gupikoak ṭheṅga jo̱toe koekoa, khõ̱nd ṭhene do̱hoea, sinduratakoae mimit mimit ṭheṅga. Ado̱ gai ona khõ̱nd the̱nko laga sorkoa.

Jãhãe gạige do̱ro̱makat beleye le̱be̱t seye jiaḱa, uni gạị do̱ sapkate jaṅga ạbukete dereṅre sunumko o̱jo̱ḱaea, arko sinduraea dereṅre. Uni gạị gukpiyicko ghõ̱ṛaea ar Maṅjhi ṭhen ạgukateko do̱ho̱ea. Koṛa do̱ Maṅjhie ḍo̱bo̱ḱaea, ar uni tayo̱m jo̱to̱ haṛamko.

Ado̱ tumdak ru rute̱ oṛakteko calaḱa. Khange Naeke oṛakteko calaḱa. Naeke hạnḍie emakoa. Nu barakate Maṅjhi oṛakteko ucạṛoḱa. Uni hõ̱ hạnḍie emakoa. Unre Maṅjhi, Jo̱gmạṅjhi ar Jo̱gparanike metakinạ: Kuri koṛa do̱ po̱ro̱b bho̱r aben jimạge, ar po̱ro̱b hõ̱ aben jimạge. Kulhiben nisun lekhan ḍanḍombenale. Ado̱ko apan ạpinoḱa. Ako-akoak oṛakre dakako jo̱ma, hạnḍiko ṅuia.

Ayuṕena. Haṛaṁko ar budhiko do̱ko giticjo̱ṅa, ar koṛako do̱ gạiko jagaokoa. Mạṅjhi oṛakreko e̱ho̱ba. Goṛa duạr the̱n teṅgokate tumdakko ruia arko sereṅa:

Gạyini colilo siribindạ bone ho
Mahisini carae gaṅga para jo yo re,
Mạhisini carae gaṅga para jo.

Gạyini awae berena ḍubạyate
Mạhisini awae adha rata jo yo re
Mạhisini awae adha rata jo

Kon siṅge debo telare sindura
Kon piṭhe debo dhubi dhana jo yo re
Kon piṭhe debo dhubi dhana jo.

Onka leka oṛak oṛakko sereṅ idia, ru idiako, ar tirio bogeteko o̱ro̱ṅa arko ho̱ho̱ idia goṭa kulhi lajao paṛawak. Oṛak oṛakre onako aṅjo̱mlere hõ̱ bako aṅjo̱ma.

E̱nko tayo̱m kuṛiko gạiko cumạuṛakoa. Onko hõ̱ Mạṅjhi oṛakreko e̱ho̱ba. Adwa caole, adwạ hoṛo mesalte, dhubi ghãs ar diuhe se̱ṅge̱lko ạguakata. Ado̱ko bakhẽ̱ṛa: Ne̱ raṅgiạ am raṅgiạte sae raṅgiạte, am ạyurleko sotokleko do̱, niạ goṛa niạ jatra pe̱re̱ckak coṛaṅkakme, am arjaole birjạule do̱ kuḍạmte satete, satedak baṛe jo̱ro̱ak, o̱t baṛe o̱mo̱no̱k, go̱mkem do̱ paekem do̱. Nãi paro̱m, gada paro̱m, bala baṛe, saka baṛe, jo̱jo̱m baṛe̱, ṅuṅu baṛe, aṅjo̱mjo̱ṅ, atenjo̱ṅme, tuṛuk aṛa ḍaṅ ḍaṛaṅ, am go̱mkem do̱ paekem do̱ acak sar kạpite la ne̱t bhosa ṅe̱tko̱kmae.

Ne̱ sugi am sugite sae sugi, am heoleko ho̱po̱n leko do̱ ạyur sotok agu, niạ goṛa niạ jatra pe̱re̱ckak coṛaṅkakme am go̱mkem do̱ paekem do̱. Nãi paro̱m gaḍa paro̱m, bala baṛe saka baṛe, aṅjo̱mjo̱ṅ ateno̱ṅme, tuṛuk aṛa ḍaṅ ḍaṛaṅ, am go̱mkem

do̱ paekem do̱ aćak sar kapite bare la ńet́ bhosa ńetkok'mae. Onȧ bakhẽr sãote erako onako dhubi ghãs ar adwa horo caole gora seć ar gai seć. Adoko sereńã:

Hate lela arwa cal
Gocha lela pakal pan
Cali gela amki devi
Gaiye cumbai

Eka cumbai cumbai lagal
Dui cumbai barare
Pari gela sira barda
Akeka lo.

Kae barda kanda se
Kae barda kheja se
Debore puta
Rila malare pan

Dhire calae dhire calae
Babu re barada
Kaise to kambe sindur.

Nońka leka kuriko do̱ orak' orak' cumaurateko sereń idia gora gorare. Kulhire do̱ judageko sereńa:

:: Potam pidil pidil
Kãhũ galgaeatin ::

Manjhikoren guti kora
Gapae nondońok'
Paranikkoren karmi kuri
Dhinańe baherok'.

Bitkil okoeren menakkotako hor gorare do̱ cumaurako jokheć judageko õrhẽa:

To̱ko̱eren gai ho, gaiko borot borot
To̱ko̱eren bitkil ho, ńahum darum

Phalnaren gaiko gaiko borot borot;
Phalna ren bitkil, bitkil ńahum darum.
Bitkil jańga ho dama domo
Huhar janga ho tilmań talmań.

Noko do̱ko calaoen sińgor bire
Neko do̱ko calaoen manegor bire

De̱se̱ amka ho, nacur leko
De̱se̱ namka ho, bihur leko.

Sińegor birere kule go̱ menaea
Manegor birre tarube ho̱po̱n.

Neko do̱ko atińa car cur careć
Rehda hasa ho jarape loyoń.

Koṛako hõko jagao cabakeṯkoa, ar kuṛiko hõko cumaụṛa saṯkeṯkoa; adọ jọtọkote kulhiko daṛana, sereńako; tumdak ṭamakko ruia, tirioko ọrọna koṛako dọ, ar kuṛiko dọ kortal ruiteko eneća ạdi baṛićko andoṛa huḍuk huḍuk.

Sim rakŕe koṛako dọ arhõ mit́ dhao gạiko jagaokoa, ar onko tayọm tayọmte kuṛiko cumaụṛakoa. Koṛako sereńa:

Kukuṛa ma ḍạkigela
Pawama phạti gela,
Uṭho puṭa pasṛa kholaeore,
Uṭho duṭa parre kholae.

Na baba uṭhai
Na baba jagae
Ńinda to lagale guhạriore,
Ńinda to lagale gohar.

Hate lela ṭainia
Goṛe lela badha
Cạli gela amka raea,
Pasṛa kholae.

Kuṛiko dọko sereńa cumaụṛa jokheć:
Kukuṛa ma daki gela
Bhagela bihạn
Uṭho puṭa phalna raea
Pasaṛe kholae

Na ayo uṭha se,
Na ayo jagae
Ńinda to lagale guhạr

Hate tela ṭainia
Gore lela bandheoa
Cali gela amka raea
Gaiye ghuṛai.

Sonekiri lauri ayo
Gaiye ghurae,
Rupa kiri basi ayo
Basi he bolae.

Cumaura mokońkate gupiko gạiko arakkoa. Enećko thirena kuṛiko dọ .Ako akoak kamiko pọrṭọna. Ar koṛako Mańjhi chaṭkare ḍanṭako eneća. Sereńako:

Colore chalia paila
Mac dhorte jabo

.: Macer kaṭa lagilo:.
Dola chandai jabo go:: ??

Ke bole budha morlo,
Ke bole ache.
Jhar kole bosia
Rańga mạṭi mạkhia
Buḍhạ kur mure go
Buḍhe kur mure.

Maejiu hoṛ do̠ ako akoak̓o kạmia, geć, guruć, hok̓lon̓ emanteak̓, ar koṛako do̠ ene̠ć mo̠ko̠n̓kateko gado̠ea. Mit̓ dhao do̠ hana mucạt khọn noa mucạtk̓o dal ạguia jhạnṭiko, ar Goḍet oṛak̓ko tiok̓le khan, chatka duaṛreko sin̓ e̠se̠dea Goḍet. Ado̠ Goḍet mit̓ ṭukuć hanḍie emakoa. Adoko jhićkedea. Ado̠ kulhi mucạtk̓o dal purạua. Ona mucạtre busup̓ren emanten e̠ne̠ćkoko benaokoa; benaokate Man̓jhi oṛak̓tekoa idikoa. Onko do̠ko e̠ne̠ćkoa; ar Mạn̓jhi caoleye emakoa. Onka leka oṛak̓ oṛak̓ko ko̠e idia. Ko̠e mucạtkate ona ko̠eak̓ do̠ Jo̠gmạn̓jhi oṛak̓reko jimạkak̓a. Ado̠ joto̠ here̠l hopo̠n umko calak̓a, arãṛ, kạpi, churikoante. Um he̠ćenako.

Khange oṛak̓ oṛak̓ sim sukriko boṅgakoa. Maraṅ buru ar oṛak̓ boṅgako boṅgawạkina, ar hapṛamkoko kuṭạmakoa. Ho̠lo̠n̓teko khọnḍa barea, talare caoleko curuja ar mõṛẽ ṭikạk̓ sindurko ṭikạk̓ak̓a, ar dãṛẽ do̠ dak̓ chiṭkaukateko sinduraea, bo̠ho̠kre, dạbire ar khuraṛe. Ado̠ko ạtin̓ea khõ̠nḍ caolere, ado̠ko bakhẽ̠ṛa: Johar To̠be̠ Maraṅ Buru, Bạpu Ṭhạkurtin̓ do̠, to̠be̠ So̠hrae n̓utumten̓ emam calamkana, pạhuṛak̓ pasaoak̓, niạge sukkok̓ re̠be̠nkok̓me kusite kusạltem atan̓a telaea, ce̠re̠jam maran̓am; sedae mare hapṛamko do̠ lumạm lugṛi sindur sạṛite atan̓le̠t̓ telale̠t̓peako, ale chõ̠nḍ kuṛi, chõ̠nḍ koṛa, ban̓le bạḍaea oroma, ge̠ge̠ć guric̓re, nẽore, nicare, do̠go̠k̓a, diṅgijo̠k̓a, sanampe sahaokak̓ lahaokak̓ape, Bạpu Ṭhạkurtin̓ do̠. Ona kho̠n ar hõ̠ko bakhẽ̠ṛ idia: Me̠nkhan onako do̠ pạhilin̓ ro̠ṛakat̓a. Oṛak̓ boṅga hõ̠ onka lekageko bakhẽ̠ṛaea. Ar hapṛamko do̠ sartal caolere simạtin̓koteko kuṭạmkoa, ar Maraṅ Buru ar hapṛamko hạnḍiko co̠ḍo̠rakoa.

Ado̠ bonga cabakateko daka utuia. Hapṛamko dãṛẽ reak jel do̠ judareko isin aroea. Ona do̠ daka tulućko giḍi torawakoa. Ona jo̠khe̠ćko bakhẽṛa: Johar to̠be̠ porodhol, Bạpu Ṭhạkurtin̓ do̠, So̠hrae n̓utumte Sea mạnḍi sea daka emape calapekạnạn̓, niạgepe sukkok̓ re̠be̠nkokape̠. Nãi paro̠m gaḍa paro̠m peṛako gutiạko ho̠po̠nera misera nẽota akat̓ barteakat̓koale, apeak̓ itạt̓ alseko jo̠ma habako; lać haso, bo̠ho̠k̓ haso alope sirjạu ocoe gaṛhao ocoea Bạpu Ṭhạkurtin̓ do̠. Arhõ̠ jelen̓ jelen̓ko bakhẽ̠ṛ idia. Ado̠ko jo̠m n̓uia jo̠to̠ ho̠ṛ. Seren̓ako:

Kạtić kạtić simsukri
Sagal sagal peṛatape,
Dakaeạn utuiạn,
In̓ do̠ baba o̠ho̠n̓ hạtin̓le.

Jo̠mkate goṛa duaṛre atnak̓ sakam lo̠ho̠t̓ dak̓te ho̠lo̠n̓teko o̠la, jut n̓elok̓ lạgit̓, ar goṛa khunṭire ho̠lo̠n dakko tapakak̓a, arko sindurak̓a, arãṛre ar karhaṛ khunṭire hõ̠ko onka lekawak̓a. Haṛam budhiko do̠ oṛak̓ oṛak̓ hạnḍi n̓uko calak̓a, seren̓ate, ar koṛa kuṛi do̠ kulhi kulhiteko e̠ne̠ća mit̓ n̓inḍạ.

Haṛam budhiko e̠ṭak̓ oṛakte hạnḍi n̓ui lạgit̓ calak̓reko seren̓ idia:

:: Nes baba parlakkatin̓,
Kalom, baba, do̠alkạtin̓::
Jharia pati mapan̓jhiko
Ne̠lgo heto darakokana.

Oka oṛak̓reko boloka̓, ona oṛak̓renko sereṅ daramkoa:

:: De ho duṛup̓pe ,
De ho teṅgonpe ::
Jonom ṅunum gateṅ̓, banuk̓talea,
Mẽṭ ṅepel, gateṅ̓ aha juạb.

:: Akalkedae, gateṅ̓,
Sukạlkedae,::
Itạ rạnu, gateṅ̓ bale ṅawana,
Sanam hoponiṅko diṅgar cabaena.

Ado̱ dosar hilok̓ aṅgaena. Ado̱ Mạṅjhi oṛak̓re ṭamakko ruia, ho̱ṛ jarwak̓ lạgiṭ̓. Atoren mukhiạkoko heć̓ jarwak̓a. Jarwakte Mạṅjhie kulikoa: Cele ho, guni gurib jo̱ṭo̱bo boge baṛagea, se̱, baṅa? Onkoko ro̱ṛ ruạṛaea: Mạṅjhi baba, bogegeale, boge tuluć̓ baṛić̓ do̱ cak̓le mena? Hạndi nirdho̱k Mạṅjhie emakoa; ṅuṅukanako. Ado̱ Mạṅjhie kulikoa: Cele ḍaṅgrabon khunṭạukoa se̱ baṅa? Onkoko ro̱ṛ ruạṛaea: Hẽ baba amem men khan khunṭạukoabo. Ado̱ Mạṅjhi, Jo̱gmạṅjhi ar Jo̱gparanike metakiṇạ: Diso̱m ho̱ṛkoko hijuk̓a disạ daramkotabonben. Onḍe̱ kho̱nko uṭhạuk̓a. Khange Jo̱gmạṅjhi atoren ho̱ṛkoe metakoa: Ma khunṭi gaḍa laepe.

Khunṭi gaḍa lala aso̱l leg do̱ Mạṅjhi, Paranik, Jo̱gmạṅjhi, Jo̱gparanik ar Goḍetak̓ chaṭkare: Ona mõṛẽ oṛak̓rege Jo̱gmạṅjhie la ocokoa. Atoren ho̱ṛ do̱ ako akoak̓ chaṭkare akoge khunṭi gaḍako laeteko bitjo̱ṅa ḍaṅgrako khunṭạuko̱ lạgiṭ̓. Jo̱gmạṅjhi hukum leka dhuṛạu koṛa gaḍa lakate khunṭiko bida ona mõṛẽ chaṭkare. Babe̱rko lagaoa ḍaṅgra to̱lko lạgiṭ̓. Jo̱gmạṅjhi

onko koṛa daka ar hạndie emakoa. Ado̱ hạndi taṅ bok̓ḍoć̓ Jo̱gmạṅjhie hukumakoa. Taṅ bodoć̓kedako. Ado̱ko chuṭi hataṛena.

Ṭarasiṅ̓ khan gupiko gạiko ạgukoa. Ạgukate apan ạpin oṛak̓reko ade̱rkoa. Goṛare sunumko o̱jokakoa. Oṛak̓ren miṭ̓ maejiu hoṛ, kisạ̃ṛ era se̱ jahãe gupi koṛa goṛa duạṛreye umea, sunume o̱jok̓aea. Oṛak̓re ade̱rkate piṭhạ ar khạjạṛiko emaea.Oṛak̓ oṛak̓ko onkaea.

Khange Jo̱gmạṅjhi atoren koṛae metakoa: Ma gạ̣i jagaokope ar dhãoa galaṅpe, Mạṅjhi oṛak̓ kho̱n ehop̓kate. Ado̱ oṛak̓ oṛak̓ gạiko jagaokoa ar miṭ̓ ho̱ṛ do̱ são sãote dhãoae galaṅ idia. Ado̱ bo̱ḍo̱ć̓ hạndi oṛak̓ oṛak̓ mimiṭ̓ cukạk̓kateko tolaoa diso̱m peṛako lạgiṭ̓. Khange ḍaṅgrako o̱ḍokkoa khunṭạuko lạgiṭ̓. Diso̱m ho̱ṛ hõko jarwak̓kana. Koṛako do̱ pahil Mạṅjhi oṛak̓re ḍaṅgrako khunṭạukoa. Ḍaṅgrako khunṭire to̱lkateko carhaokoa ro̱ro̱k̓ lạgiṭ̓. Ṭamakkoko ruakoa, tiriokoko o̱ro̱ṅakoa, goṭa kulhi pe̱ dhaoko carhao rakap̓ carhao ãrgo̱koa. Ado̱ko thirok̓a, Mạṅjhi oṛak̓reko jarwak̓a ar o̱nḍe̱ diso̱m ho̱ṛ hõko jarwak̓a. Apan ạpin ḍaṅgrako raṛakotakoa.

Ado̱ Mạṅjhi oṛak̓re diso̱m peṛako belakoa parko̱m, gando̱ mạciko. Ado̱ Jo̱gmạṅjhi atoren koṛae metakoa: Diso̱m peṛa hạndi emakope, babar phũṛũk̓kate taṅak, ar babar phũṛũk̓kate bo̱ḍo̱ć̓ak̓ ar taben khạjạṛi mimiṭ̓ cupuṭ̓kate jo̱ṭo̱ ho̱ṛ emakope. Em idiakokanako. Ado̱ko sereṅa:

Ḍuḍu ḍuḍu sonayete
Ale ho saṅga bhaiạ.

Baisa ho sonero palake
Kichu nahī karala ho,

Sanga bhaia mahite mori
Ekar cilim thamakur

Khaele ho sanga bhai
Bodore beboharre;

Ekar ghuti panijo pile ho
Sanga bhai bodore sulan.

Disom horko ror ruara:

Batir bati moda jeno
Khaele ho sanga bhaia
Dona dona kasikera jhorre
Kichu nahi kam kaj karala ho
Sanga bhai mahite mori.

Ado atoren kora ar disomren kora kulhire Manjhi chatkare pakko dona, ar horko nenela. Enec mokonkate disom pera apan apin atoteko calaka, ar atoren kuri kora do kulhiko darana mit ninda. Adom kuri kora doko jagarnaea; saru, bengar, malhan ar san, orak orak reakko aguia; borte barea katic katicko bandia, ar adom do ako jom lagitko sarecjona. Mit bandi do Manjhi duarre ar mit bandi do Paranik duarreko akaea. Adoko serena:

Bai baite odokokme, Manjhi saheb
San sarurem takic rocotkok
Dentale, Manjhi saheb, toroc tukuc
San sarule teke joma.

Ado Manjhi mit tukuc handie odokakoa korako .Paranik orakre hõ onka leka serente mit tukuc handiko nama. Ona banar handi do Manjhi chatkare dulkateko nuia kuri kora. Ar mit nindako enec angaea. Angaen khan, Jogmanjhi Jogparanik ona bitakat khunti korakin tot ocokoa. Ona jokhec korako do orak orak mimit gotec beleko uthua laphuakate. Mit horko gujuka, ar orakre tul aderkateko jharea, arko jharnia:

Cetan khandran khondron
Latar dadarhap
Jhar khan do jharokme,
Ban khan do cero gajar siokin calaka.

Mitten beleko nama, ar mit cuput caole, ado goc hore jivet godoka. Orak orakko nonkaea.

Ona cabakate ayup jokhec kuri kora ar budhiko orak orakko jalea, Manjhi orakre ehopkate. Racare bolokateko serena:

Jugi to mangae
Barore bochor
Chondato mangae
Ajokar din yo re
Chonda to mangae
Ajokar din.

Bohut na mańgae,
Thoṛa na mańgae;
Mańgae to mit́ haṭak̕ hoṛo,
Ar mit́ cukak̕ tań hanḍi.

Onka lekate oṛak̕ oṛak̕ hoṛo, ḍal, ar hanḍiko ńama. E̱ne̱ć jo̱khe̱ćko serena dupusaụ sereń. Koṛako do̱ kuṛi, ti ṭhunṭiko sereń dusaụkoa, ar emanteak̕ dupusaụko sereńa. Oṛak̕ oṛak̕ ko̱e puṛaukate Jo̱gmańjhi oṛak̕reko jimakak̕a ńindaṛe. Ado̱ mucaṭ oṛak̕reko e̱ne̱ća ar ḍahar emanteakko sereńa:

Tuṛi tuṛireko chataea,
Ṭumaṅ tumańreko rasaea
Diṛmire rad bad tir dhão dhão,
Saki dhão dhão.

Ona oṛak̕ren ho̱ṛ mit́ ṭukuć hanḍi, mõ̱ṛẽ̱ ganḍa piṭha ar mõ̱ṛẽ̱ paila taben khajaṛiko emakoa. Onako jo̱ma arko ńuia. Ona do̱ sisir hanḍiko metak̕a. E̱ne̱ć mo̱ko̱ńkate arhõ̱ Jo̱gmańjhi oṛak̕te gitićko calak̕a kuṛi koṛako do̱. Dosar hilok̕ ańgakate kuṛiko do̱ko gurić racaea Jo̱gmańjhi oṛak̕re, ar dak̕ko lo aguia, ar koṛako do̱ dhão bindaṛko uthaụ jarwaea. Onako e̱n jańa, ar Jo̱gmańjhi do̱ ona, ar jalereko ko̱e jarwale̱ṭ hoṛo kuṛikoe so̱ń haṭińakoa caole lagit́. Ado̱ Jo̱gmańjhi koṛa kuṛi mańjan dakae emakoa. Jo̱m baṛakate oṛak̕ oṛake jimakakoa. Ado̱ So̱hrae do̱ cabaena.

Kuṛiko do̱ Jo̱gmańjhi oneye so̱ńatko hoṛo, caolekateko idia. Ona reak̕ hanḍie do̱ho̱ea. Ge̱l mãhã gan khan ac̕ak̕ oṛak̕re atoren jo̱to̱ ho̱ṛe jarwakoa. Ona hanḍie emakoa, ar kuṛi koṛa dakae emakoa. Ona hanḍi do̱ koṛa kuṛi chaṭiaṛ hanḍiko metak̕a. Ona hanḍiteko jo̱m jaṭiena, koṛa kuṛi onkoak̕, chaḍ hõ̱ cabaena, ar atoren ho̱ṛ reak̕ ruhe̱t́ lutur hõ̱ jhićena.

Sakrat do̱ Pus cando mucaṭ din. Ona din lahare bar sin hilok̕re kulhiko duṛupa galmaraoako, bańma, gapa do̱ hako ar kaṭko̱mbon sapjo̱na, meań do̱bon sakratoka. Dosar hilok̕ hako kaṭko̱mko sap̕koa. Sakrat hilok̕ simrak̕re mimit́ go̱ṭe̱ć simko go̱cjo̱na oṛak̕ oṛak̕. Utu dakakate um he̱ćkateko jo̱ma daka ar jel utu emanteak̕. Ber rakap̕kate sendrako calak̕a he̱re̱l ho̱po̱n. Ako sor birko sendraea, Sarjo̱m sakamko agu daraea, um hijuk̕ako. Maejiuko do̱ taben ar piṭhako tear hataṛakat́a. Ona do̱ oṛak̕ oṛak̕ he̱re̱lko bońgaea. Hapṛamkoko samańakoa ona do̱, ar hanḍiko co̱ḍo̱ra onko ar marań buru ńutumte.

Ado̱ Sakrat ńutumteko bakhẽ̱ṛa etak̕ jo̱khe̱ć bakhẽ̱ṛ leka. Ona piṭhako tabenkoko jo̱ma. Jo̱m baṛakate Jo̱gmańjhi bejha tuńe riaụ idikoa. Mitṭe̱n kaera dare se̱ erado̱m dare mak̕kateye idia. Kulhi mucaṭ ṭanḍireye bida. Ato Naeke bejha khunṭi pahile tuńak̕a. Uni tayo̱m jo̱to̱ ato ho̱ṛteko tuńa, auriko tuń ńam dhabić. Ado̱ jãhãegeko tuń ńam lekhan, Jo̱gmańjhi senkate bejha khunṭie mak̕ kuḍlań go̱da kapite, tuń ńańamić do̱ o̱nḍe̱ kho̱n Jo̱gmańjhie ghõ̱ṛa aguea jarwa akan ho̱ṛko ṭhe̱n. Ado̱kin joharakoa jo̱to̱ ho̱ṛ Mańjhi ṭhe̱n e̱hop̕kate.

Ado̱ koṛako pakko do̱na, ar emanteak̕ lekako tamasaea. Onka baṛa mo̱ko̱ńkate, atoteko ruaṛa. Jo̱gmańjhi o̱ne bejha khunṭie mak̕ bindaṛle̱t, ona do̱ bar ho̱ṛtekin go̱k̕ aguia mitṭe̱n janwar leka. Mańjhi oṛak̕re jo̱to̱ko bo̱lo̱k̕a. Ona bejha khunṭi do̱ Mańjhi ḍunḍeko metak̕a. Mańjhi do̱ hanḍiko taben khajaṛikoe emakoa. Unre Mańjhie galmaraoa: Ape nunak̕

porjape tahẽkante dusmanpe gurkedetepe bańcaokidińa, bańkhane jomkińa honań.

Ende ńu barakate Paranik oraḱteko ucaroḱa. Onde hõ taben khajari ar handiko ńama. Ende khon do ripiaute murji murji hor then hende Nende handiko ńuia. Kuri kora lagrẽko eneća Mańjhi chatkare. Eneć mokońkate apan apin oraḱteko calaḱa, gitić.

Mag Sim do Mag candoreko bongakoa sauri iroḱ ńutumte. Oraḱ oraḱ mimiť pai caole se bajrako uthaua handi lagiť. Godet ona reaḱe handia. Sohraere khõnde lebetlet gairen kisãr hõ miť tukuć juda handie dohoea. Oraḱ oraḱ handiko dohojona. Nenda din hiloḱre Godet do oraḱ oraḱ mimiť goteć sim ar mimiť pai caole ar buluń ar sasańkoe uthaua. Daḱ arere okare Naekeye bongaea, onde jotoe idia Godet do. Godete dohoakať handi ar gai lebeť kisãraḱ got handi hõ Godet, Naekeye bongae thene idia. Naeke onde daḱ khon um rakapkate khõndre sime bongakoa. Mõrẽko, Jaher Era, Marań Buru, Pargana, Gosãe Era ar Mańjhi Haram, ar sima arere rakap daram bongakoe bongawakoa. Etaḱ jokheć lekae bakhẽra. Bongakate sureko joma ar ona handi hõko ńuia. Ado sureaḱ do legte calaḱa. Ńumako, Mańjhi, Paranik, Godet, Jogmańjhi, Jogparanik, Naeke, Kudam Naeke, Sauri iroḱko, Saḱgarko, Dadapko, Daḱ loloko, ar Handi Boḱdoćko mimiť bakhrakate ar Naeke ar Kudam Naeke Eskarge babar bakhrakin ńama.

Unreko galmaraoa, Mańjhie mena: De baba, nõḱõe Mag mas mundare, kombro reaḱ hõ Mag mas, casa reaḱ hõ Mag mas, Mańjhi Paranik reaḱ hõ Mag mas, guti karmi reaḱ hõ Mag mas; ado sanamko reaḱge hoentabona Mag mas: De

okoekope Mańjhiḱtabon khan, ıń hõń jobabeta Mag masre. Paranik, Jogparanik, Godet, Naeke ar Kudam Naeke hõ onka lekako rora, metaḱme, ale hõ babale calao mokońena.

Unre rayotko mena: Ale hõ babale mokońena. Jumi-jaegakole jimawamkana Mańjhi baba setoń din bhor, eken mare dindale dokhol idiaona do bale jimawamkana, ar kumba hõle doho idigea. Mańjhie ror ruara: Adope jobabaket khan, ıń doń okateḱa? Minańgea. Tobe calaḱko dobo idi otokakoa, hijuḱko dobo agukoa. Ado atoteko heć ruaroḱkana, mimiť binda sauri ar mõrẽ turui batawante.

Atote hećkate Naekeaḱ oraḱko daba ere ere ar uni then handiko ńuia. Onka leka Mańjhi oraḱ Paranik oraḱ, Jogmańjhi oraḱ, Jogparanik oraḱ, Godet oraḱ, ar Kudam Naeke oraḱ ere-ereko dabtakote handiko ńuia. Onakate ako akoaḱ oraḱre miť bar pera tulućhandiko ńuia, ar kora kuri do lagrẽko eneća auriko mokońoḱ dhabić.

Mõrẽ turui se gel mãhã tayomre Mańjhi, atoren hore jarwakoa aćaḱ oraḱre. Handie dohoakata. Pahil do babar phũrũḱe emakoa. Unreko kuliea: Henda baba, noa do ceť handi kana? Uni doe ror ruara: Noa do khodekoko doho jarwalaḱa, ona reań handi kana. Onkoko acura: Hẽ baba khodema khodege, ote bako mena: Dakale utule bulunge sebela; handile paurale, kathage sebela, bujteť bale ńametkana. Unre Mańjhie ror ruarakoa: Noa do ceť hõ bana, baba mõrẽ hor one Mag masreń jobablaḱa, ado cele ińgeń tahẽ ruaroḱkantabona, ape mõrẽ horpe kusiań khan. Onkoko acuraea: Hẽ, baba, un din ale hõle ńel horetmea, onate okoe hõ bale men gela akawatkoa; menketale, paseć mon do acuroḱtaegé aboren Mańjhi baba do,

mare raj mare boṅgage bogea; amgele baḍaeakatḿea Maṅjhi do̠, onkanak̕ jhaṛpa dare umul do̠ okarele ńama? Ado khub haṇḍie emakoa.

Onka leka ar mit̕ din Paranik atoren ho̠re jarwakoa ar haṇḍi emkate ac̕ak̕ kaṃie ko̠e ruaṛkoa. Ina tayo̠m Jo̠gmaṅjhi, Jo̠gparanik, Godet, Naeke ar Kuḍam Naekeke e̠ke̠ e̠kete haṇḍi emakote ako akoak̕ kaṃiko ńam ruaṛa e̠re-e̠re̠; onko tayo̠m mimit̕ mimit̕ rayo̠t Maṅjhi Paranik ar mõ̠ṛẽ ho̠ṛ haṇḍi emakote ako akoak̕ o̠t barge e̠re-e̠re̠ko ko̠e ruaṛa. Ona do̠ udma din ṭalao lagit̕ haṇḍi ńui reak̕ lasaṛhẽt̕tako.

Baha do̠ dosar maraṅ po̠ro̠btale. Ona do̠ Phagun cando kunami kecak̕ hoyok̕a. Ona do̠ serma ạcurok̕kan reak̕ po̠ro̠b. Sarjo̠m dare ona jo̠khe̠c̕ bahak̕a, icak̕ ar murup̕ hõ̠ bahak̕a, ar matko̠m ge̠le̠k̕a. Aurile po̠ro̠bok̕re icak̕ baha ar murup̕ baha bale cepeja, ar sarjo̠m bahate bale bahak̕a ar matko̠m hõ̠ bale jo̠ma. Oko̠eko ce̠pe̠c̕ se̠ko jo̠m pahille khan, onko oṛak̕te do̠ Naeke bae senok̕a, ar bae jo̠m ńuitakoa ạuri baha po̠ro̠b hoyok̕ dhabic̕. Baha do̠ dho̠ro̠m po̠ro̠btale, So̠hrae leka laṭghaṭ do̠ baṅ.

Nenḍa din tiok̕en khan, um hilok̕ atoren koṛako jahe̠rre saṛimko benaoa barea, mit̕ do̠ Jahe̠r Era, Mõ̠ṛẽko ar Maraṅ Buruteko lagit̕ ar mit̕ do̠ Gosãe Era lagit̕. Naeke do̠ joto boṅga thane guric̕ oṭokak̕a, Ado̠ umko calak̕a. Umkate Naeke oṛak̕teko hijuk̕a dadap̕ koṛa do̠. Naeke do̠ haṇḍi ar dakae emakoa. Jo̠m baṛakate sendrako riạu calak̕a ato birte. Naeke do̠ daka jo̠m baṛakate haṭak̕, daụṛa, ak̕ sar, kapi, jo̠nok̕, boṅga lagit̕ sako̠m, sikṛi mala, ghaṇṭi ar sakwa onakoe ạrup̕ aguia dak̕ kho̠n. Ado̠ rit̕ mithi ar sunum ona sapap̕koreye o̠jok̕ak̕a. Koṛako hõ̠ sendra kho̠nko ruaṛa, ar ạyup̕ hõ̠ ạyup̕ena.

Khange Godet pe̠a sime sap̕ idikoa Naeke ṭhe̠n. Onko do̠ Naeke simko metakoa. Ạyup̕ tora kho̠n Naeke oṛak̕re ṭamakko ruia ar sakwako o̠ro̠ńa ona ańjo̠mte boṅga hõ̠ko rum hijuk̕a, ar ato ho̠ṛ hõ̠ko jarwak̕a. Boṅga hõ̠ko rum he̠c̕ena ar ato ho̠ṛ hõ̠ko jarwa cabaena Naeke oṛak̕re. Naeke do̠ boṅga sapap̕e o̠ḍokkatakoa. Rumok̕ko do̠ pe̠ ho̠ṛako: mit̕ do̠e e̠ser hijuk̕a. Jahe̠r Era, mit̕ do̠ Mõ̠ṛẽko, ar mit̕ do̠ Maraṅ Buru. Jahe̠r Era do̠ hatṛa hatṛikate sikṛi sako̠me horo̠ga, daụṛai dipila ar jo̠nok̕e saba, Mõ̠ṛẽko do̠ ak̕ sare saba; ar Maraṅ buru do̠ kapie go̠ga. Onakate Jahe̠rteko ńir calak̕a, ar atoren koṛa tayo̠m tayo̠mteko khudạu idikoa. Jahe̠rre se̠ṭe̠rkate, Jahe̠r Era do̠ boṅga thankoe jo̠k̕ ṭanḍia, ar unkin do̠kin ńel idia. E̠nka baṛakate oṛak̕teko ruaṛ hijuk̕a.

Khange Naeke boṅgako sapap̕e ko̠ekoa jo̠ṛhãtkate. Emadeako. Ado̠ mit̕te̠n paṭiạreye duṛup̕koa: Duṛup̕kate mimit̕ cuput̕ caoleye emakoa, boge judạị bujhạu ocoko lagit̕. Jahe̠rre ñãwã atoe jo̠khe̠c̕ boṅgako rakap̕koreko bakhẽ̠ṛle̠t̕ leka, unre hõ̠ko bakhẽ̠ṛa. Boge juda kuli baṛakate Naeke do̠ caoleye ko̠e ruaṛkoa ar haṭak̕reye do̠ho̠kak̕a. Ado̠ Naeke boṅgae kulikoa: De̠ Gosãe jarge dak̕ junḍi dak̕ do̠pe ńe̠l toraea se̠ baṅa? Unre boṅgako ro̠ṛ ruaṛa: Ńe̠l tora aten toraegeale, cele mentele e̠to̠mke ko̠ńekea.

Ado̠ Naeke jaṅgae ạbukkoa, paḥil do̠ Jahe̠r Era, onakate Mõ̠ṛẽko ar mucạṭre Maraṅ Buru. Ạbukkate sare̠c̕ dak̕teye̠ dul ạrup̕ go̠t̕kakoa pene̠ boṅga. Dul ạrup̕ tora co̠ṭteko do̠n go̠da kikiạuate. Khange Jahe̠r Erae ạk̕buka. Paḥil do̠ Mõ̠ṛẽko, inạkate Maraṅ Buru, inạkate Naeketekin haṛam buḍhi, inạkate Maṅjhi Paranik, ṭamak ruruic̕, sakwa o̠kro̠ńic̕ ar sereńic̕ jaṅgae ạbukkoa, ar ạbuk sare̠c̕ dak̕ do̠ bo̠ho̠k̕reye dulak̕oa. Onko hõ̠ kikiạuateko ho̠ho̠ea. Naeke do̠ ạk̕buk bhajan Jahe̠r Erae ko̠e ruarea, ar

paṭiareye duṛup ocokoa paḥil leka. Ado Naeke suman ocoko lagite metakoa: De Gosãe, nitok do beren bãṭena, sadom catomko laṅgaena, akasokpe. Ṭamakko ruakoa ar sakwako oroṅa. Sumanenako. Khange Naeke mimit baṭi haṇḍie emakoa, ar ato hoṛ hõ joṭo herel hopon, senko do haṇḍi ar dakae emakoa. Sekrenic do haṇḍi daka judaṭeko emaea bãṛtige, ar oṛakte hõ bako sen ruaṛ ocoaea.

Ado enecko ehoba ar serenic doe seren lahawakoa:

Hesak ma coṭere
Ja gosãe tude doe rage kan
Baṛe ma lawerre
Ja Gosãe gutrut doe sahẽda.

Des con acuren
Ja Gosãe tude doe rage kan
Disom con bihuren
Ja Gosãe gutrut doe sahẽda

Acurte hõ acuren
Ja Gosãe tude doe ragekan
Bihurte hõ bihuren
Ja Gosãe gutrut doe sahẽda.

Tokoe me doe nakaṛwada
Ja Gosãe tude doe ragekan.
Tokoeme doe dadeade
Ja Gosãe gutrut doe sahẽda.

Mõrẽkoko nakaṛwade
Ja Gosãe tude doe ragekan
Turuikoko dandeade
Ja Gosãe gutrut do sahẽda.

Nakaṛtg hõe nakaṛwade
Ja Gosãe tude doe ragekan
Dandete hõe dandeade
Ja Gosãe gutrut doe sahẽda.

Rit riti raṅkilo
Tiṅgore mundam do
Rit riti raṅkilo
Jaṅganre niuṛa.

Tokortam najin ho
Tiṅgore mundam do
Tokortam najin ho
Jaṅgamre niuṛa.

Sut dakren nurkeṭa
Tiṅgore mundam do
Ḍadi dakren hosorkeṭa
Jaṅganre niura.

Gaten coe halaṅkeṭa
Tiṅgore mundam do
Saṅgan coe tosaṅkeṭa
Jaṅganre niura.

Emkatae metaepe ho
Tiṅgore mundam do̱
Calkatae metaepe ho
Jaṅgaṅre niurạ.

Gatemre hõ bạnuk̓anaṅ
Tiṅgore mundam do̱
Saṅgamre hõ bạnuk̓anaṅ
Jaṅgamre niurạ.

Mit́ ńindạko e̱ne̱ć aṅgaea, ar ạdi ạdi jut sereńko sereńa. Bahare do̱ e̱ke̱n jut sereńge menak̓a, lajaopaṛa bạnuk̓ane̱ć. Naeketekin haṛam budhi do̱ ona ńindạ o̱trekin gitićá, nẽo dho̱ro̱m lạgit́.

Aṅgaen khan Naeke era um he̱ćkate ho̱lo̱ńe huṛuńa. Ar Goḍet do̱ atore sime sapk̓oa, oṛak̓ oṛak̓ mimit́ go̱ṭe̱ć, ar curuć caole ar buluṅ sasaṅ. Naeke do̱ boṅga samagirie sajaotaea, mit́ṭe̱ć nãwã ḍauṛạ, mitṭe̱ć ḍalić ho̱po̱n, onare do̱ adwa caoleye do̱ho̱ea. Sunum, sindur, mithi hõ onareye sajaoa, ar haṭak̓re do̱ ho̱lo̱ṅ ar kạpi. Ḍauṛạre do̱ sikṛi, sako̱m, jo̱nok̓ iṇakoe sajaoa ar ak̓ sar, sakwa ar nãwã ṭhili; mit́ go̱ṭe̱ć ḍaṅguạ koṛae idia. Ṭhili do̱ sagun ṭhiliko metak̓a. Ado̱ jahe̱rteko calakkana. Naeke tayo̱m tayo̱mte kuṛi koṛako e̱ne̱ć idia:

Li pinḍạ lipi pinḍạ
Teheń do̱ Naeke do̱ ạtireye gitićlen
Teheń do̱ Naeke do̱ jạtiregegeye niạṛolen.
Naṅger ma naṅger ma ho
Piṛigo̱ṛ naṅger do̱,
Cakerma cakerma
Kisạrire rạí do̱.

To̱ko̱eme do̱e do̱hoea ho
Piṛigo̱ṛ naṅger do̱ ?
To̱ko̱eme do̱e natańa
Kisạrire rạí do̱.

Mõṛẽkoko do̱hoea ho
Piṛigo̱ṛ naṅger do̱
Jahe̱r Erae natańa
Kisạrire rạí do̱.

Sarle sagunle ho
Bir diso̱m do̱.
Dãṛãte ạcurle ho
Atoma dihạ

Menaea menaea ho
Kari bachi gai do̱
Menaea menaea ho
Herak̓ sim kalo̱t.

Naeke do̱e um hijuk̓a; um he̱ćkate boṅga thankoe guricák̓a. Ona takre boṅga ar hõko rumena. Onko boṅga do̱ hola ńindạ leka ako akoak̓ sapap̓ko hataoa; hataokate birteko ńir calak̓a. Koṛakoko khudạu idikoa. Jãhã sarjo̱m dare ạdi jut baha akana, ona do̱ uni Mõṛe̱ko boṅgae tuń go̱da sarte ar Maraṅ Buru boṅga do̱ ona darere de̱ćkate bahae he̱se ńura. Jahe̱r Era do̱ noa baha dauṛareye atańa. Maraṅ Buru dare kho̱n ãrgo̱kate matko̱mko halaṅ daraea Jahe̱rte. Ado̱ Naeke boṅgakoe atańkoa gola gamchakate, baha ar sapap̓ko jo̱to̱.

Khange Naeke boṅgakoe duṛuṕ ocokoa paṭiare caṛi latarre, ar ać do̱ onko rum boṅga lahare duṛuṕkate sime boṅgakoa. Bakhẽṛ do̱ mit́gea, e̱ke̱n baha ńutumte katha Naekeye ade̱ra. Jahe̱r boṅgako ṭhe̱n Naeke do̱ mimit́ ṭusạ baha ar mimit́ go̱ṭe̱ć matko̱m thanreye do̱ho̱ idikaḱa. Ado̱ko se̱reńa:

:: Mõ̱rẽ̱ko do̱ mõ̱rẽ̱ boeha,
Turuiko do̱ turui boeha ::

:: Jarge daḱ mahalae
Sita nala poroe poroe::

:: Ceteteko gugurija?
Ceteteko lamaga ?::

:: Toateko gugurija
Daheteko lamaga::

:: Ne̱tape sunum sindur,
Ne̱tape naenom ro̱ṛa::

:: Natańtape sunum sindur,
Telaetape naenom ro̱ṛa::

Ado̱ Naeke onko rum boṅgae metakoa: Ma Gosãe, ńe̱ltape, atentape. Ado̱e saḱa Naeke do̱. Onko boṅga do̱ jo̱roakan sim mãyãmko je̱mbe̱da. Naeke jaṅgae ạbukkoa onkoe boṅgako do̱. Jahe̱r Era do̱ Naekeye ạbuk halaea, ado̱ dakkin aparejoka. Ado̱

Naekeye sumạn ocokoa. Onko e̱ne̱ć kuṛi do̱ Naeke bahako koea. Sereńako:

Koealań najiń, ko̱ealań
Mõ̱rẽko ṭhe̱n sarjo̱m baha.

Onko kuṛi ar koṛa do̱ ho̱ro̱ ho̱ro̱ Naeke ṭhe̱n baha atańteko do̱bo̱kaea. Ado̱ e̱ne̱cteko sereńa:

Baini gai, bạini gai,
Ńirgo̱ oḍoń ńirgo̱ bo̱l,
Maha sundạr bạini gai do̱
Kạpil gai kapil gai
Ńirgo̱ oḍoń ńirgo̱ bo̱l
Maha sundạr kapil gai do̱.

Ado̱ kuṛi koṛa e̱ne̱ć e̱ne̱ćte atoteko ruạṛa. Sereńako:

Kãṛã kaḍae jo̱belena
Sińjo ñãire
Sińjo ñãirena kuṛikin
Maha ñãire.

Naeke do̱ uni heṛaḱ sime suṛe̱jo̱ńa jahe̱rre, ar ado̱m atoren ho̱ṛ do̱ onko dosra simko suṛe̱jo̱ńa. Isinkate Naeke erako ho̱ho̱ idiea jahe̱rte. Naeketekin haṛam buḍhi do̱ uni heṛaḱ simkin jo̱mea, ar tahe̱n atorenko do̱ dosar simkoko jo̱mkoa. Jo̱to̱ko oṛaḱteko calaḱa, eke̱n Naeke Eskarge jahe̱rreye tahe̱na.

Atoren ho̱ṛ do̱ apan ạpin oṛaḱre sim sukriko boṅgakoa. Isin arokateko jo̱m ńuia.Tarasińena. Mit́ bar ho̱ṛ jaherteko calaḱa. O̱nḍe̱ ṭamakko ruia ar sakwako o̱ro̱ńa. Ado̱ atoren ho̱ṛko baḍaea, bańma, Naeke daraekana; ado̱ko mena: Delabon

naekbon daramea. Ado jaherteko calaka. Jaherre seterkate Naeke do daurare bahae sajaoa; ona do mitten korae dipil ocoea, ar ac do barea pea baha ar hatake hermeda, ar lota dake tewena. Sagun thili do uni ac sãoren dangua korae gok ocoea. Thilire dak menaka. Dosar sapap do jãhãegeko idia. Hijukkanako atote. Atoren kuriko do ako akoak chatkare thilite dak, gando ar malire sunumkoko odok hatarakata. Naeke do ato seterkate pahil kuri do jangae abukea ar uni do bahae emaea. Ona namkate uni kuri Naekey dobokaea ar ac do dake dulaea. Chatka chatkareko onkaea. Ona puraukate Naeke do orakte bolok jokhen sarimre mit lota dake dula are boloka. Uni sãoren hor hõko boloka. Naeke babar phũrũk handie emakoa.

Atoren kuri kora doko dhumakata, dakko aparećkana, ar haramko budhiko ganok horko aparea. Ado Naeke orak racareko enea. Serenako:

Tokoema racare na
Rangi pondegor sadom do?
Tokoema baterena
Rangi piare ghuri?

Naekema raca re na
Rangi pondegor sadom do,
Naeke mabate na
Rangi piare ghuri.

Likide likidena
Rangi pondegor sadom do
Domoge domogena,
Rangi piare ghuri

Tolaetam ghughura na
Rangi pondegor sadom do
Niaroaetam urmal na
Rangi piare ghuri

Enećko doko eneća ar handi nunuko do handiko nujona. Ber hasur dhabić baha serente Naeke orakreko eneća, ar ber hasurkate do Manjhi chatkateko calaka ar lagrẽko eneća. Eneć mokonkate apan apin orakteko calaka gitić.

Dosar hilok Kudam Naeke do Godet idi toraete munduteye calaka. Ondeye patika ar mãyãm do Parganatakoe bongawakoa. Joto bongareye nonkaea.

Abge bongak do serma serma hoyokkantalea, jãhãtis jãhãtis do Aghãrre ar jãhãtis jãhãtis do Asãrre, nit do banukanec. Abge bonga do jãhãtis sim, jãhãtis jãhãtis sukri, ar jãhãtis jãhãtis bhedale emakoa. Maran burutekoma sajha bonga menkhan Abge bonga do apan apinren.Onko Abge bongako do apan apin gharõnj renkoko horhokoa, rua haso, disom duk, dan nanjom, ar mar muhin alo paraoako. Horko mena kathae dan aimai Abge bongako hãt leko khan, gharõnjren hor baclaok do banuktakoa, gujukako onate kurumututeko tirpit ocokoa Abge bonga do. Ar muhin jokhec mananako khan tengonteko bancaokoa. Abgeko bongakre eken bhaiadi nenẽotakteko joma herel hopon Eskar, aimai do bako emakoa. Tandire, bunum phedre Abgeko bongaka, bakhẽr do juda banukanec, sanam bongakre lekage.

Sima Bonga hõ serma sermako bongawakoa bonga jaegare siok hor do. Sima bonga do adiko ãta, ban tirpit ocoleko khan

baṛicko gogoća, mit́ ghaṛitege biṅko janam ocokoa, kulko janam ocokoa ar ṟogko sirjau oco goda, onate adile botorakoa ar hako pakole boṅga hotakoa Simle emakoa bar dhao sermake serma, rohoer ar irokre. Onko boṅgawakore khõnd hõ banukanec, sindur hõ banukanec, nẽo dhorom hõ banukanec ar bakhẽr eken mit́ bar katha menaktalea: Men tobe phalnaren sima boṅga, nõkõe irok ńutumteń emam calamkana jahan tatka alo, birki alo hoyokma. Aimai chada joto herel hoponko joma. Menako kathae gharõnjren Eskarem jomle khan, se oraktem idi lekhan, sima boṅga orakteko boloka, ar bõsko gadaokoa ona orakren hor.

Noako do aleak serma-serma reak asol asol porob ar boṅgaktale. Aghãr cando Sakratre sahar lundalko metak mittec porob macha menkate pitha karaokatele joma, menkhan bale boṅgaea.

Dekoko then din dinte dher porobble hataoakata, onako modre eken mit́ porob ato sudhale sewawaka, metakme Karam. Unre Karmu ar Dharmu belaõnja baha, adwa horo, dhubi ghãs ar sunum sindurle samanakina, ar karam darre bar moka kicricle orwalaka. Dosar hataoak Deko porobkore do eken manaoakat horgeye boṅgaea, ar ale do ńeńelle calaka, bale sewawaka. Durga porobre onkan hor Durgako boṅgawaea, Kali porobre Kaliko boṅgawaea, Chata porobre Chata boṅgako boṅgawaea, Pata porobre Mahadebko boṅgawaea, ar Jatra porobre Jatra boṅga Bansiṅko boṅgawaea. Menkhan onako porob do aleak baṅkate etak jatren boṅga boṅgawakote Hor bako thiketa. Onate aleren boṅgako edrealekana, chutki batki leka hoyokkana, okoe hõ bale tirpit ocoetkoa. Boṅgako reak adi

golmal hoeakantalea. Ape saheb hopon eken mit́ boṅga, unie benaoakatbon Thakurpe sewawaekante adipe bogeakana.

Jom Sim do serma serma bale boṅgaka, eken jãhãtis jãhãtis. Siń boṅga mit́ meromle boṅgawaea, ar jom sim boṅga mit́ merom se bhedale boṅgawaea unre do. Bakhẽr do juda banukanec, eken mucatre Siń boṅgale metaea: Serma serma bale dareakkana, onate alom agarok kararoka.

Mare hapramkoko lai otoakawatlea, baṅma, jivetre mit́ dhao jãhã lekate Siń boṅga bare boṅgawaepe, reṅgecpe tahenre hõ, ar tahentape khan mõrẽ turui serma ãtre bare boṅgawaepe, baṅkhan hana purire boge ohoe menlepea. Adre do Siń boṅga do Eskarko boṅgawaekan tahẽkana, Jom sim boṅga do tayomteko jutucakadea. Deko hoponko then paithani rogle ńamakat khon, ona bogek ńutumte Siń boṅgale mananoekana, ona do jora samaṅko metaka. Menako kathae Sitage paithani ńutumte manane calaoakata Rabon Loṅka gartey atkirire. Siń boṅga unre kathae, Sitai mananadete paithani roge janam ocokettaea, onate Sita do bhorom tahẽyentaea.

Mak Mõrẽ boṅgak do eken jãhãtis jãhãtis hoyoka, atoren joto hor jahan marań duk iateko mananlere. Ar disom khon uphar heclenre, baṅma Mõrẽko turuikoko usatakana, unre hõko Mak Mõrẽka. Atoren joto boṅga merom ar simko boṅgawakoa. Naeke era chada okoe maejiu hõ bako ńama boṅga jel daka, herel hopon do jotoko ńama. Mak Mõrẽ do jaherreko boṅgaea. Kora kuri bahako sereńteko eneca mit́ ńinda.

Kutam daṅgra boṅgak do eken mit́ hor reak, menkhan atoren joto hor jel dakako joma. Kutam daṅgrak do hapramko ńutumte mit́ daṅgrae kutamea, orak boṅga ńutumte mit́ daṅgrae

magea, ar Marañ Buru ńutumte mit́ ḍaṅgrae magea. Kuṭame ḍaṅgra do̱ atnak̕ buṭare patṛa caolere aṭiń maṛaṅkateye kuṭamea, ar unkin barea ḍaṅgra do̱ sarjo̱m buṭare ho̱lo̱ṅte khõ̱ndkate ar caole curujteye aṭiṅkina̱, enkhanteko makkina̱.

Kuṭam ḍaṅgra boṅgak̕ do̱ jo̱m simre se̱ manan jahanlere hoyokkana. Deko jaṅga latar kho̱n ńindaṛele kuṭam ḍaṅgraka; e̱nte Deko raj ạḍiko ḍakńḍoma, baḍae ńamlekhan. Oṛak̕ boṅga ńutumte boṅgakić ḍaṅgra reak̕ jel do̱ oka sene gur lo̱ṭo̱ma ontenak̕ jel ar bo̱ho̱k̕ do̱ gharõ̱ñj mo̱ṭo̱ko ceda, baṅkhan jo̱ṭo̱ge ato sudha̱ ho̱ṛte. Mạńjhi Paranik ar Goḍet ḍunḍeko ńama mit́ bulu kuṭamić reak̕ do̱. Paranik do̱ pheḍ bului ńama, Mạńjhi do̱ tala reak̕ ar Goḍet do̱ co̱ṭ sẹć. Mitṭẹć se̱ro̱mko oḍoka mõ̱ṛẽ ho̱ṛ ńutumte. Ona do̱ kuṛiko se̱ro̱mko metaka̕. Ṭanḍire do̱ eke̱n bo̱ho̱k̕ ar inboro̱ko suṛe̱ jo̱ma. Jelte̱t́ do̱ oṛak̕ oṛak̕ joṛojo̱ṅteko aguia, eṅga ho̱po̱nteko jo̱ma.

BOṄGA SE̱LE̱T́ PAṬIẠU

ḌANKO

Ḍan do̱ ale ho̱ṛ ho̱po̱nak̕ maraṅ jala. Ḍan ho̱te̱te ato ho̱ṛko bạirikkana, peṛa duạr ramokkana, apaho̱nko kaphariạukkana, boehako bạ《i phuṭokkana, haṛam buḍhiko bapagkana, ar diso̱mreko go̱po̱ćkana. Ḍan aloko tahe̱n khan, ạḍi suk tahẽ̱koktalea. Saheb ho̱po̱n do̱ sanamak̕ bogeko bicạreta, badae bhor do̱; me̱nkhan ḍan reak̕ cekate co̱ko andhakkana, bujge bale ńameta. Ḍanko jo̱mlea, ar ale do̱ sapkatele huṛum duṛum ńo̱k̕ leko khan ulṭạute arhõ̱ hạkimko hakjo̱tkana; maha jalale aikạueta, ce̱t́ bale cekalere boge hoyoktale, ak bakao caba akanale. Hạkimkole bujhạuakore hõ̱ bako paṭiạuka; menako: Ma bhala iṅak̕ kaṭupe jo̱mma, eṉḍe nahiń paṭiạuka ḍan kanae me̱nte-ado̱ko kạḍketmege. Celan churiante ḍanma bako jo̱jo̱mkan, guntege hana puriteko helaoetkoa, ce̱t baṅ sojhe mojhe. Šedae do̱ Mạńjhi Paranikkin do̱mo̱netko tahẽ̱kana, ar bako sapolen khan, mõ̱ṛẽ ho̱ṛ lagaete ato kho̱n be̱abrukkatele laga ńiretko tahẽ̱kana; me̱nkhan nahak̕ do̱ hạkimkogeko daṛiạu cabaketkoa, khange sanam he̱re̱lle gaṛpuć utaṛena.

He̱re̱l ho̱po̱nak̕ katha ar baṅ calakkana, ạimạigeko raj cabaena niạ jugre do̱. Nasenak̕em ro̱ṛ ńo̱kade se̱, ko̱ṭo̱k go̱tkatmegeye, ona bo̱rtem thir do̱ro̱kenge.

Ḍan do̱ ńindare kulhiko duṛupa jãhã bir se̱ ṭanḍire. Calak jo̱khẹć parko̱mre ṭhuṭki jo̱no̱k tanak he̱re̱lko do̱ho̱ oṭoakoa, ar onko do̱ko me̱njo̱na oṛak ho̱ṛ menaegetiṅa e̱nte andhate akoren oṛak ho̱ṛ leka ona jo̱no̱kko ńe̱la—baṅkhan onko do̱ boṅgako the̱n jãwãeokko calaoena. Kathae o̱tte do̱ bako calaka onko do̱, jahan darere ḍẹćkate gunte ho̱e lekako calaka. Boṅga akhṛare ãṛgo̱kate boṅgako tulućko e̱ne̱ća, kulko ḍakaokoa, nạkićkoako, co̱kakoako Ado̱ boṅgako kạbukateko kiṛiạkoa, jãhã lekate khaṛi maṭire aloko rakap̕. E̱nka baṛakate simrak jo̱khẹć oṛakteko ruaṛ hijuka.

Danko do̱ adiko calaka hudiń kuṛi gidṛako hõ̱ko bulaukoa, ako goćlenre ita je̱mo̱n tahẽ̱ idik. Diuhạwante ńindạko daṛana, ho̱ṛkoak̕ oṛak̕ bo̱lo̱kate celako lagit kuṛiko beretkoa ar onko bako re̱be̱n khanko metakoa: Bam ce̱t lekhanem gujuka, baṅkhan kulko jo̱mmea. Onate onko do̱ bo̱ṭo̱rte kurumuṭuteko ceda. Celako beretkate ḍanko do̱ jo̱no̱kteko bandeka ar ar

dhadra haṭaḱ hermet́kate diuheante jahe̱rteko calaḱa. O̱nde̱ simko boṅgakoa ar sure̱ piṭhakateko jo̱mkoa. Celako kulko nạkić ocokoa, ar onko bo̱to̱rte bako re̱be̱n khanko metakoa: Bako ceḱkawa mại, alope bo̱toroḱa. Ado̱ mantar ar jhạrni sereńko cet́akoa: Ma mại, ạpum se̱ marańić dadam jo̱meme. Bako re̱be̱n khanko ruạ ocokoa se̱ko kuńki ocokoa. Kạtko̱m care̱ćte in bo̱ro̱ko ho̱to̱r todtakoa ar ona tekekate celakoge lahareko jo̱m ocokoa. E̱nhiloḱ kho̱n onko cela reaḱ jo̱to̱ mãyã cabaḱtakoa; edrelen khan edre se̱ apabare hõko jo̱mkoa ar akoren he̱re̱l hõ bako mãyãwakoa, jo̱mkogeako.

Menako kathae, sedaere barea koṛa tumdaḱ ruako lagit́ din hiloḱ ḍanko beret́ idikinạ. Mit́ din do̱ mitte̱n koṛawaḱ inbo̱ro̱ko oḍok idikeda ḍan do̱, ar mit́ ṭukuć hanḍi, caole, buluń, sasań, ṭukuć celań onko oṛaḱ kho̱n jahe̱rteko idi torake̱ta. O̱nde̱ idikate ona inbo̱ro̱ko teke̱ke̱ta ar unkin koṛa hõ bakhrako ematkinạ jo̱m lagit́. Me̱nkhan unkin do̱ bakin jo̱mlaḱa, gocha okoke̱takin, e̱ke̱n hanḍitet́kin ńukeda. Boṅgako tuluć e̱ne̱ć mo̱końkate oṛaḱteko ruạṛ he̱ćena. Dosar setaḱ khange inbo̱ro̱ko oḍokke̱ttae koṛae bạiena. Ona ńe̱lkate ho̱rko haeta hoetoena, menke̱tako; cekaenae, cekaenae? Unkin koṛa do̱ mãyã he̱ćat́kinạ, onatekin menke̱ta: Ma phalna phalna ạimại saṕkope, e̱nde̱khan ho̱re̱ bogeḱa. Ado̱ Mańjhi era, Paranik era emantenko bes bes ho̱rko saṕ ạguke̱tḱoa koṛakin lạiat́ko leka. Onko he̱ćkate baṅgeko aṅgo̱ce̱ta, e̱kge̱rko chuṭạukkana, ar onkoren he̱re̱lte̱t hõko kurkuṛạuḱkana, menke̱tako: Jojaokataleben bańkhan boge o̱ho̱le menlebena. Khange unkin koṛa do̱ ematkin bakhra mõṛẽ ho̱ṛ samańrekin raṛawatkotekin metatkoa. Nõkõe, baba bomal do̱. Ona ńelte ḍan ar onkoren ho̱ṛko ṭe̱we̱tena.

Khange Parganako ạgukedea. Uni do̱e hukumket́a: Den kapi ạguipe. Ạguket́ako. Unre Parganae metatkoa ḍan do̱: Ma bogeyepe, bań khanle he̱te̱ṛpea; apege sahan, unige mãṛĩ. Ado̱ boto̱rteko bogeke̱dea. Bako bogeakat́ko ḍan ḍher ṭhenko hese̱akat́koa.

Mańjhi era, Paranik era ḍanko tahen khan, suhitako reaḱ ạdi mo̱hńjora, e̱nte onkoren he̱re̱l bako goḍao ocoḱa. Sedaere kathae mitte̱n ojha ho̱ṛ raṅgaoente Mańjhi Paranik erateko ḍane metat́koa. Mańjhitekoko metadea: Noa bam suhi lekhan bo̱ho̱ḱle ńurtama. Ạcurat́koae mẽtteń udukapea. Ado̱ko thirena. Ojha do̱ mit́ din ạyupre jo̱m baṛakate aḱ sarante jahe̱rteye calaoena. O̱nde̱ mitte̱ć darere de̱ćkateye tãṛãḱena.

Kedoḱ jo̱m haro̱ṕ khange onkoe do̱hmo̱tle̱tko ḍan ạimại do̱ jahe̱rteko calaoena. Sen tora mit́ dhaoko e̱ne̱ć ạcurke̱ta. Khange mitte̱ne rumentakoa. Ado̱ kulko ho̱ho̱adea, Lukhu ńutum ńumkate. Kul do̱ bar dhaoko goladea, ado̱ bareakin he̱ć go̱t́ena. Ado̱ko nạkićetkinạ, coḱạkinkanako; ona jo̱khe̱ć uni tãṛãḱ ho̱ṛ do̱ marań kulgeye tuń go̱t́kedea. Khange kule menwana, bańma, nokogeko cekakidiń co̱ń. Ona edrete̱ mit́ mitte bilia bitiće ge̱r go̱ćke̱tkoa ḍan do̱, ar sare̱ć kul hõe sar go̱ćkedea, khange oṛaḱteye calaoena.

Dosar hiloḱ aṅgaen khan ńe̱lke̱tako, bạnukḱotako; unre oṛaḱ oṛaḱko kupuli baṛaekana, bańma okaentaleako menkate. Unre ojha ho̱ṛe metatkoa jahe̱r se̱ć baṛe ńe̱l ạgukope, ontege calakiń ńe̱lle̱tkoa. Unre ḍamḍahe̱ke̱tte ạḍepase̱ren ho̱ṛ jarwakateko ńelke̱tkoa. Unre ojha jo̱to̱ kathae lạiatkoa. Un kho̱nle patiạu hijukḱana ḍan reak do̱.

Mare hapṛamko lạia, kathae, Maraṅ Buru dọ herel họpọn ḍạne cetakokan tahẽkana, mẹnkhan ạimại do phọrphundikate gunko hatao maṛaṅkẹta. Mit din kathae herel họpọn kulhiko duṛupena cẹpẹt lạgit, akoren ẹkger ạimại cetko cekakoa mẹnte. Menketako: Abon dọ herel họpọn, cekate abonak katha baṅ calakkana? Mit bar katha ạimạibon rọṛ ṅokako khan bis bakhan ekgerko chuṭạuka, babon sahaoa noṅka dọ. Adọko menkẹta: Delabon Maraṅ Buru ṭhenbon calaka, uni ṭhen jahan gunbon cet ạguia, jãhã lekate noko ạimạibon kạbuko. Adọko nenḍakẹta, baṅma tala ṅindạre phalna birrebon jarwaka. Calaoenako. Maraṅ buruko ḍakaokedea, họhọkẹtako: E gọrọm baba, dela hijukme, ạdi họrle hecakawatmea narajkate! Maraṅ burue hec gọtena, kulikẹtkoae: Cet jala menaktapea, nạti? Adọ dukko lạikẹttakoa: Adọ dukko lạikẹttakoa, arko nẽhõradea jãhã lekate gune cetako, akoren ạimại kọbọjko lạgit.

Maraṅ Burui metatkoa: Cet dõṅ cetapea, mẹnkhan noako sakamre apeak mãyãmtepe dagleanẹc. Ona aṅjọmte ạdiko bọtọrenteko metadea: Gapa hec ruạrkate dagte gunle hataoa. Adọko calaoena. Mẹnkhan onkoren ạimại dọ oko okote hẹckate danaṅ khọn onako jọtọ kathako aṅjọm ṭhikkẹta. Unreko menkẹta: Nõkõetako dhọrọm noko herel reak dọ. Ạuriko baplabonre seta leka gosoṅ gosoṅko paṅja baṛaetbon tahẽkana; nitok dọbon budhien khan, baṛicgeko ṅeletbona, gogocgeko ponthajọṅkan: Bhalabon ṅelkoa, ọkọebon goc dakrea. Ona menkate suṛuc họrte hako pakokoko sen laha hotena. Họrreko niṭwana cẹtko cekaea mẹnte. Herel họpọn hõ tayọmte oṛakteko hecena. Hec tora ạimại dọ akoren herelko cerec daramkẹtkoa, onate herel họpọnko menwana, akotegeko bogeakana, cet bale senwak.

Dosar hilok ạimạiko bhage leka akoren herelko daka utuatkoa, ar khub leka hạnḍiko dulatkoa ạyuṛe dọ. Herel họpọnko ṅu bulenteko tolasaṅena, khange ạimạiko dọ riạu jarwakate dhuti daḥriente ar luṭire merọm up latkaokate birte Maraṅ Buru ṭhenko mọhnḍaena. Họhọadeako: E gọrọm baba, dela hijukme hako pako baṛe aleren ạimại dọ siṅ ṅindạko dik ṅamketlea.

Hec gọtenae Maraṅ Buru dọ. Unreko metadea: Ma sakam ọḍok họdtam, apan ạpinle dagtalea, ar bale sahao daṛeaka ạimại reak khijlạu dọ. Maraṅ Buru sarjọm sakame ọdokkẹttaea, ar onko dọ paṭiente mãyãmte ako akoren herel reakko dagkẹta. Khange Maraṅ Buru mantar ar jhaṛnie cetatkote side ematkoa họr jọmko lạgit. Muluc muluc landakate oṛakteko ruaṛena.

Dosar hilok setak herel họpọn bako beret họdọkkante bogete họṭak picạkko ẹger sur sunḍuckẹtkoa. Herelko dọ andhẹt dundhẹt beretente mẽtkoko tirhol baṛaettakoa; gitic khọn hõko ebhẹnena ar ạimại bako mạhirakan ona hõko bujhạu ṅamkẹta. Khange dhọlọ mọlọ kulhi duṛupko jarwaena. Ọnḍẹko menkẹta: Delabon tọ! Maraṅ Buru jahanakgeye metabon, gun dọbon cedgea. Adọ ona ṅindạ birteko calaoena, ar kạuãrikate Maraṅ Buruko nẽhõradea: Dẹ baba, cetalem baṛe, ạimạiko ạdi baṛicko santaoetlea.

Ona aṅjọmkate Maraṅ Buru hahaṛaenteye metatkoa: Ematpe coṅ gun dọ, cẹtpe ṅamkana ghane ghane? Khange herel mit mocateko menkẹta okor tinrem ẹmakawatlea? Ẹnhilok khan bacọle hecakan. Ona aṅjọmkate Maraṅ Burui haemoekatena, metatkoae: Ẹm baṅ khaniṅ ceka akawatpea? Nõkõe dag ṅeltape tọ! Herelko dọ ako akoak dag ṅelteko

menkẹta: Dag dọ aleakge, mẹnkhan ale dọ bangele dagakata okọe cọko dagakatlea.

Khange Maraṅ Buru johare capokateye guni bhạbhikkana; adọe hudis ńam gọtkeda, baṅma, ạimạiko dọ iń hõko gidrạ saekidińa. Adọ rangaoente onko hẹrẹle metatkoa: Ma nọndẹ dag họdpe, onko phạsiạra ạimạibo ńẹlkoa! Dagkẹtako, ar uni dọ ojhak ar janok reak side ẹmatkoa, jãhã lekate ḍanko ńam tot arko sajai daṛeakoa. Un khọn ḍanko ar ojha sẹ janko bene bạirige menakkoa. Mẹnkhan ojha ar janko bako daṛekkana; ẹnte ḍan dọ akoren boṅga algateko kạbuetkoa, onate bako sap hot daṛeakoa, ẹtak họrge khạri mạtireko rakapkana, ar jankoko andhakkante ẹtak họrgeko lạiakoa.

Adọm họṛko mena, baṅma, ḍan ar jan jọtọge Kạmru guru ṭhẹnko cetakata. Kathae ạdi sedaere aleren hapṛamko uni ṭhẹnko calaoena. Ojhak reak dọ hẽge; ẹnte ojhak hoṛ unige pạhilko ńumea, baṅkhan ḍan ar janko reak baṅ bạḍaea, baṅ dọko cet akat baṅ dọ baṅ. Kạmru guru ṭhẹn dọ; dohaetẹt dọ bako dohaeaekana, onateń meneta uni ṭhẹn bako cetakata.

OJHAKO

Ojha dọ sạrige Kạrmu guru ṭhẹnle cetakata. Ạḍi sedaere uniak disọm ar aleak disọm lagalạgi tahẽkantalea, hapṛamko onako lại akawatlea. Ojhakoak kạmi dọ turui gọṭẹć: (1) khạṛiako, (2) caoleko ẹra, (3) gẹr sẹko lunḍạkoa, (4) boṅgako lakoa, (5) boṅgako husitkoa, (6) ar họṛko ranakoa.

Ruạk hoṛ rante bako phạriak khan atoren hoṛ ojhako khạri ocoea. Sunum ar sarjọm sakamko ạguaea, ar uni dọ duṛupkate

barea sakamre sunume ọjọkaka, ar mantarateye gsaoa: Tel tel, rae tel, man tel, man tel, kusum tel, kocṛak tel, bhẹrẹnḍak tel, rae rui tel, tel tel poṛhaete, ki uṭho, ḍan uṭho, bhut uṭho, jugin uṭho, bis uṭho, ke poṛhe, guru poṛhe, gurugiã, mae poṛhe, poṛhasre, kạhigiã, Kạmru dohae re dohae poṛho. Ẹnkakate ọtreye dọhọ ńọkkaka. Adọ oṭakkateye ńẹla. Adoko kuliea: Dẹ bhala bhọnaleme, cẹtkom ńamkẹta? Lạiale nạhĩle bujhạua. Ojhama ạurie khạṛireye baca idiakata, baṅma, Nẹnḍẹ dọ ḍạn, Nẹnḍẹ dọ oṛak boṅga, Nẹnḍẹ dọ bahrẹ boṅga, Nẹnḍẹ dọ duk ar Nẹnḍẹ dọ bis. Sakamre okaṭak oṛakre barać buruć rakapa, inạgeye lạiakoa, ḍan khan ḍạnge, boṅga khan boṅgage, duk khandukge ar bis khan bisge. Ḍanko rakapena mẹnkhan, Mạńjhi, Paranik, mõṛẽ hoṛante ạyup jọkhẹć oṛak oṛakkin họhọ idia: Mẹn phalna, phalnae ruạkkana, phạriạkokmae, amgele sapakatmea bae phriạlen khan boge ọhọle menlema. Inạteye phạriạlen khan, bogege, baṅkhan babar họṛkate ạdẹ pasẹte sunum boṅgae lạgit Mạńjhie kolakoa. Ạyup jọkhẹćko jarwaka ar sunum boṅga senlen hoṛko kulikoa ẹkẹ ẹkẹte. Pẹ sẹć khọn ḍạnko gọṭa ạguleko khan, bachaoko lạgit dhạrwạkko bida ar baṅ mitlentako khan, ar hõko khạri ạgu aroea.

Oṛak boṅgae rakapena mẹnkhan, ruạkicko metaea: Ma sãorãoetam boṅga dọ. Adọ dake cọḍọraea are manana, baṅma, phạriạlen khanin pẹrẹćmea. Bahrẹ boṅgae rakapena mẹnkhan, ojha; boṅga caoleye ẹraea, bakhẽṛae: Nẹ tọbẹ phalna boṅga, bul mãyãm siṭkạ mãyãm emam calamkạnạń, phạriạkok phạṭikokmae, ọkọe ạculẹt ḍọḍẹlẹtmea, uniren sirạ họpọnge sạtke sam barkeam, teheń khọn dọ niạ oṛak dọ chike hạrikeam, okaretam than bathan, senjọn beretjọnme. Maraṅ Buru ar Pargana hõ caole ẹrkateye bakhẽṛạkina: Mẹn tọbẹ nõkõe phalna

Maṅjhi oṛakre jojom boṅga jojom burui lagaolen bajaolenae, sapkede tohopkedeaṅ, khode jan caole janiṅ emkattaea, iṇa baṛe sakhiak sabhawaktaeme. Teheṅ khon doe phariakok phaṭikokma ruak hoṛ do. Noṅka leka judaṭe Maraṅ Buru ar Parganae bakhẽṛakina ojha do. Mucaṭre huruṭ khunṭuṭ ar sima aṛeren boṅga caole erkateye bakhẽṛakoa: Men tobe khan ape hõ huruṭren khunṭuṭren, latren lopokren, simaṛen, aṛeren, mãhã mãhã, khara khara tumba teweṅ, kharpa gugu, jugiko, nayoko, calao calaoko do sorokpe, baṅ calaoko pharak khon sakhiak sabhawakpe.

Duk rakapena menkhan ran koṭecakoteko ṅu ocokoa ar bis khanko ger seko lundakoa. Pahil do mantarteko jhaṛ jarwaea mit then, Ado mocate ger totkate phũṛũkreko ulaia ojhako do. Se oka then rog menaka, holoṅ dombokte mantarateko lundakoa. Hoṛe pharialen khan ojha do saket simko emaea. Onko boṅgakateye jomkoa, ar atoren mit bar hoṛe haṭiṅakoa.

ḌHARWAK BIṬ

Dharwak bit do noṅka leka hoyokkana: Ḍan se boṅga, se duk khaṛite rakaplen khan, ona suhi lagit dharwakko bida, dak aṛere. Sakhi ṅutumte mit dharwak talareko bit maṛana: onakate oṛak boṅga ṅutumte mit goṭec, inakate naihaṛ boṅga ṅutumte mit goṭec, inakate bhaiadi peṛa ṅutumte mit goṭec, inakate hoponera misera ṅutumte mit goṭec, inakate disom duk ṅutumte mit goṭec, ar inakate oṛak oṛak ṅutumte mimit dharwakko bida. Dharwak pichako sindur idiaka. Ado caole erteko bakhẽṛa: Johar tobe sermaren siṅ boṅga! Jaṭi lekam aṭetakana, caṛ khũṭ, caṛ pirthim ḍabaoakata, tobe nõkõele daliet phulieta, dosakgem

dosa, inage rohorok racubokma, sakhim bolaoa – ar baṅ kana menkhan sura sagenem sagenoka, sone sodem tahena (metakme sakhi dharwak). Ar hõko roṛa: Men tobe khan boṅga kanam menkhan, niage rohorkok racupkokma baṅ kanam menkhan sone sodgem tahena. Sakhim bolaoa. Onka leka jotoko ṅutumteko bakhẽṛaka dharwak dharwak do. Enka baṛakate oṛakteko calaka. Mõṛẽ ghonṭa gan tayomreko hec ruaṛoka dharwakko ṅel lagit. Oka ṅutum reak dharwak gocakana inageko gotaea. Danre sabudena menkhan, tinak oṛak reak gujuka onkoge danko hoyoka. Onakate eṭak atore onka lekako suhi aroea bar pe thec. Khange uni dukok horko metaea: Neke niakole thikatmea, ado guru thenem ayuretbona se boge baṛaena? Uni doe roṛ ruara: Baṅ thirokkana, guru then khonbon parcha aguaṅa. Nendakateko calaka jan then.

JANKO

Janko do dan reak aleak haekoṭ. Onko okoeko dankoa, onkoge sari danle metakoa. Baṅ do sarigeko ṅametko, baṅ do nase, ale dole patiauakangea, sarigeko ṅametkoa mente; ente Maraṅ Buru then sidko atanakat do. Ar bidau hõle bidauetkoa, boṅga eserteko roreta, se phasiarakateko janokkana.

Jãhãe hoṛ rante bae bogelen khan, pahile khaṛi ocoea ojha then; onakate dharwakle bida enkhante jan thenle calaka. Ato sudha horko ruak khan, Maṅjhie riau idilea joto herel hopon, ar mit hoṛe ruak khan, unige Maṅjhie rakaea; ado ruakic secren mit bar hoṛ, ar khaṛire ṅamakan hoṛren herel se baretko, ar atoren mõṛẽ turui hoṛ sakhi jan thenko calaka. Mit jomkaogeko tahena, jãhã lekate okoe hõ okokate jan aloko laị daṛeaema.

Jan ṭhen ekkalte bako cakaḱa, bahreregeko ḍeraḱa. Okaren hoṛ kanako, ceṭ ńutumtako, okoe ńutumteko hećakana, ar ceṭ ruaṭae, onako reań ceṭ hõ bako lai baṛawakoa. Jan atoren mańjhiko metaea: De baba, guru ṭhen sunum boṅga ocoaleme. Ado unie kulikoa: Tin hoṛpe boṅga ocoḱa? Metaeako: Nin hoṛ in hoṛale. Uni Mańjhi do jan ṭhene idikoa. Boṅga samagirie hajir ocokoa Mańjhi do metaḱme: Miṭ goṭeć guạ, miṭ bhãutić adwa caole, sunum, sindur, dhũṛạ ar sińjo sakam.

Khange jane metakoa: Ma hijuḱpe nahãk niạ inạ bela. Onko do ḍerateko ruaṛa. Onde atoren se jãhãe hoṛ hećkate jãhãnakko kulileko khan bako roṛa, seko roṛlere hõ akoak disom ar akoak ato bako laiakoa, eṭak disom ar eṭak atogeko laia. Nenda okte jan ṭhenko calaḱa. Jan jãhãtis jãhãtis aćak oṛakreye bhaoakoa ar jãhãtis jãhãtis jaherre se ṭanḍire. Onkoko duṛup ṭhirakana, ar ać do adwa caole boṅga ńutumte aema ṭhene curuć idia ar sińjo sakame doho idiaḱa; onakate caole curuć ṭhene sindur idiaḱa sunumre leohakate. Ar dhũṛạ dhạknić seṅgelreye khadlekaḱa. Kạuḍi eṅgae oroṅa ar boṅga ghanṭie rukuia, ar boṅgae dạhnạukotaea, adoe bharaoḱa, bharaokateye bhackaoḱa. Pạhil do disome ńumtakoa, inạkate ato, inạkate kulhi oka lekate menaḱa, onakoe ńuma; inakate, Mańjhi, inakate phiriạdi hoṛ inạkate uniren kakatko, boehako, miserako, hopontetko, hoponerat ar onko tinaḱako - jotoe ńumkoa

Adoe kulikoa: Cele baba noako ṭhikiń roṛakaṭa se baṅa? Adoko mena: Ṭhikge, pạtiạuenale, ma bhonaleme. Jane roṛ ruaṛakoa. Den bundạ dạkhilpe, tobetoń laiapea. Ado miṭ goṭeć ṭakako emaea. Ar ekraṛkateko senakan khan, tinạk ṭakako ekraṛakana ona hõe koekoa, onako emleaneće laiakoa ḍan se boṅga ar okoe kanako. Ado jane metakoa: Ninạḱ inạḱ ṭhenpe

dali dhaṛwakakata, ńiạ inape ṭhiklaḱa se baṅa? Onkoko roṛ ruaṛa: Hẽ baba niakoge. Unre jane metakoa: Bape dhir puroḱkan khan sat sokha ṭhen bujhạujonpe. Sat sokha ṭhen eṭaḱlen khan, bunda ṭakań acur ruaṛkatapea. Ado oṛaḱteko calaḱa. Boṅgae ṭarhaoena menkhan ruak hoṛ dãṛẽye gokaea; ar ḍanko ṭarhaoena menkhan huṛum duṛumkateko ḍanḍomkoa ar beabrukkate ato khonko laga ńirkoa. Miṭ jan ṭhen ḍạn ocoen hoṛ bako kusilen khan eṭaḱ jan ṭhenko idikoa, suhi aroea mente. Menkhan ona do nahaḱ baṅko onkaeda ente miṭ ṭhenko ńumena menkhan ḍanko do hajar jan ṭhen senlenre hõ inạgeko roṛa. Eken miṭ bar ḍan gunte janko reaḱ bhaoko gaḍ baḍao daṛeaḱa. Mańjhi era ḍane saplenkhan bako laga daṛeaea: Aćge ulṭạute jom ocoen hoṛe metaea: Ma ńeljonme, jãhã seć bam sukoḱkan khać, iń doń atoakawana, iń doń okateḱa?

Nahaḱ do janko adiko ekṛekana, sedae leka dhorom janko leka sot do bạnuḱkoa. Sedae do janko janoḱ bako cetlaka, aćtege hećakoa. Onko do bako bharaoḱkan tahẽkana, ńinda jokhec kukmuteko ńama, se sińre cholteko ńela. Boṅgako upelokteko laiakoa, baṅma, phalna hoṛko hijuḱkana noa ona lagiṭ, am do noṅka laiakome. Nahaḱ do onkan jan bạnuḱkoa, dherteṭ phasiarakate hoṛko kulietkoa, ar ṭakako jometa. Ona iate phul dhariạko dohoetkoa beṛ kaṭao lagiṭ. Ar phul dhariạ bạnuḱkotako janko do aikạu aikạuteko bhaoakoa. Adha ńutumko ńum gelaḱa, ar jan ocoḱ hoṛko beṅgetakoa, ṭhik kana se bań, ar beṭhik khan ar hõko ńum legaḱa. Onate nahaḱ do janko reaḱ bań midoḱkantakoa. Phul dhariạ dohoko jan do algate joto kathako ńam toṭ daṛeaḱa. Onkan jan ṭhik bae ńum daṛeaḱ khane metakoa: Baba, beṛ menaka, ona ocoklepe. Ado phul dhariạ ṭhenko calaḱa. Beṛ kaṭao ocoe lagiṭ ceṭ cetko

lagaoḱa, ona do̠ jane la̠iakawak̕koa. Phul dha̠ria do̠ onae boṅgaea, sim, se̠ sosro̠ć, se̠ ro̠te̠, se̠ sealom, se̠ pond pusi. Aurie boṅgaereye kulikoa: O̠ko̠e ńutumte be̠rin̕ ka̠ṭaoa? Ado̠ Mańjhi Paranik ńutumko la̠iaea, phiria̠di ho̠rak̕ ńutumko la̠iaea, arhõ̠ mit̕ bar kathako la̠iaeteye boṅgaea. Ado̠e metakoa: Digdha̠ menak̕tape khan ho̠rho̠kan̕pe, jan the̠n ban̕ calak̕a. Me̠nkhan acak̕ o̠rak̕te do̠e calak̕gea, ar uniren o̠rak̕ ho̠r tuluće galmarao da̠reak̕a, onate a̠di phasia̠ra hoe da̠reak̕a. Janko sedae leka e̠kalte thak̕ tho̠k ba̠reko la̠i phuṭa̠ua e̠nderema kathage ba̠nuk̕. Okorko noṅkaeta nahak̕ janko do̠? Phul dharia̠ do̠ mit̕ sika̠ko ńama be̠r ka̠ṭao reak̕.

RUMOK̕

Rumok̕ reak̕ do̠ laharen̕ la̠iakat̕a, metak̕me jaherre boṅga rakap̕ko jo̠khe̠ć ho̠rko rum ocokoa, baha po̠ro̠bre akoteko rumok̕a; me̠nkhan rua̠ haso jo̠khe̠ć hõ̠ko rum ocokoa kuli bujha̠ujo̠n̕ lagit̕. Rumok̕ ho̠r boṅgako e̠se̠rkedea me̠nkhan uni do̠ bharaok̕teye rumok̕a ar boṅgako uniak̕ mocateko ro̠ra̠. Ado̠ unre boṅgale kulikoa: De dehom Gosãe, nõ̠kõ̠e, parko̠m pe̠re̠ć, ja̠ṭi sare̠rle gitićen kuca̠en do̠ rẽ̠hẽ̠ rẽ̠hẽ̠ koṭo koṭo, okare ita̠en ra̠nuena, ce̠tre daken di̠ngićena, nia̠ge mittan̕ la̠iale udukalepe, okare sobaen cuṭiena, nia̠ge bes o̠ko̠ćte mat para̠k sutam tić ho̠rkak̕ da̠harkak̕pe Gosãe Bapu Thakurtin̕ do̠. Khange rumok̕ ho̠rko e̠se̠rakat̕ko bo̠ngako la̠iok̕a, ban̕ma: Alege mit̕ din tara din lo̠bakat̕ lalo̠cakat̕ ṭaṭka akat̕ bi̠rkiakat̕ge ban̕le okarele dhesake mun̠da̠k̕ea. Ado̠ko sahãk̕ go̠tkat̕koge. Ho̠r ado̠ko ro̠r rua̠ra̠: Ma to̠be̠ nitok̕ do̠le bada̠e̠ke̠t oromke̠tpea, ce̠ten bhatenale, ma Bahare se̠ So̠hraere noa bakhra do̠le emapea,

ma tobe noa rua haso do soṅgete bare gok tora bharia̠ toraepe, ar ran phũṛũk ran khalak̕le lagaoa, bajaoa, phariakok pha̠ṭikok̕mae tehen̕ khon do̠ jemo̠n de̠n daka de̠n ma̠ndi jo̠mjo̠n hua̠kjo̠nmae; me̠n tobe khan alope e̠relea, satle ńeltapema. Ado̠ inre boṅgako ro̠r ruara̠: Dek to̠be khan nin din nin kal do̠ jhuṭa akan maṭha akantalea, cele me̠nte a̠rak̕ke ca̠rak̕keale, dhiri leka huṭup̕ lekale le̠nakat̕ te̠nakatale. Ado̠ ho̠r kha̠tirko ńamke̠t khanko mena: Ma Gosãe, nitok̕ do̠ beren bãṭena, sado̠mko cato̠mko laṅgaena ma akaso̠kpe. Ado̠ rumok̕ ho̠rko suma̠nenge.

Hapramko ro̠rakata, ban̕ma, rumo̠k̕ko do̠ eserenako me̠nkhan, acetokak̕ko, ce̠tge bako disaia. Me̠nkhan nahak rumok̕ko do̠ disaigeako jo̠ṭo̠ak̕. Ban̕ do̠ onko hõ̠ nahak̕ren phasia̠ra janko leka menak̕ko co̠n ce̠t co̠n. Lebṛakate hõ̠ko rumok̕a nahak̕ jug do̠, bhage bhage handiko e̠rejo̠n̕a me̠nte. Mit̕ ho̠re la̠iakat̕a, ban̕ma; In̕ do̠ rumok̕ jo̠khe̠ć sanamgen̕ disaia, ar jo̠to̠ galmaraogen̕ an̕jo̠m thiktakoa ar bogete bhage bhage handin̕ e̠reakawana. Uni ho̠r do̠ Benagadiare menaea. Jo̠to̠ ho̠r uniak̕ ńutumko ba̠daegea. Menakatae: Jahan po̠ro̠bre boge ha̠ndi ban̕ ńamjo̠n khan, ado̠n̕ mena: Ho̠, Mańjhi haramin̕ rumok̕a. Ado̠n̕ rum go̠tenge. Ado̠ko kulin̕a: O̠koekanam Gosãe? Ado̠n̕ la̠ia. Mańjhi ha̠ram. Khange o̠rak̕teko idin̕a, o̠rak̕ duar then thari cetanre jan̕gako a̠bukin̕a. Ado̠ o̠rakre ade̠rkate macireko durubin̕a. Ado̠ baṭite khub sebelak̕ tan̕ handiko aguan̕a. Bar baṭi ganin̕ ńuke̠ta me̠nkhan ado̠n̕ suma̠renge. Dher atore onka leka rumkaten̕ e̠reakawana.

So̠hraere khunṭauko hilok̕ jahan sorwako hirin̕le khan, onako tan manin̕ ńel thikkak̕a, jãhã lekate rumkateko kulin̕re thik thikin̕ la̠i da̠reak̕a, go̠ć Mańjhi ha̠ram cedakin̕ he̠ćakana me̠nte. Rumkaten̕ metakoa: In̕ do̠n̕ he̠ćakana, ona noape

baṛićakat teṟoṉ? Unreko mitaṅa: Ma Gosãe, alom rag upṛagoka, alegele, baṛićkeṭa, sahaokak lahaokakme baṛe. Adoṉ arhõ mit baṭiko em juṭićadiṅge.

MẸT́ LAGAOḰ

Mẽt lagaok hõ miṭṭec jala menaktalea. Aimạikoak mẽtge lagaoktakoa hiskạte. Jãhãe hoṛ bhageko ńel arjaokeṭkoa meṉkhanko mena: Cedak baṅ phalna doṉ bogeteko arjaojoṉkana, onkoak harkhet doṉ oho hoyoktakoa. Inạ ṟoṟge lagaoktakoa. Adoṉ onko hoṟko ruạka, mĩhũ meṟomko gujuktakoa ar ạdi dukko ńama. Ona ńutumte khaṛi baṛa ocole khan ojhako meṅa: Am doṉ hiskạ huluṅ lagaoakawatmea. Adoṉ ojha simko emaea, jãhã lekate boṅgakateye bogeko. Ona iạte Hoṛ hoṗoṉ jãhãtinakle budan seṉle kạmi daṛeak, bãrti bale kurumuṭuia, reṉgeć bickoṉmle sahaoa.

AHA REAḰ

Aha hõle boṭoṟakgea. Hoṟko mena, kathae, okoe hoṟak alaṅ kabragea, onko doṉ joṉom jokhecko neṉllem khan, bogetem beja, ciḍiram tayoṉmre doṉ, ar gidrạ khan bogeteko raga.Unre tuknum hoṟle tunum ocokoa ti. Adoṉko lạia: Nui doṉe aha akana, soso, lamak heṟe, kuilạ, ṭhuṭki joṉok caṟeć ńawaṅpe. Aguadeako. Adoṉ mit satahẽtte peṉ dhao uni aha akan hoṟe bulạuea, ar onako jinis bukḷạu joṉkheć aćak jaṅga latarteye taba, adoṉ onae gidikatge eṭak hoṛ baṛge seṉć.

BOṄGA LA REAḰ

Boṅga la hõ miṭṭec kạmi menaktalea. Ojhagele la ocokoa, boṅga topa sạbudlen khan. Dange boṅgako thapnakoa jãhãe hoṛ oṛakre seṉ goṛare, jãhã lekate onko hoṟko gujuḱ. Unre ojhale banij agukoa, metakme boṅga lala baḍaeko. Joṉtoṉ ojha ona doṉ bako baḍaea. Ojha doṉ pahilko paetara, ńam tod lạgit okare topa boṅga menakkoa. Ona ṭhikkate boṅgako la odokoa. Ńelakatkoale la tot boṅga doṉ. Thapna boṅga doṉ bar leka. Mit lekan boṅga doṉ upte bedhao esetakat sindurak pond dhiri, ar mit lekan boṅga doṉ lumạm ṭhuiakre bhoraoakat joṉtoṉ cas reak phosoṉl ar sindurak pond dhiri. Boṅga la totkate jãhãtis jãhãtis ruak hoṟko bogeka, jãhãtis hõ onate dundiktakoa. Boṅga lakore dãṟẽ lagaoka mit bheḍa, mit sukri, mit meṟom, mõṟẽ goṭeć sim, mit joṛ parwa. Ojha doṉ baḷ kaṭi mõṟẽ sikạ kạudie ńama, ar ruak hoṟe boge utarena meṉkhan, bochoṟ dinre ojha doṉ mõṟẽ ṭaka ar miṭṭec dhutie ńama.

NẠIHẠR BOṄGA

Nạihạr boṅgae oṭoṉlen khan, ruạṟle eṉećko bogeka, baṅ khanko ruạka arko gujuka. Jãwãe oṛakre oṭoṉakan nạihạr boṅga sermake sermako boṅgawae khan bae joṉmkoa, ar bako boṅgawae khan, ruạṛkae lạgit emanteak lagaoakoa. Bạhu apat oṛak khoṉ tinạke aguakata, onako joṉtoṉ ruạṛleaneć nạihạr boṅgae bạgiakoa, ar barea dãṟẽ hõ bạhuren apat oṛakte idi tora hoyoktakoa. Nạihạr boṅga doṉ Acraele boṅgako metakoa. Nạihạr boṅgako raṅgaolen khan, baṛićgeko joṉjoṉma, onate hoṛ doṉ boṭoṟteko boṅgawakoa, baṅ khanko ruạṛ goṭkakoa.

BOṄGA HUSIT́ REAṄ

Boṅga husitkore aḍi so̱ro̱mjam lagaoka, baṅkhan baṅko oḍokoḱa. Kisãṛ boṅgako husitḱoa. Kisãṛ boṅga do̱ ade̱rakatko ho̱ṛ aḍiko kisãṛ ocokoa, me̱nkhanko bhuṭaulen khan, tanak busaḱko jo̱mkoa. Onate husitleko ane̱ćko baṅcaoḱa ho̱ṛ do̱ baṅkhan gusṭigeko maraokoa.

Kisãṛ boṅgako jo̱jo̱mkan ojhako ṭhen se janko ṭhenko suhile khan, so̱ro̱mjamko juṛaua: Mitṭaṅ lumạm kiric, mitṭe̱n sindurkiạ, ḍuriạ, cạuric, sulạk, kajraoṭi, haṭak, ḍalic, mẽṛhẽt reak ṭheṅga, mõṛẽ go̱ṭec sikṛi, mõṛẽ go̱ṭec jạlai, mit jo̱ṛ badha, mitṭec gaṇḍo, ho̱po̱n sagaṛ, cas reak jo̱to̱ pho̱so̱l reak mitṭe̱c baṇdi, mõṛẽ ṭaka, barea gạị, mit go̱ṭec sukri, mit go̱ṭec me̱ro̱m mitṭec bhe̱ḍa ar mõṛẽ go̱ṭec sim. Bhe̱ḍa do̱ko ghạnṭiwaea. Onako jo̱to̱ juṛau thurkate ojhako ạguea.

Khange ojha do̱ boṅgae ḍakaoea. Mitṭe̱n ho̱ṛ uni boṅgae rum ocoea. Rumoḱ lạgit́ ho̱ṛ mitṭec dhadra haṭake samaṅaea ojha do̱; ona haṭaḱre mit́ lo̱t gan adwacaoleye do̱ho̱ea, ado̱e mena: Dela Gosãe, phalna oṛaḱre hijuḱme, phalna boṅga, haram guharamkạnaṅ, ḍand o̱koć, pahar o̱koćte ṅir heć, hojor hijuḱme, celate caṭiarte durupạkan beṭharakanae. Ado̱ uni ho̱ṛ do̱e rum go̱do̱ḱa. Ado̱ko Kuliea: De̱ bhala Gosãe, nitoḱ do̱ kisãṛe mo̱ko̱ṅentama sewa dewate; de, ado̱ bae do̱ho̱etmea, ce̱tem meneṭa? Ado̱ boṅgae sahãḱ go̱da. Ado̱e mena: Bae do̱ho̱ṅ khaniṅ calaḱa, de̱n iṅaṅ jo̱to̱e emkatiṅma. Ado̱ jo̱to̱ so̱ro̱mjamko oḍokaea: Nõḱõetam, de bhalam kusiḱkana se baṅa? Ado̱e mena: Kusige. Ado̱ gai bachaojo̱ṅ lagit́ go̱rateye bo̱lo̱ḱa. Bareae ceṭaḱ otoạkina. Ado̱e oḍokoḱa. Ado̱ko kuliea:

Cele jotom ṅamke̱ta? Metakoae: Hẽ̱ṅ ṅamketa. Ado̱ karhaṛko jhija, ado̱ unkin bachaoakaṭkin gạị ạkintegekin oḍokoḱa. Ado̱ko to̱lkina̱ baberte. Ado̱ jo̱to̱ so̱ro̱mjamko saba, ado̱ko metea: Delabon okare than bathan menaḱtama, o̱nḍe ạyur idilem. Ado̱e sumạnoka.

Khange unkin gai do̱ ạkintekin lahaḱa ar ho̱ṛkin ạyur idikoa. Ona haṭak do̱ ojhae he̱rme̱t idia. Unkin gai okare teṅgokatekin buruma o̱nḍege dãṛẽko makḱoa. Bhe̱ḍa bo̱ho̱ḱ do̱ sikṛiteko paṭia ar darereko kuṭam jalaṭkaḱa. Dãṛẽko reak jel do̱ jo̱to̱ ho̱ṛte o̱nḍe̱ge suṛe̱kateko jo̱m caba o̱ṭokaḱa. Ar jinis do̱ o̱nḍe̱geko bagi o̱ṭowaḱa. Ona do̱ o̱ko̱e hõ bako jo̱teda, jo̱te̱ṭketako me̱nkhan onkoe pạṅjakoa kisãṛ boṅga do̱. Ar uni husiṭ ocoen ho̱ṛ do̱ bo̱cho̱ṛ auri puṛauḱtegeye reṅgeć cabaḱa, gai kaḍa hõ jo̱ṭo̱ko goć cabaḱa, horo caole hõ okate coṅ o̱ṭaṅoka, ḍiṅgar uṭarokako ona oṛaḱren ho̱ṛ do̱. Ona do̱ mẽṭte ṅelaḱ. Be̱dho̱ro̱m acel do̱ baṅ tahe̱na.

BOṄGA AḰṄGE̱N

Boṅga aḱṅgen ạdile bo̱ṭo̱raḱa. Ho̱ṛ hõko aṅge̱nkoa ar jinis hõko chan ocoea. Aḱṅgen boṅga do̱ kuṛi boṅga kanako. Ho̱ṛ ko̱ṛako aṅge̱nkoa. Ado̱mko do̱ daḱre menaḱkoa ar ado̱mko do̱ buru danderkore. Ho̱ṛ ko̱ṛa kathae ạḍiko kusiakoa, onateko aṅge̱n bulau ade̱rkoa. Daḱ bhitrire kathae, raj dolan leka menaḱtakoa ar buru danderre hõ onkage. Adi bhage daka utuko emakoa kathae, me̱nkhan dharti seć aṅgen ko̱ṛako onakojinisko ạgui khan hasa go̱do̱ḱa. Sedaere kathae boṅga kuṛi tuluć ho̱ṛ

korako gidrawan tahẽkana. Mit́ boṅga kuṛi hoṛ koṛa thene ńir bololena. Dher dinkin tahẽkana. Gidra pidrawanakin. Nir bolokate boṅga kuṛi, koṛae metadea: Jahan edretelaṅ kaphariau selaṅ ropoṛa, jahanaḱtegem daleń, menkhan jaṅgate alom lebediṅa. Barea se pea gidra eṅgatkate koṛa do mit́ din gaie dukhaukana, ona jokheć goṛa duarre uni boṅga kuṛi do gidrai nunuwaekan tahẽkana. Cekate coṅ gidrai rak ocoedekan tahẽkana, ona edrete koṛa doe lebet gotkedea. Khange uni boṅga kuṛi doe dhikena. Adi bariće rakketa. En hilokgeye odok calaoena, ruaṛ ruaṛkadeae koṛa do bae ruaṛ dareadea. Boṅga kuṛi kathae hoṛ koṛa then jãwãekate jotogeko kamia, eken gurić bako gidia ar buluṅ tuluć daka utu bako joma; buluṅ jomle khan doko garaoka. Boṅga kuṛiko aṅgenletko koṛa do adi horko ruaṛakana, dak khon hõ ar buru dander khon hõ. Nitre hõ jivet menakḱoa adom hoṛ do. Boṅga kuṛi kathae adige lahatakoa, suptić do tayom seć.

BOṄGA UPELOḰ REAḰ

Boṅga upeloḱ hõle ńelakatḱoa. Samek lekageko ńeloḱa, menkhan beṅget́ beṅget́ akotegeko ńel adka, onko boṅga do. Sedaere boṅgako do dhorom janko then cholte upelkate roroṛ hoyoktakoakko lai otoakoa. Onko upeloḱ boṅgako do etak boṅgako leka bako sap ńamoka. Roṛ doko rorgea. Disom hoṛ se, jãhã atoren hoṛ jahanaḱko bariċakata menkhan, boṅgako do upelkateko lai otoakoa, baṅma, ona noape bariċakata; ma neo dhoromkate noṅka onkaepe, baṅkhanpe barijoḱa.

BHUT AR CUṚINKO REAḰ

Bhut ar cuṛin hõ menakḱoa. Asiarte gujuḱ maejiuko cuṛinoḱa, ar hoṛmo goć toraḱ gidrako bhutoḱa, kathae. Bin chatiarte gujuḱ gidra hõko bhutoḱa. Cuṛin do kathae, carkha leka bohoḱ ńeloḱtakoa rap rapa, ar bhut doko katić katićgea galam galam. Cuṛin do horko copoćkoa Eskarreko ńamleko khan, ar bhut doko boro oḱcoa hajar chinte.

Arhõ emanteaḱ reaḱ patiau menaḱtalea. Horko mena: Haṛam budhi ńutum ńupumlen khan, gidra doko kalaḱa, onate bako ńupuma. Ar bahõeharea se ajhnareako ńupumlen khan kathae goćlenre rapaḱkore bako loḱa, onate onko do bako ńupumtalea. Haṛam budhi do phalna gidra apat se eṅgat menkateko hohojoṅa ar deṅga daṅguako do melageko hohojoṅa.

GUJUḰ AR BHANDAN

Horko goćlentale khan, aleren maejiuko do adi bariċko raga, hae-haeoḱako, jare-jareḱako, koṛamko cetagoḱa, moloṅko tapiṅoḱa. Eṅgate goćlen khanko raga:

Haere haere toa daretiń do
Toa dare do, go, gurentiń do
Toka kõndiń dãṛãlere
Toa dare reaḱ rup doń ńel ńamtaea?

Haere haere nin dara do
Sim enga lekae gungutletlea,
Tehen do,go, sim hopon leka,
Tehen do gom kota bagi otokatle

Haere haere nin dara do
Jãhã khonle hijuka;
Ingan do duarre durupkate
Kisni hopon lekae cerec daramlea.

Apate goclenre nonka lekako raga:

Haere haere janam datatin do
Janam data do tehen doe bagiatlea
Toka kõndin dãrãlere
Janam data reak rup don nel namtaea?

Herele goclenre orak gomkete raga:

Haere haere chatar umultin do
Chatar umul do, go otanentin
Toka kõndin dãrãlere
Chatar umul reak rup don nel namtaea?

Haere haere parwa juritin do
Parwa juri dolin jor bhangaena
Toka kõndin dãrãlere
Parwa juri reak rup don nel namtaea.

Emanteak mon reak dukko num halana, cetak do bana, ina ghuri okatak monre rakapa, inageko õrhẽ idia.

RAPAK

Hor do goclen hilokle rapakkoa .Manjhi Paranikle laiakina, ar unkin do Godetkin hukumaea: Ma hor hoho jarwakom, phalna orakre goc sahanbon calaka. Ado goc orakteko sen jarwaka tangawante. Ado ona orakren maejiu do sasanko rida, bangaura ar horoko ataea. Herel hopon mitten simko sabea, borre sengelko lagaoa, ar sate sauriko boja; ona bangaura ar horo ata ar ona sate sauri ar uni sim mittec dhadra hatakreko sajaoa. Ado goc hor okatak orakrenkoko kolaea, onako joto parkomreko sajaoa; metakme kicric, bati, taka, kapi, tarware, aksar, thenga, tirio joto acak sapap. Onako sajao satkate pon horko boloka, ado ponea kuthare sapkate uni gocicko tul odokea. Racare odokkate parkomreko gogea kulhi mucat dobatiate, ondeko doho nogea. Onde do orakren ar ar atoren joto maejiu sunum sasanko ojokaea, ar mit tikak sindur molonreko tikakaea ar bangaura ar horo ata do ponon kuthe thenko curucaka.

Ado ojha hor uni simte goc hor pe dhaoe bulau acurea. Ado maejiuko ruara orakte, ar herel hopon do uni goc horko gok idiea rapage thec. Okoeak ahar menaktae khan ondegeko rapagea ar banuktae khan, gadare. Onde do kat makkate sarako benaoa utar dakhinte. Ponea khunti ponon kondreko bida alo dhsaok lagit. Ona do tore khuntiko metaka. Ado gocicren owaris ti jangako abukea, mẽtko abea ar katic talan dak mocareko cudrucaea. Ado gogok hor pe dhao berhae sarako tul acurea; tul acurkate adoko rakabea sarare; dakhin secko bohogea.

Hoṛmo reak kicriḱko, malako, dorako raṛaea, mundaṃ, pagra joṭoko todtaea, kolakawadeakko ocogtaea, ḍhaṛwaḱte bhoromko ḍhakaotaea ar ponea kaṭ, koṛamre mit goṭeć, laćre mit goṭeć, ḍanḍa ṭheć mit goṭen ar janga ṭhen mit goṭećko tenaea; ona do danapal kaṭko metaka.

Atoren hoṛ do beṛhae sarako teṅgo acuroka. okoeren oraḱ hoṛ asiaṛ menakkoa, onko do pharak ṅokreko teṅgona. Ado ojha do uni simte pe dhao beṛhaeteye bulau acurea, ado ona toṛe khunṭire sime paṭi jalaṭkaea ar parkome maḱ oṭowaka. Ado owaris hoṛ mitteć sura kadeć peṭećkate goć hoṛaḱ kicrić dasi sutam bhuṛikate surereye bedhaoa. Onare seṅgel lagaokate eṭak sen beṅgedte goć hoṛ mocareye jundiaea. Ona do ag mukko metaka.

Ado joṭo bhaiadi mimiṭ dar sahanko gidi maṛanaea, inakate atoren joṭo hoṛ. Adoko bintiaka: Ne tobe mimiṭ dar sahanle ematmea joṭo hoṛte, ado alom bilomlea, hoe leka calaḱme. Ado beṛhaete seṅgelko lagaoaka. Ado pharakreko durup jarwaka. Onḍe do miṭ hoṛe hoyokoa. Hoyo hõko hoyoena, uni hõe lo cabaena. Ado daḱte seṅgelko dul ĩrija. Inakate owaris hoṛ do jaṅ daḱte arupkate sasaṅ daḱ ar toae dulaka ar ṭukućreye bhoraokaka. Nahak do nãi khon adi saṅgiṅ menaḱlete eken khapri jaṅ ar hãs jaṅ pe kuṭra cukaḱreko bhoraokaka. Cukaḱ do kelhaṭteko tena, ar talare do goć hoṛe sahed lagiṭ bhugak tahena; ar bhugaḱre kaṭkom carećko gutukaka, onate goćić doe ṭunḍaṅ oḍok boloka. Beṛhaete sasaṅteko ileṭ esetkaka. Ona jaṅko halaṅ jokhenko serena:

Palganju ḍuṅgurire
Gidini jo manḍerae

Babakera haḍa jo
Cinai dehore

Le sere gidini
Kanero sonawa jo
Babakera haḍajo
Cinai dehore.

Ado rapakkede ṭhen talare haṭaḱko haṛuba; onare lebeṭkate gogok hoṛ beṛhaeteko po acura; ar tayomtenić popoić do haṭaḱe kobak oṭoaka: Ado miṭ hoṛ guric dak baṭire leohakate onakoreye irciaka doholede ṭhen dhabić. Ado sareć baṅgaura ar hoṛo ata rapaḱlede ṭhenko er baṛakaka. Adoko roṛaka: Men tobe dharti nun ghaṛi bondakan tahẽkana, nit dole sudhokamkana. Ado pe hoṛ gan ona jaṅ baha menaḱ cukaḱ do kulhi mucaṭ mundureko topa oṭokaṭa. Ona ṭhãire cukaḱ cetanre dhrite baklaḱ tenkate hasateko topakaka. Ado joṭo hoṛ umokko calaka. Umkate kulhi mucaṭteko hijuka. Onḍeko teṅgona. Dhũṛāko chaḍao daraakata. Miṭ hoṛ ato khon seṅgele koe oḍoka. Ona seṅgelre dhũṛāko khadleaka, ado joṭo hoṛ ona dhũṛāteko dhupoka. Ado apan apin oraḱteko boloka. Goć hoṛko kolade joṭo akriṅkate kasi kiriṅkate mõrẽ hoṛ enhilokko joma. Menkhan goćakan oṛakren hoṛ do bako joma.

Ayupen khan haṛam haṛam hoṛ goć oraḱteko calaka, ona oraḱren hoṛ jivi raṛejtako lagiṭ. Metakoako: Miṭ bhabnak do alope tahena; uni doe calaoena, Sukenae, abo hõ miṭ din kal do calaḱ hoyoktabona. Miṭ raḱ tahẽlen khan hoṛmo hõ baṛijoka, kam kaj hõ ḍhilauka, raj menaḱkoa, sau mahajon menaḱkoa, peṛa menaḱkoa, apnaraṅ lać ar jivi menaka, jivi tahen bhor do

jo̱jom ńuńu o̱hobon bagilea. Ado̱ kampe kajpe. Ado̱ teheń kho̱n do̱ dhiri caṭanite jivi tentape. Kathaeko mena: Siń saṭuṕ raḱle khan kaḍru leka bo̱ho̱ḱko koṭabea lahayenić do̱. Hanapurireko metaea: Ma ya/na e̱nećme sereńamkanako. Onate ṭanḍi ṭikur do̱ alope ho̱mo̱r halańa bańkhan aḍiko harkhetea.

TEL NAHAN

Mõṛẽ mãhãreko tel nahano̱ḱa. Go̱ć ho̱ṛ oṛak̲re jarwakateko ho̱yo̱na. Oṛak̲ren ho̱ṛ tabenko huṛuńa, ar pe̱ako dul piṭhaia. Ado̱ oṛak̲ren ho̱ṛ umokko calaḱa. Kaṭić talań naṛkan hasa, kaṛe, sunum, pe̱a daṭauni, ar pea ponea sakamko idi toraea umok̲ ṭhe̱n. Maejiuko do̱ juda senko calaḱa. He̱re̱l ho̱pon do̱ ghaṭṭe idiakat́ hasa ar kaṛe pea sakamreko haṭińa ar daṭauni hõko do̱ho̱ idiaḱa. Ado̱ ona hasa leṅga titeko boṅgaea. Bakhẽṛako: Ne̱ to̱be̱ am go̱ćakan gurakanić, teheń do̱ tel nahan ńutumte umkan naṛkankanale, am hõ umkok naṛkakok̲me. Onkage Pilcu haṛam Pilcu budhiko boṅgawakina, bakhẽṛako: Ne̱ to̱be̱ Pilcu haṛam-Pilcu budhi, tel nahan ńutumte umkan naṛkankanale, aben hõ umkok naṛkak̲ben; to̱be̱ nõk̲õe go̱ćakan gurakanić hõ o̱r sãohã, ṭiak̲ sãohãyeben, nãi sate, nãi kuḍam aloben do̱ho̱ea. Mucaṭre Marań Buruko boṅgawaea, bakhẽṛako: Ne̱ to̱be̱ Marań Buru, to̱be̱ tel nahan ńutumte umkan naṛkankanale; am hõ umkok naṛkakok̲me; me̱n to̱be̱ uni so̱ćakan bindaṛakanić hõ o̱r sãohã ṭiak̲ sãohãem.

Ado̱ um baṛakate oṛak̲teko hijuḱa. Go̱ć ho̱ṛren oṛak̲ ho̱ṛ do̱ lo̱ho̱t́ kicrićteye hijuḱa, ar uniren he̱re̱le go̱ćlen ṭhe̱n kicriće bo̱do̱ja. Atoren ho̱ṛ daka jo̱mkate go̱ć ho̱ṛ oṛak̲re arhõko jarwaḱa. Ado̱ uni go̱ć ho̱ṛko ḍakaoea. Pe̱ ho̱ṛko rumoḱa, mit́ do̱ go̱ć ho̱ṛ, mit́ do̱ porodhol ar mit́ do̱ Marań Buru. Rumok̲ ho̱ṛ bharaokate atoren ho̱ṛko kulikoa: De̱ Gosãe, o̱ko̱ekope tićen bo̱ṛena, jaṭak̲ janamak̲ laile uduk̲le, e̱nḍe enale baḍaea oroma, ni boṅga, ni buru me̱nte, e̱nḍe enale sewawae maswarea. Bar ho̱ṛkin sãhãga, arkin laioḱa, bańma, iń do̱ Porodhol, ar iń do̱ Marań Buru. Mit́ ho̱ṛ do̱ bae ro̱ṛa. Khange dak̲ko chiṭkauaea ar mẽtahã abe̱te deareko ceṭagea. Unreye sãhãga. Ado̱ko kuliea: De̱ bhala Gosãe okatem hećen se̱ṭe̱rena, jaṭak̲ janamak̲ laitam. Ado̱e mena: Iǹge̱ so̱ćakan bindaṛakanićgeń he̱ćakan seṭerakana. Ado̱ pe̱ne̱ boṅga caoleko emakoa ado̱ko metakoa: Ne̱ bhala Gosãe, kho̱de̱ jań, caole jań bujhaule kandhaolepe, bań mẽṭan luturana. Ado̱ko bujhaua ako mo̱ṭo̱. Bujhaukate haṭak̲re caoleko do̱ho̱ ruaṛkaḱa. Ado̱ko kulikoa: De̱ bhala Gosãe cet́ lekape bujhauke̱t́ kandhaoke̱ṭa, laiale uduk̲alepe, nõk̲õe cekatele go̱ćen gurena? Ado̱ko mena: Mit́ din tara din ro̱gak̲ bighinak̲ge telaen paṭiena. Ado̱ go̱ć ho̱ṛko kuliea: De̱ bhala Gosãe, am so̱ćakan bindaṛakanić do̱, ce̱t́ lekatem senen bereṭena? Ado̱e mena: Iǹtegeń mo̱koǹena; se̱ danko jomakade khaće mena: Iń do̱ ho̱ṛ mẽṭre bań sahop̲lena,onateń calaolena.

Ado̱ uniko metaea: Dak̲ do̱ bam ko̱ejo̱ńa? Ro̱ṛ ruaṛae: Ko̱ejo̱ńań. Ado̱ atoren mimit́ ho̱ṛ dak̲e ko̱ekoa,ać gharõ̱ńjren ho̱ṛ ṭhe̱n e̱ho̱p̲kate. Jo̱ṭo̱ ho̱ṛ dak̲ko emaea. Onakate haṇḍiko emaea mit́ bar baṭi aurie bik̲ dhabić. Marań Buru ar Porodhol hõ mimit́ phũṛũk̲ dak̲ ar haṇḍiko emakina. Ado̱ uni go̱ć ho̱ṛko kuliea: De̱ bhala nõk̲õe naitele idimea. Okare hõ lać haso bo̱ho̱k̲ haso ho̱ṛ birre alo sirjauk̲ gaṛhaok̲ma. Ado̱e mena: Do ja ce̱t́ hõ bań cekaḱa, ho̱e lekape calaḱa ho̱e lekape hijuḱa. Ina ro̱ṛ baṛakateko sumaṇkoa.

Ado̱ mit́ pạilạ taben, pe̱a piṭhạ ar mit́ pạilạ caoleko po̱ṭo̱ma. Go̱ćenićaḱ kicrić reaḱ bugliko ro̱ga, onakoante kulhi mucạtteko calaḱa. Maejiuko do̱ bạṭite daḱko idia ar sasań. Ado̱ kulhi mucạṭ tioḱkate do̱bạṭiạreko teṅgo jarwaḱa. Ado̱ pe̱ ho̱ṛ jań baha ạḱguko calaḱa. Se̱ṅge̱lko idi toraea. Ona uṭkạukate topa dinḍạko jere̱ṭ oṭokaḱa. Unreko ro̱ṛa: Buḍhi kumbạ lo̱ḱkana yui! Ado̱ mit́ mo̱hnḍako hijuḱa, bako be̱ṅge̱ṭ ruạṛa. Ona do̱ buḍhi kumbạ lo̱ḱko metaḱa. Pe̱a terel ṭheṅgako maḱ daraea khaṭo̱ khaṭo̱; ona pe̱ako to̱l bojhaea, ona cetanre cukạḱko do̱ho̱ea. Jań baha do̱ go̱ćenićren owaris buglireye bhoraokaḱa. Ado̱ ho̱ṛ do̱ko pharakena. Onko jań bahako ạguke̱ṭ pe̱ ho̱ṛ mo̱to̱re mit́ ho̱ṛ mitṭeć terel ṭheṅga sapḱate cukạḱ ṭhen pe̱ dhaoe ạcuroḱa, ado̱ leṅga tite cukạḱe dal posaḱ go̱ṭkaḱa, Ado̱ onko pe̱ ho̱ṛ jań bahawante atra dhurko calaḱa, mit́ simạ paro̱m dhạbić. Dosar ho̱ṛ do̱ um baṛakate go̱ć oṛaḱteko ruạṛa. Mit́ bar phũṛuḱ hanḍiko ńuia.

Ado̱ ạyuboḱkana. Ado̱ kạṭić talań haḱoko sap ạgukoa. Agukate onko ar mitṭeć simko utu dakaea bin buluṅte. Sim ge̱de̱ jo̱khe̱ć mitṭe̱ć kạṭa ar mit́ phạ̃kṛạ̃ḱko samaḱ do̱ho̱ea. Ado̱ ona kạṭa ar phạ̃kṛạ̃ḱ do̱ mitṭe̱ć kaḍe̱ćreko to̱la, ar ńutkate pe̱ ho̱ṛ kulhi mucạṭ do̱bạṭiạteko calaḱa, barea pe̱a dosar kaḍe̱ć, sate reań kạṭić talań sạuṛi ar se̱ṅge̱lko idi toraea, ar onko mo̱to̱re mit́ ho̱ṛ do̱ ona kaḍe̱ćre to̱lakat́ kạṭa ar phạ̃kṛạ̃ḱ o̱t-o̱tteye o̱r idia. Do̱bạṭiạre tioḱkate mitṭen e̱re̱-e̱re̱ oṛaḱko benaoa, ona sạuṛiteko daba ar ona oṛaḱre sim kạṭa ar phạ̃kṛạ̃ḱ khadlekate se̱ṅge̱lte kumbạko jere̱ṭ oṭokaḱa. Ado̱ko mena: Buḍhi kumbạ lo̱ḱkana yui! Ado̱ mit́ mo̱hnḍa oṛaḱteko he̱ć ruạṛoḱa. Go̱ć ho̱ṛ raca duạṛ tioḱkateko ńela, bańma, ukhuṛre daḱko sajao hataṛakaṭa. Onare leṅga jaṅgako topoetakoa ar raca bhitri se̱ćko bo̱loḱa. Uni tayo̱mić ukhuṛre leṅga jaṅga topokateye le̱be̱ṭ dũṛũć go̱ṭkaḱa.

Ado̱ daka jo̱m lagit́ he̱ćakan joto̱ ho̱ṛko duṛupa. Ghar̃o̱ñjren bar ho̱ṛ do̱ karam sakamre dakakin jo̱ma, ar atoren ho̱ṛ do̱ adpurạ sarjo̱m paṭrare. Mit́ bhạ̃utić daka, mit́ bhạ̃utić utu ar mit́ bhạ̃utić daḱ phaṭiạḱre bhoraokate go̱ćlen ṭhen sikwarreko akakaka. Ghar̃o̱ñjren ho̱ṛ do̱ leṅga tite e̱re̱-e̱re̱ko jo̱jo̱mkana. Ona jo̱khe̱ć atoren ho̱ṛ siro̱m rehe̱ṭ daḱko irciakoa chut meṭaotako lagit́. Onako jo̱mke̱ṭ daka do̱ bakrõa dakako metaka.

Ona jań baha idi lagit́ atra dhurko senakan pe̱ ho̱ṛ do̱ idiakat taben ar piṭhạ etaḱ ato simạreko jo̱m oṭokaḱa, ado̱ jań bahawante oṛaḱteko ruạṛ hijuḱa. Oṛaḱre parko̱mko ganḍokoko belakoa, daḱko tańakoa, johar baṛawakoako. Onakate oṛaḱteko bo̱lo̱ka, ona jań baha nãwã bhajanre bhoraokate coṭreko aka baekaka. Ado̱ dakako emakoa. Khange atoren ho̱ṛ apan ạpin oṛaḱteko calaḱa. Aṅgaen khan, o̱ne bhạ̃utić daka sikuạrreko do̱ho̱le̱ṭ ãrgo̱kateko ńela, bhalae jo̱makaṭa se̱ menaḱgea. Jo̱makaṭae menkhan, bhạ̃utić daḱre mitṭe̱ć sạkṛiko ńama ar bae jo̱makat́ khan,bạnuḱane̱ć. Ado̱ onako ar ayupḱo jo̱mle̱ṭ paṭra mitṭe̱ć ṛapuṭ khaclaḱre bhoraokate kulhi mucạṭ do̱bạṭiạreko giḍi oṭokaka, khaclaḱ sudhage.

NÃITE CALAḰ

Nãite calaḱ reaḱ niṭ do̱ bạnuḱane̱ć. Nãi phe̱dren ho̱ṛ do̱ rapage hiloḱge jań bahale ạtuia. O̱ko̱e mit́ cando tayo̱mre, o̱ko̱e do̱ mõṛẽ cando tayo̱mre ar saṅgiń diso̱m ho̱ṛ do̱ bar pe̱ serma ane̱ć jańbaha Nãiteko idia. Dherte̱ṭ do̱ Aghãṛ candoko calaka. Calaḱ lagit jo̱maḱko kulạu jurạujo̱ńa. Samagiri hõko jurạua: Mitṭe̱ć pe̱ moka kicrić, mõṛẽ go̱ṭe̱ć phuṭiạ kạudi, mitṭe̱ć sako̱m, kạṭić talań sindur, mit́ se̱r taben, pe̱a piṭhạ, ar mit́ se̱r caole. Bir

ar kombṛo boṯorte miṯ atoren Eskar doṉ jaṅ baha idi bako calaka. Okakoren hoṟko goćakan bar pe atoren riau jarwakateko calaka, ako akoak jaṅ bahawante. O̱ko̱e dãrẽ goćić bhandanreko emaea, uni lutur geṯkate mãyãmteṯ caolereko joṟoaea, ona caole do̱ jaṅ baha tulućko bhorao se̱le̱da.

Nã̱ire aleak pahil ghaṯ do̱ Gai ghaṯ, inakate tirio ghaṯ, inakate arhõ̱ latarre miṯṭećko ghaṭakata, ona do̱ Hatkunḍa Banda ghaṭko metaka. Mucaṯ ghaṯ do̱ Hada Bhanga ar Damalia. Ado̱m hoṟ do̱ Gua nã̱ite jaṅ bahako idia, metakme He̱mbro̱m hoṟ.

Nã̱ite calaoen hoṟ o̱nde̱ tiokkate pahil do̱ phutia kaudite ghaṭko kiriṅa metakme ghaṭre onako do̱ho̱kaka, ar pe̱ ṭikak sindur ghaṭreko ãrgo̱ea, sako̱m hõ̱ o̱nḍeko do̱ho̱kaka. Ado̱ gadateko ãrgo̱na. Pahil do̱ gitilre dadi hopo̱nko benaoa; benaokate nãwã kicrićteko bhagwaka, ar go̱ćakanić oaris do̱ tire jaṅ bahae saba; sapkate darha dakteye bo̱lo̱ka, ado̱ ber rakap seć samaṅkate unumokte onae buhel go̱tkaka ona mãyãmak caole se̱le̱t. Ado̱ umkate dadi hopo̱n ṭhene heć ruaṟoka. Ado̱ eṭagakteye palaṭoka. Bhuri kicrić do̱ o̱nḍenko domko hataoa, ar phutia kaudi ar sako̱m hõ̱.

Khange uni owaris do̱ hasae boṅgaea. Pahil do̱ pe̱a sakamre hasae joṟoea, ar ho̱rre pe̱a daṭaunie pe̱ṯe̱ć tora akaṯ, onako hõ̱ sakamreye samaṅa. Ado̱e bakhẽ̱ra: Johar to̱be̱ am so̱ćakan bindaṟakanić, nõ̱kõ̱e iń do̱ń gaṅga gaeaetmea, iń hõ̱ń naṟkaena, am hõ̱ um naṟkakokme. Inakate Pilcu haṟam, Pilcu budhi hasae boṅgawakina, bakhẽ̱rae: Ne̱ to̱be̱ Pilcu haṟam, Pilcu budhi iṅ do̱ń umen naṟkaena, aben hõ̱ umkok naṟkakokben, so̱ćakan bindaṟakanić gaeakede gaṅgakedeań, ado̱ or sãohã, tiak sãohãeben teheń kho̱n do̱. Inakate̱ Porodhole boṅgawaea, bakhẽ̱rae: Ne̱ tobe̱ Porodhol, iń do̱ń umen naṟkaena, am hõ̱

umkok naṟkakokme, nõ̱kõ̱e so̱ćakan bindaṟakanić gaea gaṅgakedeań or sãohã tiak sãohãepe.

Inakate pea sakamre tabene curuja, ar mimiṯ sakamre miṯ go̱ṯe̱ćkate pithai dohokaka. Ado̱e boṅgaea, e̱nka leka bakhẽ̱ṟkate. Ado ać ar ać tulućko senakan ać atoren hoṟ ona taben ar piṭhako joma. Onko dosar hoṟ hõ̱ onka lekako kamia. Ado̱ boṅga sareć po̱to̱m taben ar caole onko ghaṭren do̱mko hataoa. Oṟakteko ruaṟok jo̱kheć Nã̱ire pe̱ dhaoko horibol o̱tokaka. Oṟakteko hećena. Oṟakrenko do̱ Mañjhi Paranik ho̱ho̱ agukate unkin ar Nãi khonko ruaṟakan hoṟ handiko emakoa ar boge judako kupulia. Ado̱ko apan apinoka.

BHANDANTEṮ

Bhandan do̱ go̱ć gur reak mucaṯ kamitale. Bhandante do̱ go̱ć ho̱ṟ reakle puruchuna. Handile do̱ho̱ea, bhoj lagiṯ jo̱to̱ jaruṟakle juṟaua. Nenda dinre peṟako ar atoren ho̱ṟko jarwaka, ho̱yo̱nale, um hijukale, ayupre go̱ćić, hapṟamko ar Maraṅ Burule dakaokoa, rumkatele kulikoa: De̱ Gosãe, nõ̱kõ̱e teheń do̱ so̱ćakan bindaṟakanić bãṯak bakhrawakle emekana, aben Maraṅ Buru ar Porodhol do̱ ńe̱lkatae atenkataeben. Unkinkin mena: Bogege. Ado̱ uni go̱ćakanićle metaea: Me̱n to̱be̱ bãṯak bakhrawakle emkatam calkatamale teheń do̱, kusite khusalte ataṅ telaetam. Uni do̱e mena: Bogege, Ado̱ dak ar handiko emakoa. Ńuketako. Ado̱ko suman ocokoa.

Racare sarjo̱m dharwakko bida, o̱nde̱ko gurija, paṭra caoleko do̱ho̱ea, ado̱ Nã̱ite calak jo̱khe̱ć luturko ge̱tle̱de dãṟẽko kuṭam maṟaṅea. Unreko bakhẽ̱ra: Ne̱ to̱be phalna (go̱ćić), bãṯak bakhrawak emam calamkanale, kusite khusaltem ataṅa telaeam,

niạgem cere̱ćke marañkea, BapuṬhạkurtiń dọ. (Boṅgaena se̱ye baṅa?) Onakate̱ jo̱to̱ peṛa ar atoren hoṛko ạgu dara ạkatko dāṛẽ (hạṇḍi hõko ạguakata) e̱nka leka bakhẽṛkateko kuṭạmkoa; goćić ńutumte. Eṭaḱ boṅga dọ bako emakoa dāṛẽ dọ. Ado̱ hạṇḍi ko co̱ḍo̱raea. Bakhẽṛako: Me̱n to̱be̱ khan do̱ inạ tayo̱mte ḍhal daḱ tapam daḱ uṗ tora are̱ć torawamkanale, niạge sukko̱ḱ re̱be̱nkoḱme, Gosãe Bạpu Ṭhạkurtiń do̱. Marañ Buru ar Porodhol hõ hạṇḍiko co̱ḍo̱rạkina, e̱nka leka bakhẽṛkate.

Dāṛẽko ro̱ ge̱tko jokhe̱ć pạhilteko kuṭạmakadeaḱ laha phạṛi mitṭe̱cko chạḍao do̱ho̱ea, ar bo̱ho̱ḱ ar inbo̱ro̱ do̱ oṛaḱte boṅgae lạgiṭ kisāṛko ade̱rakoa ar se̱romte̱tko kuṭrạ do̱ho̱kaḱa. Ado̱ mõṛẽ ho̱ṛ kisāṛ oṛaḱ kho̱nko oḍoka. Mit ṭukuć hạṇḍi, pe̱ pại caole, pe̱ gaṭ sasañ, buluñ, thamakur, mit guchi sakam, mitṭe̱ć kạṛchu, ar care̱ć, mit ạti sahan, mit ṭhili daḱ. Ado̱ go̱ćakan oṛaḱren kisāṛ ona phạṛi jelko saṗ ocoea teṅgokate, purkhạ ho̱ṛ be̱ṛhaeteko duṛuṗ talaea, ado̱ e̱to̱ho̱ṗ kho̱n tinạḱ disomle ạtiń ạguakaṭa, ar mare hapṛamko ce̱ṭ ce̱ṭkoko le̱gcar ạguakaṭa, onako jo̱to̱ko bintia chạṭiạrre leka. Ona binti mucạṭkateko binti idia: Mitṭañ phalna Mạńjhi Citri ghuṭui ciạke̱ṭa, menke̱tae: Dela aena o̱t, aena biriń ciạ akaṭa, ḍạhijo̱ñ ḍuṅgrijo̱ñape, ạsuloḱ uṭe̱do̱kape. Ona ańjo̱mte o̱re gạhi potam gạhi lekabon jarwaena, phalna Mạńjhi jaṅga latarre, ạsuloḱ uṭe̱do̱ḱa me̱nte. Caragebon ńe̱lke̱ṭa, pạsi do̱ babon ńe̱llaḱa ne̱nḍe̱ gujuḱ se̱ e̱nḍe̱ guro̱ḱ do̱ babo badaelaḱa bapdho̱n. Ado̱ nõḱõele go̱ćena gurena bapdho̱n. Ado̱ phalna Mạńjhige bapdho̱n, uniaḱ jaṅga latarregele go̱ćen gurena, bapdho̱n. Ado̱ nõḱõele doke̱ṭ delake̱ṭa bap dho̱n. Nõḱõepe he̱ćen se̱ṭe̱rena raḱ tala teṅgo tala bap dho̱n. Inạte hõ ale do̱ purunge, bap dho̱n. Mẽṭdaḱ jarum daḱ, inạte hõ ale do̱ purunge, bap dho̱n goḱ oḍoñ tiạḱ oḍoñ, inạte hõ ale̱ do̱ purunge

bapdhon. Mit ḍar sahan, inạte hõ ale do̱ purunge, bapdho̱n. La tala po tala inạte hõ ale̱ do purunge, bapdho̱n. Ado̱ nõḱõe phalna Mạńjhitabon, bapdho̱n, doke̱ṭ delake̱ṭale he̱ćen se̱ṭe̱renape, bañpe bạsi mãṛãletlea bapdho̱n. Ado̱ bapdho̱n, phalna Mạńjhi, nõḱõe teheń do̱ Nạukeṭ dhubike̱ṭbonale, umen naṛkaenale. Nõḱõe phalna Mạńjhitabon bapdho̱n, nõḱõe ale do bo̱ho̱k pere̱ć to̱ro̱ć tahẽkana, moca pere̱ć mãyãm tahẽkana, bapdho̱n, taren pere̱ć sahan tahẽkana, teheń do̱ phalna Mạńjhitabon, bapdho̱n, bãk lekam pondke̱ṭlea, kãhũ lekale tahẽkana. Apnar jaṅgatepe he̱ćena, ạisote, bạisote, sanamtele khaṭo̱en baḍho̱enale uc ganḍo uc pinḍạ, inạte hõ ale do̱ khaṭo̱ge baḍho̱ge, bapdhon, mit basna daḱ ar mit cilim thamakur inạte hõ ale do̱ khaṭo̱en baḍho̱enale, bapdho̱n sanamtege ale do̱ khaṭo̱en baḍho̱enale, inate ape mõṛẽ ho̱ṛ ḍherkaete mo̱nduko̱ḱtabonpe, bañma, noko peṛa do̱ okakore bako be̱re̱lkan, do̱ho̱kan, niạ ghuṛi do̱ noako honakole ńamkea, sanamgeko gur lo̱ṭo̱mke̱ttalea.

Ado̱ mõṛẽ hoṛko ror ruạra: Mo̱n dukoḱko do̱ Somae sokṛate lemeń gitilre kumba kuṛiạ tiḱrupko laha akana. Ape bicko̱m menpe: Noko peṛa do̱ okakore bako be̱re̱lkan do̱ho̱kan, bañ legaḱko legake̱ṭa, bañ caraḱko carke̱ṭa, ạdi o̱ko̱ćko ge̱ćkidiń, dando̱mkidińa, noako do honañ bañ lagaoḱa; niạ baṛe ḍherkaete dukoḱme. Adoe ro̱ṛ ruạra: Mo̱n dukoḱko do̱, baba, Somae sokṛate maṅgaṛ gupiko laha akana.

Ado̱ phạṛiko caoleko, hạṇḍiko, daḱko, sanam kulhiteko oḍok idia. Ona do̱ Kandkạṭhi dakako metaḱa. Kisāṛ do̱ inbo̱ro̱ ar bo̱ho̱ḱko sure̱ke̱ṭa. Racare kuṭạmle̱ṭko ṭhe̱n go̱ć ho̱ṛko boṅgawaea. Bakhẽṛako: Johar to̱be̱, am phalna, sea mandi sea daka emam calamkana kusite kusạltem atana telaea, niạ baṛe sukkoḱ re̱be̱nko̱ḱme. Ale hõ jo̱male habale, lać haso bo̱ho̱ḱ

haso alo sirjau gaṛhaoḱma, Gosãe Bapu Ṭhakurtiń do̱. Jo̱to̱ go̱ć hapṛamko badae bhor onka bakhẽ̱rkateko boṅgawakoa.

Ado̱ utui lagit darẽ̱ko ge̱tkoa. Peṛakoren dãṛẽ do̱ko paṛakkoa bara baṛite, mit paṛak do̱ mo̱ṛẽ̱ ho̱ṛ senko ge̱da mit paṛak doko do̱ho̱katakoa. Daka utukate jo̱to̱ ho̱ṛ huḍiń maranko jo̱ma. Jo̱mkateko gitica. Koṛa kuṛi bako e̱ne̱ca bhanḍanre do̱. Aṅgaen khan peṛako mit bar phũṛuḱ haṇḍiko emakoa, ar daka hõ̱. Iṇako jo̱m baṛakateko bidakoa. Phaṛi do̱ko idi torajo̱na. Balatko bhanḍanreko he̱cakan khan, dãṛẽ chaḍa barea haṇḍi, bar suli caole, bar suli khajaṛi taben ar buluṅ sunumkoko agu daralaḱa. Onko bidako jo̱khe̱ć oṛakren kisãṛ mitte̱ć me̱ro̱mko maḱ go̱ṭakoa, e̱ke̱n phaṛi ar bo̱ho̱kko do̱hoea. Mit suli taben khajaṛi, mitte̱n haṇḍi ar buluṅ sunum hõ̱ko kol go̱ṭakoa. Bidakatkoako.

Peṛa senkate Mańjhi Paranik ar atoren mit bar ho̱ṛ agu jarwakate sandes haṇḍiko emakoa. Do̱ho̱akat se̱ro̱m do̱ Naue ńama: mit paila caole, mit paila khajaṛi taben, pe̱ gaṭ sasań, buluṅ, thamakur ar mit cukaḱ haṇḍi hõ̱ko samańaea. Ado̱ko galmaraoa: Nõ̱ḱõ̱e baba, amge Naụ, ge̱lbar serma ale do̱ chut tahẽ̱kantalea dho̱ro̱m boda leka asul uple tahẽ̱kana, ona chut do̱ amgem ãṛgo̱ gidikattalea, jãhãre khan ho̱ne̱ć nalhate tumalte tinaḱ co̱m ńamke, nõ̱ḱõ̱e alegele kamhaike̱tmea, ce̱tte hõ̱ bale purunle̱tmea, nia baṛe ḍherkaete mo̱ndukkokme. Uni do̱e ro̱ṛ ruaṛa: Mo̱n dukoḱko do̱ cele Somae sokṛateko laha akana, baba. Ado̱ ńamakawanaḱ oṛaḱteye idijo̱na, ar Mańjhi Paranikteko hõ̱ko calaoena.

Ho̱ṛ go̱ćlenre auriko bhanḍanko dhabić ona oṛakren ho̱ṛ boṅga hõ̱ bako boṅgaka, sindur hõ̱ bako sinduroka haṇḍi hõ̱ bako co̱do̱ra ar bapla hõ̱ bako baplaka.

Ho̱ṛko mena kathae: Go̱ć ho̱ṛ do̱ bhandanre jo̱to̱ko emakoa gaiko, me̱ro̱mko, sukriko, simko bebakko ḍahrao idikoa ar hanapurireko ńeltakoa.

HANAPURI REAṄ

Mare hapṛamkoko ro̱ṛakata. Ṭhakurge dhartiteye kolakatbona, acge se̱re so̱ńakawat bona ar ona se̱ṛ puṛaulentabon khane idibona hanapurite. Onde̱ do̱ aboak boge baṛić reańe bicaṛa, ar ona leka ṭhãigeye emabona. O̱ko̱e boge ho̱ṛko tahẽ̱kana onko do̱ o̱nde̱ boge ṭhaiko ńama, ar o̱ko̱e baṛićko tahẽ̱kana dhartire, onko do̱ baṛić ṭhaiko ńama. Boṅgako se̱ buruko boge ho̱ṛ cetanre jãhãnaḱ aidaṛi banuḱtakoa, me̱nkhan baṛićko tahẽ̱kan ho̱ṛ adi baṛićko sasetkoa. Iń do̱ Panḍra diso̱m Asonlea atoreń tahẽ̱kanre ruakate pe̱ mãhãń go̱ćlena. Citrago̱ḍiaṛen Buḍhan haṛam ar Jugia haṛam ona jo̱khe̱ć ona atorekin tahẽ̱kana. Badaeakin noa do̱. Go̱ćkate hanapuriteń senlena, baṛić ṭhãite. Marań o̱ko̱ć duaṛ tahẽ̱kana ona kad oṛaḱre. Iń bo̱lo̱kate, silpińko sińge̱tkata. Adi marań oṛakiń ńe̱lke̱ta, mit diso̱m leka. Juda juda sakset jaegań ńelke̱ta. Mitte̱n marań utar jhili gada leka khorlońiń ńelke̱ta. Onare se̱ṅgel tahẽ̱kana ar ona se̱ṅge̱lre alekha ho̱ṛko khadleakana. Rago̱ṛ pago̱ṛko rakaṕ legaḱkana, me̱nkhan Marań Buru do̱ mẽ̱ṛhẽ̱t the̱ṅgateye so̱boḱ darametkoa, onate arhõ̱ bãṛti dukgeko ńameta.

Ona ńe̱lkate adi baṛićiń bo̱to̱rena, ar o̱do̱ko̱k lagit iń chatpatao baṛaekana; bań o̱dok daṛeata, ente silpin sińtahẽ̱kana, ar sipahiko te̱ṅgoakan duaṛre. Unre mittań ńãwã ho̱ṛ ade̱re lagit silpińko jhicke̱ta: Ayo go̱ń ńe̱lke̱ta, ińak ho̱rmo̱ kho̱n mitte̱ć nanha sutam bahre̱ dhabić tićakan! Ona sutam saṕ saṕte onko

janga latarteń parom odok gotena, bogeteń darketa, dhartiteń hec ruarena. Bogeyenań.

Horko mena, kathae dhartire oka okako kaiakata, onako kakai hanapurire adi baric sanakoa, menkhan bako kai ńamjoṅa, onate adi jalako aikaua onde do. Dhartire okoe jel adiko lubhia, onko do kathae, hanapurire siń satup jelko dipil baraea ghãrã ghãrĩ, bogete so kana, bako jom dareaka. Noa purire rin okoe bako hala otole khan, hanapurireko sidikoa ar emokteak banuktakote dea harta khalkate buluṅko eraka, ar bogeyena menkhan ar hõko noṅkakoa.

Hapramkoak katha do cabaena. Ińdo Pandra disom, Pabea atoren Buku guru theniń cetlaka ar aben Kerap saheb ar Jugia haramiń celaketbena. Aben do gurukate celakoben disomre, jãhã lekate katha do alo adok pirhi cetan pirhi bare tahẽ idikma.

Alin Kerap saheb ar Nankar Citra gadiaren Jugia haram do aliṅren guru Kolean haram 1871 sal reak 15 Phebruari tarikreye lai cabawatliń Hapramkoak kathaliń olketa sabik kagoc leka.

Guru haram do banugican, onate unre baṅ ollen mit bar katha latarreliń olakkana: Hor Hoponak gelbar khũt do Campareko hatiń aroena, mimit mimit khũt gelbar khũtkate. Hor do ako khũtren bako bapla dareakoa se eṅgat se kakit se mamo hatom se onkoren gidrako hõ baṅa. Campare Kisku ar Marandiko badotlente nit hõ bako baplakkana, ar Tuduko ar Besrako hõ ondeko badotlente ghar gharia teheń dhabic bako joraoeta. Jormotko joraolere hõ bako bhunjaueta.

BENAGARIA, 5, Agost,1887

L.O. Skrefsrud
Jugia Haram

JUGIA HARAMAK JUTUĆ KATHA

HUL REAK

Dekoko reak sikir ar reṅgec iate Ojoe paromkate din-dinte utar ar purua secle pasnao idiena buru bhor utar puruare Gan nãi bhirau dhabic. Ona jokhec eken birge tahẽkana, ar onde nonde Bhũia Hor ar buru cetanre Mãr Munda. Onko Munda do Sãuriako hõko metakoa. Bhũiako ar Marko do ona jokhec rajko tahẽkana. Onko do sulukte thãiko arakatlea. Ar khajna do adi komko adãietle tahẽkana. Onko latarre do jahan jala do baṅ tahẽkantalea. Menkhan din dinte onko Deko hopon do banij beparteko boloena, ar mucatre mahajon menkateko berelena. Rajko do onko then taka, kicricko hataokate disomko thikatkoa. Onkate Deko mahajon do disomko ere lipukketkoa, akoko rajena ar asol rajko do dingarenteko ale lekaena. Buru disom phedreko tahẽkan Deko raj hõ Mãr rajko cakraoketa.

Ale do buru disom bir disom aleak khoroete, onko nãwã rajle tandiatkoa mahajonkate, ar onkoge khajnako capao idiatlea. Mahajonko do katic katicko emalea, ar dher okocko hataoa. Bochor reak horo do onkogeko idi cabaetalea, ar ale do arhõ onko then rin dharkate dinle talaoa. Jãhãtinakle usula, enre hõ baṅ sodoka. Bochor reak caste bako bilen khan mĩhũ meromko laga idikotalea, ar onate hõ bako sarlen khan, golam leka ako then mit bar paite era hoponko khataolea. Unre hakimma bako tahẽkan, okoe thenle ardasa? Tayomre Deko pulisko boloena; menkhan onko do ako jat reak pond poesate aleak mamlako dhismistalea. Adi jala tahẽkantalea. Disom sudhale kaulauena.

Khange emanteaḱ uphạd janamlena. Pahil do̱ Lag Lạgin biń darakinkana, ho̱ṛkin utḱoa. Ona be̱d gucạu lạgit́ mõ̱ṛẽ̱ atoren jarwakate eṭaḱ mõ̱ṛẽ̱ atoko dãṛãea, mit́ ńindạ mo̱to̱re, ạdi nẽo dho̱ro̱mkate. Aleaḱ atote mõ̱ṛẽ̱ atoren, oṛaḱ oṛaḱ mit́ hoṛkateko hećlena. Mańjhi chaṭkareko e̱neć̱ ạcurke̱ta ṭamak ruite. Ḍandare ṭo̱tko ghạnṭiko ṭo̱llakḱa. Hilạu hilạute ona do̱ ạdi baṛić sadeyena. Barea ḍaṅguạ koṛakin poeta akawana, ar barea ho̱po̱n ho̱po̱n sindurakawat́ nahe̱l, nim ar sińjo reaḱkin aksenkana mitṭe̱ć ḍạlićre bhoraokate. Akoaḱ mõ̱ṛẽ̱ ato dãṛã purạukate mucạt ato ṭandire ale mõ̱ṛẽ̱ atorenko jarwake̱tlea. O̱nḍe̱ do̱ Lag Lạgin ńutumte sińjo sakam adwa caole ar sunum sindurko boṅgake̱ta. Onakate he̱ć idikkan serenko cet́ oṭowatlea, ado̱ aleren barea ḍaṅguạ koṛa poeta ho̱ro̱kḱate ar nahe̱lkin cal oṭowatkinte ako akoaḱ oṛaḱteko calaoena. Khange ale hõ̱ onka leka mõ̱ṛẽ̱ atole dãṛãea; dãṛã purạukate dãṛãke̱t mõ̱ṛẽ̱ atoren ho̱ṛ nahe̱lkinle soprotakoa, onkoren barea ḍaṅguạ koṛa poetale ucạṛakina, Lag Lạgin ńutumtele boṅgaea, ar seren cet́ oṭokate oṛaktele he̱cena. He̱ćkate ale he̱re̱l ho̱po̱ngele gurić racake̱ta, ar mit́ kanḍa daḱle agukata. Aleren ạimại, metaḱme gidrạ eṅgatko do̱, ale bale tahẽ̱kan ńindạ bhor o̱t bako le̱be̱tlaka, parko̱m phe̱dre gurićko dohoakata, onare le̱be̱tḱate gidrạko nunuwatkoa.

Onakate arhõ̱ mitṭećko unanke̱ta, bańma, mit́ bara bạriko gidra akawan maejiuko sạihako pataoma, babar ho̱ṛkate. Kicrićko e̱pe̱mạ, arko jo̱m ńuia. Ce̱t iạte co̱ń. Jạnić jo̱to̱ko peṛaḱte mit́ mo̱n tahe̱ntako, jãhã lekate hul jahanlen khan aloko cupuglik, ar jahan katha hoeḷenre okon baṛe tahe̱n.

E̱ne bar uphạr hoena. Arhõ̱ mit́ go̱te̱ć udãuena, kathae mitṭen bitkil daraekana. Jãhãe chaṭkare ghãse ńam, o̱nḍe̱ge ạtińkateye

buruma. Ona oṛaḱren ho̱ṛ ạuriko go̱ć cabaḱ dhạbić bae bereta. Ona bo̱to̱rte go̱ṭa disom kulhiko lakke̱ta.

Ado̱ domko reak mitṭen uphạd janamlena, bańma, Gań nạire sona lạukạ do̱me jo̱te̱tatte lạukạ unumena, onate jo̱to̱ do̱mko maḱ go̱ćkoa. Do̱mko do̱ ona bo̱to̱rte bir jel lekako ńir baṛaekan tahẽ̱kana, ho̱ṛ lekako sajlena, ar ho̱ṛ oṛakreko tahe̱na.

Khange uphanena, bańma, Layo garre ḍaṅguạ kuṛire subại janamena, jo̱to ho̱ṛ o̱nḍe̱ sendra lạgitko calaḱma. Layo gaṛ do̱ Hajaribagh kho̱n cetan. Ado̱m ho̱ṛ do̱ko senlena, subạ hõ̱ko ńelkedea, ar uni tulu̱ć Kańco̱n bir hõ̱ko sendrake̱ta. Go̱ćke̱tko jel do̱ mit́ the̱n jarwakateko ge̱tke̱tkoa. Ar ho̱ṛ do̱ jo̱ṛo baṛae lạgit ho̱ṛo̱ ho̱ṛo̱ mimit go̱te̱ć sakamko idiana. Onako sakamko lekhake̱ta; ńelke̱tako, tinaḱ hajar diso̱m ho̱ṛko jarwa akana. Subạ do̱ jo̱to̱ kho̱ro̱ce emke̱ta. Phuṭạ phuṭiḱ jo̱khe̱n subại metatlea, bańma, Deoghara the̱n menaḱ Tir burubon sendraea, o̱nḍe̱ jarwaḱpe. Me̱nkhan o̱nḍe̱ do̱ ce̱t iạte co̱n bako sendralaka.

Inakate̱ unanena, bańma, celeco̱ darakokan Deko ho̱po̱n go̱ćko lạgit. Ape do̱ kulhi mucaṭre mitṭe̱ć ḍaṅgra harta ar mit́ jo̱ṛ tirio akaepe, jãhã lekateko badae ho̱ṛ kanape mente, bańkhan ape sudhageko makpea. Ona bo̱to̱rte ato atole akake̱ta.

Khange ańjo̱mena, bańma, Paṛ diso̱m Bhognadire suba Ṭhạkure janamakana. Ona ańjo̱mte diso̱m ho̱ṛ calaḱko porto̱nke̱ta, mimit pạị adwa caole ar mit́ go̱te̱ć gại toawante? O̱ndeko ńe̱lke̱ta, bańma pindko benaoakta ar be̱ṛhaeteko bindhaṛ acurakata. Talare ona atore Sido bhe̱ste Ṭhạkure durupḱakana. Uni samańre taberkate diso̱m ho̱ṛko sewawadea, ar caole ar toa do̱ uni ńutumte mitthećko jarwake̱ta. Ado̱ hakimkoren mitṭe̱ć do̱ro̱gae he̱ćlena. Uni doe metatkoa, ce̱t

hukum menaḱtapea? De̱n sodrań ńeltapea. Khange Sido, nõḱõe so̱ḍratiń menkate caḳute do̱ro̱gae maḱkedea. Khange hul e̱ho̱ṕena. Do̱ro̱gako maḱakadea ańjo̱mkate sipaḥiko rakaṕena. Onko do̱ Kõcpaṛa paṛa hatre Sido ar uniren boeha Kaṇhu ar diso̱m ho̱ṛ tulućko laṛhaiena. Sipaḥiko harena, onate Sido Kanhutakoaḱ dil badhaoentakoa. Khange Sido ar Kanhukin hukumke̱ḱa: Raj ar sau jo̱to̱bon go̱ć cabakoa, ar dosra Deko do̱ Gaṅga paro̱mtebon lagakoa, aboaḱ rajge hoyoḱa. Ado̱ diso̱m ho̱ṛko bhutauena, ḍher suba Ṭhakurko janamena.

Ado̱ Pako̱ṛ ar Mahespurre laṛhai hoelena; o̱nḍe̱ hõ sipaḥiko bhagaoena, onakte Nankarre Jamolpani Mani Pargana, ar Baromasia Ram Mańjhikin subaena. Diso̱m phaḍante Naranpur ar Molhuṭikin lutke̱ta. Belpatra Tilabani Binud mańjhie subaena ar diso̱m phaḍante Dẽoca ar Gunpurai lutketa. Gunpurare ho̱ṛ do̱ko bhagaoena. Ado̱ Naṅgolia thanareko laṛhaiena. O̱nḍe̱ do̱ ho̱ṛ bogeteko go̱ć ocoena. Ende̱ kho̱n Mo̱r gaḍa paro̱m Laubariareko laṛhaiena. O̱nḍe̱ do̱ sipaḥiko bogeteko gurena, ar mitte̱n saheb hõe makena. Ar ho̱rma bilia bitićko thu go̱ć ocoena. Ho̱ṛ bako daṛelena, Sâptola birte ar Satbeho̱ṛ burute diso̱m ho̱ṛko ńir bo̱lo̱ena. O̱nḍe̱ bar cando ganko tahẽyena, Asin Kartik candore. O̱nḍe̱ do̱ Ho̱ṛ Ho̱ṛko luputena renge̱ć jalate. Khange sahebko gheraoke̱tlea, jho̱ṛa totke̱tlea, Sikaṛpur ar Ramkhuṛi atote.

Ale he̱re̱l ho̱po̱n do̱ mit mitteko saṕ idike̱tlea Dhasnia Raj atote, saṕ ńamko do̱. O̱nḍe̱ do̱ mit cando leka do̱ho̱kate Mo̱rgada phe̱d Kumbṛabadteko aguke̱tlea. Unre sahebko caćkike̱tlea, metaḱleako: Cakpe harkhetoḱa? Suba laikope, nitgele chuṭipea. Khange diso̱m ho̱ṛko laike̱tkoa. Sahebko suba saṕkate ado̱mko o̱nḍe̱ko pasike̱tkoa, ar ado̱mko do̱ko dip calanke̱tkoa. Mit bar

hõko aṛaḱketkoa. Sido do̱ laṛhaireye go̱ć hataṛena, ar Kaṇhuteko tayo̱mreko saṕketkoa. Kanhu ar miṭ bar ho̱ṛko pasike̱tkoa, ar tinaḱ co̱ko dip calanketko. Ram Mańjhi ar Binud do̱kin paskaoena. Ale diso̱m ho̱ṛko do̱ laṭ saheb hećkatey rophake̱tlea, ale aleaḱ atotele ruaṛena.

Hulre do̱ aḍi bariće harkhetlena. Asaṛ kho̱n pe̱ cando dhabić, burure pe̱ cando dhabić dare buṭarele tahẽkana; jho̱mo̱r jho̱mo̱r bogeteye daḱatlea, ar renge̱ćtele go̱ć barićkan tahẽkana, onko phasiara suba Ṭhakur ulbuliate. Hulre do̱ ale ḍher ho̱ṛren mĩhũ mero̱mko aťlentalea, onate atote ruaṛkate aḍi harkhetle jo̱mke̱ta; oro̱ḱko banuḱkoa, jo̱maḱ banuḱane̱ć ar Deko hopo̱n bogete sikirko cigariaťlea. Arhõ enko mahajo̱n tire paṛaoḱtege hoentalea. Ado̱m ho̱ṛ do̱ be̱dho̱ro̱mkate hulreko kisãṛena, etaḱ ho̱ṛren gai kaḍako gabṛeante.

Hul tayo̱m kho̱n sahebko do̱ Ho̱ṛ diso̱mteko rakaṕakana. Pahil do̱ Te̱lbo̱r saheb aleren hakime tahẽkana. Unre do̱ bin ṭaka poesateye bicaṛke̱ttalea, me̱nkhan nahaḱ do̱ lalisre aḍi ṭaka lagaoḱa: O̱lo̱ḱko miť bar ṭakako hataoa, mukhtiaṛ babuko lahare baenako hataoa, ṭikis lagaoḱa, ardali thoṛa bań emako khan sojheko ḍhaka daḱrama, ar pe̱ pon dhao bań sen haro̱nlen khan bańge chindauḱkana. Inage jalale aikaueṭa, bańkhan sahebko do̱ bogegeko bicaṛeṭa.

LATARE CHAPAWAKAN KATHAKO DO̱ AMBAJORARE̱N SIDO DE̱SMAṆÑJHI SO̱RDAR HO̱TE̱TE JUṬUĆAḰGE

BOṄGA TALAKO REAṄ

Jãhãe ho̱re chuṭkijo̱nre uni chuṭki erare̱n paḥil he̱re̱lren ạgu daraić koṛa gidrại tahe̱n khan, uni gidrạ judi boṅga talae sanae khan, uni he̱re̱l do̱ noa reaḱ ato Maṇjhie lạiaea, metaḱme, okaṭaḱkin niṭakat, ona reaḱe khulạuaea. Ado̱ ato Maṇjhi do̱ uni gidrạren owariskoe delawakoa arko hijuka galmarao lagit́. Maṇjhi samaṅreko bupujhạua gidrạko ạragea se̱ baṅa. Judiko ạrage khanko mena: Maṇjhi baba, ale owarisko do̱ am samaṅre ar mõ̱ṛẽ̱ ho̱ṛ samaṅre nui gidrạ reaḱ do̱le̱ dạbinasketa. Ado̱ teheṅ kho̱n nui kaka apatrengeye hoena. To̱be̱ ać janam apat reaḱ o̱t barge, se̱ mĩhũ me̱ro̱m ṭaka kạuḍi eman reaḱ ho̱k do̱ bạnuḱtaea, bae ńama.

Enka menkate mõ̱ṛẽ̱ ho̱ṛ reaḱ duṛup sambar kaka apat the̱n mõ̱ṛẽ̱ sikạko koeaea. Ado̱ johar baṛakateko apan ạpinenge.

Ado̱ uni kaka apat do̱ uni gidrạ boṅga talae reaṅe nenḍaea. Ado̱ nenḍa din hiloḱ do̱ janam chạṭiạr lekae ho̱ho̱ea ho̱yo̱n. Ado̱ onkageko ho̱yo̱na, ado̱ onkage nimdaḱ mạndiko ńuia. Ar unrege uni dhại budhi do̱ kaka apat reaḱ jạte lại so̱ḍo̱rakoa jarwa he̱re̱l marjivko. Ado̱ko apan ạpin baṛaenge.

Ado̱ Baha, So̱hrae, metaḱme aso̱l mul boṅga boṅgawaḱ boṅga jel dakako emaea. Un kho̱n uni gidrạ do̱ aćren gidrại hoena. Ado̱ uni gidrạ do̱ kaka apat reaḱ o̱t barge, ṭaka kạuḍi

mĩhũ me̱ro̱m reaḱ bãṭ bakhra unirenjanam ho̱po̱n leka soman haṭiṅe ńama. To̱be̱ janam ho̱po̱n ceṭ leka kaka khuṛạ boehako goć gur cabalenre onkoaḱ dho̱nre ho̱k menaḱtako, onka do̱ uniaḱ do̱ bạnuḱtaea onkoaḱ dho̱n cetanre; eken kaka apataḱ dho̱nrege puṛạ ho̱ktae do̱.

BAḌHA HO̱PO̱N REAḰ

Jãhãtis jãhãtis ṭuạr amar gidrạko baḍhakoa arko ạsulkoa. Ar hara burulen khan, onko hõ̱ janam ho̱po̱n leka o̱t barge, ṭaka kạuḍi, mĩhũ me̱ro̱m, ho̱po̱n leka soman haṭiṅko ńama. Judi uni koṛae goć gurlen khan, ar dho̱nko tahe̱n khan, ona dho̱n se bạhutaeaḱ do̱ uni baḱḍhaić se̱ uniren ho̱po̱nkoko ńama. Me̱nkhan uni baḍha koṛaren kaka khuṛạ ho̱po̱n do̱ bako ńama. Metaḱme baḱḍhaićren ho̱po̱nkoge bhanḍan eman reaḱ sir bhar lagaoakoa. Ar gidrạko tahe̱ntaerema onkoaḱge. Ar jãhãe haṛam budhi gidrạ bako tahe̱ntạkinre, banar aćren gidrạ, metaḱme bạhutaeren baret ho̱po̱n, se̱ bo̱ko̱t kuṛi ho̱po̱n, jãwãete̱ṭren bo̱ko̱t se̱ dadat ho̱po̱n, onko the̱n ạsul dũṛũć ocoḱa me̱nte baḍha menkateko do̱ho̱koa. Onko baḍha hõ̱ onka o̱t barge reaḱ haṭiṅko ńama, baḱdhakinren gidrại hoelentạkin khan. Ar baṅ hoelentạkinre̱ma jo̱to̱ dho̱n uni baḍha ho̱po̱nakge. Dher do̱ onkan charḥatuạ ho̱rge baḍha menkateko do̱ho̱koa.

Aso̱l baḍha do̱ jãhãtis jãhãtisgeko do̱ho̱akatkoa. O̱ne sedaere, nitok do̱ pe̱ isi serma gan hoyoḱkana, hullenre, unre ḍherko baḍhale̱ṭkoa. Nahaḱma noko padri sahebko rakaṗakan khan nokoge ṭuạr amarko cetanre daeako daneṭa. Bo̱ro̱n onko guru sahebkoge owarisko leka onkoaḱ jumi jaegako paṅja ńamkatakokana. Noage jo̱to̱ kho̱n ạḍi maraṅko dho̱ro̱meṭa.

Bidiạko cet́akokana akoaḱ poesate. Noko do̱ ale leka bako ạsul dũṛuć ocoḱkana; akoge bo̱ro̱ṅko ạḱsulkana.

SAṄGHA LO̱ṬO̱M

Jãhãe ho̱re chuṭkijo̱ṅre are saṅghaede eraren, metaḱme pạhil he̱re̱lren, gidrại ạgu daraleko khan, onko gidrạ do̱ saṅgha lo̱ṭo̱m gidrạle metakoa. Koṛa gidrạko tahe̱n khan, onko gidrạ do̱ saṅgha lo̱ṭo̱m gidrạle metakoa. Koṛa gidrạko tahe̱n khan onko gidrạ do̱ uni kaka apataḱ o̱t khe̱t eman ńam reaḱ ho̱k do̱ bạnuḱtakoa. To̱be̱ kaka apat kusite ato Mạńjhi ṭhe̱ne o̱t baṛgeaea, aćaḱ oṛaḱ reaḱ poesa salami emkate. Ar uni saṅgha era reaḱ jahan bạḍ birit tahe̱n khan, ona do̱ onko ạgu dara gidrạko reaḱge. To̱be̱ babae reaḱ onko dud bhại boehako miť hisại emakoa, baṅkhan ona reaḱ ho̱k do̱ bạnuḱtakoa.

BE̱RE̱L LO̱ṬO̱M

Jãhãe ho̱ṛ ruk birit oṭokateye daṛle, ar ona atoren Mạńjhi uni ńir ho̱ṛaḱ o̱t baṛgere mitṭan ńir he̱ć ho̱ṛe be̱re̱lle khan, ado̱ ona baṛgere se̱ chaṭkare se̱ rek jae matko̱m dare se̱ gạḍiạ eman tahe̱n khan ona sudhạ uni porjae ńama. Judi ona atoren uni ńir ho̱ṛren owarisko tahe̱nre hõ̱, onako do̱ bako dạbi daṛeaḱa; ente uni nãwã ho̱ṛe be̱re̱l lo̱ṭo̱mke̱ṭa. Ar jãhãtis judi uni ńir ho̱ṛ atoteye ruaṛ heće̱lenre hõ̱, onako dare se̱ gạḍia eman reaḱ raj duạrreye dạbilere hõ̱ bae ńama; ente uni ho̱ṛe be̱re̱l lo̱ṭo̱mke̱ṭa.

GUR LO̱ṬO̱M

Gur lo̱ṭo̱m do̱ bar lekate hoyoḱa. Mitṭeć do̱ niạ: Jãhãe ho̱ṛ jo̱m sim kạsiko do̱ho̱lekore ar onko kasi ạuriko boṅgakore onko khũṭren murubikoko gurlenre unre onko kạsi do̱ko gur lo̱ṭo̱mo̱ḱa: Onko kạsi do̱ bako samaṅo̱ḱa e̱ke̱nko maḱ melakoa.

Dosaraḱ do̱ kuṛi ho̱po̱nko, se̱ miseratko ho̱ktako reaḱge. Mitṭen ho̱ṛ aćren ho̱po̱nkoe begarkore se̱ bhạiạdiko begaroḱre, miseratko do̱ mimiť go̱ṭen gạiko ńamkoa apat jive̱ṭe tahenre; onko ho̱po̱neratko se̱ miseratko bin e̱m oṭokate apate go̱ć gurlenre ona tayo̱mre onko kuṛiko baretko the̱n akoaḱ ho̱kko kho̱jlere, unre bạisi ho̱ṛko mena: Cedaḱ babae tahẽ̱kanre bam kho̱jlaḱa? Nitoḱ do̱ gur lo̱ṭo̱mentama; me̱nkhan onko ho̱k paḱnja maejiu do̱ko mena. Alo babape gur lo̱ṭo̱mtińa; ho̱ṛge na hõ̱ye go̱ćakana, bicar do̱ noa reaḱ aso̱l do̱ sãṛgo̱m bicạrge.

Ar bapla se̱leť jahan ho̱kaḱkoreko mena, alo babape gur lo̱ṭo̱mtińa; noa do̱ ho̱k kangetińa.

MAEJIUKOAḰ HO̱KTAKO REAḰ GUṬ LEKHA

Mitṭen ho̱ṛ aćren koṛa ho̱po̱nkoe begarkore, unre aćren ho̱po̱nerako hõ̱ mimiť goṭaṅ gại se̱ mĩhũ se̱ bhiḍi se̱ mero̱me emakoa. Jãwãeko se̱ daṅguakoe emako khan somangeye emakoa. Ado̱ onako ho̱ktakore se̱ me̱ro̱m bhiḍiko bạḍ biritlen khan, ona bạḍ biritre do̱ jãwãeren bhạiạdikoak ho̱k do̱ bạnuḱtakoa. E̱nte noa do̱ kuṛiren apat kusiteye e̱makawatkoa. Aćren koṛa ho̱po̱nkoe begarko jo̱khe̱ćre, unre kuṛi do̱ aćren baretko samaṅ kho̱ne ńamakatkoa ać babatae kho̱n. Unre

apabare katha do̠ caba akana. To̠be̠ barette̠tren ko̠ra se kuṛi gidṛako gupiko khan, onko ḍo̠ ḍahnạko ńama. Ar ac jãwãe oṛakreko bạḍ biritlen khan, uni kuṛiren goṅgot ko̠ra se̠ bhạcạt ko̠ra se̠ kuṛiko gupikoa. Onko hõ onkage ḍahnại e̠makoa; ar sańalekin khan, banar se̠cren gidṛako ńutumte bạchi se̠ damko̠mkin e̠makoa. Me̠nkhan ńam ho̠k do̠ banar se̠cge bạnuktakoa.

Judi mĩhũ me̠ro̠m bạnukko khan, e̠nḍe̠khan mimit go̠ṭań bạṭiko e̠makoa. Ona bạṭiko ạkrińlere ona reak ṭakakote mĩhũ se̠ me̠ro̠mko kirińleko khan ar onkoko bạḍ biritlen khan, onkage onkore hõ banar se̠cren oạrisko reak ńam ho̠k do̠ bạnuktakoa. Sukri se̠ me̠ro̠m bhiḍi se̠ gại do̠, maejiugeye ạkrińkoa, ar ṭaka poesae ḍo̠ho̠ jarwaea, ar ho̠ro̠k hõe ho̠ro̠k bandea. Onkan ho̠rge jãhãtis jãhãtis ḍaṅgra se̠ dhĩṛũ gại salami me̠nte e̠mkate judạreko jumi jaga akawana, ar jãhãkore do̠ ato hõko atoakata, salami e̠mkate. Sedae noa diso̠mre Pạhaṛiạ rajko tahẽkanre, onko do̠ sukri se̠ me̠ro̠m kạsi ạdiko kusiakokan tahẽkana. Ạdi matalko tahẽkana, pạurạ tulucko cakhaet tahẽkana. Onko do̠ sukri se̠ me̠ro̠m kạsikote hõko bulạu go̠do̠ka.

GAHNA CHAḌAO

Gahna chaḍao noṅka leka kana. Oka serma sin cando se̠ ńindạ candoe gahnakkanre gidṛaren eṅgate mena. Do beṭa se̠ mại, mamateko gahna chaḍao calaktabonpe. Atoreko tahe̠n khan, e̠nhilokgeko calaka mamo̠tteko the̠n. Ado̠ senkateko mena; gahna chaḍao, mamale he̠cakana. Ado̠ko metakoa: Bogege, bạbu se̠ mại. Ado̠ onko gidṛaren eṅgat do̠ hạnḍi ḍo̠ho̠ isinkate nạiharteye idia, ado̠ onako co̠ḍorteko ńuia. Apattete tahe̠n khane metaea: Cetko mạie̠e̠ disạ ạguakata? Apat bạnugic khan, barettetko hõ enkageko kuliea. Ado̠e mena: O̠ne bhagnạ se̠ goro̠mmeteko gahna chadaoko heclen, ona menkatele hecakana. Ado harame tahe̠n khan, jo̠to̠ ko̠rae ho̠ho̠ jarwakoa. Bạnugic khan, boehako jarwaka arko bupujhạuka. Ado̠ sim se̠ me̠ro̠m se̠ bhiḍi se̠ sukriko emakoa. Onkoko bạḍ bãṛtilen khan, onako dho̠nre do̠ e̠ke̠n onko gidṛawak ho̠k tahe̠nkantakoa. Ente ona gahna chaḍao do̠ jo̠to̠ ko̠ṛakoren bạhukoge apat baret ṭhe̠n kho̠nko ạguia. Onate bạḍ biritre banar se̠cren owarisko reak do̠ ńam reak hok do̠ bạnuktakoa. E̠ke̠n kusi lekate onko gidṛako banar se̠cren boehako ḍaṅgra se̠ bạchi mĩhũko e̠makoa. Sedaereko mena; gại se̠ bhiḍi me̠ro̠m nạihạrreko bạḍ biritlen khan, onko carapiạ dho̠n uni kuṛi o̠nḍe̠ kho̠n jãwãe oṛakteye ạgulekore, unre nạihạr boṅga hõe hec daraka. Ado̠ judi uni boṅga bae ruạrok khan, jãwãe do̠ nạihạr boṅga maknaotege hoyoktaea.

IR ARPA REAṄ

Ir arpa do̠ noṅka kana. Mit ho̠ṛren kuṛi ho̠po̠n ḍaṅguại tahe̠nreye ir arpalere, ona ir arpatae do̠ apat barettaeko jãhãeko ṭhe̠nko bạisạua ḍiḍhite. Ar ona ir-arpa bạḍ biritlen, ar ona kho̠n mĩhũ me̠ro̠m hõko badhaolen khan, nạihạrre ona bạḍ birit jãwãe oṛakteye ạgui jo̠khe̠c ado̠m ado̠m ho̠ṛren boṅga hõ, kathae ona dho̠n sãoteko ucạroka. Onate ado̠m ado̠m ho̠ṛ do̠ ạdi din dhạbic do̠ o̠nḍe̠ do bako ḍo̠ho̠etakoa, boṅgako ucạrok bo̠to̠rte. Ar jãhãeko baplaleko khan, ona ir arpa dho̠nre do̠ uni jãwãeren

bhaiạdiko reaḱ hō̃ hok menaḱtakoa. To̱be̱ kuṛiren apat baretko do̱ bā̃rti go̱noṅ hatao reaḱko hā̃ka. Enteko mena: Nui aleren ho̱po̱nera se̱ misera do̱ aleaḱ adha oṛaḱ duaṛle kolaekana se̱ menaḱtaea. Onate bā̃rti gonoṅle hataoa, ar ona reaḱ do̱ ceṯ́ hō̃ bape̱ ńam ruaṛa. Ar randi se̱ chạdwikateye saṅghalen khan, ar ona bạḍ biritlen khan, unre judi uni maejiuren peṛako lagaolen khan, ona bạḍ biritre do̱ e̱ke̱n uni maejiuge ektiạri ho̱ktae do̱. Ente uni do̱ ona dhongetae herel se̱ gidrạtae do. Onare do̱ saṅgha jā̃wāeren bhạiạdi se̱ owariskoaḱ hok do̱ bạnuḱtakoa. To̱be̱ nukin cele bō̃s hō̃ bạnuḱkotakin khan, goć gurlenre, unkinaḱ cijre aso̱l dạbidar do̱ owariskoge.

CUMẠN REAṄ

Cumạn do̱ noṅka kana. Miṭṭaṅ hoṛ aćren ho̱po̱ne bạhuaere, unre uni koṛaren ạjit se̱ bo̱ko̱t kuṛi se̱ kaka goṅgo, se̱ mamo̱t hato̱m, se̱ kumạṅ hato̱m boeha ạjit se̱ bo̱ko̱t kuṛiko do̱ gidi cumạuṛa jo̱khe̱ć jā̃wāeaḱ tharire ṭakako do̱ho̱ea. Ona do̱ cumạn ṭakako metaḱa. Ado̱ uni kuṛi do̱ ona reaṅ miṭṭaṅ mī̃hū̃ko uduḱaea. Uni mī̃hū̃ kho̱nko bạḍ biritlen khan, se̱ ṭaka poesa hoṛo caole se̱ć ucaṛlen khan, ona do̱ e̱ke̱n uni maejiuren ho̱po̱kogeko ńama. Jā̃wāeren owarisko do̱ bako ńama. Ar bin gidrạ pidrạwanteye daḱ do̱ro̱mlenrema owarisaḱge hoyoḱa.

NĀ̃WĀ̃ KATHA

1916 sal reaḱ Phe̱bruạri 16 tạrikre Ḍumkạ elekaren Parganako, De̱smaṅjhiko, So̱rdarko ar eṭaḱ hoṛ Ḍumkạre jarwakate akoren ho̱po̱nerako ar rạndi maejiuko reaṅko galmaraoke̱ṭa. Galmaraokateko go̱ṭake̱ṭa, latarre chapa akan katha arilen khan ạdi boge hoekoḱa mente:-

HO̱PO̱NERAKO

1. Jā̃hā̃e ho̱rren e̱ke̱n ho̱po̱neratko tahe̱ntae khan, onkoge baplakate owarisko hoyoḱa, metaḱme onkoren jā̃wāe jumi jaegako ńama.

   Apatren bhạiạdiko mī̃hū̃ me̱ro̱m adhako ńamkoa. Mocare ag mukhae hoṛ do̱ miṭṭe̱ć mī̃hū̃i ńamea. Ghạrdi jā̃wāe ạguakawade kuṛie go̱ćlen khan be̱go̱ṛ gidrạwante; ghạrdi jā̃wāe do̱ ceṯ́ hō̃ bae ńama; aćren mī̃hū̃wanteye oḍok calaḱa.

2. Jā̃hā̃e hoṛ koṛa ar kuṛiko tahe̱ntae khan, koṛako be̱go̱ṛ gidrạwanteko go̱ćlen khan, kuṛiko owarisko hoyoḱa, metaḱme apatte̱ṯ́ se̱ bhạiạdiko kuṛi lạgiṯ́ ghạrdi jā̃wāeko ạgu daṛeakoa se̱ jā̃wāe kuṛi nạihạrteko ạgu miṯ́ daṛeaea.

3. Be̱go̱r ghạrdi jā̃wāe ạguaete jā̃hā̃e kuṛie baplalen khan, uni do̱ owaris do̱ bae hoyoḱa.

4. Ghạrdi jā̃wāe bae tahe̱n khan, ho̱k do̱ cabaentaea.

5. Ghạrdi jā̃wāeko ạguade kuṛi gidrạkateye go̱ćlen khan, uniren ho̱po̱nte̱ṯko eṅgatte̱ṯaḱ ho̱kgeko ńama; ar ghạrdi

jãwãetet do aurie namjon dhabić ondeye tahena ar uniren gidrako asulea. Judie nãwãn khane odok calaká.

RANDI MAEJIUKO

Maejiu hore randilen khan jãwãe hor, ona orak khon asulok lagit hok menaktaea. Judie sanghalen khan, jãwãe horak orakre hok do cabaktaea.

Randi maejiu do aurie sanghak dhabić jãwãeak orake calao dareaka; menkhan uni maejiu gockate se jãwãekate jumi jaega do jãwãetetren boehakoak se onkoren owariskoakge hoyoka.

MUCAŃ

Kolean Guru HOṚKOREN MARE HAPṚAMKOAḰ KATHA L. O. Skrefsrud

HOṚKOREN MARE HAPṚAMKOAḰ KATHA

(THE TRADITIONS AND INSTITUTIONS OF THE SANTALS)

KOLEAN GURU

L. O. SKREFSRUD